

קובץ גליונות

פרשת אמור

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

ועידת בני הישיבות במלון גלי צאנז בנתניה

בברכת ובהכוונת רבינו רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

מעמד הנעילה בראשות מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א
ומרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדרים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

שהשמחה במעונם

משפחת שטראוס
בני ברק - להולדת הבנים

משפחת זילבר
ירושלים - להולדת הבן

משפחת קשאני
טבריה - להולדת הבת

משפחת קלופט
מודיעין עילית - להולדת הבן

משפחת אורלנסקי
נתניה - לארוסי הבת

זמני השבת - אמור

עיר	הדלק"ג	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	6:47	8:03	8:40
בני ברק	7:02	8:04	8:37
קרית ספר	6:56	8:03	8:39
בית שמש	6:46	8:03	8:39
אופקים	6:55	8:04	8:38
חיפה	6:57	8:06	8:40
ליקוד	7:46	9:17	9:41

בחסות:

גינות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על המארקט

03-900-9944

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקיריכם ע"ג הקבצים באחת
משבתות השנה, ותהיו שותפים בזיכוי הרבים
הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

- יג אייר בהר
- כ אייר בחקותי
- כז אייר במדבר
- ה סיון נשא
- יב סיון בהעלתך
- יט סיון שלח
- כו סיון קרח
- ג תמוז חקת
- י תמוז בלק
- יז תמוז פינחס
- כד תמוז מטות
- ב אב מסעי
- ט אב דברים
- ז אלול שופטים
- יד אלול כי תצא
- כא אלול כי תבא
- כח אלול נצבים ר"ה
- ו תשרי וילך יו"כ
- חג הסוכות

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף
ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות,
חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

גיליון מס' 471 פרשת אמר
תשפ"ב שנה עשירית

לע"נ מרן רבינו
שמריהו יוסף חיים
בן מרן רבי יעקב ישראל זצוק"ל
ולזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

היום היום

כפי שהבאנו בגיליון לחג הפסח, אנו מביאים בזה קטעים נוספים מתוך יומן רשימות מיוחד שנכתב על ידי אחד מנכדי רבינו זצ"ל שזכה לשהות עליו בזמני הלילה, וא"ה נביא מדי שבוע קטעים נוספים ומיוחדים במדור זה.

שב"ק בא תשע"ח

הגעתי בס"ד לבית מרן בליל שב"ק בשעה שמונה, בשעה עשר מרן כבר קם משנתו הקצרה ללמוד. בתחילה נכנס ללמוד בבית בנו, ואח"כ בשעה אחד עשרה חזר מרן לביתו. אז חזרתי למשמרתי וישבתי ליד מרן להיות 'שומר' כמנהגו שהקפיד שלא ללמוד לאור הנר ללא שומר [בבית בנו נעולים המנורות במעויל באופן שאין חשש שמא יטה, ואינו יודע היכן המפתח]. כאשר מרן ישב ולמד את הגמרא, בחוץ ירד גשם זלעפות ובפנים הבית היה חם ונעים מאד התורה, היה באוויר הרגשת מעין עולם הבא...

ראיתי לציין דבר מענין המעיד על עדינות נפשו של מרן, כאשר באמצע הלימוד קרה והסימניה - בה השתמש לעבור על הלימוד כמפורסם - נפלה מן ידו אל הארץ ולא שמת לב לכך, מרן לא ביקש ממני להרים עבורו אלא רק אמר לי 'היה פה משהו ששמים בין האצבעות' ונתן לי להבין מעצמי... כמובן שתף הרמתי את הסימניה ומרן הודה לי בחום. דבר נוסף ששמת לב באותו הזמן, כידיע מרן כולו תורה ולפעמים כאשר מדברים עמו בשאר ענינים, רגע לאחר מכן לא יזכור כלום. והנה השבת מרן ישב ולמד מסכת מנחות וכאשר סיים ביקש גמרא חולין ולא הבנתי למה, עד שראיתי שהתוספתא של מנחות נמצאת בכרך של מסכת חולין ומיד לאחר הבבלי ביקש חולין כדי ללמוד את התוספתא.

מקור שי"ח

מברכין בה"ב

א. השבת יברכו בכל בתי הכנסת האשכנזים את כל מי שיקבל ע"ע להתענות בה"ב כמובא במ"ב סי' תצ"ב סק"ג, ואמר רבינו זצ"ל שמעיקר הדין ראוי לעשות המי שבדך קודם אשרי כמבואר במ"ב (סי' רפ"ד סקט"ו) שאין להפסיק בין אשרי לקדיש, אמנם בלבד (סי' תצ"ב) ובפמ"ג (שם א"א סק"ג) כתבו דאומרים המי שבידך אחר אשרי, וכתב רבינו: אולי כיון שנהגו כן ה"ל צורך ואין זה הפסק (ס' אישי ישראל סי' ש"ז), ובמנהגי בית הכנסת לדרמן (פ"ג הערה י"ד) כתב הטעם שנהגו כן מפני שהיא הפסקה מועטת.

ב. והנה דעת רבינו שאפשר לקבל את הצום בלי נדר כמו שמבואר בהרבה אחרונים, כמה פרקי חיים של קנייני תורה וענוהו ניתן לרכוש מאדירת גדלות רבינו בהסכמתו לס' לקט ההלכה, בהביאו את דעתו בזה בלשונו הקדושה כ: בענין נדרי תענית, הרבה אחרונים כתבו שאפשר לקבל בל"נ, אבל דעת מו"ח שליט"א שצריך דוקא נדר. והקשיתי לו ממש"כ המ"ב שהעונה בשבת על מי שבידך של בה"ב נקרא קבלה, ואעפ"כ אין מחוייב לקיימה, ומבואר דסגי בקבלה בל"נ. וענה לי (נמצא ביד התשובה ואוכל להעתיקה אם רצונו בכך).

ג. שמעתי מרבינו ז"ל כמה פעמים על הטעות שנשתרשה בציבור [מחמת דברי הלוח לא"י בעשרה בטבת, וראה בבירור הלכה סי' קל"א הרחבה בזה] שאם יש בעל שמחה הפוסט מתחנן מקצרים בסליחות, שזה מבוסס על לשון המ"ב (סי' קל"א סק"ח) שאם יש בעל ברית מניחין מקצת מהסליחות, וכוונתו מבוארת בכל הראשונים שלא לאמר והוא רחום ותחנון, ואמר שכבר עורר על כך רא"ח נאה ז"ל בשעתו בעיתון ושהצדק עימו, וכך נהג רבינו אף שבד"כ ה' בעל ברית ביום זה, וכן מצאתי ברשימות רבינו ממרן החזו"א: בתענית ציבור שחל ברית מילה או חתן לא קיצרו כלל את הסליחות (גם בימי בה"ב) (ומש"כ במ"ב סי' קל"א סק"ח שמקצרים מקצת כוונתו דסגי מה שאין אומרים תחנון דלא כלוח א"י). וכן העתיק רבינו בשונה הלכות (סי' קל"א דין י"ג) ואם ה' מילה או חתן בתענית ציבור אין נופלים על פניהם וא"א והוא רחום שדינו כתחנון וכו' אבל אומרים סליחות ויודיו.

מדור זה לע"נ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו "אורחות יושר"

א. אפי' מי

שחלש בטבעו

חייב לב

לביהכ"נ

בתחילת התפלה

ולהתפלל עם

הציבור כסדר

(מ"ב סי' א' סק"ט וסי'

נ"ב סק"א).

ביאורים:

הביא המשנה ברורה דברי האליהו רבה וכתב וז"ל, ומי שאינו יכול להשכים קודם אור הבוקר, מחמת שהוא חלש בטבעו, או שהוא יודע בעצמו שאם יקום באשמורת יישן בעת התפילה, מוטב לישן כל הצורך. ומכל מקום יהיה זהיר מאוד לקום שעה, ולפחות חצי שעה, קודם קריאת השמש לבית הכנסת, כדי שיהיה יוכל להכין עצמו להתפלל בציבור ובנקיות, עכ"ל. וזהו מש"כ רבינו דאפילו מי שחלש בטבעו חייב לעשות כן.

וספרתם לכם ממחרת השבת את עומר התנופה" (כג, טו)

בחודש אייר תשס"ו שאלתי את רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א מה הדין באחד שספר ספירת העומר כהלכתה, ובתוך כדי דיבור שינה בטעות וספר לא נכון, האם יצא יד"ח.

והשיב [בע"פ]: יצא יד"ח, כתוב ברמב"ן (ברכות ו: בדפי הר"ף) שתוכ"ד מועיל לתקן ולא לקלקל. עכ"ד.

מאת הרב אברהם ישעי' פרידליס

הספר תורתנו מגן לנו

הספרים שיחולקו בשבוע זה

לזכות הנדיב הרב משה פינחס בן יהודית

שזכות רבינו תעמוד לו ולכל משפחתו

מבצע מיוחד ומסובסד

לע"נ רבן של ישראל מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

הספר "תורתנו מגן לנו" (בכריכה קשה 270 עמ') ובו ג' שערים

א. קנייני חיים - עובדות והנהגות ממרן הגר"ח זצוק"ל על

סדר מ"ח קנייני תורה

ב. הערות וביאורים בסוגיא דרשב"י

ג. תגלחת מצווה - עניני תגלחת ראשונה לקטן

תשובות והנהגות ממרן רשכבה"ג זצוק"ל

במחיר מיוחד בסך 10 ₪ בלבד

מוקדי הפצה מרכזיים: בחנויות גל פז בבני ברק ובירושלים

בשאר אזורי הארץ ניתן להזמין במס' 053-3145900

ולקבל את הספר במשלוח חינם

בכפוף למוקדי ההפצה של ה"קובץ גליונות" ברחבי הארץ

בברכה מרובה מערכת "קובץ גליונות"

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

חדש! עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל! מדור שנים קדמוניות - לשבועות הבאים בעזה"

פרשת בהר - הגאון הגדול רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצ"ל (י"ד ט"ז אייר)
פרשת בחוקותי - הגאון הגדול רבי משה הלוי סאלוביצ'יק - שוויץ (י"ד י"ט אייר)
פרשת נשא חג השבועות - הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג (ח' סיון)
פרשת שלח - הגאון הגדול רבי גדליה נדל (ט"ז סיון)

מרן רבי יוסף דב הלוי סולוביצ'יק בעל 'בית הלוי' זצ"ל

ה'כרמלית' ברשות היחיד? .. (מנחת תודה, פרק כ"ז עמוד רע"ב).

לחייב עצמו דבר שאינו קצוב

כשהרצה רבי אליהו מן, את קושיתו המפורסמת של הבית הלוי (דרשות דרוש י"ז) איך ישראל קיבלו עליהם "נעשה ונשמע" קודם שידעו הפרטים, והיאך יחול עליהם החוב לדעת הרמב"ם (פי"א ממכירה ה"ט"ז) שהמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב אין חל עליו חיוב כלל ע"ש, השיב לו רבינו מיד, הרי טעם הדין שכתב הרמב"ם הוא משום דאינו גומר בדעתו, אבל כאן היה גמירות דעת, כמו שרבה השיב לההוא צדוקי (שבת פ"ח ב') "אנן דסגינן בשלימותא", ופירש רש"י "התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו".

והוסיף לו בחיור, ה"בית הלוי" (שם שמאריך בדברי הגמרא בשבת) עשה את הצדוקי יותר מדי למדן... (דרך שיחה, יתרו)

אינו נין ואינו נכד

פעם התבטא רבינו אודות הלשון 'נין', כי בתורה הכונה לבן, ואילו העולם טועה שקוראים לבן הנכד 'נין', וכשאמרו לו שבעל הבית הלוי כותב בספרו שהוא נין ונכד להגר"ח מוואליזין, התפלא מאוד כי אינו נכד וגם אינו בנו, כי אם דור שישי אליו (דרך שיחה, וירא)

החידוש בשונה הלכות

פסק המשנה ברורה סימן תרע"א סק"ה כי מי שעומד בימי החנוכה, ביום ג' לדוגמא ויש לו רק ב' נרות שלא ידליק שני נרות אלא ידליק רק אחת, ובשונה הלכות שם דין ו' חרג ממנהגו, שבדרך כלל מביא רק דברי המשנה ברורה וחזון איש, אך בהלכה זו הביא דעת האבי עזרי בשם הבית הלוי המוכיח כי במקרה זה ידליק שני נרות שיש לו. ועין טעמא דקרא החדש, לחנוכה שהביא טעם לדבריהם.

ומעניין לציין כי במקום נוסף (פ"ד מתרומות צה"ל אות תס"ב) מביא רבינו את דבריו של הבית הלוי, אך מציין שהוא הובא בספר אבי עזרי, ואף שבדאי ראה את זה גם בלי האבי עזרי, ומסתבר שעשה כן לכבד את רבו מרן הרב שך זצ"ל.

עם ידידו

ושותפו

לכתיבת הספר

'שונה הלכות'

רבי אלעזר

צדוק טורצ'ין

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

מופת על פי חזקה

כאשר דיברו עם רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל אודות מופת מסוים שנעשה אודות ברכתו, נענה ואמר:

היתה פעם אשה עגונה שבעלה נעלם, ולא ידעה אם הוא חי או שמא השתמד ח"ו, באה אל ה"בית הלוי" ותינתה את צרתה.

שאל אותה הבית הלוי: מה אוכל לעזור לך...

אמרה לו: רבי, רק תאמר לי אם הוא חי,

ענה לה: הוא חי!

שוב שאלה: רק תאמר לי רבי, האם הוא השתמד, ענה לה: לא!

ושוב שאלה: רק תאמר לי אם יחזור, ענה לה: יחזור!

ולאחר זמן, אכן, חזר הבעל חי, יהודי כשר, בריא ושלם.

אמרו ל"בית הלוי" כי הנה מופת גדול... אמר להם: אין זה מופת כלל, כי מה שאמרתי שהוא חי - משום חזקת חיים, מה שאמרתי שלא השתמד - משום חזקת כשרות, ומה שאמרתי שישוב - כי

אם הוא חי וכשר מדוע שלא יחזור...

וסיים רבינו ואמר - כך הגדולים כיסו את ה"מופתים" שעשו (דרך שיחה, מטות).

דמות פניו של מרן בעל הבית הלוי זצ"ל

כרמלית - על שום מה

כאשר הלך בעל הבית הלוי להדפיס את ספרו, הלך למנהל בית הדפוס שהיה גר בעירו, וקבע עמו פגישה אודות הספר. המדפיס היה קצת משכיל ושמו היה כרמל. כאשר הגיע, החל לשוחח איתו על מחירי הדפוס ובעל הדפוס נקב במחיר מסוים, ובאותו רגע נכנסה רעייתו ושמעה את המחיר, ומיד צעקה עליו מדוע אתה עושה לו מחיר כזה זול!?

הבית הלוי ביקש להוכיח אותה על שבאה והתערבה בשיחתם, ואמר בחיור, בידוע, כי כל מי שהוא רב, רעייתו רבנית. ומי שהוא בלן, רעייתו נקראית בלנית, וכן הלאה.

ואף בעניינינו, כרמל, רעייתו נקראת כרמלית. והלכה היא: כרמלית אינה רשות היחיד ואינה רשות הרבים, ואם כן מה עושה כאן

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310

"והו' דן את כל האדם לכף זכות"

עצתו של רבי יחזקאל מקוזמיר לדרך לכף זכות

שאלה לדיון בשולחן שבת

הבטיחה שכבר מביאה את התרופה, ועברו כמה שעות ועדין לא הביאה זאת

ביום שישי אחר הצהרים התקשרה לאה לאחותה רחל הגרה בקרבת מקום ושאלה אותה אם יש לה להשאיל בקבוק אנטיביוטיקה עבור אחד מילדיה, השיבה לה רחל, בטח, אך ממילא אני צריכה לרדת בעוד כמה דקות להוריד את הפח, אז אביא לך את הבקבוק.

חולפת שעה ועוד שעה, והנה זמן הדלקת נרות כבר מתקרב, ורחל עדין לא הגיעה עם הבקבוק, לאה מאוד כעסה ולא הבינה מדוע אחותה רחל מבטיחה ואינה מקיימת, גם אם היא לא יכלה לבוא, הרי יכלה לשלוח את אחד מילדיה.

כצפוי הראשון של הדלקת נרות, רצה לאה לביתה של אחותה ועלתה במהירות את המדרגות, ובקשה את התרופה, מיד נתנו לה, ומתוך המהירות לא הספיקה אפילו לשאול את רחל, למה לא הביאה לה את הבקבוק כפי שהבטיחה.

אך כל הזמן עדין ניקרה במוחה השאלה, למה אחותה עשתה לה את זה, היא הבטיחה ולא קיימה, עד שבלייל שבת, כשלאה הלכה לאמה שגם גרה בקרבת מקום, שם כבר הבינה הכל...

תשובה לשאלה משבוע שעבר

המחותן אמר לרב, אף אחד לא קרא לך

הרב הסתכל עלי בחיוך, ואמר לי: בא ותראה כמה צריך לדון כל אדם לכף זכות, היום בבוקר כשהמחותן הגיע לתפילה, ראיתי שהוא קצת טרוד, שאלתי אותו מה קרה, ואמר לי, שהוא איבד את הפלאפון, ובדיוק היום יש לו כמה שיחות חשובות לבצע.

אמרתי לו, תראה, בדרך כלל אין לי שיחות במשך היום, אני אתן לך את הפלאפון שלי, ואם משהו יתקשר אלי תרשום את המספר.

כשהגעתי לחתונה, אמר לי: "קיינער האט דיר נישט גערופען", כלומר אף אחד לא התקשר אליך. (באידיש יש למשפט הזה שתי משמעויות: אף אחד לא קרא לך, ואף אחד לא התקשר אליך).

(ווי העמודים)

אי"ה בגליון מיוחד זה יובאו עובדות הקשורות לכף זכות. במשך השנה הקרובה יוקדש מדי שבוע גליון אחד לזכות כל אחד מארבעים וחמישה שנהרגו במירון אשר רבים מהם לא זכו לזש"ק ויהיו חיזוקים אלו לזכותם ולעילוי נשמתם הטהורה.

ניתן לשלוח עובדות ומעשים בענייני כף זכות למייל המערכת: k.gilyonot@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהקדשה ע"ג גליון זה במס' 053-3145900

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

ורוממתנו / דברי רבינו בשיחת החג במעונו

אדם צריך תמיד חיזוק, כי היצר הרע תמיד ער ואינו ישן, כמו שכתב בחובות הלבבות (יחוד המעשה פ"ה) שאתה ישן לו והוא ער לך, והעצה היא חיזוק תמיד, כמו שאמרו (ברכות לב, ב) ארבעה צריכים חיזוק, ופירש רש"י שצריך להתחזק תמיד ובכל כוחו, תמיד, וגם בכל כוחו, עם כל כוחות הגוף והנפש, ואז שייך לעמוד כנגד היצר הרע ולעשות מעשים טובים.

ומה הם המעשים הטובים? על שלושה דברים העולם עומד: תורה עבודה וגמילות חסדים (אבות א, ב), תורה זה מובן, עסק התורה, ועבודה זה תפילה, עבודה שבלב ואמונה, וגמילות חסדים זה בין אדם לחברו, ואהבת לרעך כמוך, ויש בזה הרבה דרגות, עד לדרגה שכתב המסילת ישרים פרק י"א כמוך ממש, ועל שלושה דברים אלו ביחד העולם עומד, ואם יחסר אחד מהדברים, חס ושלוש אין קיום, ולא יהיה עולם.

וגם כל אדם באופן פרטי, אדם שחסר בו אחד מהדברים האלה הוא לא מושלם, ואינו אדם השלם, והאדם השלם הוא כמו שכתב המסילת ישרים בפרק א' "המקודש בקדושתו יתברך", והיינו שיש לו שלמות בכל הדברים האלו, שלמות בתורה, כפי כוחו, כמה זמן, ואיך ללמוד, כל אחד לפי כוחו, ועבודה, תפילה ואמונה, חיים עם אמונה, שכל ההנהגה לפי האמונה, וגמילות חסדים בין אדם לחברו, ואהבת לרעך כמוך בשלמות, אז הוא אדם השלם, ואם אין לו את כל הדברים האלה וחסר משהו מהם, כבר אינו האדם 'המקודש' ואינו אדם השלם.

ומה העצה לזה, היצר הרע חזק מאד, ויש עצה אחת כנגדו, וכן כתב גם באגרות המוסר של רבי ישראל שלנטר, שחיזוק תמיד הוא על ידי לימוד ספרי מוסר, ומה הם ספרי המוסר? **חיזוק האמונה בשכר ועונש**. ובציבור זה לא כל כך מפורסם ולא כל כך בשלמות, ואין זה פשוט, שאדם יהיה בשלמות האמונה, כמו שאמרו (אבות ב, א) דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר וכתבים, שיש שכר ועונש ויש גיהנום.

ומהו הגיהנום? מצינו בגמרא (ברכות ז, ב) שהאש של גיהנום היא פי ששים מהאש שלנו, וכמו שיש דבר שבטל בששים, כך האש שלנו אין לה שייכות ודמיון כלל לאש של גיהנום (ובמהרש"א פירש באופן אחר), והאש שלנו היא על הגוף, שהגוף נשרף ואינו עומד בייסורים, ואילו הנפש קיימת וסובלת את הייסורים הקשים ביותר, ויש גם דרגה שגיהנום כלה והם אינם כלים (ר"ה יז, א), שהנפש קיימת וסובלת ייסורים איומים.

אין לנו מושג מה הם ייסורי הנפש, ודוגמא לייסורי הנפש זה ביזיונות בעולם הזה, עד כדי כך שלפעמים אדם מאבד עצמו לדעת מזה, וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ג, קיב) כי צער הכלימה מר ממוות, וידוע מעשים שהיו כבר לפני הרבה שנים שאנשים איבדו עצמם לדעת מחמת ביזיונות, כי זה ייסורי הנפש, ולא החזיקו מעמד בזה. אלו הם ייסורי הנפש בעולם הזה. ועדיין אין לזה שום דמיון לייסורי הנפש של גיהנום.

והעצה היחידה היא דברי חיזוק באמונה, אמונה בגיהנום, שיש גיהנום, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר וכתבים ובסוף – גיהנום! להתחזק ביראת העונש, ויכול להיות עונש גם בעולם הזה, וכמו שמצינו לענין שכר שיש פירותיהן בעולם הזה, כך גם בעונשים, יש פירותיהן בעולם הזה בעונשי הגוף, והקרן קיימת לעולם הבא.

והאמונה ויראת העונש זה הדבר היחיד שעוזר להתגבר נגד ניסיונות, והעצה היחידה לזה היא רק לימוד ספרי המוסר: שערי תשובה, חובות הלבבות, מסילת ישרים, ויש עוד ספרי מוסר, כגון ספר פלא יועץ, שהוא ספר נפלא ומחיה נפש, שמחיה את הנפש הנצחית, לחיי נצח.

אבל גם בזה צריכים סייעתא דשמיא, ובעזרת השם אנו מקווים שנוכה, ובתפילה אנו מבקשים השיבנו לתורתך, בלשון רבים, השיבנו! לא רק אותי, אלא את כל כלל ישראל, כל הכלל, הקרובים והרחוקים שצריכים חיזוק בתורה, מבקשים רחמים עליהם, ומדוע מבקשים רחמים? כנראה שזה יכול לעזור, אבל לא די באחד שמבקש רחמים, יש צדיקים שמבקשים רחמים, אבל צריכים עוד שיבקשו, הרבה בקשות, השיבנו לתורתך, וקרבתנו לעבודתך, לעבודת השם, לעבודה שבלב, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, שצריכים סייעתא דשמיא על זה.

ובעזרת השם נוכח, בדרך הזו של קביעות יום יומית בספרי מוסר, וזהו העצה, וזו דרך בטוחה, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ב, י) שאדם יכול לקבל כבר מעכשיו שכר על כל העתיד, אם הוא מחליט ומקבל על עצמו לשמוע דברי תוכחה, ובעבר היו מגידים שהיו אומרים תוכחה, וגם היום יש

בעלי מוסר שמדברים דברי תוכחה, ואם לא – יש ספרי מוסר, ומן השמים נתנו לנו אפשרות וזיכו אותנו בספרי מוסר, כל מיני ספרי מוסר, שונתנים אמונה וחזקו להחזירנו בתשובה שלמה לפניך.

בעזרת השם נוכח כולנו לקיים כל מה שאנו חייבים וכל כלל ישראל יזכו גם כן לחיים מאושרים של חיי תורה מאושרים אשריך בעולם הזה.

ימי הספירה / מהשיחה השבועית פרשת קדושים

הנה ימים אלו הם גם ימי ספירת העומר, ובספר החינוך (מצוה שו) כתב לבאר ענין הספירה, כי כשיצאו ישראל ממצרים ידעו שהמטרה היא לקבל את התורה, וחיוכו בכיליון עיניים מתי זה כבר יהיה, וספרו את הימים, שכל יום שעובר מתקרבים לקבלת התורה, והייתה השתוקקות גדולה מאד לקבלת התורה במעמד הר סיני, ששומעים את קול השם עם קולות וברקים וענן כבד על ההר, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (מכות כד, א), וחיוכו בהשתוקקות גדולה מתי כבר יגיע היום של קבלת התורה.

וזהו ענין הספירה שמתחיל ביום שני של פסח ועגמר בשבועות, שכלל ישראל ספרו את הימים שמתקרבים לקבלת התורה, ולכן גם אנחנו סופרים את הימים האלו, כי אנו מחכים לקבלת התורה.

ורואים עוד דבר מיוחד, שכל הימים הטובים הולכים לפי ימי החודש, כגון פסח שהוא בחמישה עשר בניסן, וראש השנה בא' תשרי, ויום כיפור ב' תשרי, וסוכות בחמישה עשר, כל החגים הולכים לפי התאריך, בתאריך קבוע בחודש, ואילו חג השבועות אינו כן, אלא הוא ביום החמישים לספירת העומר, לאחר ארבעים ותשע ימי ספירה, וכמו שאמרו בגמרא (ר"ה ו, ב) עצרת פעמים ה' פעמים ששה פעמים שבעה, היינו שחג השבועות לפעמים יוצא ב' לחודש, ולפעמים ב' או ב', וזה תלוי האם חודשי ניסן ואייר מלאים או חסרים, או שאחד מלא ואחד חסר, ואינו תלוי בתאריך בחודש, אלא לפי החשבון של ספירת העומר, ביום החמישים.

והיינו שחג השבועות הוא לפי ההכנה לקבלת התורה, הכנה של חמישים יום, ארבעים ותשע ימי ספירה וביום החמישים זה שבועות, ואין זה תלוי בימי החודש ולא החודש גורם, אלא הספירה וההכנה לתורה.

והרי ידוע שכל השפעה רוחנית שהייתה בכלל ישראל, ההשפעה חוזרת כל שנה באותו הזמן, וכיון שבימי הספירה הייתה השפעה של אהבת תורה, כל שנה בימים אלו גם כן חוזרת ההשפעה של אהבת תורה, וזה זמן שמסוגל לאהבת תורה עם השתוקקות גדולה לתורה, כמוכּן אם עוסקים בתורה, ואם לא עוסקים מפסידיים את ההשפעה, אך על כל פנים הזמן מסוגל לכך.

ומן השמים ירחמו עלינו שנוכה כולנו, כל כלל ישראל, להיות מוכנים עם כל המדרגות והזכויות להצלחה בתורה. כן יהי רצון.

שו"ת חינוך / לוועידה השנתית של 'לב שומע'

שאלה: יש ציבור גדול של ראשי ישיבות רמ"ם ומשגיחים שמגיעים לכינוס של 'לב שומע', שרוצים ללמוד ולדעת כיצד ומה נכון לפעול עם התלמידים בישיבות, ויש כמה שאלות שרצינו לשאול את ראש הישיבה שליט"א שכולם ישמעו ויידעו איך לפעול ומה לעשות.

הנושא העיקרי שאנו מתמקדים עליו בשנה זו הוא, שישנם כיום ברוך השם הרבה בחורים שלומדים טוב מאד, והם באמת מחוברים ללימוד עצמו, אבל כשמדובר בנושאים ששייכים להנהגה של בן תורה, בזה הם פחות מיוחדים, ויש קצת חלישות בדבר הזה.

ובעבר דיבר ראש הישיבה שליט"א, וגם שמענו כן מגדולי ישראל בדורות הקודמים, שיהיה טוב אם גם הרמ"ם בעצמם ידברו לחיזוק בנושא של יראת שמים ומוסר...

רבינו שליט"א: **ומידות טובות.**

שאלה: שחשוב שגם הרמ"ם ידברו על זה.

רבינו שליט"א: **נכון, נכון מאד. אבל לא כל אחד יכול, לא כל אחד מתאים לזה, לא כל ר"מ יודע איך לעשות את זה בדרכי נועם, בהסברה, להסביר את זה.**

שאלה: הרמ"ם בודאי רוצים, ומבקשים לדעת מה ראש הישיבה שליט"א מציע להם, איך לעשות את זה, וכיצד להתכונן, ומה כדאי שהם ידברו.

רבינו שליט"א: **העיקר לתת עידוד. לא בצורה של תוכחה, אלא רק עידוד, שאפשר, שאפשר, שאפשר.**

ולפעמים יש תלמיד שצריכים לדבר איתו ביחידות ולומר לו שזה כדאי לך, ובכך תקבל שם טוב, כי השם הטוב יהיה לפי ההנהגה שלך, אבל צריכים שזה יהיה ביחידות, לא ברבים! תלמיד שצריך חיזוק מיוחד צריכים לדבר איתו ביחידות, שזה כדאי לו, ולטובתו.

שאלה: ועצם הענין שהזכיר ראש הישיבה שליט"א לדבר שבחור ירגיש שכדאי לו ומשתלם לו, האם גם זה עדיף שיהיה ביחידות, או שאת זה אפשר גם ברבים?

רבינו שליט"א: **אפשר גם ברבים, כי לא מדברים על בחור באופן פרטי, ואין בזה פגיעה באף אחד.**

שאלה: והעיקר הוא לתת עידוד ולדבר באופן חיובי?

רבינו שליט"א: כן, חיובי. למשל שכל אחד יכול לדעת ש"ס, אבל צריך שיהיה ביישוב הדעת ובלי מתח.

שאלה: והאם באמת הר"מ מחויב לזה, ר"מ שיכול ומסוגל, האם יש לו מחויבות לכך?

רבינו שליט"א: כן, ר"מ צריך להיות אוהב את הבריות (ואז הוא מקרבן לתורה כדאיתא באבות פ"א), עם אהבת הבריות, אם הוא לא אוהב את הבריות אזי לא הקפדן מלמד (אבות ב, ה).

שאלה: כלומר שאם הוא אוהב את התלמידים הוא בודאי יעשה זאת?

רבינו שליט"א: עם אהבה הוא משפיע.

שאלה: זאת אומרת ר"מ שלוקח לו זמן הדבר הזה, שצריך להכין את הדברים, הוא צריך לא רק להכין שיעור, אלא צריך גם להכין קצת דברי מוסר, והוא מחויב בזה?

רבינו שליט"א: נכון, אבל לא בתוכחה, אלא בהסברה ובעידוד, שאפשר שזה כדאי, לא בצורה של תוכחה.

שאלה: וכמה זמן כדאי שידבר?

רבינו שליט"א: לפי הצורך, כפי שהוא מבין, אין צורך בהרבה זמן, והוא בעצמו צריך להרגיש, איך שהוא מרגיש ומכיר על התלמידים.

שאלה: והאם יש הבדל בין ישיבה קטנה לישיבה גדולה האם הר"מ מחויב בזה וכמה?

רבינו שליט"א: אותו הדבר, אפילו בחדרים גם כן יש צורך בזה. וצריך גם בחיידר לתת עידוד, שהילד ירגיש שהוא יכול ויהיה לו מרץ, כי ילד אם הוא רואה שאינו מצליח ומרגיש שאינו יכול, הוא נשבר, וזה לא מוצדק.

שאלה: בישיבה קטנה בשיעור יש יותר זמן כי השיעורים ארוכים, אבל בישיבה גדולה השיעורים קצרים, והר"מ מרגיש שאין לו מספיק זמן אפילו לתת שיעור...

רבינו שליט"א: באמת צריך לתת שיעור קל שכולם יבינו, שכל אחד יבין את השיעור ויהנה מהשיעור, ולשתף גם את התלמידים בשיעור, שכל אחד יראה וירגיש שהוא יודע, שהר"מ ישאל קושיא ויחכה לתירוץ מי יכול לתרץ, שכל אחד ירגיש שהוא יכול.

שאלה: אבל כשמדובר בדברי מוסר, האם גם הר"מ בישיבה גדולה כדאי שידבר בשיעור דברי מוסר?

רבינו שליט"א: קצת, כן.

שאלה: כשיש לפעמים מאורעות מיוחדים, אם חלילה קורה איזה פיגוע או שקורה משהו משמעותי וכולם מדברים על זה, האם ראוי שהר"מ יתייחס לכך מה היא השקפת התורה בזה?

רבינו שליט"א: אבל צריך לדעת איך ומה לומר, בצורה נכונה, זה לא פשוט, צריך הבנה בזה לדעת מה לומר ומה לא לומר.

שאלה: בדרך כלל כשקורים דברים כאלה יוצא מכתב מגדולי ישראל, והר"מ יכול להשתמש במכתב ולהרחיב כפי דעתו...

רבינו שליט"א: נכון, כן.

שאלה: והאם צריך וראוי שהר"מ ידבר על זה?

רבינו שליט"א: הרי בין כך זה מתפרסם, זה לא מתפרסם?

שאלה: בדרך כלל זה מתפרסם, אבל הבחורים לא תמיד מספיק מבינים את זה, ואם הר"מ מרחיב יותר ומסביר את השקפת התורה בדבר, אולי זה יועיל.

רבינו שליט"א: נכון, צריך קצת להסביר.

שאלה: ראש הישיבה שליט"א דיבר הרבה פעמים בכנסים של י"ב שומעי שבחור ילמד מה שמעניין אותו, אם מדובר במוסר – בדברים שהוא מתחבר, וגם בלימוד – מה שמעניין.

רבינו שליט"א: בצורה שמעניינת. לא 'מה' שמעניין, אלא 'בצורה'. צורת לימוד שמעניינת.

שאלה: מה ראש הישיבה מדגיש ב'צורה'?

רבינו שליט"א: לדוגמא אם יש בחור שאם הוא מתעמק זה משעמם לו, ואם הוא לא מתעמק הוא נהנה, וכשלומד גמרא עם רש"י הוא נהנה וזה מעניין ומושך להמשיך הלאה, או עם תוספות, עם כל התוספות או חלק מהתוספות, ולפעמים זה קשה ומשעמם, צריך ללמוד בצורה שמעניינת אותו, כל אחד בצורה שמרתקת אותו.

שאלה: כשמדובר בלימוד בודאי צריך ללמוד מה שלומדים בישיבה, אבל כשמדובר במוסר האם יכול לבחור איזה ספר מוסר שמעניין אותו?

רבינו שליט"א: יש בישיבות ארבעה ספרי מוסר, חובות הלבבות, שערי תשובה, מסילת ישרים, וארחות צדיקים, שהם הספרים המקובלים שמאז מעניינים, ואפשר לבחור מהם, כל אחד יכול לבחור איזה פרק או איזה חלק שמעניין.

שאלה: יש ראשי ישיבות חשובים שהזכירו, שיש בחורים שחסר להם המעלה וההבנה של מה זה יהודי, והם המליצו אולי אפשר ללמוד בספר דרך השם להרמח"ל, ואולי גם בהכוונה של רמ"ם או משגחים שיתנו שיעורים בזה.

רבינו שליט"א: אינני יודע, זו שאלה גדולה, זה צריך עיון. צריכים לדבר על הכל בשיחות – לדבר על כל ענייני האמונה, לתת חיזוק ביראת שמים, שיש גיהינום, לחזק את האמונה הפשוטה שיש גן עדן וגיהינום, ולדבר על זה, שיש גיהינום ויש גן עדן, שיש שכר ועונש, כל השלוש עשרה עיקרים של הרמב"ם.

שאלה: אחד מוקני ראשי הישיבות סיפר שהוא עשה מבצע לתלמידים בישיבה שיגיעו בזמן לתפילות ולסדרים, ושאל אותם מה הם רוצים בתמורה, והם בעיקר ביקשו קשר אישי...

רבינו שליט"א: באמת חשוב מאד שיהיה קשר אישי עם הצוות של הישיבה, זה נותן כוח לתלמיד.

שאלה: אותו ראש ישיבה סיפר שהוא נסע עם הבחורים בשבת הראשונה של בין הזמנים, והם ישבו עד שלוש בלילה ושאלו אותו כל מיני שאלות בהנהגת הישיבה, ואחר כך אחד מהבחורים שכבר עזב את הישיבה שמע מזה, וניגש אליו ואמר שאם היו עושים את זה גם בזמנו הוא לא היה עוזב את הישיבה... הבחורים מחפשים ומבקשים קשר, כמו שאמר רבינו שליט"א כמה חשוב הקשר הזה.

רבינו שליט"א: אני יודע סיפור באחד שהחליט לעזוב את הישיבה אחרי שבת, ובבלי שבת כשהולכים ואומרים 'גוט שבת' ניגש אליו בחור ושאל אותו מה שלומך, והחליט בגלל זה להישאר בישיבה.

שאלה: שם בחור שאל אותו...

רבינו שליט"א: כן, ובזכות זה הוא נשאר בישיבה. בשביל זה חשוב הקשר, לתת הרגשה טובה.

שאלה: המשכורת שהרמ"ם מקבלים זה בשביל לתת שיעור בלימוד, האם המשכורת מחייבת אותם גם לתת דברי מוסר?

רבינו שליט"א: זה חיוב שלא שייך למשכורת. לא המשכורת מחייבת, אלא יש חיוב. רק כיון שצריך פרנסה, אין ברירה וצריכים גם משכורת, אבל לא המשכורת מחייבת, החיוב הוא גם בלי משכורת!

שאלה: האם ראוי שראשי הישיבות ידאגו לזה שהרמ"ם ידברו דברי מוסר בשיעורים, או שזה צריך לבוא מצד הרמ"ם עצמם?

רבינו שליט"א: להסביר להם שזה כדאי, אבל בלי כפייה, בכפייה לא שייך.

שאלה: אבל שיבקשו, שינסו.

רבינו שליט"א: כן, להציע להם שזה כדאי וזו זכות. אבל בלי כפייה. עם כפייה אי אפשר להשפיע.

שאלה: ואין בזה ביטול תורה? יש כאלה שמרגישים שמדברים בזה ענייני חולין...

רבינו שליט"א: יש משנה בפרקי אבות שהתורה נקנית במיעוט שיחה, ומובא בשם הגר"א שמיעוט כן צריכים... קצת שיחת חולין, אני יודע ומכיר דברים כאלה, שמוכרחים למיעוט שיחה, ובלי זה לא מרגישים טוב.

שאלה: הכוונה מצד מה שאמרו ששיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד?

רבינו שליט"א: שם זה עוד דבר, שם זה תורה, זה לא שיחה. אבל צריך גם מיעוט שיחה של דברים בטלים. אמנם יש גם מדרגה ש'כל היום היא שיחתי', וזו מדרגה, אם 'מה אהבתי תורתך'...

שאלה: האם הר"מ צריך לחפש זמן לגשת לבחורים שמתביישים ולא ניגשים אליו?

רבינו שליט"א: צריך לקרוא להם, בצורה של הרגשה טובה, לתת הרגשה טובה.

שאלה: גם בישיבה קטנה וגם בישיבה גדולה?

רבינו שליט"א: כן, זה חשוב מאד, שתלמיד ירגיש הרגשה טובה, שחושבים עליו ומחשיבים אותו, לתת הרגשה טובה, זה הכרחי. אמנם יש תלמידים שבין כך מרגישים טוב, אבל לא כולם, ויש כאלה שלא מרגישים טוב וצריכים לתת להם הרגשה טובה.

שאלה: מבקשים ברכה לארגון י"ב שומעי ולמשתתפי הכינוס.

רבינו שליט"א: סייעתא דשמיא והצלחה בזיכוי הרבים.

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת אמור תשפ"ב

החינוך לקדושה מתחיל מימי הקטנות

"אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", (כ"א, א) **פירש"י**, "אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים", ע"כ. וראוי להבין מדוע דוקא באיסור טומאת כהנים אמרה תורה "להזהיר גדולים על קטנים" יותר משאר איסורים שבתורה.

ונראה שכיון שיסוד פרשת טומאת כהנים הוא מצד ה'קדושה' המיוחדת של הכהנים שנוהג בהם יותר משאר ישראל, היה עולה על הדעת לומר שרק הגדולים יכולים להתעלות במעלות גדולות ונשגבות של קדושה, אבל קטנים אין צורך לחנכם לנהוג סלסולי ומנהגי קדושה, שלא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, ולכן אמרה תורה "להזהיר גדולים על קטנים" בפרשת דיני כהונה ללמד שכבר מתחילת ימי קטנותם יש לחנכם לקדושה, כי כדי שיזכה האדם להיות קדוש בגדולות, צריך לחנכו לזה כבר מגיל קטן, וזהו לימוד גדול לחינוך הבנים והבנות, שצריך מיד בקטנותם לחנכם לקדושה.

ועוד יש לפרש בזה, שכיון שפרשה זו עוסקת בדיני טומאת הכהנים אשר רק הכהנים מזהירים בזה ולא הישראלים, צריך יותר להזהיר בזה את הקטנים שחיים יחד עם חבריהם הישראלים ורואים שחבריהם הישראלים אינם נזהרים בטומאה, ויש להזהירם במשנה זהירות שלא ילמדו מחבריהם הישראלים. וזהו כלל גדול, שבמקום שיש חברה העלולה להשפיע לרעה צריכים שמירה מעולה על הבנים.

ועוד יש לפרש בזה כפשוטו, שכיון שפרשה זו עיקרה על עניינים שבקדושת ישראל, צריך בזה אזהרה מיוחדת כיון שהעולם מזלזלים בענייני קדושה, ומה עוד, שהקדושה היא הרי יסוד קיומנו, ולכן הזהירה תורה באופן מיוחד להזהיר גדולים על קטנים, שהגדולים יחנכו את הקטנים להזהר בזה.

וסיפר לי ידידי הצדיק רבי יהודה סג"ל זצ"ל (ר"מ במנצ'סטר), שכאשר באים אליו הורים לבקש ברכה עבור בנם קודם בר מצווה, הרי הוא נוהג לבקש לדבר תחילה עם הילד כמה מילים, ולאחר מכן הוא נוטל את הילד, ומסביר לו מהו חובת הקדושה, (בהרהור, בדיבור, ובמעשה), ולדבריו, הרבה סיפרו לו אח"כ, שהוא ממש הציל אותם, שהם לא הבינו ולא ידעו מהו קדושה, אילולא שהוא היה מסביר להם זאת.

טעם טומאת מות מהתורה

"לנפש לא יטמא בעמיו", (כ"א, א)

בטעם טומאת מות יעוי' מש"כ הרמב"ן (ריש פרשת חוקת) ועוד האריכו בזה הקדמונים ואכמ"ל, והרבה טעמים הם ב"סוד ה' ליראיו" אך יש לומר על דרך הפשט, דהנה ידוע שגוף האדם מושך לחומריות והנשמה מושכת לרוחניות, וא"כ בהסתלק נשמת האדם מגופו, לא נשאר בגופו כי אם הגוף המושך לגשמיות בלא הנשמה המושכת לרוחניות, וזהו הסיבה לטומאת גופו להראות את נבזות החומריות מצד עצמה, ואף שיש חשיבות לכך שהיה הגוף מלבוש הנשמה, מ"מ עדיין יש בזה רמז להורות שהגוף מצד עצמו לולא הנשמה לא היה בו שום ערך.

תשובות שנמסרו למחנכים בארה"ב במהלך חודש ניסן תשפ"ב

אלפים ורבבות, ולכן מיסודות החינוך הוא לראות שהבנים והבנות יכבדו את הוריהם ויכירו בגודל מצוות כיבוד אב ואם ועי"ז הבנים יהיו מקושרים להוריהם, אך בלא זה עלולים הבנים להתנתק לגמרי מדרך הוריהם רח"ל.

ג **שאלה:** בתקופה זו שעוברים על העולם תהפוכות של מלחמות וכו', מה צריכים המחנכים לדבר עם תלמידיהם.

תשובה: אמונה וביטחון

ד **שאלה:** איך מקבלים חשק ללימוד התורה.

תשובה: כשלומדים תורה עם יראת שמים מקבלים חשק. שהתורה היא מתוקה מצד עצמה, ורק שאם אין לומדים אותה כראוי אין מקבלים חשק, אבל אם לומדים את התורה מתוך יראת שמים כראוי, ממילא בא חשק התורה.

ורגילים אנו לומר על בחורים שלומדים תורה בלא יראת שמים, שאין הם "בני תורה" כלל אלא הם "סטודנטים לתורה" רח"ל, שהלא גם באונברסיטה להבדיל - ישנם כאלו שלומדים תורה כדי להחכים בחכמה בעלמא, ולזאת לא יקרא לימוד תורה כלל, ולימוד תורה הוא דווקא מתוך יראת שמים וידיעה שעוסקים בתורת ה' שהיא תורה קדושה שאין למעלה מקדושתה, וכשלומדים כך ממילא זוכים לחשק התורה.

דוגמא אישית הוא יסוד גדול בחינוך

"אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", (כ"א, א)

פירש"י, "אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים", ע"כ. וביאור הדברים, שתיבת "אמור" מוסבת על עם ישראל עצמם, ותיבת "ואמרת" מוסבת על אמירה נוספת, שיאמרו הגדולים לקטנים ויזהירוהם שלא לעבור על דין התורה. **אכן** יש לדקדק ממה שהקדימה תורה "אמור" לעצמך, ורק אח"כ "ואמרת" לקטנים, שרק אם האדם יאמר לעצמו תחילה, יוכל גם להזהיר את בניו ללכת בדרך התורה, אבל אם הוא עצמו אינו מקיים את התורה והמצוות כראוי, לא יצליח לחנך את בניו כראוי, ואף אם ידרוש לפניו דרשות במוסר לא יצליח, כיון שעיקר החינוך הוא ה"דוגמא אישית" שרואים הבנים בבית איך אביהם מתנהג וזה משפיע עליהם הרבה יותר מכל מה שהאב מדבר עמהם ומוכיחם, ולכן אם רוצים לגדל בנים ת"ח שיחיו בקדושה, צריך תחילה לקיים "אמור" ולחיות חיי קדושה, ורק אח"כ אפשר להוסיף גם "ואמרת" ולהזהיר את בניו הקטנים.

וכעין זה שמעתי מהגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל שתמה שלא משמע בלשון הפסוק שמזהיר על הקטנים, שהרי לא כתוב כאן קטנים, ופירש שבאמת התורה לא ציוותה בזה את הקטנים, אלא הציווי הוא לגדולים שיקיימו את דיני התורה בעבור חינוך הקטנים, כי כאשר האב מקפיד לקיים דיני התורה בשלמות, ומשמש כדוגמא טובה לבן, הדבר משפיע מאוד לטובה על הבן, שפעולות האב משפיעות על הבן יותר מכל הדיבורים והתוכחות שהאב מוכיח את בנו.

וזהו כלל גדול בחינוך, שיש הורים שמדמים שמספיק בכך שהם שולחים את בניהם לתלמוד תורה מצוין, אך האמת שעיקר החינוך תלוי בהנהגת ההורים בבית, כי כאשר הבנים רואים איך ההורים נזהרים מאוד באיסורי התורה בתוך הבית בחיי היום יום, הדבר עושה על נפשם רושם עז והם משתוקקים להיות כמו הוריהם.

אכן כמובן שיחד עם החינוך בתוך הבית בחיי יום יום מהדוגמא אישית, יש להשקיע גם כוחות רבים בחינוך הבנים, ובמקום הצורך גם להוזיל כסף כדי לגדל את בנו תלמיד חכם וירא שמים.

וכבר פירש הקדוש חפץ חיים את הפסוק בקריאת שמע (דברים ו' ו-ז) "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום 'על לבבך' ושיננתם לבנך", שאם רוצים לבחון ולבדוק אדם אם מצוות ה' הם אכן 'על לבבו', [והיינו שאכפת לו באמת לקיים את מצוות השי"ת], יש לבדוק אם הוא מקיים "ושיננתם לבנך", כי אם הוא מוסר נפשו בעבור חינוך בניו, ואינו סומך על מה ששלח אותם לתלמוד תורה, אלא מברר תמיד מה מצב בנו ועם מי הוא מתחבר, אות הוא שמצוות ה' הם על לבבו, והוא קשור לקב"ה באמת, שהרי מחמת אהבתו לתורה הוא דואג שגם בניו אהוביו ילמדו את תורת ה' האהובה עליו.

א **שאלה:** ישנם תלמידים המבקשים עצה לזכור מה שלומדים, מה ליעץ בזה.

תשובה: כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה. מי ששומר על הברית, שומר על העניינים, שומר על הלשון, זוכה שהתורה נבלעת בקרבו ונשמרת בו.

ובעניין זה של שמירת הלשון יש לידע שאע"פ שזהו מלאכה קשה מאוד, מ"מ מי שעושה כן זוכה לשכר רב, וכדאי לשנן בעל פה לשון הגר"א באגרתו "וכל רגע ורגע שהאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער, ובזה יופר לו כל עוון וניצול משאל תחתית, מוות וחיים ביד הלשון, אוי למי שממית עצמו בשביל דיבור אחד, ומה יתרון לבעל הלשון".

ב **שאלה:** אם יש איזה נקודה בחינוך שצריך חיזוק או לעשות דגש

תשובה: צריך לחזק כיבוד אב שהוא יסוד החינוך, שכאשר הבן מכבד את אביו ואמו, הרי הוא מתבטל אליהם ומקבל את דבריהם, ובזה תלוי כל המשך קיום דת ישראל.

וידוע שעיקר מלאכת החופשיים כשבאו לארץ ישראל היה לנתק את הצעירים מההורים ולומר להם שההורים הם "גלותיים ומיושנים" ואינם מבינים כלום, וכדאי להם להתנתק מ'הוריהם הבטלנים' ולעזוב את דרכם הנושנת, (עפ"ל), ובדרך זו ניתקו את הצעירים מאבותיהם והעבירו מעל הדת

ובזה יש לבאר הטעם שרק הכהנים מזהירים שלא להיטמאות למתים, ומשום שהכהנים הרי עסוקים כל היום בעבודת ה', לכן הקפידה תורה ביתר שאת שהם יזכרו בכל עת שאין לאדם שום ערך בלא עבודת ה', ולכן אסור להם להיטמאות למתים, כדי שיזכרו תמיד את עבודתם בחיים להגביר את הנשמה המושכת לרוחניות על הגוף המושך לגשמיות.

ובזה יש לבאר היטב יסוד טעמו של רשב"י שקברי עכו"ם אינם מטמאים באוהל (ב"מ ק"ד), ומשום שאצל העכו"ם אין חילוק בין מותו לחייו, שהלא גם בחייו לא היה לו נשמה אלוקית, ואין מיתתו מורה על חיסרון והעדר.

אכן ישראל מומר מטמא במיתתו ואינו דומה לעכו"ם, ומשום שאע"פ שנשמת המומר מלוכלכת בחטאים ועוונות, מ"מ אין זה אלא לכלוך וכתם על נשמתו, אבל עצם נשמתו עדיין נשמת ישראל התצובה מתחת כיסא הכבוד, ולכן בהסתלקות הנשמה מגופו של המומר מורגש חסרונה, והגוף שבו שכנה הנשמה מטמא בטומאת מת.

וזהו ביאור הפסוק בשיר השירים (א, ו) "אל תראוני שאני שחרחרת ששפתני השמש", שגם אם האדם נעשה שחור מחטאים רח"ל, מ"מ אין זה ככּוּשִׁי שנוֹלַד שחור בעצמותו, אלא רק "ששפתני השמש", זהו לכלוך חיצוני שיכול לרדת אח"כ על ידי תשובה, והעניין מבואר בגמ' בגיטין דף נז ע"א "תא חזי, מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם עובדי ע"ז", ומבואר שפושעי ישראל יש להם נשמה קדושה שאי אפשר לבטלה מקדושתה.

אמנם אע"פ שגם למומר יש נשמה קדושה בקרבו, מ"מ מצווים אנו ללחום כנגד שונאי ה' שהם מזיקים לנו, וכשם שנחש ארסי הורגים אותו מיד כך גם אותם שונאי ה' הנלחמים כנגד דת ישראל מצווים אנו ללחום כנגדם וכלשון התוס' בקידושין (ל"ב ע"ב) "מצוה אפילו להכותו לבזותו לזלזלו", ועי' ביאור"ל ריש א"ת.

ועובדא הוי בהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שבשעה שהיה בכותל המערבי, עבר שם האפיקורס הרשע בן יהודה שר", ועבר שם אחד מהדתיים לאומיים וקרא לעבר הגר"ח שאף אם בן יהודה הוא אפיקורס, אבל מ"מ יש לו זכות רבה שישד את שפת העברית שמדברים היום בארץ ישראל, ובוודאי יזכה לגן עדן עבור זה", והגר"ח זצ"ל השיב לו, "אינני רוצה להיכנס לדין ודברים אודות מצבו בגן עדן, שאין זה שייך אלינו כלל מה יהא בעתיד, כאן הוא מסית ומדיח וחייבים אנו להילחם בו בכל התוקף".

אדם שמוחזק לת"ח או צדיק צדיק להיזהר ביותר מחילול ה'

"קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו שם אלקיהם", (כ"א, ו)

יש לתמוה על סדר הכתוב שפתח תחילה ב"קדושים תהיו" ורק אח"כ הוסיף "ולא יחללו את שם אלקיהם", שהלא לכאורה אם כבר הגיע האדם למדרגה של קדושה, כ"ש שהוא גם לא מחלל שם שמים, והיה ראוי לכאורה לכתוב להפך, קודם "ולא יחללו" שא"ז אלא מניעה מחטא, ורק אח"כ להוסיף "קדושים תהיו" שהוא דרגה עליונה של קדושה ופרישות.

ונראה לפרש דאדרבה, דוקא משום שהאדם נעשה קדוש לאלוקיו, הנהירה אותו תורה באזהרה מיוחדת שלא יחלל שם שמים, כי מאחר שהאדם נעשה קדוש, אנשים מסתכלים עליו ולמדים ממנו, ואם אינו נוהג בקדושה כפי מה שנדרש מאדם קדוש לנהוג, הרי זה בגדר חילול ה' כיון שאנשים ילמדו ממנו לזלזל במצוות ח"ו, וכמבואר בגמ' (יומא פ"ו) שרבי יוחנן אמר על עצמו שאם יילך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין הרי זה חילול ה', וכן מבואר ברמב"ם (פ"ה מיוחדת התורה ה"א) שאסור לתלמיד חכם לעשות מעשים שהציבור מרגנים עליו בעבור מעשים אלו, ואפילו אם כלפי שמיא גליא שאין שום עבירה במעשיו מ"מ כיון שמרגנים אחריו הרי הוא עובר בלאו דאורייתא ד"ולא תחללו את שם קדשי".

מזן רבינו שליט"א לילדי קהילת הגר"א ברמת בית שמש א' בראשות הגאון רבי אלימלך קורנפלד שליט"א:

"ילד שמתרגל לקבוע עיתים לתורה בילדותו, זוכה גם בגדלותו להצליח בקביעותו"

בשעה שנח לו לאחר שגמר לעשות את כל צרכיו וכבר לא נשאר לו זמן ואז בא ללמוד, ואין חשיבות כ"כ בתורה הנלמדת באופן זה, ורק מי שקובע לעצמו עתים לתורה ומוסר נפשו לא לבטל הקביעות בשום פנים ואופן בעולם, הרי הוא כפוף ומשועבד ללימוד התורה, שהוא מוכרח ללמוד בכל יום, והדבר משנה למעליותא את כל צורת לימודו, שאינו לומד מתוך רצון טוב ללמוד בזמן פנוי, אלא מתוך קבלת "עול תורה".

וכל ילד שמתרגל עכשיו לקביעת עיתים ויודע שהשעה הזאת בערב היא קודש ללימוד התורה, אז אח"כ כשהוא גדול הוא קובע יותר עיתים לתורה, וממשיך כך בדרכו כל ימי חייו, וזוכה ע"ז לשכר רב שאין שום מלאך יכול לשער ולכוון. וצריך כל ילד להיות מאושר שיש לו שכר של קביעת עיתים לתורה, שזהו שכר מיוחד. ולפני שהקב"ה דן את האדם על כל הזכויות והחובות שיש לו, מיד בשעה 'שמכניסים אדם לדין' שואלים אותו קבעת עיתים לתורה, ובע"ה כאשר ישאלו אתכם ביום הדין 'קבעת עיתים לתורה?' אתם תוכלו להגיד הן!

א.ה. כידוע, מרן רבינו שליט"א מעורר רבות אודות חובת 'קביעת עיתים לתורה', שיהיה לכל אחד זמן 'קבוע' שיהיה מיוחד אך ורק ללימוד התורה. והנה בתקופה האחרונה עורר מרן רבינו שליט"א לחנך את ילדי תשב"ר לקבוע 'קביעות עיתים' בשעות הערב, בהטעמו שילד שמתרגל לכך בקטנותו, יועיל לו הדבר להמשיך בדרך זו במסירות נפש גם בגדלותו כיון שההרגל נעשה טבע.

מרן שליט"א הרהיב בדבר במהלך השבוע האחרון, כאשר נכנסו ילדי ישראל מקהילות של הגאון רבי אלימלך קורנפלד שליט"א מרמת בית שמש א' למעונו של מרן שליט"א, ונשא מרן שליט"א דברים לעודד את ילדי תשב"ר לקבוע עיתים בשעות הערב - מלבד הזמן שרגילים ללמוד בו בחיידר.

עם כניסת ילדי הקהילה למעונו של מרן שליט"א, התעניין מרן שליט"א בתוכנית הלימודים של ילדי הקהילה, ושאל את ילדי תשב"ר האם הם לומדים גם בערב לאחר הלימוד בחיידר, וכאשר השיבו הילדים בחיוב, חיוקם מרן שליט"א ועודדם על כך ונשא לפניהם דברי חיוק כדלהלן:

"קביעת עיתים לתורה הוא דבר גדול מאוד, שמי שאין לו קביעות ללמוד בזמן מסוים, נמצא שאין לו שום שעבוד לתורה, שהרי הוא בא ללמוד רק

[ופשוט שגם אם באמת אינו תלמיד חכם וצדיק, אבל אם הציבור מחזיקין אותו לתלמיד חכם וצדיק, הרי הוא בכלל מחלל שם שמים אם אינו מתנהג כפי שראוי להתנהג לת"ח וצדיק].

וזהו לימוד גדול לבני תורה שראוי להם להיזהר בדקדוק המצוות יותר מהמון העם, וכפי המדרגה שהמון העם מצפים לראות את בני התורה נוהגים, ואם ח"ו אינם נוהגים כפי הראוי לבן תורה לנהוג, הרי זה בגדר חילול ה', רח"ל.

בעוה"ר יש היום בני תורה המתפללים בשעות מאוחרות, ופעמים גם לאחר זמן תפילה רח"ל, והם מכשירים בהנהגתם לאחרים לעשות כן, ונראה ברור שהם חייבים להתפלל ביחידות, ולא לבוא לבית כנסת ולגרור לחילול שם שמים ח"ו.

ומו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה אומר שכיון שהציבור מחזיקים את בני הישיבה כ"תלמידי חכמים", הרי דינם כתלמיד חכם שאסור לו לעשות פעולות שהציבור מרגנים עליו בעבורם גם אם כלפי שמיא גליא שאין במעשיו שום עבירה, ולכן כשאירע שבחור מבני הישיבה איתר לקום והפסיד את התפילה בישיבה, הורה שלא יילך להתפלל בציבור בשעה מאוחרת [כמדומה לאחר זמן קריאת שמע], כי בזה יתחלל שם שמים בעיני הבעלי בתים שבעיר שיאמרו שבני הישיבות הולכים לישון מאוחר וקמים מאוחר ואינם זריזים בעבודת ה', ועדיף שיתפלל ביחידות, ולא לחלל שם שמים, שהוא חטא חמור ביותר שאין לו כפרה עד שימות.

ובזכרוננו שראיתי בבית הכנסת אחד, שבעלי בתים היו מכבדים התפילה והיו לובשים בגד עליון (חליפה) לכבוד התפילה, ופעם אחת הגיע בחור ישיבה צעיר והתפלל שם בלי בגד עליון, ולמחר כבר באו רבים מהמתפללים בלי בגד עליון ובלא הכנה כראוי.

ושמעתי שהקדוש החפץ חיים בימי נעוריו היה חולה תקופה קצרה ולא היה יכול ללמוד, וחשש לחילול ה' כשיראו אותו מתבטל, ולכן ביקש שיניחו לפניו גמרא כדי שיהא נראה לאחרים כאילו הוא לומד, וקיבל היתר מפי הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל שמותר לעשות כן ואי"ז בכלל גונב דעת אחרים.

אין 'באמצע' בחיי היהודי

"קדושים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלקיהם", (כ"א, ו)

רמז יש כאן, שאין דרך אמצעית בקידוש ה' וחילול ה', אלא כל יהודי הוא או מקדש ה' או מחלל ה', וזהו "קדושים יהיו לאלוקיהם" כדי ש"לא יחללו שם אלקיהם", הא אם לא יהיו קדושים לאלוקיהם, הרי יחללו ח"ו שם אלקיהם, כי כשאין האדם נלחם נגד היצר הרע, הרי הוא ממילא נופל בתאוות העולם הזה והבליה.

וכן אמר אדוננו הגר"א ז"ל, שהיהודי במשך כל ימות חייו הוא או בגדר "עולה או בגדר "יורד", אבל אין "באמצע", כי אם אין היהודי מתעלה בעבודת ה', הרי הוא יורד ממילא, ובזה פירש הגר"א הפסוק במשלי (ט"ו, כ"ד) "אורח חיים למעלה למשכיל, למען סור משאול מטה", שדרך החיים הוא "למעלה למשכיל" לעלות מעלה מעלה, "למען סור משאול מטה", כדי להימנע מירידה עצומה עד שאול תחתית, כיון שאם האדם לא יתעלה מעלה מעלה, על כרחך ירד לשאול מטה.

ובחובת הלבבות (שער עבודת האלוקים פ"ד ד"ה וכבר התבאר) כתב עוד, שאצל הצדיק שעובד את ה', גם אכילתו ושנתו הם מכשירים לצורך מצווה שיהיה בריא ויוכל לעשות רצון ה', ונמצא שאין אצלו פעולת חולין כלל, שגם אכילתו היא מכשירי מצווה, וכמו כן אצל הרשע שבכל מעשיו חושב איך להשיג הנאות עולם הזה, הרי שאכילתו ושנתו הם מכשירי עבירה. ונמצא לפי"ז שאין דרך אמצעית בחיי היהודי, שכל מעשה ומעשה בחיים, הוא או מכשירי מצוה או מכשירי עבירה, והצדיק הגמור שכל חייו הם רק למען עשיית רצון השי"ת, אין אצלו שום פעולת חולין כלל, שאף פעולותיו לצורך קיום גופו הם מכשירי מצווה.

מערכי תורה

אמור

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

לאביו ולאמו לא יטמא

כתוב (כ"א, ב') כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וגו'. הנה בכהן הדיוט הזכיר הכתוב קודם את אמו ואח"כ את אביו, ולהלן אצל כהן גדול כתוב ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו וגו', הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו. ויש לבאר החילוק דהנה באמת אמו היא ודאי, אבל אביו אינו אלא חזקה שהוא אביו, ובתורת כהנים איתא להדיא דהפסוק מדבר ממי שהוא רק בחזקת אביו, ואינו ידוע בודאי, מעתה יש לבאר דבכהן הדיוט שהכתוב בא להתיירו, איכא רבותא טפי באביו מבאמו, דאמו היא ודאי ואביו אינו אלא בחזקה, לכן הזכיר הכתוב תחלה את אמו ואח"כ את אביו, משא"כ אצל כהן גדול שהכתוב בא לאוסרו, בזה הוא להיפוך שהרבותא לאיסור היא באמו טפי מבאביו, ולכן הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו.

בית המקדש - בית מוכן לכהן גדול

הנה בדין כהן גדול כתוב (כ"א, י"ב) 'ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלוהיו', ומבואר דאם הכהן גדול יוצא מן המקדש יש בזה חילול המקדש, וצריך ביאור איזה חילול יש בזה שיוצא מן המקדש. וברש"י כתב מן המקדש לא יצא אינו הולך אחר המיטה. ודין זה שכה"ג אינו הולך אחר המיטה כמדומה שהוא רק איסור דרבנן שמא יטמא, וקרא דמן המקדש לא יצא אסמכתא בעלמא הוא. וצ"ב מהו כונת הפסוק. וגראה לומר בביאור הדבר, דהנה הרמב"ם (פ"ה מכלי המקדש ה"ז) כתב ז"ל, ובית יהיה לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כהן גדול, ותפארתו וכבודו שיהיה יושב במקדש כל היום, ולא יצא אלא לביתו בלבד בלילה או שעה או שתים ביום, ויהיה ביתו בירושלים ואינו זז משם. הרי דיש קיום דין של כבוד ותפארת, במה שהכ"ג יושב במקדש כל היום ואינו יוצא משם ולא זז משם. ויש לומר דזהו הדין דכתיב הכא בקרא דמן המקדש לא יצא, דהכהן מוזהר שלא לצאת מן המקדש, משום דביציאתו הוא מחלל את כבוד ותפארת המקדש. [ולפי"ז נמצא דמש"כ הרמב"ם שזהו כבודו ותפארתו לא קאי על הכ"ג, אלא שזהו כבודו ותפארתו של המקדש].

מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי

בפרשת המועדות בדין חג השבועות כתוב (כ"ג, א') 'וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם וגו', וכבר העירו המפרשים, למה דוקא הכא בחג השבועות, נאמר שהוא בעצם היום הזה, מה שלא כתב כן בשאר המועדים ובשבט. [זולת יום הכיפורים, ועיין ברמב"ן שעמד בזה]. ובחידושי מרן רי"ז הלוי ביאר על פי דעת הרמב"ם דאפשר לקדש החודש למפרע, ואפילו אם באו עדים בסוף החודש, חוזרין למנות לאותו החודש מיום שלוששים של החודש הקודם, ולפי זה נמצא דבשאר המועדות יוכל להיות דבעצם היום המקודש עדיין אין המועד קדוש כלל, דאם יבואו עדים לאחר שעבר המועד, ויקדשו את החודש למפרע, נמצא דהמועד היה בזמן שאינו קדוש כלל, משא"כ בעצרת, דבעצרת אין זמן המועד תלוי ביום החודש, אלא הוא תלוי בספירת חמישים יום מהבאת העומר, וכדתניא דעצרת פעמים ד', פעמים ה', פעמים ו', ונמצא שאינו תלוי אלא בקידוש החודש של חודש ניסן, ושוב אינו יכול להשתנות זמנו, [דבדברי הרמב"ם מבואר דרק אם באו בסוף החודש מקדשין למפרע, אבל לאחר שכבר עבר החודש ונקבע החודש שלאחריו, כבר אי אפשר לו להשתנות עוד]. ולפי זה פירש דזהו דכתיב וקראתם בעצם היום הזה, שבמועד זה דעצרת, הרי כבר בעצמו של יום מקודש המועד, משא"כ בשאר מועדות שאפשר שישתנה זמנם ואינם מקודשים, עכ"ד.

ויש לומר בזה בעוד אופן, דהנה מבואר בגמ' במנחות דף ס"ו ע"א, דבמצות ספירת העומר איכא תרתין, מצוה למימני יומא, ומצוה למימני שבועי. וגראה לומר דממילא גם בדין יו"ט דעצרת יש בו שני עניינים, ושתי תורות חג ביה, חדא דהוי יו"ט של יום אחד, מכא המצוה דמנין הימים, ועוד יש בו תורת חג של שבעה ימים, מכא המצוה דמנין שבועות, וכשם שבספירת הימים יש בסיום הספירה יום מיוחד, כן גם בספירת

השבועות, השבוע שאח"כ הוא מיוחד ליו"ט, וכמבואר בגמ' ר"ה דף ה' ע"א דכל השבוע הוא תשלומין לעצרת, שאם לא הביא קרבן, יכול להביא כל השבוע,

והנה יש לחקור בגדר ימי התשלומין, אי השישה ימים שאחר עצרת, הוי"ן ימי חול ככל שאר ימות השנה, ורק שניתן להקריב חגיגת היו"ט בהנך ימים, או דהוי חלות דין בעצם הימים, דמיוחדים ומקודשים המה לתשלומי חגיגתו.

והנה בגמ' שם איתא דילפינן דין תשלומין לעצרת מדתני רבה בר שמואל, אמרה תורה מנה ימים וקדש חודש, ומנה ימים וקדש עצרת, מה חדש למנויו, אף עצרת למנויו, ומייתי דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, ופירש רש"י מה חודש קדושו אחד ממנויו וכו', אף עצרת הבאת קרבנותיה באחד ממנויה, והרי היא נמנית ע"י שבועים, שנאמר שבע שבתות תמימות תהינה.

ומבואר דדין תשלומין כל שבעה בעצרת, אין זה רק דין כלפי הגביר שיכול להשלים הבאת הקרבנות, אלא הוא דין בגוף הימים שהם ימים מקודשים לתשלומין, וכמו שיום החמישים מקודש בסוף הספירה, כן גם השבוע דבסוף הספירה מקודש להבאת הקרבנות.

מעשה יש לומר, דעל כן נקט הכתוב 'וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש', לומר, דאע"פ שבאמת כל השבוע מקודש, וכל השבעה ימים יש בהם דין יו"ט דעצרת, אבל מ"מ אין זה אלא לגבי תשלומין, דכל השבעה ימים מקודשין הם לתשלומין, אבל מקרא קודש אינו אלא היום החמישים, ולא כל השבעה ימים, ואינם אסורים בעשיית מלאכה, והאיסור מלאכה אינו אלא בעצם היום הזה.

מומין הפוסלין בקרבנות

הנה בדין מומין הפוסלין בקרבנות כתוב (כ"ב, י"ח - כ"א) 'אשר יקריבו לה' לעולה. לרצנכם תמים זכר וגו'. כל אשר מום בו לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם. ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' וגו' תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו' הנה חלקה התורה דין בעל מום בעולה ודין בעל מום בשלמים בציווים נפרדים, ציווי אחד לעולה וציווי בפ"ע לשלמים. וצ"ב אמאי חלקינהו לתרתי ולא כללם בהדדי, והרי כל שהוא מום בעולה, הוא מום בשלמים.

ונראה לבאר בזה, דהנה עולה אינה באה אלא מן הזכרים, אבל נקבה פסולה לעולה, והמקריב נקבה לעולה לוקה משום בעל מום, הרי דנקבה אינה רק דין פסול לעולה אלא היא גם נחשבת כבעל מום. [יעוי' תוס' תמורה דף ז' ד"ה אפילו]. א"כ נמצא דחלוק דין בעל מום דעולה משלמים, ושפיר חילקו הכתוב לתרתי.

ובאמת דבגוף הפסוק מבואר כן, דהרי בפסוק דעולה כתיב 'לרצנכם תמים זכר', וצריך ביאור מה ענין דין זכרות לדין בע"מ דבה איירי הקרא, ולמה הביא כאן בדין מומין את דין זכרות. והביאור בזה הוא משום דנקבה יש בה פסול דבע"מ, ע"כ שפיר שייך דין זכרות לדין בע"מ. ומבואר דקרא איירי להדיא בדין פסול בע"מ דנקבה, וזהו הרי רק בעולה ולא בשלמים, ושפיר חילקו הכתוב לתרתי.

'לשום לחם הם ביום הלקחו'

כתוב (כ"ד, י') 'ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגו'. וברש"י הביא דברי התורה כהנים, ויצא בן אשה ישראלית, מהיכן יצא, רבי ברכיה אמר, מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר, ביום השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, שמא פת צוננת של תשעה ימים, בתמיה.

ויש להתבונן, דלכאורה הוא יצא לגלג בשביל כבוד שמים, דאיך יתכן דהמלך יאכל פת צוננת של תשעה ימים, ולבסוף נהפך לקצה השני לבזות את השם באופן חמור ביותר, ואיך נתרדרר ונתהפך מלהיות מבקש כבוד שמים לגדף את השם.

אכן הביאור הוא שסוף מעשיו שגידף מוכיחים על תחילתו, שמתחילה כל טענתו לא היה לכבוד שמים כלל, ולא היה אלא מחמת רצונו לגלג על מצות ה', כי באמת אין בטענתו ממש, שהרי מפורש בגמ' בחגיגה דף כ"ו ע"א, שנס גדול נעשה בלחם הפנים, שכסדורו כך סלוקו, שנאמר 'לשום לחם הם ביום הלקחו', והרי שהיה הלחם חם ולא היה פת צוננת כלל.

וגם לפי דבריו שהייתה פת צוננת, הרי אין בדבריו ממש, שהרי איתא בזוהר הקדוש, שלכן הדין שיהא הלחם על השלחן כל השבוע, משום שהלחם הפנים, משפיע ברכה על התבואה של ישראל, וא"כ גם לפי דבריו, אדרבה נמצא שחזינן בזה גדולת ה' שכביכול ויתר על כבודו שיהא הלחם מונח שם בשביל תועלתן של ישראל, ונמצא שכל טענתו הייתה היפך האמת, ובעל כרחך שמלכתחילה לא בא לקנא לכבוד ה', אלא כל כונתו הייתה לגלג.

וכבר היה מעשה ברבנו הגר"ח זצ"ל, שבא לפניו אפיקורס אחד עם שאלות וקושיות על התורה, אמר לו הגר"ח, שדבריו אינם קושיות אלא תירוצים, שכל דבריו אינם אלא לתרץ את דרכו הרעה, וכדי להניח מצפונו הנוקפו, שהרי עוד לפני הקושיות כבר הלך בשרירות לבו, וכן הדבר גם בעניינו, שכוונת המלגלג הייתה רק לתרץ את רשעתו, אלא שהרשעים אינם שואלים שאלתם כדי לחפש האמת, אלא רק לטעון דברים שחושבים להשקיט את נפשם ולתרץ את עצמם.

היציאה מעבדות לחרות

הסלע בסתר המדרגה, הראיני את מראיך, השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאווה". אומרים חז"ל (שה"ש רבה ב, ל) תני דבי רבי ישמעאל בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין? ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנחש, ומצאה שם הנחש מקנן. ונכנסה לפניו ולא היתה יכולה להכנס שעדיין הנחש מקנן, תחזור לאחוריה - אי אפשר כי הנץ עומד בחוף, וליכנס היא גם לא היתה יכולה שעדיין הנחש מקנן. מה עשתה היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השוכך ויבא ויצילה.

כך היו ישראל דומין על הים, לירד לים לא היו יכולין שעדיין לא נקרע להם הים. לחזור לאחוריהם - לא היו יכולין שכבר פרעה הקריב, ובצדדים מדבר עם חיות רעות. מה עשו? וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד ויושע ה' ביום ההוא.

כלל ישראל היו סגורים ומסוגרים מלפניהם ומאחוריהם ומן הצדדים, אין להם שום דרך מילוט! מה הם עשו? נשאו עיניהם אל הקב"ה. אומר הקב"ה: את הקול הזה אני אוהב לשמוע, את התלות המוחלטת שיש ליהודי בבורא עולם... אין לו שום דבר אחר רק את הקב"ה.

אומר רבי ירוחם: כתוב בחז"ל שעם ישראל תפשו אומנות אבותם אברהם יצחק ויעקב והתפללו. ומה הכוונה "אומנות אבותם"? וכי כדי שיהודי יתפלל הוא צריך להגיע לאומנות אבותיו? אומר ר' ירוחם, כך הרגישו האבות הקדושים בכל תפילה!!! תלות מוחלטת בקב"ה. הרי אין עוד מלבדו, ובאמת אין לי כלום, ובאמת לא יכול להיות שום דבר חוץ מהקב"ה.

ואת ההרגשה הזו הרגישו כלל ישראל בעמדם על הים. תלות מוחלטת בקב"ה. בלי שום כיוון מחשבה או רעיון אידך להינצל, כיון שע"פ דרך הטבע הכל סגור ומסוגר. ים, מצרים, וחיות רעות. ואז - - - כאשר יהודי נושא עיניו אל הקב"ה - כל הבריאה כולה משתנה מן הקצה אל הקצה.

הגר"ש וואזנר זצ"ל אמר בשם החזו"א, שבד"כ מקובל שכשיש צרה - מתפללים ואז נענים ומבטלים הגזירה, אך האמת פשוטה הרבה יותר, הקב"ה יודע שטובתנו היא שנהיה תלויים בו. רק בדרי"כ כשטוב לנו, אנו שוכחים... וישמן ישורון ויבעט. אבל בצר לך ומצאוך... אז ושבתי עד ה' אלוך ושמעת בקולו. **לכן הקב"ה נותן לנו את הצרה בשביל שיהיו עינינו תלויות לגמרי אל רחמיו ונייחל לחסדו, ואז, כאשר אנחנו תלויים בו - הושגה המטרה וכבר לא צריך את הצרה, אז הוא לוקח את הצרה.**

התפילה היא ביטוי לתלות מוחלטת בקב"ה. וזו גם המטרה של שלשת התפילות כל יום, כי כאשר יהודי מרגיש ויודע שהכל רק בידיו של בורא עולם, והוא תולה עיניו לקב"ה בלבד - אז כל הבריאה כולה משתנה וטוב לו.

המצוה המעשית מחזירה לתוך הלב

מוסיף ר' ירוחם, איך באמת מגיעים לזה דרגה? אלא בכל תחום בעבודת ה' מגיעים לזה דרך המצוות המעשיות שניתנו לאותו הדבר. ונסביר: פעם אמר לנו מרן רה"י זיע"א, כתוב ברש"י הראשון בתורה, א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וכו'.

וכבר שואלים הרמב"ן ועוד ראשונים, הרי יש צורך גדול להתחיל את התורה מבראשית, כי הוא שורש האמונה, ומי שאינו מאמין בזה וחושב שהעולם הוא קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל! אם כך, זה האל"ף ב"ית של יהודי, ומה הביאור בכוונת רבי יצחק?

אמר ע"ז הרה"י בשם האברבנאל (מגאוני ספרד) שכל הפילוסופים הגדולים שהיו חזקים באמונה רק בהבנה פילוסופית גבוהה - - - כולם לבסוף נפלו ולא החזיקו מעמד בגזירות, אך היהודים הפשוטים והתמימים עם האמונה הפשוטה והברורה הם פשטו את צוארם להריגה ולקדש שם שמים. פילוסוף עם רעיונות והבנה שכלית - אומר הרה"י, זה לא שווה כלום בשעת נסיון. מה שקובע את הבן אדם ומחזיק אותו, זו מצוה מעשית שמחזירה את האמונה לתוך הלב.

אם אתה רוצה להכניס ללב את חידוש העולם ובריאתו אז פרשת החדש הזה לכם היא באה כנגד חידוש העולם שרואים ע"י הלבנה. זה יכניס לך ללב, ואז תוכל גם להיכנס ולקבל את ה"בראשית ברא אלקים".

תכלית יציאת מצרים - לקבל עול מלכות שמים!

סיפר הגר"ש ליפשיץ (הרב ביהכני"ס 'חניכי הישיבות') שהוא היה מקורב גדול לגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל (והיה גר סמוך עליו) שפעם רבי חיים פינחס סיפר לו על חייו בחז"ל, ועל ישיבת מיר. הוא היה שם עם רעייתו הרבנית ע"ה, ולא היה להם שום מכר או קרוב להיות אצלו בליל הסדר. אז בדרך כלל הוא היה הולך לרב של מיר הגר"א קמאי שהיה גאון גדול.

פעם אחת - סיפר הגר"ש - זכיתי להיות בליל הסדר אצל רבי ירוחם! כל הסדר התנהל באופן רגיל. אך כשר' ירוחם הגיע להלל... הללו עבדי ה' - - - פתאום כל הפנים שלו השתנו, והוא התלהב הללו עבדי ה'!!! ואח"כ הוא המשיך הלאה והגיע למה אשיב, ואז חזר המחזה על עצמו במילים "אני עבדך בן אמתך"!! אותו דבר... כולו אש להבה... והוסיף לא הבנתי למה ר' ירוחם התרגש דוקא במילים האלו. אמר לו הרב ליפשיץ, עובדא ידענא...

פעם אחת נכנסתי לרבי ראובן מלמד בערב פסח, (אשתו היא קרובה משפחה של הגה"צ ר' ראובן מלמד, שהיה מגדולי תלמידי המשגיח מפוניבז'). ומצאתי אותו בוכה בדמעות שליש... חרדתי לשלומי, ושאלתי "על מה בוכים"?... הוא הראה לי את ר' ירוחם בדעת חכמה ומוסר (מאמר מ"ג) שכותב שעיקר התכלית של יציאת מצרים זה לקבל עול מלכות שמים ולהיות עבד לקב"ה. ומי שמסתפק באמונה בלבד ולא מקבל ע"ע עבדות - **אין לו חלק באלוקי ישראל!!!**

הוא אמר, אני מפחד... אני רועד... לאמונה כולנו שייכים באיזה מידה מסוימת... אבל כעת אומר לנו ר' ירוחם שיציאת מצרים זו מצווה שניתנה לנו ע"מ שנקבל עבדות. ומי שנשאר באמצע ולא מקבל עבדות - אין לו חלק באלוקי ישראל! נורא. ומובן למה ר' ירוחם התעורר מאד במילים של הללו עבדי ה'.

הגר"ר חיים עזרא ברזל זצ"ל היה רב בדרום אמריקה, שם עוד יש מושג של עבדים. וסיפר, שפעם הוא ראה עבד, והוא הזדעזע מאד, ולקח לו זמן להתאושש... העבד יושב בירכתי הבית כמו בעל חי, ולא גורע עין מן האדון שלו שהוא בס"ה בן אדם כמוהו... וכאשר ראה רק ממצמץ בעיניו, (אפי' בלוי לדבר!) הוא רץ אליו כמו כלב אל אדונו, ומקיים את מה שהאדון מבקש - על אתר! הוא יודע שהוא תלוי בידיו של האדון. הוא יכול להרעב אותו, להלקות אותו, ולהעניש אותו כפי העולה על דעתו. וא"א לברוח משם... לא יכלתי לסבול זאת אמר הגר"ש, אתה בסך הכל בן אדם כמוהו...

ואמר הרב ברזל, שכנראה הקב"ה רצה להראות לי מה זה עבדות של "עבדי הם". תלות מוחלטת! הכל מהבורא עולם ולית לי מדילי כלום, אנה עבדא דקודשא בריך הוא!

עבדי הם - תלות מוחלטת בקב"ה

וממשיך ר' ירוחם ואומר (שם מאמר מ"א) "אנוכי ה' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". זו הדברה הראשונה בעשרת הדברות. אומר רש"י, "כדאי היא ההוצאה, שתהיו משועבדים לי". ומבאר השפתי חכמים, דהוקשה לרש"י, למה לא כתוב אשר בראתי שמים וארץ? ולכן פירש, כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי.

עיקר התכלית של יציאת מצרים היא בשביל עבדי הם. עד השתא עבדי פרעה, מכאן ואילך עבדי ה'. להיות עבדים לקב"ה!

הגמרא אומרת בקידושין (כב, ב) ומה ראה אוזן להרצע יותר מכל שאר איברים שבגוף? אמר רבן יוחנן בן זכאי, און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב, תרצע. ואם מוכר עצמו, און זאת ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו - תרצע.

רבי שמעון היה דורש מקרא זה כמין חומר וכו', "אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם".

תכלית היציאת מצרים היא עבדי הם!

הגמ' אומרת בחגיגה שעבדים פטורין מראייה כי כתוב אל פני האדון - ה', אדון אחד ולא מי שיש לו כמה אדונים.

ומהו באמת המושג של כמה אדונים? אז יש על זה מאמר של ר' ירוחם (בדעת חכמה ומוסר פרשת בשלח) ע"ה"פ בשה"ש (ב, יד): "יונתי בחגוי

ר' ירוחם מביא, שהמצוה שמכניסה לנו את האמונה ללב - היא זכירת יציאת מצרים, הפסח הזה לכם, ההגדה... זה מה שמכניס לנו את האמונה לתוך הלב.

ואולי לזה התכוון הרא"ש בארחות חיים (אות כ"ו) "אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כי מי שאינו מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", גם ב"אנוכי ה' אלוהיך אינו מאמין".

בשביל לקבל את האמונה "באנוכי ה' אלוהיך" זה דרך פסח ודרך היציאת מצרים, והתכלית של הכל זה בשביל "עבדי הם". לקבל עבדות. ומי שלא מקבל עבדות - אין לו חלק באלוהי ישראל.

סיפר הגר"א וולף (משגיח בשיבת ברכת אפרים) שפגש יהודי שלמד במיר בשנחאי. כידוע, בשנחאי היה חוס נורא ואיום, כמעט ולא היה שייך ללמוד באולם בית המדרש בחוס הגדול. ואז הבחורים היו יורדים לחדריהם, פושטים את החולצות ומתעטפים במגבות רטובות, וכך למדו...!

אותו יהודי, רצה פעם לראות את היכל ישיבת מיר כשהוא ריק לחלוטין... הוא עלה לבית מדרש, וראה שאין שם אף אחד, חוץ מהמשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שישב שם כרגיל עם הכובע והחליפה ולמד בהתמדה עם הגמרא והסגנון כמימים ימימה... הוא לא התאפק, ניגש למשגיח ושאל: איך המשגיח מסוגל ללמוד בכזה חוס?... אמר לו המשגיח, יציאת מצרים! תמה, מה זה נוגע כעת... איך המשגיח מסוגל!...

אמר לו המשגיח, תחשוב רגע. אם היינו כעת עבדים במצרים, והיה יום אחד שהיה מאד חם. והיית אומר לנוגש המצרי חם לי, תביא לי מיזוג אויר, או מגבת קרה... הייתכן?... הייתי מקבל כזו מכה עזה **שבאמת** היה נהיה לי חם... ברוך ה' - אמר המשגיח - ה' הוציא אותי, אני כעת בן חורין, אני יכול לעשות הכל לבד בלי אדונים עלי, אז חם לי, מה קרה?...

זה נקרא עבדות!!! אדם חי ומרגיש את מה שהיה כשהוא היה עבדי פרעה, ועל פי זה הוא מתנהג עכשיו כשהוא עבד ה'. זה מושגים של עבדות. בן אדם שהוא עבד - אין תירוצים!!! וזה דברים פשוטים, וזה תכלית הכל.

תכלית העבדות - לטוב לך!

אבל צריך לדעת: בשביל מה הקב"ה צריך שאני אהיה עבד שלו, וכי הוא מחפש עבדים?...! הרי משרתיו כולם עושי רצונו באימה וביראה... אלא, אומרת לנו התורה (בפר' עקב) "ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך, ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד וכו' לטוב לך"... זהו סוף הפסוק.

אותנו לימדו את מה שכותב המסילת ישרים "והנה האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכיתונו". והתענוג הכי גדול - אומר המשגיח רבי יחזקאל - זה הדביקות בקב"ה. וזו העבדות, שאדם מרגיש את המציאות שאין עוד מלבדו ואת התלות המוחלטת. זה מה שהכי גורם לנו לעבדות להרגיש תלות בקב"ה ולהיות דָּבֵק בקדוש ברוך הוא.

כל ה"אנוכי ה' אלוהיך", כל ה"עבדי הם" - - - הקב"ה לא צריך אף אחד... אם תצדק מה נתן לו. הכל זה לטוב לך, כיון שהדביקות בקב"ה היא זו שמביאה אותנו לאותו אושר נצחי של האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכיתונו. רק פה זה מקום העבודה, כמש"כ המסילת ישרים, ושם זה מקום השכר.

תדע לך, שהרי אדון רוצה כמה שיותר שהעבד ירגיש עבדות, והנה תכלית יצא"מ היא מתן תורה - וכמו"ש הכי "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדו את האלוהים על החר הזה, ואחז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וכי לעבד נותנים מיד את המתנה להרגיש בן חורין...

התלות הזו מביאה אותנו לדביקות מוחלטת, וזה ה"להתענג על ה'" הכי גדול שיכול להיות. והנה נשים לב ה'עבדים' מהגדולים שהכרנו בדרות האחרונים! מרן החזו"א ובדורינו מרן שר התורה זצ"ל, שדקדק ההלכה אצלם היה בלי לותר על קוצו של יוד - והם היו האנשים הכי שמחים ומשמחים.

אהבת הקב"ה לעמו ישראל

הקדוש ברוך הוא ברא אותנו ונתן לנו עבדות בשביל מה? בשביל שהוא רוצה להיטיב לנו. ולכן הוא לא מתנהג איתנו כמו אדון הוא מתנהג איתנו כמו אבא אוהב. אם כבנים אם כעבדים, אנחנו בנים, כמאמר הכתוב בנים אתם לה' אלוהיכם, אלא כשלא עושים רצונו מתנהג כמו עבדים.

במדרש בפרשת בא כתוב שכשעם ישראל יצא ממצרים הם היו שקועים במ"ש שערי טומאה, והקב"ה לוקח כל אחד ואחד מישראל, ומחבק ומנשק!!! לא רק בתור כלל, אלא כל אחד ואחד - - - בן יחיד!!! כל יהודי שיצא ממצרים הקב"ה נותן לו את ההרגשה אני אבא שלך! הוא מחבק ומנשק אותו. נכון, "עבדי הם", אבל זו עבדות מסוג אחר... זה לא עבד שרוצים לשעבד אותו, אלא זה לטוב לך!

ולא זו בלבד, כתוב בזוהר הקדוש, אילו הו' ידעין בר נשא רחמיותא דרחים קודשא בריך הוא לישראל, היו שואגין ומרדפין אבתריה ככפיריא! (הם היו שואגים ורודפים אחריו כמו אריות!) איפה הזוהר מביא את זה?... כשעם ישראל ירדו למצרים, אמר הקב"ה לפמליא של מעלה בואו ונרד להיות עם הילדים שלי במצרים...! הקב"ה שמה! עמו אנכי בצרה, אני והו' הושיעה נא!!! הקב"ה היה אתנו כל הזמן ב"לבנת הספיר", לזכור את שעבודך של ישראל.

הקב"ה נמצא איתנו בשביל להושיע אותנו, וכל העבדי הם - זה עבדות של אהבה, והבן אדם מרגיש את ההכרת הטוב לבורא עולם, ורוצה להיות עבד ורוצה להכיר טוב. נתאר לעצמינו אחד שהיה בשואה, וכשהנאצי רצה להורגו בא אחד והצילו ולקחו לביתו ודאג לרפואתו ולהשיאו אשה וחיתן אותו ונתן לו דירה, הוא הרי יתחנן לפניו שיתן לו אפשרות להחזיר לו קצת הכרת הטוב, וק"ו לבורא עולם.

סיפר לי הרב המגיד רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, שהוא אמר פעם דרשה בליל יו"ט ראשון של פסח באחת הבתי כנסת בבני ברק, ניגש אליו אח"כ יהודי ואמר לו, כבוד הרב! אני יכול לשאול אותך שאלה שתפגע בך?...! הוא לא ידע לאן הוא הולך, אבל הוא אמר לו - בסדר, תשאל...

הרב יודע מה זה "צפרדע"? שאל. זו באמת שאלה פוגעת... בליל הסדר לשאול יהודי אם הוא יודע מהי המכה השניה - זה בהחלט פוגע... אמר לו היהודי, לא... צפרדע של מצרים היא "עתיקת יומין", לא עליה מדובר... אני מדבר על צפרדע 'מודרנית'! מהי "צפרדע מודרנית"? שאל הרב לוינשטיין. הסביר היהודי, כאשר משאית זבל פותחת את הפה של המיכל הגדול בשביל להכניס לשם את כל האשפה ואח"כ המיכל נסגר, ברחוב זה נקרא "צפרדע". טוב, תודה רבה. למדתי מילה חדשה. אני לא נפגע...

רגע, כבוד הרב... אם היו לך חמשת אלפים דולר (!) ובטעות הם נפלו לך לתוך הצפרדע, והפח זבל עומד להיסגר... אתה קופץ פנימה להציל את החמשת אלפים דולר, או לא?... אמר לו הרב, זו באמת אבידה קשה, אבל לא הייתי קופץ. טוב... ואם היה נופל לך חמישים אלף דולר?... תראה, אל תעמיד אותי בנסיין, אבל נראה לי שהייתי קופץ, אני צריך לחתן ילדים, א"א לאבד כזה סכום גדול... גביר אמריקאי, המשיך אותו יהודי לשאול, יקפוץ על חמישים אלף דולר או לא?... אמר לו - לא. אבל על מליון דולר?... כן. ביל גייץ, (הוא היה העשיר הכי גדול) אם נופל לו מליון דולר לצפרדע הוא יקפוץ או לא?... לא. (אבל - הוסיף ר' שלמה בחיך - הוא יתן לי חמישים אלף בשביל שאני יקפוץ...) ממשיך אותו יהודי ושואל: אותו ביל גייץ, העשיר והגאה, אם יהיה לו בן יחיד קטן שאוהב אותו אהבת נפש שנכנס בטעות לצפרדע ועוד מעט הצפרדע הולכת להיסגר, הוא קופץ או לא?... אומר ר' שלמה, לשנייה הוא לא חושב! הוא קופץ מיד עם הבגדים שלו ועם העניבה שלו ועם כל מה שיש לו... מה השאלה בכלל...

אומר לו אותו יהודי, כעת תבין: במדרש כתוב שהקב"ה טהור, ומשרתיו טהורים, ומצרים כולה טמאה... צריך להבין, שהרבה הרבה יותר ממה שקשה לביל גייץ לקפוץ לצפרדע קשה לקב"ה ליכנס למצרים. אבל אין ברירה... עוד מעט הצפרדע נסגרת, הם עומדים לרדת לשער ה-י'. אז אני הוא ולא שלום, אני הוא ולא מלאך, אני ה' ולא אחר! כמה הוא אוהב אותנו, זה הבן יחיד שלו!!! הוא לא יכול! כולו טהור, והוא קופץ לצפרדע שכולה טמאה כי הוא חייב להציל את הבן יחיד שלו.

היציאת מצרים - זו עבדות כזו מתוקה ונעימה... לעבוד אבא אוהב, שכל התכלית בזה היא לטוב לך... זהו עולם אחר בכלל.

הפנימיות של ישראל - טהורה!

סיפרו (בזמן הקורונה) שהיתה פעם מגיפה בצפת, והגדולי הדור של אותה תקופה פסקו שאף אחד לא יכנס לבית מרחץ, כיון שזו סכנת נפשות. היו שני יהודים שסברו, זה לא שייך... הם הלכו בערב שבת לטבול, שהרי איך אפשר לקבל שבת קודש בלי להטהר קודם במקוה, וליע - נפטרו.

אמר על זה ה"בית עין", שהם חיללו את האהבה של הקב"ה החושן אתם בתוך טומאותם. כשיכולים - צריכים לטבול. אך כשאסור לטבול, אז הקב"ה שוכן איתם בתוך הטומאה. ואם משהו חושב שבמצב כזה הקב"ה לא נמצא אתו - הוא הפסיד כ"כ הרבה בהרגשה המתוקה של אהבת הקב"ה לעמו.

האהבה של הקב"ה זה דבר שבכלל לא ניתן לתאר! אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. **הקב"ה בחר בנו! הוא אוהב אותנו אהבה רבה ואהבת עולם!**

כתוב שמלאכי השרת אמרו לקב"ה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה נשתנו אלו מאלו? אמר להם הקב"ה, הללו עתידין לקבל תורה, אך הגויים - לא עומדים לקבל תורה.

איך לומדים בפשטות?... שבאמת היום - אין הבדל ביניהם. אך כיון שעם ישראל עתידים לקבל תורה אז הם ניצלים על חשבון העתיד. (ואז מתחילים לדון בכל מיני שאלות, הרי הקב"ה דן באשר הוא שם וכדו').

אבל לא זה הפשט. לא זה הפשט. זה **באמת** לא הפשט!!! בחז"ל כתוב במדרש שה"ש עה"פ "אני חבצלת השרון שושנת העמקים", אומרת כנסת ישראל, אני שושנת העמקים, ומה שאני לא נראית כך, כי הייתי חבויה בצלן של מצרים, ולשעה קלה כנסתי לקב"ה לרעמסס והרטבתי מעשים טובים כשושנה ואמרתי לפני את השירה. זה לא הצבע האמיתי שלי. אני לא חבצלת, אני שושנת העמקים! אני יפהפיה!! רק הייתי חבויה בצול המצרים. אומר הקדוש ברוך הוא: תראו את הפנימיות של עם ישראל...! הם בני! הם עבדי! גוי לא מוכן לותר מעצמו כלום, הוא לא מוכן לנעשה ונשמע. אבל כלל ישראל צעקו נעשה ונשמע! היום זה חבצלת השרון, חבויה הייתי בצול המצרים, הם היו יחד עם המצרים ולמדו מהם, אבל זה לא הם, זה לא הם!!!

דרך אגב, לפני הרבה שנים הרה"ג ר' ברוך שפירא נסע יחד עם מרן רה"י

ואיך זוכים למתיקות?

חז"ל אומרים "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי". משל לחבית של דבש, נכנס מים יצא דבש, כך נכנס דבר בטל מן התורה - יצא תורה. שאל ראש ישיבה חשוב, שתי שאלות: א. למה דוקא חבית של דבש, הרי כל דבר שממלא חבית אם תכניס משהו אחר - יוצא מה שהיה בפנים. ב. דבר שני, רואים גם לא ככה... המציאות מוכיחה שיש אנשים שיודעים ללמוד וגם יודעים דברים בטלים...

ואז זעק אותו ראש ישיבה: מדובר פה על דבש של תורה! על מתיקות של תורה! אם נכנס דבר בטל - יצא דבש. וכשיוצא דבש ונכנס מים, אז זה לא רק שיצא דבש, אלא גם הדבש שנשאר הוא כבר לא באותה רמה של מתיקות... זה לא דבש טהור, זה דבש עם מים... וכל כמה שנכנס יותר מים ויוצא יותר דבש, זה כבר לא יהיה דבש עם מים, אלא מים עם דבש... וכמעט שזה לא מתוק.

מתיקות של תורה היא רק כשאין דבר אחר בראש.

אצל רבי חיים קניבסקי ראו את השיא את המתיקות כי לא עניין אותו שום דבר חוץ מתורה. שום דבר לא עניין אותו!

כבר הבאנו שסיפר הג"ר שאול קלופט (נכד אחותו הרבנית ברוך תח"י) שהוא ראה פעם בעיתון משהו בשם ר' חיים, אז הוא שאל אותו אם זה נכון, ר' חיים הסתכל בו בתימהון, ממתי יש לעיתון דין נאמנות!... ופעם אחרת - הוא שאל אותו על איזו סגולה שאומרים בשמו, מה המקור שלה. "ל' רבי חיים - לא יודע. אבל אומרים זאת בשם הרב! שאל. מנין לך? כתוב במודעות ברחוב. ר' חיים התפלא, יש לך זמן לקרא מודעות!...!"

סיפר חתנו שליט"א, שפעם דברו איתו על רחוב מסויים, שהגר"ח היה עובר בו מידי יום. ורבי חיים לא הבין על איזה רחוב מדובר. אמרו לו, אבא, אתה עובר שם כ"כ הרבה, אף פעם לא ראית איך קוראים לרחוב הזה!... אמר רבי חיים, באותו זמן אני מעדיף ללמוד עוד משנה בע"פ!... המתיקות התורה שלו היתה כה חזקה - עד שהוא ההביל את כל ענייני עולם הזה, וממילא יש "שמאלו תחת לראשי וימינו תחתבני".

לא עניין אותו שום דבר חוץ מתורה. הוא אמר פעם למישהו, הרבה תפילות התפללתי, והרבה דמעות שפכתי שלא יכנס לי לראש שום דבר חוץ מתורה. וכאשר יש אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - -- יש לחזות בנועם ה'. זו מציאות!!!

למה ב"והערב נא" - מבקשים שנהיה "לומדי תורתך לשמה"? ר' חיים כותב בסידור - זו המציאות. מי שלומד לשמה - אז התורה מתוקה לו.

זה אדם שחי בהיכלי מלכים, בגן עדן עלי אדמות, אדם שמרגיש את האור החיים הקדוש. ראו עליו שלא עניין אותו כלום והוא לא נהנה משום דבר בעולם הזה.

וכאשר לא מבזבזים זמן על "הבל הבלים" ממילא מנצנץ השיר השירים באור יקרות, ושניהם יחד בונים את המציאות מצרים.

תורה ומוסר

הגאון ר' משה שמואל שפירא (ר"י באר יעקב) מביא בספרו זהב משב"א שאלה ששאל אותו אחד הבחורים, ואותו דבר מספר הגר"ש ליפשיץ שהיה עם הגר"ח קניבסקי, ושניהם ביארו באותו סגנון:

הם שאלו, לכאורה יש ראייה שמוסר יותר חשוב מלמוד דף גמרא, כי היצר הרע יותר משקיע במוסר... הרי גמרא בסך הכל כולם לומדים, אבל בסדר מוסר - יש את כל התירוצים שבעולם... קשה ללמוד מוסר, סימן שזה יותר חשוב והיצה"ר יותר משקיע בזה...

וביאר שניהם, גם הגר"ש שפירא וגם הגר"ח קניבסקי בסגנון אחד: הם מביאים את הגמ' בסוכה (נב, א) "אם רעב שונאך האכילוהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך" אל תקרי ישלם לך אלא ישלימו לך. ומבאר ברש"י, אם רעב שונאך - זה יצר הרע ואתה לתאב לעבירה, האכילוהו לחם - הסיריחה במלחמתה של תורה, דכתיב לכו לחמו בלחמי.

השקהו מים - תורה, דכתיב בה "הוי כל צמא לכו למים". וה' ישלימו לך - שיהיה שלם יצרך עמך ואוהבך! ואל ישיאך לחטוא וליאבד מן העולם.

זה דבר מאד מעניין... אותו היצר הרע! מצד אחד - גחלים אתה חותה על ראשו, ומצד שני - הוא אוהב אותך! שמעתם כזה דבר!...

אך הקב"ה יכול הכל. כמו שבמצרים אחרי כל מה שיוסף הציל את מצרים וכל העולם, פתאום התהפך הגלגל, ואיך? אומר הכתוב בתהילים, "הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו". ואחר שהמצרים קיבלו מכה אחרי מכה, לבסוף התחננו לבני ישראל שישאלו מהם כלי כסף וזהב ושמות. ועי' אומר הפסוק וה' נתן את חן העם.

היצר הרע - חותים לו גחלים על הראש והוא נהיה אוהב שלך, הוא מפסיק להיות שונא.

ועל זה הם מביאים את הגר"א באדרת אליהו (פ. שופטים) שאומר על הגמ' (בב"ק יב, ב) א"ר אבדימי דמן חיפה, קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושותה - אין לו אלא לב אחד. אומר הגר"א, לפני הלימוד יש שני לבבות, גם יצר טוב וגם יצר הרע, אחרי הלימוד - נהיה לב אחד. אין יצר הרע, רק יצר טוב. גם היצה"ר כבר

זיע"א לליקווד, והוא דיבר שם ואמר, אני רוצה לצעוק לכם את הצעקה של כל הילדים והנערים השבנטיים שמסתובבים ברחוב - - - "אל תראוני שאני שחרחרות ששופתני השמש!!! זה לא הצבע האמיתי שלי. אני לבן, אני טהור, אני זך!!! רק שופתני השמש... יש ברחוב הרבה דברים שמקלקלים, והרבה משחיתים.

חבוייה הייתי בצול מצרים, אבל זה לא אני! הפנים שלי נשאר טהור! את הפנים - אף אחד לא יכול להרוס, הפנים של הילד היהודי, והפנים של עם ישראל.

זה מה שאומר הקב"ה למלאכים, הללו עתידין לקבל תורה, כעת, כעת! זה הפנימיות הטהורה שלהם. לכן אני מציל אותם.

ובעומק ההטבה...

יש וורט נפלא של הגר"ש אויערבאך זצ"ל שהוא אמר פעם לילד יתום שאביו נפטר בצעירותו. כתוב ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך. כתוב בהפרכת סדום "וה' המטיר על סדום ועל עמורה" וכו' אומר רש"י, כל מקום שנאמר וה' - הוא ובית דינו. הוא נמלך בבית דין שלו. אמר רבי שלמה זלמן: השם נתן. כאשר ה' נותן הוא לא נמלך בבית דין שלו. הם יכולים לקטרג, הללו והללו עובדי עבודה זרה, לא מגיע להם... וזו טענה טובה. אך הקב"ה נותן בעצמו בלי חשבונות.

אבל וה' לקח. כאשר הקב"ה לקח, אז הוא התייעץ לפני זה עם בית דינו, אולי יש עוד איזה מלצי יושר ומלמדי זכות שהוא לא יצטרך לקחת. ורק כאשר הכל נגמר, וכולם מסכימים שזה מה שצריך לעשות וזהו הטוב היחידי - אז ה' לוקח.

אוי כמה שהקב"ה אוהב את עם ישראל... אוי איזו עבדות מתוקה, איזו עבדות נעימה. אנחנו קרויים בנים וקרויים עבדים. אם כבנים אם כעבדים, אנחנו בנים! רק כשאין ברירה זה הנהגה של עבדים. אבל המציאות היא שאנחנו בנים!

המתיקות של התורה

מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצ"ל מביא בסידור, ששאלו אותו, איך אנחנו מבקשים "והערב נא"? הרי אם נרגיש את מתיקות התורה - כבר לא תהיה בחירה. וכמו שכ' האור החיים (כי תבוא) "אם היו בני אדם מרגישים את מתיקות ועריבות טוב התורה היו משתענים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם! אם כן מה אנחנו מבקשים, שלא תהיה בחירה!...! ענה לו הגר"ח, סוף סוף יש עוד דברים מתוקים בעולם הזה שמושכים את הבן אדם.

אך הוא המשיך לשאול, ב"והערב נא" מבקשים על השיא! והשיא של המתיקות זה לא אוכל ושתיה, אלא רק דף גמרא! אמר לו רבי חיים, נכון, אבל לא מספיק בשביל להרגיש את זה רק הבקשה של והערב נא וזהו, זה בא עם הרבה עמל התורה!

בשביל להרגיש את השיא של המתיקות צריך עבודה עצמית גדולה, שיהיה ניתוק מוחלט מכל העולם הזה. ואת זה אני מבקש, שאני אזכה להגיע לזה. רק ע"י עמל ויגיעה זוכים בסוף להגיע ל"והערב נא".

יש לנו שני חגים זכר ליציאת מצרים, חג פסח שבו נעשה הנס שיצאו ממצרים, וגם חג סוכות "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". בסוכות קוראים את מגילת קהלת, ובפסח - את מגילת שיר השירים. כי בשביל לזכות להגיע לקרבת אלוקים, יש לנו שני דרכים א. למאוס בעולם הזה, ב. להרגיש מתיקות של נועם ה'.

בסוכות - זה קהלת. אחרי ראש השנה ויום הכיפורים, אחרי המלכת הקב"ה ומחילת העוונות, להרגיש איך שכל העולם הזה הוא אפס! הבל הבלים אמר קהלת. שיר השירים - נותן לך את התחליף, את המתיקות של "קרבת אלוקים", ואני קירבת אלוקים לי טוב.

והאמת היא שאחד משלים את השני, וסדנא דארעא חד הוא... לא אומרים לך סתם למאוס בעולם הזה כי הכל הבל... אלא בא, למה ללכת לדברים מאוסים כאשר אתה יכול להיות קרוא לשלחן המלך ולאכול משלחנו של גבוה?... למה להתעסק עם הבל הבלים בזמן שאתה יכול ליהנות עם "שמאלו תחת לראשי וימינו תחתבני". וכשיש שה"ש ממילא מרגישים שהשאר הכל הבל. להרגיש חיבוק של הקב"ה... כל שיר השירים זו מסכת אהבה שנקרמת בין עם ישראל להקדוש ברוך הוא.

בלעכויטש היו אומרים, מוסר ה' בני אל תמאס, המוסר של השם הכי גדול הוא! בני! אתה הבן שלי, אל תמאס! לא מתאים לך להתגלגל בדברים מאוסים...

ונספר: הגיע יהודי אל מרן שר התורה ואמר לו, אני לא מרגיש מתיקות של תורה. לא מרגיש... קשה לי. אמר לו רבי חיים, כשילד לא אוהב איזה מאכל מסויים, ואמא שלו אומרת לו תטעם, ותראה שזה טעים, הוא אוכל. והוא מבין שגם אם בהתחלה זה לא כ"כ טעים, אבל בסוף זה יהיה טעים כי אמא יודעת, ואמא לא תשקר. אם דוד המלך אמר "ומתוקים מדבש ונופת צופים" - הוא לא שיקר לך! ופה, ראו איך העיניים של רבי חיים מבריקות כשהוא המשיך: אני אומר לך, התורה מתוקה!!! אתה מפסיד!... אל תהיה פתי! אמנם קשה קצת בהתחלה, כל ההתחלות קשות, אבל כשתגיע למתיקות, לא תוכל לעזוב את התורה! והוא אמר שזה השפיע עליו יותר מהכל.

דוחף אותך ללמוד. הוא נהפך להיות יצר טוב...

הסגולה הזו - לא כתובה על מוסר... זו סגולה שכתובה רק על תורה. וממילא מובן למה בתורה יש פחות יצה"ר ממוסר, כי בלימוד התורה אתה עושה מצב שאין יצר הרע!

וכל כמה שבן אדם לומד תורה יותר ויותר, אתה חותה יותר גחלים על ראשו על ראשו והוא יותר הופך להיות אוהב שלך, כי זו הצורה להפוך את האוהב לשונא, לחתות גחלים על ראשו על ידי לימוד התורה. זה דבר מאוד מעניין ומפליא.

הסיפורים על הגר"ח קניבסקי לא נגמרים, על ידיעת התורה המופלאה ועל המתקנות שהיתה לו.

יש רש"י בסנהדרין (צט, ב) על הגמ' נפש עמל עמלה לו, כאשר אדם עמל בתורה לשמה - אז התורה מבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדרה. התורה מבקשת!!!

העולם מספר, שפעם נכנס הרב מפוניבז' לאסיפת רבנים בישיבה על רישום בחורים לישיבה, והוא אמר בהתלהבות - הלכתי ברחוב וראיתי את התורה, והתורה ביקשה ממני לקבל בחור מסויים, אפשר לסרב לתורה?!... אז הבחור הזה כבר בפנים! חתם בהתרגשות. לא הבינו על מה המדובר... והסביר, שהוא פגש את רבי חיים קניבסקי... התורה בקשה ממנו!!!

אבל פה, אדם שעמל בתורה אז התורה ממש מבקשת מהקב"ה בשבילו! אפשר להגיד לתורה לא?!... היא מבקשת מה' לגלות לו טעמי תורה וסדרה...! אז מה הפלא שנהיה ענק בשיעור קומה של רבי חיים קניבסקי זיע"א... וא"כ ביותר עוצמה נבין את מה שאמר מרן שה"ת שהוא קודם חבל לך להפסיד, כזו מתקנות מחכה, רק תעבור את כל ההתחלות קשות, ותגלה עולם של אור ומתיקות שלא הכרת.

ולכך זוכים ע"י שבן אדם אוהב את התורה ולא מבזבז זמן. אחד הספרים היפים ביותר של מרן הגר"ח - הוא "טעמא דקרא", חידושים וביאורים על פרשיות התורה. ממה זה התחבר?... ממה שרבי חיים חשב בין גברא לגברא היו מתחדשים לו חידושים, הוא אמר אותם בשלחן שבת, ובמוצ"ש הוא כתב אותם, וכך במשך כמה שנים התחבר הטעמא דקרא. (פעם שאלו אותו למה במגילת אסתר זה הכי ארוך, וחייד, בלדרמן דופקים הרבה זמן בהמן...)

כאשר לא מבזבזים זמן לריק, וכל ענייני העולם הם הבל הבלים - אז מתחבר שיר השירים, ובפסח - זה השפיץ של שיר השירים.

ויש כאמור גם הפוך, אם תלמד תורה - ותקבל טעם בתורה, ממילא תבין שכל השאר זה הבל הבלים. מי שיש לו טעם בתורה - אין לו טעם בקוגל. דהיינו, מביא הגר"ח בסידור שאומרים "והערב את דברי תורתך בפינו", מהו בפינו? מביא הגר"ח י"א עפ"י מה שהחזון איש אמר שמי שיש לו טעם בתורה, אין לו טעם באוכל. כי הפה שלנו כבר נהנה מהלימוד.

אתה מתחיל עם שיר השירים, ומקבל כזה טעם מתוק עד שאתה גומר עם הבל הבלים...! הרבה יותר קל לך, אתה לא מרגיש את החיסרון בשאר הדברים.

לחיות אמונה ובטחון

וכעת נדע: היציאת מצרים מלמדת אותנו לחיות אמונה, לחיות בטחון, לחיות עם בורא עולם. ויש ע"ז הרבה סיפורים.

סיפר ראש ישיבה חשוב, שהוא שאל פעם את מרן רה"י זיע"א אם לעשות ביטוח חיים. אמר לו הרה"י - תלוי בבטחון שלך. אמר לו הלה, באמת אין לי... אמר לו הרה"י, אם כן אין לך חיים, את מה בדיוק אתה רוצה לבטח...

היה סיפור מעניין מאוד עם הראש ישיבה, שהוא היה חולה ושכב בבית חולים. זה היה נראה כבר לקראת הסוף... הרה"י כבר אמר וידוי. עמד שם פרופ' וינברגר, והתכוננו לסוף. פתאם הרה"י מתעורר ואומר, אני מרגיש טוב. אני בריא! אמר לו וינברגר, איך זה יכול להיות?... אמר לו הרה"י, מחלה באה מעבירות, עשיתי תשובה, וכעת אני בריא! אמר לו הפרופסור, אבל אני צריך לכתוב בטפסים הרפואיים. אי אפשר לכתוב כזה דבר... תמה הרה"י: למה הרופאים לא יכולים לכתוב את האמת?... מה יש, תכתבו את האמת!!! עבירות באות על חטאים, עושים תשובה ונחיים בריאים!

היציאת מצרים נותנת לנו את המתקנות של בטחון, את המתקנות של האהבה! אתה חי עם בורא עולם, הכל בידיים שלך! הרחב פיד... ואמלאהו!

נותנים לך, רוצים לתת לך את הטוב ואת המתקנות לכל השנה! הרחב פיד ואמלאהו.

בא, בא נתחיל לחיות אמונה!!! נצא מהשקר, נתחיל קצת לחיות אמת. אין עוד מלבדו רק עולם!

והנה ידוע, שהתכלית של יציאת מצרים היא כתובה בפסוק: "בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה!" לחיות אמונה, וללמוד תורה.

וזה מה שאנו אומרים בתפילה, בעבור אבותינו **שבטחו בך** - ותלמדם חוקי חיים. בזכות האמונה - זוכים לתורה.

ולכן כתוב ברמב"ן שמפסח ועד עצרת זה כמו חול המועד אחד ארוך. כאשר שאלו את רבי חיים קניבסקי כשנסעו להתפלל במירון ובקברות צדיקים - מה להתפלל על הרב! הוא אמר שלא יפריעו לי ללמוד... מה עוד, מה עוד!...

הרי רבי חיים היה בעל יסורים גדול! העולם לא כ"כ יודע, אך הוא היה בעל יסורים. הייתי אצל רבי חיים ממש בזמן האחרון עם קופת העיר ושמעתי איך שהוא צועק מכאב, אמרו לנו שרבי חיים לא יכול לדרוך על כף הרגל, וכשהוא קם מהמיטה - יש לו יסורים נוראיים אך מיד לאחמ"כ לא ראו עליו כלום...! הוא חייד לכולם באהבה וחובה. על אף היסורים שפקדו אותו, הוא לא ביקש שיתפללו עליו על בריאות או רפואה, רק על תורה! או שביקש שלא יפריעו לי ללמוד, או שביקש לדעת את כל התורה כולה...! והוא הוסיף ואמא חוץ מזה אין כלום.

פעם שאל אותו אחד מגדולי ירושלים (המפורסמים) על הסיפור של רבי פרידא שחזר עם התלמיד ארבע מאות פעמים, ופעם אחת למד איתו שוב עוד ארבע מאות. ושאל אותו גדול, למה כולם מתפעלים רק מרבי פרידא ולא משבחים גם את התלמיד?... איפה יש כאלו תלמידים שמוכנים לשמוע ארבע מאות פעמים!...

אמר לו רבי חיים: וכי יש לו ברירה?...! מה הוא יעשה שלא ילמד ולא יבין?...! אין לו ברירה, הוא חייב ללמוד בשביל להבין. כמו שאדם חייב לעבוד בשביל שתהיה לו פרנסה, אז נשבח את כל מי שעובד לפרנסתו!... אין לו ברירה. אבל רבי פרידא, יכל לחפש לו תלמידים יותר מוצלחים שאפשר להתקדם איתם יותר, ואם בכל זאת הוא השקיע באותו תלמיד - סימן שהוא מלמד נאמן, ומגיע לו מה שהגיע לו.

בואו ונסיר את מסך השקר. לדעת שיש רק אמונה, בורא עולם, ותורה. חוץ מזה אין כלום. "וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלוקים, אין עוד מלבדו"!!! (נמסר בערב שביעי של פסח בביהכ"ס חניכי הישיבות רוממה - ירושלים).

לע"נ

הרה"ג רבי יעקב ב"ר שכנא קולדצקי זצ"ל
נלקח במגיפה הנוראה ד' אייר תש"פ
תנצב"ה

לע"נ

הרה"ר יעקב ליב בן
הגה"צ רבי חיים טוורס הרשלר זצ"ל
תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

שנאמרו בישיה"ק

בחירה - ע"י גדלות האדם

שיעשנה בעצמו, וכי יש כאן רק תאות שליטה בעלמא להעביד מישהו ולשלוט עליו במה שממילא אין לו בעיה לעשות לבד.

ועל כרחק שאכן כן, לכל אדם יש תאות שליטה - להיות על גבי מישהו וכביכול להתעמר בו, והגם שמידה זו בכללותה היא מידה רעה - מכל מקום כאן נתחדש לנו שאין לבטל אותה לגמרי אלא יש בה הרבה ממידת הטוב, כיון שכל בן אדם צריך ומוכרח לכה הליזה 'לשלוט' ולהיות מנהיג במקום רכוב, ומשום כך אין לו לאבד את המידה הזו לגמרי אלא להשתמש בה במקומות הנכונים.

הזכרנו בפעמים הקודמות את מעלת ה'נכבדות', שכל אדם צריך להרגיש את עצמו חשוב ושיידע את ערך עצמו, והבאנו לגבי זה את דברי הרמב"ם שהפליג בחומרת המזלזל בנפשו ופסק שהאוכל בשוק פסול לעדות, וכאן אנו רואים עוד דבר נוסף באותו ענין, שהאדם צריך להרגיש 'בעל הבית', שהוא הקובע והוא המכריע ומבלעדיו לא ירים היצר את ידו ואת רגלו, ורק כך יוכל להתגבר על יצרו המפתה אותו לעשות את כל העולה על רוחו.

וממקום זה יש תשובה לכח הבחירה מהו הכח השקול שעומד כנגד תאוותיו ונטיותיו של האדם שמושכות אותו לכיוון הרע, והתשובה לזה היא הכח האמור, שכנגד כל תאוה יש לאדם מידה בסיסית של שליטה שמושכת אותו לצד השני וקוראת לו בתוך ליבו, אל תהיה איש חלש ונגרר שהולך אחרי כל מה שמושך אותו, תראה כאן מי השולט ומי הבעלים האמיתיים שקובע את המציאות ואף אחד אחר לא יגיד לך מה לעשות, אתה תמשול בו ולא הוא ימשול בך.

(האמרי אמת אמר על עצמו בדרך צחות שתמיד הסתפק איזו תאוה גדולה יותר, האם תאות האכילה או תאות הכבוד, וספיקו נפשט בשבת הראשונה שמינוהו לאדמו"ר, השיבו אותו בראש השולחן לעיני כל זקני העדה והביאו לפניו דג גדול, אך במקום לאכול מן הדג כדי שביעה הוא נאלץ לטעום כמלוא מחט ולחלק את כל השאר כשריירים... הרי שתאות הכבוד גדולה יותר...)

'והכל לפי רוב המעשה'

בדברי הרמב"ם כאן מבואר דבר מופלא, שאם היו לאדם אלף זוז (שהוא סכום עצום, כמב' לענין מזונות אשה ובנות שהוא כשיעור משכורת של חמש שנים) ונתן את כל הממון לאביון בפעם אחת, אין לו כל כך את מעלת הנדיבות כמו מי שנתן כל זוז בנפרד אלף פעמים, 'לפי שזה יכפל על ידו מעשה הנדיבות ויושג קנין חזק', בעוד שהראשון התגבר על עצמו פעם אחת בלבד ולא יותר.

ולכאורה במושכל ראשון הענין תמוה, דהן אמנם שהשני עשה את מעשה הנדיבות אלף פעמים והראשון עשה רק פעם אחת, אבל איך אפשר לחלק ביניהם רק לענין רוב המעשה ולומר שהשני עדיף מהראשון, והרי לכא' מעשהו של הראשון גדול לאין ערוך ממעשה השני, שכן בשביל לתת סכום כזה של אלף זוז צריכים גבורה גדולה ותעצומות נפש ויש בזה מעלה עצומה וקנין עמוק של נדיבות, ואילו בשביל לתת זוז אחד אין צורך בנדיבות גדולה כל כך.

אולם היסוד שמבואר כאן הוא, שהקושי לאדם להתגבר על עצמו ולנזב לשני אינו נובע מהחסרון שיחסר מממנו אחרי שיתן, אלא מעצם העובדה ש'השני יחיה על חשבונו'. אם האדם היה מאבד את כספו בדיני שמים לא היה קשה לו כל כך כמו המציאות שהמקבל אוכל כביכול לחם חסד על חשבון מה שהוא אסף והוא הרוויח, וזו המידה הגורמת לו לקמצנות להיות כעכברא דשכיב אדינר, מהיכי תיתי שפלוני יקבל ממה שיש לי.

ומשום כך אין חילוק בין זוז אחד לאלף זוז לענין עצם הנתינה, ואף על פי שאין דמיון בין שני הסכומים מכל מקום בשניהם ההתגברות על הנפש היא במידה שווה, אני נותן לשני ממה שיש לי, ומעתה כאשר

פ"ג משנה ט"ו. הכל צפוי והרשות נתונה וכטוב העולם נרון והכל לפי רוב המעשה.

'הכל צפוי והרשות נתונה'

יעויין בפירוש המשניות להרמב"ם שכתב וז"ל: "זה המאמר כולל עניינים גדולים מאד, ולא יהיו דברים כמו אלו אלא לרבי עקיבא, וזה פירושם בקיצור, ובתנאי שהבנת מה שקדם בפרקים הקודמים: אמר, כל מה שבעולם ידוע אצלו יתעלה והוא משיגו, והוא אומרו 'הכל צפוי', אחר כך אמר, ולא תחשוב שבהיותו יתעלה יודע הפעולות יתחייב ההכרח, ושיהיה האדם כפוי על פעולה מן הפעולות, אין הדבר כן, אלא כל אדם בוחר במה שיעשהו, והוא אומרו 'והרשות נתונה', רצונו לומר, רשות כל אדם נתונה לו, כמו שבארנו בפרק השמיני".

מבואר לנו אם כן בדברי הרמב"ם את ההבדל בין הידיעה לבחירה, מצד אחד 'הכל צפוי' וידוע כלפי מעלה מה האדם עתיד לעשות, אך מאידך 'והרשות נתונה' ואין הידיעה שוללת את הבחירה שיש לאדם לעשות מה שבחפצו אם טוב ואם רע.

ובאמת יש להתבונן בדבר, שהנה אנחנו יודעים שכל אדם ואדם נברא עם תכונות האופי היחודיות לו, עם השכל המיוחד לו ועם הרצונות והמידות שחבויות בתוכו, ובדרך כלל נוכל לדעת מראש במה הוא צפוי לבחור על פי אופיו ותכונותיו, עד שנוכל לומר שאדם פלוני יעשה כך ואילו אלמוני יעשה את ההיפך הגמור.

ואפילו האדם עצמו, פעמים רבות כאשר עומד לפניו נסיון הוא קובע מראש את דרך ההתמודדות על פי מה שהוא משער בנפשו, לעיתים הוא אומר לעצמו 'הרי זה אני ואלו התכונות שלי, הנטיות שלי הם כאלו ומה אני יכול לעשות', ועל פי זה הוא קם ועושה מעשה, בלי לחשוב בכלל שמא יש אפשרות אחרת.

ובפרט כיום שנתפשטה בעולם חכמת הפסיכולוגיה אפשר לראות כן אליבא דאמת, בני אדם רגילים להעריך את עצמם למה הם יכולים ומסוגלים על פי תכונות נפש, וכל אדם שמבין בדברים אלו יכול לשער על בני אדם אחרים מה הם יעשו בעתיד, על סמך כל מיני תכונות מוקדמות ונטיות מושרשות שאמורות להוביל אותם בהמשך לבחור בדברים שמתאימים למה שאיתו נולדו ולמה שעברו מקדמת דנא.

וכאן השאלה נשאלת אם כן מה מקום יש לכח הבחירה, הלא התורה אומרת 'ראה נתתי לפניך את החיים ואת המוות, את הטוב ואת הרע, ובחרת בחיים', וזאת אומרת שכל תכלית האדם היא להבדיל בין טוב ובין רע ולבחור בטוב, ועל כרחק שיש מערכת שקולה שווה בשווה של טוב כנגד רע כשאין אחד מן הצדדים עודף על חבירו, דאי לא הכי ביטלת את מהות כוח הבחור ואין לך עוד מערכת של שכר ועונש. אך אם כדאמרין שיש לאדם נטיות אופי שמושכות אותו לכיוונים שונים אם כן היאך נותר בידו כוח הבחירה לגבור על הרע ולבחור בצד השני, הן לכאורה יש לו נטיה גדולה יותר להעדיף את מה שאומר לו ליבו.

אך הביאור בזה הוא דהנה רש"י מביא את איסור התורה 'לא תרדה בו בפרך' ומפרש דהיינו דוקא מלאכה קלה שהיא שלא לצורך, אבל מלאכה שנצרכת מותר לו להעביד בה את העבד, ולאחר מכן הביא רש"י את הפסוק 'מאת הגויים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה', ועל כך כתב שם "אם תאמר א"כ במה אשתמש, בעבדי איני מושל, באומות איני נוחל, שהרי הזהרתני לא תחיה כל נשמה, אלא מי שמשני, מאת הגויים - הם יהיו לך לעבדים".

ולכא' דברי רש"י צריכים ביאור מיניה וביה, דאי אכן מיירי דוקא במלאכה שהיא שלא לצורך אם כן מהי השאלה 'אם תאמר אם כן במה אשתמש', והרי במלאכה שצריכה לו הוא יכול להשתמש בעבד, ואם הוא צריך רק את המלאכה שאינה לצורך - מה לו להעביד בה את עבדו,

האדם עושה את מעשה הנדיבות אלף פעמים, הוא קונה בנפשו את המידה ב'קנין חזק' לאין ערוך ממי שנתן רק פעם אחת, למרות שהראשון נתן אלף זוז.

אמר לי פעם אחד מגדולי הגבאים בדורנו שרב כוחו להוציא ממון מתמכין דאורייתא, שכאשר גביר תורם לו סכום גדול הוא שמח פעמיים, בפעם הראשונה על כך שיש לו כסף לצרכי המצוה, ובפעם השנייה על כך שהצליח לנצח אותו... וברור שכן הוא לאידך גיסא, התורם היה נצרך לגבורת נפש פעמיים, פעם אחת על עצם הפסד הממון, ובפעם השנייה על כך שהצליחו לנצח אותו...

נפש האדם בנויה בצורה כזו שאין לו הבדל בין תאוה גדולה לבין תאוה קטנה, בשניהם הוא צריך לבטל את עצמו במידה שווה ולהחליט שאין מקום לרצונות האישיים שלו אלא רק למה שהוא צריך לעשות, וכאשר הוא מתמודד מול דבר גדול הוא צריך גבורה נפשית לשים את עצמו במקום הנכון, בדיקו כשם שהוא נצרך מול התאוה הקטנה.

אנשים טועים וחושבים שבשביל להתגבר על קוביית שוקולד קטנה אין צורך בגבורה גדולה כל כך כמו על איזו עוגה גדולה וכדומה, אמנם האמת היא שבשורש הענין - התאוה קיימת בשניהם אותו הדבר, שהאדם לא עושה את מה שהוא רוצה ואת מה שמושך אותו אלא ממשיך הלאה ועושה את הדבר הנכון, וכך הוא האדם, שאין הבדל אצלו בין דבר גדול לדבר קטן ונפשו תופסת את הדברים אותו הדבר.

וממילא, כאשר האדם מאבד שקל אחד וכאשר הוא מאבד אלף שקלים - בשני המקרים הוא מרגיש את אותה תחושה, אני 'שליימזל' שלא מצליח לשמור על הכסף, ובעומק הלב אין הבדל אצלו מה היה גודל הסכום, סוף סוף הכבוד העצמי שלו נפגע באותה המידה. וכשם שאין השוואה בין הכאב של מי שהחליק על קליפה שמושלכת ברחוב, לבין מי שהופל בכוונה תחילה על ידי חבירו שארב לו וקם עליו... כיון שמה שאכפת לנפש האדם הוא לא התוצאה המעשית של הפגיעה אלא הכבוד של נפשו פנימה, ומה יש להשוות בין זה לזה.

וכבר הבאנו בעבר את דברי המסילת ישרים שלכאורה לעין הפשוטה כתב דבר תימה "הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם, ולולי זה כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיוכל, ללבוש מה שיכסה ערותו, ולשכון בבית שתסתירו מן הפגעים, והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתייגע להעשיר כלל", וצ"ב, דבשלמא לענין 'ללבוש מה שיכסה ערוותו' יתכן שהכל לפי הכבוד, אבל כיצד שייך לומר כן לענין אכילה ושתיה ושאר תאוות, דלכאוי' ענינם לנפש הבהמית העצמית של כל אחד ולא למה שיאמרו הבריות.

אך הרמח"ל ראה את הדברים מנקודת המבט האמיתית, שכל הבחירה של האדם מסתובבת סביב הכבוד העצמי שלו ולא לפי מה שנדמה לו, ואם מצד תאוות האכילה גרידא - האדם היה מבין שאין ענין להשקיע בדבר שהוא נהנה ממנו בבית הבליעה רגע כמימרה ובין רגע היה ובין רגע אבד, וכל הסיבה שהוא רוצה להתענג על בשר ויין היא רק כיון שלאחרים יש, ואין זה ראוי שלהם יהיה ולו לא.

אין התכלית מגיע אלא מקיבוץ כל האמצעים

ועל זה חידשה לנו המשנה כאמור, שכיון שהכל מסתובב סביב עומק הנפש של האדם אם כן אחד תלוי במידה שהוא עושה מעשה עוד פעם

ועוד פעם ומקנה לעצמו את המידה הטובה, בלי קשר לאיכות המעשה עצמו, וכלשון הרמב"ם שהכל "לפי רוב המעשה אבל לא על פי המעשה", וככל שירבה לעשות אך טוב וחסד כך יקנה בנפשו את מידת הנדיבות, ויתגבר על כבודו העצמי האומר לו לשמור את כספו לעצמו.

ומזה יש לנו להקיש לכל דבר וענין, שכל קנין בנפש נבנה על ידי מעשה אחרי מעשה שמושך את הלבבות אחרי הפעולות בלי קשר לגודלם של המעשים ולערכם, ואם האדם יעשה את אותם מעשים שוב ושוב אזי הוא יתעלה ויתרומם גם אם כל מעשה בפני עצמו היה חסר ערך.

לאדם מאד קל לחיך לאחר פעם אחת או פעמיים, אך כאשר הוא מקבל על עצמו לחיך למשל עשרים פעמים ביום לכל אחד שהוא רואה, גם אם לא מדובר בחבר קרוב או בשכן סמוך, אז לפתע הוא מגלה עד כמה כביכול הוא צריך לתת משל עצמו, למרות של'שני לא מגיע' ול'מה אני אמור לחיך אליו', ואז דווקא אז הוא קונה בנפשו את מידת הנדיבות.

ואף לענין בין אדם למקום, בני אדם לעיתים פוטרם את עצמם בתאונה שאם ממילא אינני מסוגל כל יום וכל הזמן מדוע שאעשה כן ולו פעם אחת, ולמשל אם לו היה יצויר ובחור לא מסוגל לקום לתפילה בישיבה או ללמוד במשך כל הסדר, אזי לכאורה הוא היה יכול לומר לעצמו - גם ביום שאני כן מסוגל לקום, או בזמן שאני כן מסוגל ללמוד, למה שאני אתגבר על עצמי ואתאמץ לעשות מה שבין כה וכה אני לא יכול לעשות במשך כל יום...

אמנם זוהי שורש הטעות, שכן האדם אינו נבנה דווקא ממעשים גדולים ומשינויים מוחלטים אלא מהמוני מעשים קטנים, וגם אם למשל אין בידו כעת את היכולת ללמוד כמה שעות ברציפות - מכל מקום אין לו מה לפטור את עצמו שבין כה וכה הוא לא מצליח ואם כן הוא ילמד עכשיו 'לצאת ידי חובה' נים ולא נים, אלא ודאי שיש ערך נשגב לכל חמש דקות בפני עצמם, וכעת הוא צריך לעשות את כל מה שיש בכוחו.

בכל הש"ס ישנם למעלה מאלפיים ושבע מאות דפים, אך בשביל להגיע לידיעת כל הש"ס צריכים ללמוד דף אחרי דף, וכל הש"ס כולו מורכב מהמוני דפים בודדים שבכל אחד מהם יש שני עמודים, ורק אחרי שהאדם משקיע בכל עמוד בפני עצמו אז הוא יכול להגיע בסופו של דבר לסיים תלמוד בבלי.

יהודי אחד התאונן פעם בפני מרן הקהילות יעקב שהוא שקוע כל כולו בתאוות וכמעט לא עולה בידו להתגבר על עצמו, אולם מרן הקהילות יעקב השיב לו שנקודת מבטו אינו נכונה מלכתחילה, כי כל לבבות דורש ה' ועבודת האדם מורכבת מהמוני מאמצים קטנים, כשכל מאמץ בנפרד הוא עולם שלם שמעלה את האדם לאין שיעור ממה שהיה, ואם כן מה לו להלין כשאין בידו לעשות את הכל, הרי כל התגברות שווה בפני עצמה.

מי שרוצה לגדול, עליו להבין שיסוד העבודה שמושג לבסוף מקיבוץ כל האמצעים בנוי ומבוסס על אין ספור פרטים קטנים, וכל מעשה קטן של תורה עליה ועבודת המידות הוא עוד חוליה בשרשרת, שכאשר האדם חוזר עליו שוב ושוב אז יוכל לקנות את המידות בנפשו ולהשיג את כל אשר יחפוץ.

השאיפה הנכונה – חיבור פנימי לתורה

(מתוך שו"ת שנתקד עם הרה"י בדיעת בני הישיבה, שליחי נטן תשפ"ב)

הגר"ח זכה להיות מה שהיה רק משום שלא ניסה 'לחקות' אף אחד בלימוד, הוא ידע מאיזו צורת לימוד הוא נהנה, וכך הוא למד כל חייו, הבעיה היא שכיום בחורים אפי' לא מנסים להתחבר, הם לא חושבים על זה, הולכים לישיבה כי כולם הולכים לישיבה, לומדים כי כולם לומדים, ואין מסיפק בחירה עצמית למה לומדים תורת ה', לא חושבים על זה, צריך להפסיק 'לחקות' אחרים, ללמוד כפי שמתאים לך, ולהציב יעדים ברורים. הרי כבוד גם אם יהיה בהמשך החיים - לא זה מה שימלא את החיים, מעולם לא היה מישהו שהכבוד השביע אותו, אך מי שמחובר לתורה התורה ממלאת אותו, זה כיף לו וטעים לו. כפי שאנשים תאוים לשוקולד למרות שישנם רבים נוספים שאוכלים שוקולד... זה טעים, אז אוכלים. כך התורה"ק, זה טעים, זה ממלא את החיים בשמחה עצומה וסיפוק אדיר, רק שצריך להתחבר לזה, כל אחד לפי מה שמתאים לו, א"א לומר בזה כללים, כ"א שיראה איך הוא יותר נהנה ללמוד וע"פ זה יעמיד לו יעד ברור כמה עליו ללמוד בכל יום וכמה צריך שיעבד ביום חודש, כשהוא יראה שעמד ביעד יתמלא בסיפוק אדיר, ששווה עשרת מונים מכבוד שחולף...

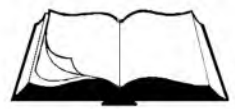
שאלה: פעם היו מעט ישיבות, מעט בחורים, וכל אחד ידע שאם הוא ישקיע הוא יקבל 'שטעלע' מכובדת, יהיה לו כבוד כי יצטרכו אותו, וזה גרם לשאיפות גדולות לכל אחד, אך המצב כיום הוא שלאף אחד אין שאיפה לכך, כי יש כ"כ הרבה בחורים בעולם הישיבות, ובטח יש כמה מוכשרים שיקבלו שטעלע לפניו, וממילא כמעט ואין שאיפות, וזה גורם שיש פחות תפוחות מרץ ותשוקה ללמוד בהתמדה.

תשובה: אין ספק שגם לו יצויר שהיו בעולם הישיבות רק עשרה בחורים וכל אחד היה יודע שהוא יוכל להיות ראש ישיבה אם ישקיע, מ"מ ברור שמי שלא היה מחובר ללימוד לא היה יוצא ממנו שום דבר כי היה מתייאש מהר מאד. הדרך היחידה לגדול זה ע"י שמתחברים ללימוד, לא כשמחפשים כבוד או כסף.

ואין מתחברים לתורה, אי אפשר לומר בזה דבר ברור, אך כל אחד צריך למצוא את הדרך המתאימה לו בלימוד, אחרי פטירת מרן הגר"ח קנייבסקי באו רבים לשאול איך נהיים ר' חיים, אך האמת היא שאף אחד לא מבקש שנהיה ר' חיים, כל אחד צריך להיות מה שהוא, מה שמתחבר אליו, מרן

מִי יֵדָע

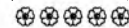
"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 467 הלכות "מוריד הטל-ותן ברכה", שאלות המצויות בשיעור ניון תשפ"ב שאלות המצויות

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"ל "דברי יעיר" ב"ב

לע"נ מרן שר התורה

רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוקללה

מדיני "מוריד הטל" - "ותן ברכה"

טעה ואמר "מוריד הגשם"

אם טעה ואמר "מוריד הגשם", אם נזכר לפני שסיים ברכת "מחיה המתים", חוזר לתחילת הברכה, ואם נזכר לאחר שסיים הברכה, אפילו עדיין לא התחיל ברכת "אתה קדוש" (ובשאר מקומות עדיין יכול להשלים שם כמו בתוך הברכה ולהוסיף, אבל כאן שבכוונה מקולקל צריך לתקן את הברכה מהתחלה), בזה מכריע המשנ"ב שיחזור לתחילת שמו"ע, מכיוון שג' ברכות ראשונות נחשבים כברכה אחת, (שו"ע סי' קי"ד ס"ד, וב"ביאור הלכה" ד"ה ואם). ואם אמר רק "ברוך אתה ד' יי"אמר "למדני חקיד" ויחזור ל"אתה גבור" (משנ"ב סי' קי"ד). ויש סוברים שאפילו נזכר באמצע הברכה חוזר לראש התפילה ("ביאור הלכה" בשם הגר"א).

חזר בו תוכ"ד

אמר "מוריד הגשם", ותוכ"ד חזר ואמר "מוריד הטל" יש סוברים שיצא, וכעין שמצינו בכל מקום שמהני חזרה תוכ"ד (הגר"א אלשיך זצ"ל), ויש סוברים שלא יצא, ועדיין צריך לחזור לראש הברכה, דהוי כאילו הזכיר שניהם (הגר"א אויערבך זצ"ל, שו"ת "שבט הלוי" ח"ו תשי"ז). ולא דמי לדברי "ביאור הלכה" סי' קי"ז ס"ג בשם "חיי אדם", דשאלה שאני עיי"ש.

מסופק מה אמר

אם מסתפק איזה נוסח אמר "מוריד הטל" או "מוריד הגשם", אם הוא תוך לי יום, חזקה שאמר "מוריד הגשם" וצריך לחזור ולהתפלל. וכן אם נזכר לאחר שעבר זמן אותה תפילה, צריך להתפלל בתפילה הבאה תפילת תשלומין. ואם הסתפק לאחר שעבר לי יום, וי"א גם לאחר שאמר תשעים פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", שיתכן שאמר כדן, אין צריך לחזור.

מסופק אם הורגל

וגם לאחר לי יום או לאחר שאמר תשעים פעם, אם עדיין מרגיש שלא התרגל לגמרי, אמרינן בזה ספק ברכות להקל, ולא יחזור, אך אם אפשר שיתפלל בתורת נדבה ויתנה (שו"ת "רב פעלים" או"ח ח"ב תשי"ז).

שאלות המצויות בשיעור

מתי חלה קדושת שביעית על הפירות

שאלה: האם קדושת שביעית על הפירות חלה מיד שנקראים פרי או שמה כל זמן שהם בוסר עדיין אין עליהם קדושת שביעית?
תשובה: יש סוברים שקדושת שביעית חלה מיד, ומוכח מזה שכתב הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פרק ה' הל' ט"ו) שאסור לאסוף פירות שביעית כשהם בוסר, ע"י שם. והטעם שזה כעין הפסד שתולשו לפני זמנו, ומסמך לה אקרא ("דרך אמונה" שם סי' ק"ז), מוכח שחלה הקדושה מיד ("חזון איש" סי' י"ג סי' י"ד ד"ה ברי"ש, וב"קהילות יעקב" שביעית סי' י"א אות א').
ויש סוברים שקדושת שביעית חלה רק לכשיגיעו הפירות לעונת המעשרות, ומ"מ ישנו איסור להפסיד גם את העתיד להתקדש בקדושת שביעית ("מקדש דוד" סי' ס"ק א' ד"ה והנה ז"ש, ועיי' "שיח אמונה" פרק ה' הערה 335).

קציצת אתרוג קודם זמן הבשלתו

שאלה: האם מותר לקצוץ אתרוג לצורך מצות נטילת ד' מינים קודם שהבשיל כל צרכו?
תשובה: אף שאם היה שווה עוד על האילן היה מבשיל יותר, אינו נחשב כמפסידו לאכילה, כיון שעיי' קציצתו עכשיו הוא שווה יותר מאשר לאחר סוכות לכשיבשיל (כידוע שמחיר האתרוג לצורך מצוה

המחיה", משא"כ כשמצטרף עם מאכל אחר לכמות מתחייב ב"בורא נפשות".

ראיית צדיק מאחוריו

◀ **שאלה:** ראה חכם גדול מאחוריו, האם אפשר לברך עליו ברכת "שחלק מחכמתו ליראיו"?

תשובה: מסתבר שמברכים רק כאשר רואים את פני החכם, אבל מאחוריו אין לברך (הגרי"ל שטינמן זצ"ל, הגר"י קרליץ זצ"ל, הגר"ח קניבסקי זצ"ל, מובא בספר "וישמע משה"), והא דמבאר בגמרא (ברכות נ"ח.) שרב ששת שהיה עיוור בירך על המלך בלי לראותו, י"ל שהתם הברכה היא "שחלק מכבודו", ואת זה אפשר לברך בלי ראייה (שם, וכעין זה בפמ"ג סי' רכ"ד א"א ס"ק כ"ו).

ברכה על ראיית צדיק

◀ **שאלה:** אם ראה את החכם בכנס 'סיום' שהוקרן ע"ג מסך, ואחרי שבועיים ראה אותו שוב, האם נחשב שכבר ראה אותו תוך ל' יום ואי אפשר לברך עליו "שחלק מחכמתו ליראיו"?

תשובה: ראייה על גבי מסך נחשבת כתמונה בעלמא, ואין זו ראייה ויכול עכשיו לברך עליו.

מתי חייב לברך ברכת "הגומל"

◀ **שאלה:** ישב על ספסל ליד ביתו, ולאחר שנכנס לביתו שמע פיצוץ, והתברר שהיתה שם פצצה, האם צריך לברך ברכת "הגומל"?

תשובה: ברכת "הגומל" מברכים רק אם בפועל היה במצב של סכנה, כגון בהתנגשות בין רכבים, אבל אם כמעט התנגשו הרכבים אין זה נקרא מצב של סכנה ולא מברכים, וכעין זה אירע במלחמת המפרץ שנפלה פצצה ליד בית, והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לבני הבית שאין לברך ברכת "הגומל".

שתי סעודות שבת בלילה

◀ **שאלה:** בחורי ישיבה למדו בליל שבת במשך הרבה שעות, ובשעה אחת בלילה נטלו ידיים ואכלו סעודה, האם יצאו יד"ח ב' סעודות ולמחרת צריך רק סעודה אחת?

וכן מי שיועד שביום יוכל לאכול רק סעודה אחת, האם יש לו לאכול שתי סעודות בלילה?

תשובה:

א. מי שיועד שלא תהיה באפשרותו לאכול ב' סעודות ביום, יש לדון אם יכול להקדים ב' סעודות בלילה (ע"י שו"ת "רבבות אפרים" ח"א תשי"ז, בשלמא ביום שייך לומר שיש חיוב תשלומין של חיוב דאיתמול, אבל לא שייך לומר שיש דין תשלומין היום על חיוב של מחר, וע"י ספר "ארחות חיים" ספינקא ס"ק ד', שמסתבר שא"א לצאת בלילה סעודה של יום, וע"י ספר "פסקי תשובות" שם אות י"ג).

ב. כיון שאין הדבר מבורר להדיא בפוסקים לא יעשה כן אלא במקום אונס גמור, כשאין באפשרותו אף לא לחלק סעודה אחת לשתיים, ועכ"פ בודאי בזה אין מקום שיקדש קודם לסעודה שניה ("פסקי תשובות" שם).

ג. אם אכל ב' סעודות בלילה ושכח "רצה" בסעודה שניה אין צריך לחזור ולברך ברכת המזון היות שכבר אכל סעודה בלילה (שו"ת "התעוררות תשובה" ח"ב תשי"ה).

ד. מי שיש לו אונס ואינו יכול לאכול סעודה בלילה, יאכל ג' סעודות ביום ובלבד שיקדש בלילה ויאכל מיד לאחר הקידוש מחמת מינוי דגן או ישתה יין (משנ"ב סי' רע"ד ס"ק ט'), ואין להקל לקדש על יין בלילה אלא בשעת הדחק (ע"י משנ"ב סי' רע"ג ס"ק כ"ה, ושע"צ שם).

לא קידש בליל שבת אם מותר לשתות ביום

◀ **שאלה:** לא הרגיש טוב בליל שבת ולא קידש, האם יכול לשתות בשבת בבוקר לפני התפילה כמו בכל שבת?

תשובה:

א. יש סוברים כיון שכבר נאסר בשתיית מים לפני הקידוש של הלילה, לא פקע האיסור עד שיתפיל ויקדש (שש"כ פי"ב הערה ל"ב בשם הגר"ש אויערבך זצ"ל).

ב. מיהו החלש המיקל בזה יש על מי לסמוך דכיון שקודם התפילה לא זמן סעודה, ואינו זמן קידוש, ראשי לשתות אפילו לא קידש בלילה (ע"י שו"ת "בצל החממה" ח"ג סי' א', "רבבות אפרים" ח"ב תשי"ז, ספר "פסקי תשובות" סי' רע"א אות י"ז).

קילוף פירות בשבת לצורך אכילה לאחר זמן

◀ **שאלה:** האם מותר לקלף פירות בשבת לצורך אכילה לאחר זמן?

תשובה:

א. כתב הרמ"א (סו"ס שכ"א), אסור לקלף שומים ובצלים כשקולף להניח, אבל לאכול לאלתר מותר, ע"י שם, והיינו שצריך להיות דוקא סמוך לסעודה.

ב. וכן תפוחים, אגוזים ושקדים וכיוצא בזה, מותר רק אם מקלפם סמוך לסעודה (משנ"ב שם ס"ק פ"ד), ולכן אם הילדים הולכים לגינה אסור לקלף בעבורם קודם שיצאו כדי שיהיה מוכן כשיחזרו

מהגינה היות שזה לאחר זמן.

ג. וכן קילוף ביצים, מותר לקלפם רק סמוך לאכילה.

ד. אולם לקלף את הקליפה הדקה שעל גבי הבוטנים מותר אפילו כדי להניח, אע"פ שאינה נאכלת בפני עצמה כיון שרוב אנשים אוכלים אותם ביחד ("חוט שני" ח"ב פי' כ"ה ס"ק ז' בשם ה"חזון איש").

ה. ומה"ט מותר לקלף עגבניות או ענבים לאחר זמן כיון שרוב האנשים אוכלים אותם ביחד, ונחשב כמין אחד עם הפרי ("חוט שני" שם).

ו. דברי מתיקה וכדומה העטופים בנייר או הסרת הנייר מעל הנקניק, יש סוברים שאין לפתחם אלא סמוך לאכילה משום חשש בורר (שש"כ פי"ג תני קי"ד), ויש סוברים שמותר לפתחים אפילו כדי להניח לאחר זמן, כיון שנייר זה אינו אלא כיסוי, הר"י כאוכל הנמצא בתוך כלי (הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הגר"י קרליץ זצ"ל, "חוט שני" ח"ב פרק כ"ב ס"ק ז').

שימוש במי פה בשבת

◀ **שאלה:** האם מותר להשתמש במי פה בשבת?

תשובה: אם משתמשים בהם כדי שיהיה ריח טוב בפה - מותר, שהרי מותר לתת ריח על גבי הגוף (ורק ע"י בגד אסור, משנ"ב סי' שכ"א ס"ק כ"ה), אולם אם כוונתו לנקות את הפה מחיידקים אסור משום רפואה בשבת.

גר קטן שהגדיל, האם למחות על הגירות

◀ **שאלה:** מעשה באחד שהגיע לגיל ארבעים ונודע לו שגייירו אותו כשהיה קטן (ולא נולד בישראל), ובא לשאול היות שעשה הרבה עבירות עד עכשיו, האם עדיף למחות על הגירות ויעשה גוי למפרע, ויתגיייר מחדש ולא ייענש על כל העבירות שעשה עד הנה?

תשובה: ח"ו לומר כן, בודאי עדיף להיות ישראל וכל הקדושות של ישראל יהא עליו, ועכשיו יעשה תשובה, והקב"ה ימחל לו בס"ד.

זהירות בלשון כשכותבים דברי תורה

◀ **שאלה:** כשכותב דברי תורה וחולק על משהו, האם מותר לומר 'דבריו בטלים'?

תשובה: לא ראוי לכתוב כן, רק יכתוב 'לא נתיישבו דבריו' (שו"ת "תורה לשמה" תשי"ג), וכן אחד שכתב על דברי אחד הראשונים 'יסלח לו הקב"ה' (שרא ליה מריה) סתם (שם סי' רנ"ג) שאין זה דרך כתוב לכתוב כך, וכן מעשה באחד שהשתמש במילה 'טעות' כנגד בעל ה"בית אפרים", כתב לו ה"חזון איש" ("קובץ אגרות" ח"ג אגרת נ"ד), שאין להשתמש בלשון כזו אלא יש להשתמש בלשון נקיה ומכובדת, ובדורות הקדמונים נזהרו להשתמש בבקשות מחילה בעת שכתבו נגד החכם (שם אגרת נ"ה-נ"ו, "חפץ חיים" דרשו "ביאורים ומוספים" ה' לשון הרע כלל ח' הערה 31).

קנה זירה ומצא בה קופסת תכשיטים

◀ **שאלה:** קנה זירה ומצא בה קופסת תכשיטים מאובקת מאוד, שאל את המוכר ואמר שאין היא שלו, האם יכול לקחת לעצמו את התכשיטים או שחייב להחזירם?

תשובה:

א. מכיון שהקופסה מונחת שם הרבה שנים, מן הסתם יש כאן ייאוש בעלים (שזה דבר חשוב שאדם מרגיש שנאבד לו).

ב. לגבי מוכר הדירה, אם הקופסה היתה מונחת במקום שהיה יכול למצוא אותה, שפיר קונה מדין קנין חצר.

ג. אם הקופסה היתה ע"ג ארון מאוד גבוה או עמוק בתוך הבוידעם, אינו מוכח שימצא ע"י המוכר והוא לא קנה בקנין חצר, והקונה יכול לקחת את התכשיטים לעצמו.

הוציאו ספרים למרפסת ונרטבו בגשם

◀ **שאלה:** עשו סיום בישיבה בחדר שיעורים, והניחו את הספרים בינתיים במרפסת כדי שיהיה מקום לשבת, ושכחו להחזירם, בלילה ירד גשם וקלקל אותם, ד' ירחם, האם חייבים לשלם עליהם?

תשובה: אם היה עליהם דין 'שומרי' היו חייבים משום פשיעה על השמירה, שהשאירו את הספרים בחוץ. אבל היות שלא משכוהו לשם שמירה אלא רק הניחו ממקום למקום, אין כאן מעשה משיכה לחייב אותם מדין 'שומרי'.

ומצד אדם המזיק, הר"י רק גרמא בנויקין, שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

שאל טלפון סלולרי מנהג הסעה

◀ **שאלה:** לקח טרמפ לירושלים, באמצע הדרך ביקש להשתמש בטלפון הסלולרי של הנהג, ובשעת השימוש נפל מידו ונשבר, האם חייב לשלם היות שהוא שואל וחייב לשלם אפילו על אונסין?

תשובה: כתוב בתורה (שמות כ"ב, י"ד): "אם בַּעֲלֵיו עָמַד לֹא יִשְׁלַם", דהיינו אם בשעת ההשאלה או קבלת שמירה הבעלים עושה פעולה כלשהי עבור השואל, אפילו רק מביא לו כוס מים, אזי נחשב "בַּעֲלֵיו עָמַד" ופטור (כמבאר בפרק השואל צ"ז), ולכן כיון שהנהג הסיעו בחינם בשעת השאלה נחשב "בַּעֲלֵיו עָמַד" ופטור, ואפילו בידי שמים פטור מלשלם.

שו"ת הלכה למעשה

משולחן ראש בית ההוראה

במשנת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

הלכות ספירת העומר

נישואין לאפרושי מאיסורא

שאלה איש ואשה שחיים בלא קידושין והתנצו להינשא כדת וכדין, האם מותר לסדר להם קידושין בימי אבלות ספירת העומר.
תשובה מותר, שהרי מצילים בזה מאיסור בכל יום.

ריקודים לחתן מאורס

שאלה האם מותר בימי הספירה לרקוד לאחר שהתארסו בישיבה עם החתן ובסמינר עם הכלה, כנהוג לשיר ולשמח עמו וכן בשמחת התנאים.
תשובה מותר לרקוד, אמנם יש למעט מהרגילות כדי להבליט שימים אלו אסורים בריקודים ומחולות. כיון שכך הרגילות כפי שהותרה סעודת שידוכין (משנה ברורה תצ, ג). ושמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב שמה שכתב המשנה ברורה (שם) "אבל לעשות ריקודין ומחולות נהגו איסור" הוא בזמנם שלא נהגו לרקוד, אך בזמננו שנהגו לרקוד תמיד בזה, אין לשנות מהרגילות ומותר לרקוד. ויש למעט בכמות הריקוד אך לא באופן הריקוד ולא כפי שיש שהורו לקפץ על המקום בלא לזוז אנה ואנה, שהרי האיסור הוא "ריקודים ומחולות" ומחול הוא כשמסתובבים בעיגול כמחול וריקוד הוא כשקופץ ומרקד במקומו כמלאכת 'מרקד' בשבת. וכעין שמקפץ על מקומו בקידוש לבנה באמרו "כשם שאני רוקד כנגדך".

עיקר עבודת האבלות בספירת העומר

ראוי לגדולת וכבוד התורה. ודאי אין לנו מושג בגדולתם הנשגבה של תלמידי רבי עקיבא עד שבפטירתם "נעשה העולם שמם" מתורה (יבמות שם) ובוודאי שחטאם היה דק מן הדק שקשה היה להבחין בזה, ורק מפני שהקב"ה "מדקדק עם סביביו כחוט השערה" (בבא קמא ג, א) נענשו בעונש הנורא. אך מכל מקום חז"ל כתבו לנו את חטאם וציוו עלינו להתאבל על כך לדורי דורות, בכדי שנעשה תשובה בעיקר בריבוי עין טובה על הצלחת הזולת ובהימנעות מעין צרה בהצלחתו, ולנהוג כבוד זה בזה.

בספר שלום יהודה מהגאון רבי אליעזר פלצ'נסקי זצ"ל מובאת חלופת מכתבים נפלאה בינו לבין מרן החזן איש בנבכי הסוגיות בעירובין. בתוך הדברים (כח) מוכיחו החזן איש שהתבטא על אחד מגדולי האחרונים שטעה. "ואם חובת הלב אין בידנו, אך בלשוננו בידנו להיזהר". כלומר אף אם בלב קשה להימנע מלחשוב שטעה וייתכן שזהו בגדר 'אונס רחמנא פטריה', אך מחובתנו לשמור על הלשון ולהיזהר מביטויים של חוסר כבוד. ממילא עיקר עבודת האבלות בימים הללו, בריבוי כבוד הזולת.

ואמנם יש שיחשוב בלבו שכל עוד לא זכה לחוש שמחה בלבו עם חברו, כיון שאינו רוצה להיות 'אחד בפה ואחד בלב' לא יראה כלפי חוץ שמחה ופרגון לזולתו, ולא יקדם את פניו בשמחה ויאמר שהוא שמח לפגשו בשעה שלא חפץ בביקורו כלל וכלל, אך התבוננות מעמיקה מגלה שגם זהו מתחבולות היצר הרע הדואג בכל דרך להכשיל את האדם, וגם מתוך הלמדנות והידיעות בתורה הקיימות בקרבו, מפנה אותם לאפיקים השליליים.

ושמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב שמה שאמר רש"י בשבט השבטים (בראשית לו, ד) "ולא יכלו דברו לשלום - מתוך גנותם למדנו שבחם, שלא דברו אחת בפה ואחת בלב", היה זה משום שסברו שבדין הם שונאים אותו משום שהוא 'רודף' ומצוה להורגו, ולכן לא רצו להראות לו חיבה כלפי חוץ. אך אצל אדם שהשנאה לחברו היא באיסור אם לא יכול להכניס אהבה בלבו, לכל הפחות במעשים ובדיבור עליו לעשות כדרך האוהבים.

זאת ועוד מבואר בספר החינוך (מצות ח) שבכל הרגשות "האדם נפעל כפי פעולותיו". ולכן רשע שיעשה פעולות טובות, ישפיעו עליו

הלכות האבלות שנוהגים בימים אלו אין תכליתן להצטער גרידא, אלא לעורר שימות הלב לעונש הנורא, ומתוך כך להתבונן על מה ולמה באה עליהם צרה זו ולהתעורר בתשובה בפרט באותם חטאים. כמבואר ברמב"ם (אבלי, ג) "כל מי שאינו מתאבל כמו שציוו חכמים הרי זה אכזרי, אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה". וכבר כתב המשנה ברורה בהלכות יום כיפור (תרס"ב, ב) "איתא בזהר כל מי שמצטער על מיתת בני אהרן או מוריד דמעות עליהם מוחלין לו עוונותיו ובניו אינם מתים בחייו". הבטחה נפלאה של הזהר הקדוש, אך מוסיף "והעיקר בזה שעל ידי זה ייתן לב לשוב מעבירות שבידו, אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי הקיר". המטרה אינה הדמעות והצער, אלא ההתעוררות לתשובה.

דברים מפורשים כתב הסבא מקלם (פנקס הקבלות עמ' מה) "הנה אנחנו רואים כי ההמון האומרים קניות ובוכים שם, אך על מה הם בוכים, על הצרות שסבלו אז ועל הריגת עשרה הרוגי מלכות. והרי זה דומה למי שבוכה כששומע המושל וזה מעשה נשים. אמנם יש להתבונן למה בא עליהם הצרות האלה. ידענו כי הכל יש לה סיבה. והנה הודיענו חז"ל כי הסיבה היא שנאת חנם".

ואמנם כבר לימדנו חז"ל (יבמות שם) כי הסיבה למגפה הנוראה מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. במדרש (קהלת יא, יא) מתואר היאך קם רבי עקיבא מאבלו הגדול אחר חורבן 'אם הישיבות' בראשותו וצערו הגדול עם פטירת כל תלמידיו הגדולים, אך לא נפל ליבו אלא המשיך במשנה מרץ להקים את ישיבתו מעפר והעמיד חמישה תלמידים שמהם יצאה תורה לכל ישראל. "אמר להם הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה. אתם לא תהיו כן. מיד עמדו ומילאו כל ארץ ישראל תורה".

שינוי הלשון בין הגמרא למדרש, מעורר תמיהה, שהרי לכאורה 'לא נהגו כבוד' ומה שהיתה 'עיניהם צרה בתורה זה לזה' אלו שתי סיבות שונות.

אכן ההתבוננות מגלה שהכל נובע משורש אחד, שכל אחד רצה לזכות בכל הגדולה לעצמו, ומחמת שהיתה 'עיניהם צרה בתורה זה לזה' לכן גם לא נהגו כבוד זה בזה, שהרי אם החבר ראוי לכבוד, הרי שהתורה לא נמצאת רק אצלו, אך אם יזלזלו זה בזה הרי שאין חברו

הגיליון מוקדש לע"נ

האברך המופלג בתורה וביראת ה'

חכו ממתקים וכולו מחמדים

דבוק בלו"נ בכתבי יקנו

מרן בעל ה'תורת אברהם' זי"ע

הרה"ג אברהם לימן זצ"ל

בן הרה"ג דניאל יבדלחט"א

נלב"ע לאחר שנודק בייסורים מרים

וקיבלם באהבה

א' אייר תשפ"ב

שייחפך בפנימיותו לצדיק העושה מעשים טובים, ולהיפך מעשים רעים פועלים להפוך את הפנימיות של צדיק ולהפכו לרשע. וממילא כאשר יראה כלפי חוץ כבוד ואהבה לחברו, יחדור הדבר לליבו פנימה וישפיע אהבת הזולת בשלמות.

הקרוב קרוב קודם

ע"פ הכלל "קרוב קרוב קודם" (קידושין כא, א), החיוב בכבוד הזולת גובר כאשר מדובר בבני הבית הקרובים. אך כל הקרוב מחברו חרב מחברו ולכן דווקא בזה נכשלים יותר. במיוחד עלולים להיכשל בחוסר הנהגת כבוד כשמתעורר צורך להעיר על התנהגות לא רצויה, אך גם בשעה זו יש להיזהר ביותר, כגון לא לחזור כמה פעמים על הביקורת וכמו שכתב החזו"א (שם) בתוך דבריו "יש אפשרות לבאר הדברים בלשון נקיה ומכובדת כראוי... ומאד מאד צריך התגברות בשעת השגה (כשמשגיג על הנהגת הזולת) שלא ליהנות ממה שאין צריך ליהנות".

ויש לעשות הכנה ומוחשבה רבה קודם שמעירים, איך לעשות זאת בצורה עניינית ולא אישית, ובדרך שתוביל לתוצאה טובה ולא חלילה לערעור האווירה הטובה בין בני הבית, בלא תועלת.

זאת ועוד יש לזכור באבלות ספירת העומר, כאשר מבחינים ביד ה' התקיפה על חוסר הנהגת הכבוד בין איש לרעהו, כי "מידה טובה מרובה ממידת פורענות פי חמש מאות" (תוספתא סוטה ד, א) ואם על "שלא נהגו כבוד זה בזה" נענשו בעונש כה גדול, כמה גדול השכר על הנהגת כבוד. ואדרבה אם ישנם אנשים שמתוך הקרבה אליהם נוצרה תחושה שמקשה על הענקת מילה טובה, הרי "לפום צערא אגרא" (אבות ה, כג) ובוודאי שהמתחזק בזה שכרו יהא רב ועצום מאוד.

מי שמשרה סביבו אווירה טובה בראיית הטוב אצל זולתו, מלבד השכר השמימי מרוויח על ידי כך מבט אחר על עצמו, וכפי ששמעתי ממו"ר המשגיח הגה"צ ר"ש וולבה בשם רבו המשגיח רבי ירוחם ממיר שאדם הרגיל לראות את זולתו במבט שלילי ואינו מוצא את מעלותיו, גם את מעלותיו שלו לא יראה אף כי רבות הנה, וחלילה מי שלא זוכה להכיר במעלותיו, אינו מכיר את כלי העבודה שקיבל על מנת להתרומם ולעבוד את ה'. אך מי שמכיר במעלותיו של זולתו, מרוויח שיגלה גם את המעלות הרבות הנמצאות בקרבו, ועל ידי כך יוכל למצוא את הדרך המיוחדת עבורו לעבוד את ה' יתברך ולמלא אחר עודו בעולם.

כך הוא המושא ומתן בין המלאכים הנאמר בקדושת מוסף "משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו". מתעניינים היכן יותר כבודו יתברך, האם בעבודת ה' בדרך זו או בדרך אחרת, אך "לעומתם ברוך יאמרו ברוך כבוד ה' ממקומו", כלומר כבוד ה' שווה בשתי הדרכים. תקוותנו כי החיזוק בעת הזו בהנהגת כבוד זה בזה, יעורר רחמי שמים וזוכה לגאולה השלמה בקרוב בימינו.

שו"ת הלכה למעשה

«««

תזמורת בסיום

האם מותר להזמין תזמורת לשמחת סיום בימי האבלות בספירת העומר (השאלה נשאלה ע"י איגוד בני הישיבות בירושלים ע"ה"ק).

השורה שמעתי ממו"ר מרן הגרי"ש אלישיב זצוקלה"ה שלכבוד סיום מסכת מותר לנגן בכלי זמר באבלות ימי העומר, אף על פי שאין רגילים בכך בכל סיום, כלשונו 'לכבוד התורה אין הגבלות'. על אחת כמה וכמה כשסיימו שישים מסכתות שבמעמד כזה השמחה רבה ורגילים לנגן בכלי זמר, יש להתיר אף בבין המצרים.

המקור לאסור מוזיקה וכלי זמר בימי העומר הוא המג"א שכתב (תנ"ג א) "לעשות ריקודין ומחולות של רשות נהגו לאסור" וכלי זמר בכלל מנהג זה, שהם מעשי שמחה. והמנהג הוא דווקא ב"של רשות" לא כשנעשים לכבוד המצוה. ואילו בבין המצרים סתם המג"א (תקנ"א, י) "ונראה לי דאסור לעשות ריקודין ומחולות מ"ו" בתמוז ואילך" מכלל פירש "של רשות" הרי שדינם חמור יותר. יצוין שבשמחת בר מצוה שמעתי ממו"ר זצלה"ה שאין להתיר מוזיקה, אלא כשרגילים בכך באותה קהילה, אך בלאו הכי אסור, אע"פ שהיא שמחה של מצוה וכפי שהתבטא 'שם' התזמורת היא בשביל ההורים'.

יש להדגיש דעת רבינו: לא נחשב סיום מסכת להתיר כלי זמר, ואף לא לפטור מתענית בכורות בערב פסח, אלא כשהלומד הבין את הנלמד.

קביעת מזוזה זמנית בזמן בדיקתה

ברצוני לבדוק את כל מזוזות הבית אצל סופר ירא שמים, באזור מגורי בדרום אמריקה אין מגיה ירא שמים, ומחמת זאת עלי לשולחם לארץ ישראל. כיון שזו כמות גדולה של מזוזות, הבדיקה והמיסות אמורים לקחת חמשה ימים. האם עלי להתאמץ ולקבוע מזוזות מגמ"ח בכל הזמן שישלחו לבדיקה.

השורה שמעתי ממו"ר הגרי"ש אלישיב שאין צורך להניח מזוזות אחרות תחתם בזמן שנשלחות לבדיקה. הואיל ותקנת חז"ל היא לבדוק את המזוזות. הרי כשמוסירה לבדיקה זהו המשך וחלק מקיום מצות המזוזה.

ואף אין צריך לצמצם ולשלוח בכל פעם מעט מעט מהמזוזות, כעין שהשיב שכאשר חוזר מההגהה אינו צריך לקחת מונית ולהיחפז בהשבתם לפתח, אלא יכול אף ללכת בנחת. ולמרות שיכול לבדוקה בעצמו ואין צריך לזה מגיה מומחה (פתחי תשובה רצ"א, ג), אך כיון שמגיה מומחה בודק יותר טוב, ראוי שישלח אליו אף אם בעקבות כך יימשך הזמן שפתחו יהא בלא מזוזה.

ודלא כפי שכתב במזוזות ביתך (רפ"ט, א) "אם הסיר המזוזה לבדקה ודעתו לחזור ולקבעה, אינו צריך לחזור ולברך, אלא אם כן היה הפסק גדול והיסח הדעת" ובשער הציון כתב "פשוט וכ"ב בשו"ת כתב סופר יורה דעה קלט". הנה כוונתו שפשוט הוא כשאר מצוות ציצית וכדו' שאם פשט והיה היסח הדעת והפסק גדול צריך לשוב ולברך. אך לדברי מרן שונה מזוזה שכל הזמן שבינתיים הוא עסוק במזוזה.

ולפי זה נדחית אף ראייתו מהכתב סופר שדיבר כשהסירה לא על מנת לבדוקה, אלא כשהסירה מפני שהמקום נפטר, כגון שסילק התקרה וכדו'. ולהאמור שונה הדין כשמוסירה לבדוקה ומקיים בזה תקנת חז"ל.

וכעין זה כתב בעמק ברכה (מזוזה) "חכמים לא הטריחו כולי האי (לקטע מזוזה אחרת בזמן ששולחה לבדיקה) כי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בשב ואל תעשה לשעה מועטת".

נמצאה המזוזה פסולה

אם התברר בבדיקה המזוזה שהיא פסולה, האם עליו להודרו ולקבוע אחרת תחתיה ואף לקחת מונית מחוץ לעיר בשעת לילה מאוחרת.

השורה בכל רגע שמושהה פתחו בלא מזוזה מבטל עשה, אך אינו עובר באיסור.

כציצית שנפסלה בשבת שכתב המג"א (י"ג ה) בשם המרדכי "כיון שאינו יכול להטיל בבגד ציצית בשבת אינו עובר... ואם אין ציצית בעיר דין כמו בשבת" הרי שאינו חייב לטרוח באופן מיוחד לצאת מחוץ לעיר ולהשיג ציצית להטיל בבגדו, אלא רשאי לישב בבגד בלא ציצית. ואף כשנפסלה המזוזה הואיל ואין המזוזה בעיר חשוב כאינו יכול, אך פשוט שהכל לפי הטורח ומעלה וזכות גדולה היא למהר ככל האפשר בזה.

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

לתרומה להנצחה בגיליון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

הקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גלין מס' 49

פרשת אמור תשפ"ב

"מקראי קודש" - ביאור קדושת המועדות

א] הנה חמש ויקרא בכללותו מדבר על בחינת הקדושה, ואם נתבונן היטב בסדר הפרשיות נראה דבר נפלא, אחרי הפסוקים של השראת השכינה שזה היסוד של המשכן, באה פרשת הקדושות שזה השראת השכינה בתוך המשכן, ובפרשת שמיני אחרי ימי המילואים התורה מתחילה את מצות הקדושה, 'והקדשתי והיייתם קדושים', ואח"כ מגיעים סדר מצוות של טהרה וקדושה, עד הפרשה הקדומת פרשת קדושים, שבה נאמר לאורה סיכום של כל הפרשיות של קדושה שהיו עד עכשיו, וזה המצוה של "ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשים", שהיא הרוחצה של כל המצוות של קדושה, שאתקדש בתוך בני ישראל.

אבל מיד אח"כ חוזרת התורה וממשיכה במצוות של מועדות, ששוב באים לחזק את הבחינה הזו של הקדושה, שהם נקראים 'מקראי קודש', וכן שבת נקראת 'מקרא קודש'. וכן בפרשה הבאה, פרשת בהר מצות שמירה, גם מגיעים לקדוש.

ובנצ"ב דואים שכל המצוות שאח"כ זה המשך של 'והקדשתי', מצוות שהם מבססות את הקדושה, וממילא את ה'כ' קדוש אני, ההתחברות לקדושותי ית', אם כן צריך להתבונן מה היסוד של 'מקראי קודש', ואיך נדב בא להשלים את ה'ונקדשתי בתוך בני ישראל'.

ב] אלא צריך להתבונן מהו היסוד של קדושה? באמת אנו משתמשים הרבה במילה הזו בשביל לעורר את הרגשות, אבל הרי אנו כבד יודעים את היסוד בכל התורה כולה, שהרגשות באים להשלים את השכל וההכמה, וכמס"כ האבי-עזר (מפרש האבן עזרא, בפרשת שמיני) "השכל והקדושה יחד ידובוק", לא יכול להיות שכל העבודות ה' תיבנה עד הרגש, אלא רק ע"י חיבור של המוח והלב, הרגשות נובעות מהלב וההכמה באה מהמוח, וצריך חיבור של שניהם יחד.

אלא צריך לבאר את יסוד הקדושה, שבאמת שרשו ביסוד 'הטוב והרע' שישנם בבריאה, וזה מקביל לקדוש ולחול שיש בבריאה. וביאור הדבר, שהמצוות של עוה"ז - עולם העשיה, כמו שהוא לפנינו, בצורתו המגלית אליו, הוא חול! אמנם יש בו גם בחינות של רע של טומאה, אבל באופן כללי העוה"ז אינו כולו רע וזוהמה, אלא ההגדרה שלו היא 'חול', דהיינו שאין לו תוכן ומדות ורוחנית פנימית, אלא כולו חול! כל העולם הזה חלקו טמא וחלקו סתם חול.

וזה עבודת ה' שניתנה לישראל, 'והתקדשתם והיייתם קדושים', שעם ישראל מתקדש, ע"ז תורה ומצוות שזה שורש הקדושה, ומקבל תוכן רוחני פנימי שהוא אור קדושות והתקרבות אליו. כי רק ע"ז קיום רצוננו מתקדשים אליו, כמו שאומר הנוה"ר "אין קרבה לענין האלקי כי אם ע"ז הרצון האלקי" - התורה והמצוות. וזה מקדש את ישראל וכביכול אותו ית', כמס"כ "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

וכאן נבוא להתבונן, איך אנו מקדשים אותו ית'?

ג] המלבי"ם עומד על עוד ענין, שהנה לנו הפשט נראה ש'ונקדשתי בתוך בני ישראל' זה ענין כללי וסיכום של כל הקדושה, אבל בחז"ל אומרים שיש כאן את המצוה של קידוש ה', בין בתפילה ע"ז אמירת קדושה, ובין ע"ז מסירת נפש לקדש שמו, וזהו נראה כביכול לי אתם מקדשים'. שעם ישראל מקדש אותו ע"ז תולדות ותשבחות, וע"ז מסירת נפש במצוות שהתורה מצווה. ובהנהגת הכללות של כבוד שמים כמו שנפסק בדב"ם.

אלא אומר המלבי"ם יסוד נפלא "קדושת שמו ית' בעולם היה ע"ז שני דברים. א' ע"ז המעשים טובים שיעשו עם קדושה", כמו שביארנו שזה מקרב אותו לרצונו. "וזה ע"ז התגלות הנהגת הש"י"ת בעולם בהתגלות שמעל הטבע". וזה נקרא 'ונקדשתי'.

ביאור הדברים, שע"ז שעם ישראל מקדשים עצמם בתורה ובמצוות שזה שורש הקדושה, ממילא כל הבריאה מתעלה, כל הבריאה נהיית מעל הטבע. כי קדושה פירושה כמו שראינו התוכן הרוחני הפנימי של כל הבריאה, א"כ הטבע עלול למדרגה של מעל הטבע, ונהיה מכשיר בשביל להיות מעל הטבע, להיות רוחניים.

ורוחניות נהיית רק מרצונו ית', להיות רוחניים בלי רצון ה' זה הכל בעולם! כמו שאומר המס"י במהר"ק, כל הפילוסופים שדבריו על רוחניות, הגיעו בסוף למעשים הכי שפלים. רק הרצון ה' זה יכול להיות רוחניות ואמיתית, שזה מה שהתורה קוראת קדושה, המדות הפנימיות של הבריאה.

ממילא אומר הקדוש, כשעם ישראל מקדשים עצמם מתקדשים אליו ונתעלים מעל הטבע, כל הבריאה וההתמודדות עם הרע, אז מתגלית לעומת זה הנהגתו ג"כ מעל הטבע. כי יש מצב של הסתר פנים שזה טבע, ויש מצב של הארת פנים שזה מעל הטבע. וע"ז שעם ישראל מתנהגים מעל הטבע, 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', שע"ז מתגלית הנהגתו שמעל הטבע. "שאם יתרוממו הם על טבעם, לבטל את כוחות התאוה במסירות נפש לי הרג ואלי יעבור" שזה עוד יותר ביטול הטבע, למען שמו ית' "אז הטבע תיכנע, ותתקדש ע"ז הנהגה פנימית וכו'". זה ונקדשתי. וזו ההקדמה למועדות, כמו שבאר.

ד] וכאן נגיע לשרש המועדות, ובנין את הדברים ע"ז דברי הרמח"ל בדרך ה', שצריך ללמודם לפני כל מועד. ובדבריו נבין באופן נפלא את דברי הרמב"ן במה ששאל למה התורה מתחילה עם מועדות ועוברת לשבת. [ע"ש מה שתיקן, ולפי דברי הרמח"ל יתבאר לנו עומק דבריו].

"ענין השבת בכלל הוא, כי הנה נבד בארנו מעתה שבעין הנה"ה נתן שיהיה הדברים בו חול ולא קדוש", המציאות של עוה"ז זה חול כמו שביארנו, אפי' הטהרה היא חול, כי גם דבר נקי וטהור הוא דבר חול, דהיינו שלא נראית בו ההתחברות אליו ית'. וזה לא בריעב, אלא כך צריך להיות. אפשר לחשוב שהעולם היה יותר טוב אם הכל היה בו קדוש, אבל "השמים שמים לה", זה העולמות הרוחניים ששם מתגלה אור קדושתו, "והאין נתן לפני אדם", זה העוה"ז ששם הוא מוסתר.

למה? כי יאיר עבודת ה'היה האדם משלים את עצמו. שלימות האדם שהוא מקבל ע"ז העבודה וההתמודדות עם הרע, זה שלימות הטבתי ית', שהאדם משלים את עצמו. ולכן צריך שיהיה העוה"ז חול, ובתוך החול יהיה רע וטומאה, ומקומות נקיים ומוזהמים. וכאן תהיה ההתמודדות, להכניס את הקדושה בתוך החול, ע"ז תורה ומצוות שזה שורש הקדושה.

אמנם הוצרך ג"כ שמצד אחר יתן קצת קידוש לברואים" שבתוך עוה"ז עולם העשיה יהיה מצבים של קדושה. ואף שבאמת שורש הקדושה זה התורה והמצוות, אבל התורה רוצה שיהיה במציאות בעוה"ז מצבים של קדושה, וגם מקדש מקדש, כגון בית המקדש "מקום אשר יבחר ה'", ששם מתגלית שכינתו. וזה מקום קדוש [חיים יש הרבה מקומות שמכונים 'מקומות הקדושים' אבל אין תורה אפי' בדיקום אדם מקום קדוש, אולי מקום מסוגל להתפלל, אבל אין שם קדושה, כי שם המקדש הוא מקום קדוש]. וכן בתי נכסיות שהם מקדש מעט [כמו שהרמב"ם מ'באר, שביית המקדש היה מקום קיבוץ כללי של כל ישראל, והיה שם שורש קדושה של כל ישראל. אבל בגלות לא יכול להיות מקום קדושה כללי לכל ישראל, ולכן זה נקרא 'מקדש מעט'].

ה] ונהגה באה התורה ונתנת לנו מציאות של קדושה בכל הבריאה. וזהו שבת! שבת היא מציאות של קדושה על כל הבריאה. זה קדושת הזמן. כמו שכל הזמן בית המקדש קדוש, והנכנס לשם חייב כרת. כך הקדושה של שבת נמצאת בכל הבריאה. ומי שמחלל אותה חייב סקילה. כי הוא מחלל את קדושת הזמן. אמנם גם את זה אין אנו רואים, כמו שביארנו שזה בשביל הבחינה.

וזהו המסתר של קדושת שבת, לפי שבמבאר הרמח"ל: "אמנם הוצרך ג"כ שמצד אחר יתן קצת קידוש לברואים, כדי שלא יגבר בהם ההושך יותר מדי". שתהיה מציאות של קדושה, זו קדושת שבת שבאה מזה התורה, שע"ז עם ישראל מתקדשים ויולדים לקדש את ימי החול. וזה מה שכתוב שמשבת מתברכים כל ששת ימי המעשה. שהתורה נתנת לנו מצב של קדושה שבאה למעלה, כדי לתת לנו את האפשרות של הקידוש.

אזמרה לשמך

מסקי הלכות ותשובות מפי מוריננו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

דינים והלכות לימי ספירת העומר

קיצור דיני
ספירת העומר
בסוף העלון
(עמ' טו – טז)

תוכן עניינים

ט	המסופק אם ספר	ד	שמיעת מוזיקה בגני ילדים	א	ברכת 'שהחיינו' בימי הספירה
ט	מסופק אם ספר ביום	ד	ריקוד לשמחת אירוחי חבר	ב	קניית בגדים בימי הספירה
ט	נזכר אחר השקיעה ששכח לספור ספירת יום האתמול	ד	תזמורת בסעודת מצוה	ב	קניית כלים חשובים בימי העומר
י	להפסיק באמצע שמו"ע לצורך מצות ספירת העומר	ה	תזמורת במעמד הכנסת ספר תורה	ב	קניית פרי חדש בימי הספירה
י	המסופק אם לא ספר באחד הימים וקרוב הדבר ששכח	ה	הימים בספירה שמותרים בריקודים ומחולות	ב	קניית נעליים חדשות בימי העומר
י	שמע ספה"ע מאחר אם עולה לו לענין שימשך לספור	ו	השתתפות בשמחת נישואין בימי העומר	ב	קניית תכשיט חדש
יא	בברכה	ו	הספורות בספה"ע	ב	חידוש תכשיט בימי העומר
יב	ספק בספירת העומר לאשה	ו	תספורת נשים בספה"ע	ג	אכילת פרי חדש בימי הספירה
יב	דיני ל"ג בעומר	ו	תספורת קטנים בספה"ע	ג	דין פרי חדש שהתקבל במתנה בימי הספירה
יב	ריקודים ומחולות בליל ל"ג בעומר	ז	גילוח שפם בספה"ע	ג	צביעת וסידוד בית בימי העומר
יג	נישואין בליל ל"ג בעומר	ז	מנהג האריז"ל לענין תספורת בימי העומר	ג	שירים וריקודים בימי הספירה
יג	תספורת בליל ל"ג בעומר	ז	דיני שכחה וטעות בספה"ע, ועוד דינים	ג	שמיעת מוזיקה ווקאלית בימי העומר
יג	תספורת בער"ש לבעלי ברית שתהיה ביום א' שאחריו	ז	אכילה קודם ספירת העומר	ג	שמיעת שירי רגש בימי הספירה
יד	תספורת אחר ל"ג בעומר	ז	ספירה קודם התפילה	ג	שירה בפה בימי העומר
יד	שירים ומנגינות אחרי ל"ג בעומר	ח	ספירה בברכה למי שיחסר ספירת חלק מהימים	ד	לימוד נגינה בימי העומר
יד	עריכת חתונות אחרי ל"ג בעומר	ח	ספר כראוי וחזר בטעות מספירה זו תוך כדי דיבור	ד	מוזיקת ליווי
יד		ט	נזכר ביום שלא ספר	ד	נגינה לצורך בריאות ולצורך נפשי

תשובה: בגדים חשובים שמברכים עליהם שהחיינו¹ מותר לקנות ויש הנוהגים להמנע², אולם אם קונה אותם ע"מ להשתמש בהם אחר ימי הספירה מותר לכתחילה³. ובגדים שאינם חשובים מותר לקנותם אף לשימוש בימי הספירה.

קניית בגדים בימי הספירה

שאלה: האם מותר לקנות בגדים בימי ספירת העומר.

זמן בימי העומר, ואין לאסור לקנות בגדים חדשים בימי העומר". ועוד מצינו במאמר מרדכי (סימן תצג ס"ק ב) שכתב על עיקר מנהג זה שלא לברך שהחיינו בימי העומר שמנהג טעות הוא, והשתרבב ממה שנפסק בשלחן ערוך (סימן תקנא ס"ז) שטוב ליזהר שלא לומר שהחיינו בין המצרים על פרי או מלבוש מהטעם שכתב הבנימין זאב (סימן קסג) שאין לומר בזמן אבל וצער שהחיינו לזמן הזה, ומזה למדו שה"ה לימי העומר, אבל אין לחוש לזה מאחר שלא מצינו כן בשום ספר וא"א דלא לשתמיט שום פוסק ראשון או אחרון לכתוב כן, ויש לחלק שחרבן בהמ"ק חמיר לן טפי ולכן החמירו בכמה דברים בבין המצרים, אבל אינם דומים לכל הדינים ואין להחמיר שלא לברך שהחיינו עכ"ד. ואולם אפשר שיש לחלק שאף שהתיר המאמר מרדכי לברך ברכת שהחיינו על פרי חדש בימי העומר, מכל מקום אפשר שלבשת בגדים חדשים המשמחים כגון אלו שמברכים עליהם שהחיינו שאני שבהם יש שמחה יתירה ואסור בימי העומר, וכמו שמצינו באלוה רבה (סימן תקנא ס"ק יז) שאף בשבת שבבין המצרים שיש מתירים לברך בה שהחיינו על פרי חדש, מ"מ על בגד חדש דאיכא שמחה טפי אסור. ואפשר שכמו"כ חלוק הוא לענין ימי העומר שיודה בזה המאמר מרדכי לדברי הלקט יושר [אף שלא היו לפניו]. ואמנם כן מצינו בספר אורח חיים (על הגדש"פ להבן איש חי) שכתב שנהגו במדינתו לחלק כך, שעל פרי חדש מברכים שהחיינו בימי העומר, אבל על בגד חדש אין מברכים שהחיינו בימי העומר. ומכל מקום לענין בעלי שמחה כגון בעל ברית או חתן וכלה שנישואיהם בליל ל"ג בעומר כתב המקור חיים (להחיות יאיר, ס"ג) שמותרים בקניית בגדים חדשים.

³ שכיון שהמנהג לברך בשעת לבישה כמבואר במאמר מרדכי (סימן רכג סק"ה) שהוכיח כן ממנהגו של מהר"ם מרוטנברג הובא בתשב"ץ קטן (סימן קכ) ללבוש בגד חדש בליל שני של ראש השנה כדי לצאת

¹ בגמרא ברכות (נד ע"א) שנינו "בנה בית חדש או קנה כלים חדשים מברך שהחיינו", ונפסק בשלחן ערוך (סימן רכג ס"ג). ובמשנה ברורה (שם יג) כתב שהוא הדין כשקונה בגד חדש ששמח בו מברך עליו שהחיינו. ובגדר בגד חשוב כתבו המשנה ברורה (שם יג) והכף החיים (שם ס"ק כב) שהוא בגד המשמח כל אחד לפי ערכו עשיר לפי עושרו ועני לפי עניו. וראה עוד בשלחן ערוך שם שתי דעות אם אף על חלוק מנעלים וכיוצ"ב יש לעני לברך, והכרעת המשנה ברורה (שם כד) בשם פרי מגדים (שם א"א סק"י) ודרך החיים (שם) שעל חלוק ומנעלים - אף עני השמח בהם אין לו לברך עליהם, אמנם על נעליים יקרות וחשובות יש לברך שהחיינו, ואינם בכלל חלוק ומנעלים האמורים בדברי המשנה ברורה.

² הנה עיקר איסור זה שלא לברך שהחיינו בימי העומר לא מצינו לו מקור בשלחן ערוך, אולם ראה בתשובות ופסקים לחכמי אשכנז (סס"ט) שהביא שרבי שריאגאן אסר לברך שהחיינו בימי העומר, וכן כתב העוללות אפרים (ח"ב מאמר קז). והכרעת המשנה ברורה (סימן תצג ס"ק ב) שלא יביא אדם עצמו לידי חיוב שהחיינו בימי העומר, אבל אם נזדמן לו ברכת שהחיינו יכול לברך. ולענין קניית בגד חדש שמברכים עליו שהחיינו ראה בלקט יושר (עמוד צז) שכתב שמהרא"י ז"ל לא היה מתיר ללבוש בימי העומר אפי' מצנפת חדשה של פשתן, ואפי' אין לו מצנפת אחרת. ובספר פחד יצחק (למפורטני, ערך עומר) כתב בשם הר"ר מה טוב שאין אומרים שהחיינו בימי העומר, ולכן בגדים ששייך בהם ברכת שהחיינו יש להחמיר שלא לקנותם עד ל"ג בעומר. וכ"כ מהר"ח פלאג' (מועד לכל חי סי' ו אות יב) שמנהג טוב הוא שלא לחנוך מלבוש חדש בימי העומר מפני ברכת שהחיינו. ואולם העקרי הד"ט (סימן כא אות יז) הביא דברי הפחד יצחק בשם הר"ר מה טוב, וכ"ע ז", "במקומות שנתיישבתי לא היו נזהרים כלל שלא לברך

קניית כלים חשובים בימי העומר

שאלה: האם מותר לקנות רכב או מזגן ולחדשו בימי ספירת העומר.

תשובה: קניית רכב לרווק מותרת, ויש הנוהגים להמנע⁴, ולנשוי המשתמש בו עם בני ביתו שמברך עליו הטוב והמטיב⁵, מותר⁶. וכן קניית מזגן מותרת⁷.

קניית פרי חדש בימי הספירה

שאלה: האם מותר לקנות פרי חדש ולאכלו בימי העומר.

תשובה: מותר, ויש הנוהגים להמנע⁸, ואולם לצורך שבת מותר לכו"ע⁹.

קניית נעליים חדשות בימי העומר

שאלה: האם מותר לקנות נעליים חדשות ולהשתמש בהן בימי העומר.

תשובה: מותר, ולנוהגים שלא לברך שהחיינו בימים אלו יש להמנע מקניית נעלים יקרות וחשובות, שהרי אף עליהן מברכים שהחיינו, וראה הערה¹⁰.

קניית תכשיט חדש בימי העומר

שאלה: האם מותר לקנות תכשיט חדש ולענוד אותו בימי העומר.

תשובה: תכשיט פשוט מותר לקנות ולחדש בימי הספירה, אבל אם הוא תכשיט חשוב שמברכים עליו 'שהחיינו' - אם נקנה ע"מ לחדשו אחר ימי הספירה - מותר לכתחילה, ולחדשו בתוך ימי הספירה - ראה בשאלה הבאה.

חידוש תכשיט בימי העומר

שאלה: האם מותר לחדש תכשיט ויקרתי בימי העומר.

בית חתנות בלבד, ומבואר שבניית בית קל דינו מעשיית בגד חדש, ולפי זה גם התקנת מזגן בבית דינו כבניה בבית, שאף באבילות שמראש חודש אב לא נאסרה וכ"ש באבילות של ימי העומר הקלה ממנה. ואולם יש מקום לומר שדין התקנת מזגן כדין קניית כלי חדש, שהרי המזגן לפני התקנתו בבית תלוש הוא וכלי הוא נחשב, אמנם גם קניית כלי חדש הנקנה לעצמו ולאחרים מותרת כמבואר לעיל, כיון שקונה גם לצורך בני ביתו הרי אינו מברך אלא הטוב והמטיב וברכת הטוב והמטיב מותרת גם בזמן אבילות, וכדלעיל.

⁸ בספר פחד יצחק (למפורטי ערך עומר) הביא בשם הר"ר מה טוב שנהגו שאין מברכים שהחיינו בימי העומר, ולכן לא יקנה בגד חדש. ואמנם המאמר מדכי (סימן תצ"ק ב) כתב שאין לזה מקור וטעם, ועוד היה מקום להוסיף להקל שאף הלקט יושר שהביא מההרא"י לאסור קניית בגד חדש בימי העומר לא מצינו בדבריו לאסור אלא בגד חדש אשר חמור הוא מפרי חדש כמבואר באליה רבה (סימן תקנ"א סי"ז), וכמבואר בהערה לעיל, מ"מ כיון שהכרעת המשנה ברורה (סימן תצ"ק ב) שאין לברך שהחיינו אלא אם נזדמן לו הברכה, ראוי להמנע בימי העומר מלהביא עצמו לחיוב שהחיינו בקניית פרי חדש.

⁹ שאף בימי בין המצרים שאין לברך בהם שהחיינו כמבואר בשלחן ערוך (סימן תקנ"א סי"ז), מכל מקום כתב הלבוש (שם) שבשבת שבבין המצרים מותר לאכול פרי חדש ולברך עליו שהחיינו, וכ"ש בימי העומר שאינם ימי פורענות כ"כ כימי המצרים, שאין להחמיר בשבתות שבהם שלא לברך שהחיינו. ואפשר שאף למבואר בכתבי האר"י שהובאו במגן אברהם (שם) שאף בשבת שבבין המצרים אין לברך שהחיינו, ימי העומר אין בהם חומרא ז', שאינם זמן פורענות כ"כ כימי המצרים.

¹⁰ כמבואר לעיל בתשובת שאלת 'קניית בגדים חדשים בימי העומר' יש הנוהגים שלא לברך שהחיינו בימי העומר, והמשנה ברורה אף שלא חש לזה מכל מקום כתב שיש להמנע מלהביא עצמו לברכת שהחיינו בימי העומר, ומשום כך יש הנוהגים להמנע מלקנות בגדים חשובים בימי העומר, ולפי זה אף מקניית נעלים יקרות וחשובות שמברכים עליהם שהחיינו כפי המבואר לעיל בתשובת 'קניית בגד חדש בימי העומר', יש להמנע, שאף שמבואר בשלחן ערוך (סימן רכ"ט ו') שאין מאחלים תבלה ותתחדש על קניית נעלים משום שנעשים מעור בהמה, מכל מקום ברכת שהחיינו מברכים על קניית הנעלים, ומטעם זה הנוהגים להמנע מלחדש בגדים בימי העומר משום ברכת שהחיינו, יש להם להמנע אף מלחדש נעלים יקרות וחשובות בימי העומר.

בו בברכת שהחיינו, הרי שאף שקנה בגד זה קודם ראש השנה מכל מקום אינו מברך עליו ברכת שהחיינו אלא בעת שלובש אותו, ומשום כך יכל להתחייב בברכת שהחיינו בלבישתו בליל שני של ראש השנה, הרי שחובת הברכה בעת הליבשה. וכן פסק בכף החיים (סימן רכ"ט ס"ק כ). ומשום כך יכול לקנות הבגד בימי העומר ולברך שהחיינו בשעה שילבשו אחר ימי העומר.

⁴ הטעם בזה כיון שמבואר בשלחן ערוך (סימן רכ"ט ג') שהקונה כלי חדש לעצמו מברך שהחיינו, ונהגו שלא לברך שהחיינו בימי העומר כמבואר בפחד יצחק (למפורטי ערך עומר) ובמשנה ברורה (סימן תצ"ק ב) שאין לאדם להביא עצמו לידי חיוב ברכת שהחיינו בימי העומר, וכפי שהובא בתשובה לעיל. וגדר כלי חדש שמברכים עליו הוא כלי החדש לקונה אותו ומשמח את ליבו כמבואר במשנה ברורה (סימן רכ"ט ק"ג), וא"כ רכב ודאי נחשב הוא כלי חדש המשמח את קונו, ויש לרווק להמנע מלקנות בימי העומר רכב לעצמו, כיון שבאופן זה מתחייב הוא בברכת שהחיינו.

⁵ בשלחן ערוך (סימן רכ"ט ה') כתב שהקונה כלי חדש לעצמו ולבני ביתו מברך הטוב והמטיב, ומטעם המבואר בטור שם על פי המבואר בגמרא (ברכות נ"ט ע"ב) דכל שיש בו טובה לו ולאחרים מברך עליו הטוב והמטיב, ואף רכב זה שקונה בעל משפחה יש בו טובה לו ולבני ביתו ויש לו לברך עליו הטוב והמטיב.

⁶ הטעם שמותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי העומר מבואר מדברי המ"א (סימן תקנ"א ס"ק מב) שכתב שהטעם שאין לברך שהחיינו בימי המצרים אינו משום אבילות אלא משום שאין לברך שהגיענו לזמן הזה בזמן ימי המצרים שהוא מועד לפורענות, ומטעם זה כתב הפרי מגדים (א"א שם) שבצום י' בטבת וצום גדליה אפשר לברך בהם שהחיינו. וכיון שאין האבילות אוסרת הברכה כלל ממילא שברכת הטוב והמטיב שאין בה ברכה על הזמן אפשר לברכה אף בימי אבילות.

⁷ קניית מזגן מותרת היא הן מדין קניית כלי חדש, שכיון שקונה אותו לביתו הרי זה גם לצורך בני הבית וממילא שאין מברכים אלא הטוב והמטיב ומותר לברך ברכה זו בימי העומר. ואם נדון התקנת מזגן חדש כבניה גם כן יש להתיר הדבר, וכמו שמבואר מדברי השלחן ערוך שלענין דיני אבילות שמראש חודש אב כתב (סימן תקנ"א ס"ז) שיש להחמיר שלא לתקן בגדים ומנעלים חדשים מראש חודש אב, ובסעיף ב (שם) כתב שאין לבנות בנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו מראש חודש ואילך, ומשמע שאף שהחמיר לאסור עשיית בגד חדש מראש חודש מכל מקום לא אסר בניית בית חדש אלא בית של שמחה כגון

תשובה: מותר, ויש הנוהגים להמנע מלחדשו בימות החול, ולכן "ע מותר לחדשו בשבת".¹¹

אכילת פרי חדש בימי הספירה

שאלה: התארח אצל חבירו והגיש לפניו מלון, האם יכול לאוכלו ולברך עליו שהחיינו.

תשובה: מותר לאוכלו ולברך עליו שהחיינו, שמה שיש להמנע הוא רק מקניית הפרי אבל אם נזדמן לו הפרי - מותר.¹²

דין פרי חדש שהתקבל במתנה בימי הספירה

שאלה: המקבל פירות חדשים במתנה כיצד ינהג לגבי ברכת שהחיינו בימי העומר.

תשובה: מותר לברך עליו, אמנם יש הנמנעים מלברך שהחיינו בחול וממתינים עד שבת אם הפרי ישמור על טריותו עד אז¹³, אך אם יפסיד מאיכותו יכול לאוכלו ולברך שהחיינו גם באמצע השבוע.¹⁴

צביעת וסידוד בית בימי העומר

שאלה: צביעת וסידוד הבית, האם מותרת בימי העומר.

תשובה: מותרת, שלא אסרו אלא ריקודים ומחולות וכיוצא בהם, אבל צביעה וסידוד אין בה שמחה כל כך.

שמיעת מוזיקה ווקאלית בימי העומר

שאלה: האם מותר לשמוע הקלטות שירים שאין בהם מנגינה.

תשובה: יש להחמיר בזה, ששמיעת ההקלטה בטייפ או בנגן נחשבת שמיעת כלי שיר.¹⁵

שמיעת שירי רגש בימי הספירה

שאלה: האם מותר לשמוע הקלטות שירי רגש וכיסופין בימי הספירה

תשובה: יש להחמיר שאף שירים אלו כשאר שירים שאין לשומעם בימי הספירה.¹⁶

שירה בפה בימי העומר

שאלה: האם מותר לשיר בפה בלא כלי נגינה בימי העומר.

תשובה: ליחיד מותר לשיר לעצמו, אבל יש להחמיר שלא לקבוע מושב של שירה בציבור אף בלא כלי נגינה¹⁷ [ומה

שבימי העומר שאבילותם קלה שיכול לברך שהחיינו אם ההמתנה תפוגם הפרי.

¹⁵ כתב השלחן ערוך (סימן תצג ס"א) "נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא", וכתב המגן אברהם (שם ס"ק א) שכמו כן נהגו איסור לעשות ריקודים ומחולות, וכן כתב המשנה ברורה (שם ס"ק ג) וכתבו הפוסקים שהוא הדין שמיעת כלי שיר בכלל ריקודים ומחולות היא [עי' ערוה"ש סי' תצג' סע' ב' שהוא כ"ש מריקודים ומחולות, ועי' פמ"ג סי' תקנא ס"ק י'], ומטעם זה אסור לשמוע קלטות שירים בימי העומר, שהרי שומעים בהם כלי שיר. ואולם שמיעת שירים שאין בהם מנגינות יש לדון שאין בה איסור שמיעת כלי שיר, שהרי אין שומעים בהם כלי נגינה אלא שירה בפה בלבד, אולם נראה שאף שירים אלו בכלל איסור שמיעת כלי שיר, שכיון ששומעים אותם באופן בו שומעים שאר שירים, הרי שמיעת השירים בכלי זה בו שומעים שירה נחשבת שמיעת כלי שיר, ומשום כך ראוי לאסור אף שמיעת שירים אלו, ומכל מקום המקל בזה אין למחות בו.

¹⁶ כמבואר לעיל, בכלל איסור ריקודים ומחולות שנאסר בימי הספירה נאסר אף ניגון בכלי זמר, וכפי שהוא מהערוך השלחן שניגון בכלי זמר חמור מריקודים ומחולות, ומטעם זה נאסר לשמוע מוזיקה בימי העומר, שאף כלי המשמיע מוזיקה שמיעתו כניגון בכלי שיר, אולם היה נראה ששמיעת שירי רגש וכיסופין של קדושה, אינם בכלל איסור זה, וביותר בשירי רגש על חורבן הבית וכיוצא בהם, שאדרבה אינם של שמחה אלא של אבילות, והיה נראה שאינם שייכים לענין ריקודים ומחולות כלל, אמנם מכל מקום נראה שעיקר הדין שאין לחלק בדברים אלו כאשר אין הגדר ברור היכן בכלל ריקודים ומחולות והיכן אינו נכלל, ומכל מקום המיקל בשירים שודאי מופקעים מהגדרה זו אין למחות בו אף שודאי שורת הדין שלא לחלק בזה.

¹⁷ כמבואר בהערה לעיל בתשובת שאלת 'שירה ווקאלית בימי העומר' אסרו חכמים ריקודים ומחולות בימי העומר, ומטעם זה אף יש להמנע אף משירה בציבור, שאף היא מענין מחולות להאסר בימי העומר.

¹¹ כמבואר בהערה לעיל בתשובת שאלת 'קניית פרי חדש בימי הספירה', יש נוהגים להמנע מלברך שהחיינו בימי העומר, ומשום כך אין להביא עצמו לידי חוב ברכת שהחיינו בימי העומר, ואולם הובא שם מהלבוש לענין אבילות ימי בין המצרים שכתב שאף שאין מברכים בימים אלו ברכת שהחיינו, מכל מקום בשבתות שבהם מברכים שהחיינו, והתבאר שם שאם לענין שבת שבימי בין המצרים כך, קל וחומר לענין שבת שבימי העומר שקל דין אבילות שבו מאבילות ימי בין המצרים, שיש להקל לברך לכתחילה שהחיינו בשבת שבימי העומר. ומטעם זה יכולה אשה לענוד תכשיט חדש בשבת שבימי העומר, שכיון שנהגו לברך ברכת שהחיינו על בגד חדש וכן על תכשיט חדש בשעת לבישה ותחילת שימוש, ולא בשעת הקניה כמבואר במאמר מרדכי (סימן רכג סק"ה ובכף החיים (שם ס"ק כ) [וראה לעיל בהערה בתשובת שאלת קניית בגדים בימי הספירה שהתבאר מקור הדבר], משום כך יכולה אשה לקנות תכשיט חדש בימות החול של ימי העומר, ולענוד אותו בשבת.

¹² כמובא בהערות לעיל נהגו שלא לברך שהחיינו בימי העומר אולם כתב המשנה ברורה (סימן תצג ס"ק ב) שאם נזדמן לו ברכת שהחיינו בימי עומר יכול לברך, ואין המנהג אלא שלא להביא עצמו לידי חוב ברכת שהחיינו, ומטעם זה אם הובא לפניו פרי חדש יכול לאוכלו ולברך עליו שהחיינו.

¹³ כמבואר בהערה לעיל שלפי המבואר בדיני אבילות ימי המצרים שהקל הלבוש שם לברך שהחיינו בשבתות שבהם, כ"ש שיש להקל בשבתות שבימי העומר.

¹⁴ בשלחן ערוך (סימן תקנא ס"ז) כתב לענין אבילות בין המצרים, שעל מצות פדיון הבן יכול לברך שהחיינו שלא יחמיץ המצוה בזמנה, וכתב הרמ"א שם שהוא הדין בברכת שהחיינו על פרי חדש אם לא ימצא פרי זה אחר ימי המצרים שמותר לו לברך שהחיינו בימי המצרים, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק מד) שאף אם ימצא פרי אחר ימי המצרים כל שפרי זה שלפניו יכול להפגם אם ימתין עד אחר ימי המצרים או עד שבת, יכול לאוכלו ולברך עליו שהחיינו בימי המצרים. ולפי זה כ"ש

שמקובל ששרים בת"תים בער"ש – יש להקל, וראה להלן לעניין שירה לכבוד אירוס חתן].

לימוד נגינה בימי העומר

שאלה: התחיל ללמוד נגינה קודם ימי העומר האם מותר להמשיך בכך בימי העומר.

תשובה: מותר, שכיון שמנגן לצורך לימודים אין זה בכלל ריקודים ומחולות ואינו בכלל האיסור, וראה בהערה¹⁸.

מוזיקת ליווי

שאלה: מוזיקה הבאה כליווי לסיפור או מצגת, האם נכללת באיסור שמיעת כלי שיר.

תשובה: אינה בכלל איסור כלי שיר, כיון שאינה באה לצורך עצמה אלא כליווי, ומותר לשומעה בימי העומר¹⁹.

נגינה לצורך בריאות ולצורך נפשי

שאלה: האם מותר לנגן בימי העומר לצרכי בריאות [תרפיה במוסיקה וכדומה].

תשובה: מותר, שאין איסור אלא במחולות וריקודי שמחה, אבל לצורך רפואה וכיוצא בזה אינו בכלל האיסור²⁰. וכן מי שמצבו הנפשי ירוד מאוד והמוזיקה משפיעה עליו לטובה, מותר לו לשמוע.

שמיעת מוזיקה בנני ילדים

שאלה: האם מותר להשמיע מוזיקה לילדים בימי הספירה.

תשובה: ילדים שהגיעו לגיל חינוך (גיל 6) אין להשמיע להם מוזיקה, אולם ילדים מתחת לגיל חינוך מותר להשמיע להם מוזיקה, וכן הדין לגבי השמעת מוזיקה לילדים קטנים בבית כשזקוקים לכך²¹. ואף אם הגדולים שומעים ברקע את המנגינה אין בזה איסור, כי הם אינם מתכוונים לשמוע ולהנות ממנה.

ריקוד לשמחת אירוס חבר בימי העומר

שאלה: חתן שהתארס בימי העומר האם מותר לחבריו לרקוד בפניו בלא תזמורת.

תשובה: אסור, משום המנהג להימנע מריקודים ומחולות בימי העומר, ואף בלא כלי תזמורת נחשב הדבר ריקודים ומחולות²², ובשירה בפה בלבד – יש להקל.

תזמורת בסעודת מצוה

שאלה: סעודות בר מצוה, ברית מילה, פדיון הבן וכיוצא בהן, הנערכות בימי העומר, האם מותר להביא בהן תזמורת להנעים השמחה.

תשובה: יש להימנע מלהביא תזמורת לסעודות אלו, שמשמעות דברי רבים מהפוסקים שאין להתיר ריקודים ומחולות אלא בסעודת קידושין, ואולם בימים שאחר ל"ג

ואולם יחיד המזמר לבדו אין בו משום מחולות, שאין מחולות אלא ברבים, ומשום כך מותר לשיר לבדו בימי העומר. ואמנם מצינו בלקט יושר שנהג איסור אף בשירה בפה, מכל מקום מדברי הפוסקים משמע היתר בזה.

¹⁸ כמבואר בהערה לעיל טעם איסור שמיעת כלי שיר בימי העומר משום ריבוי השמחה שבה, ונהגו להמנע מכך משום אבילות על מיתת תלמידי רבי עקיבא שארעה בימים אלו, ואולם שמיעת כלי שיר תוך כדי לימודים אין בה ענין שמחה אלא מעשה לימודים ומותרת בימי העומר. ובפרט שהתחיל קודם ימי העומר ויש לחשוש שישכח מה שכבר למד. ואולם עיקר ההיתר בלימוד תוי הנגינה וכדומה, אולם כאשר כבר עוסקים בניגון השירים ממש, נכון להמנע מכך.

¹⁹ כתב השלחן ערוך (סימן תצ"ג ס"א) "נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא", וכתב המגן אברהם (שם ס"ק א) שכמו כן נהגו איסור לעשות ריקודים ומחולות, וכן כתב המשנה ברורה (שם ס"ק ג). וכתב הערוך השלחן (שם ס"ב) שניגון בכלי זמר חמור מריקודים ומחולות, ומטעם זה אסור לשמוע מוזיקה בימי העומר. אולם באופן שהמוזיקה אינה באה לשם שירה אלא לצורך ליווי ותוספת לסיפור שהוא העיקר, או כשבאה כליווי ללימודי אותיות או שפות וכיוצא בזה, אינה בכלל איסור שמיעת כלי שיר.

²⁰ כמבואר בהערה לעיל טעם איסור שמיעת כלי שיר בימי העומר משום ריבוי השמחה שבה, ונהגו להמנע מכך משום אבילות על מיתת תלמידי רבי עקיבא שארעה בימים אלו, ואולם שמיעת כלי שיר לצורך רפואה ובריאות כגון תרפיה במוסיקה ושאר דברים כיוצא בזה, אינו בכלל ריקודים ומחולות.

²¹ אם הילדים הגיעו לגיל חינוך אסור להשמיע להם מוזיקה כיון שצריך לחנכם לדיני אבלות של ספירת העומר [ולענין השמעת שירים לצורך הרגעת הילדים – יעשה שאלת חכם], ואף שאין דין חינוך לקטנים פחות מגיל בר מצוה לגבי ישיבת שבעה על קרוביהם, לגבי אבלות זו נראה שכן יש לחנכם כמו שמצינו לגבי אבלות בשלושת השבועות שכתב המגן אברהם (סימן תקנ"א ס"ק לח) שבאבלות של רבים מחנכים את הקטנים, ונראה שהוא הדין לגבי אבילות ימי העומר. ולקטנים שאינם בני חינוך מותר להשמיע מוזיקה, ואין בזה משום איסור ספייה כיון שמשמיע אותה לצורך הקטן, ומבואר ברשב"א (יבמות קיד:) שבאופן שסופה איסור דרבנן לקטן לצורך עצמו אין בו איסור ספייה. והביאו המשנה ברורה (סימן שמג ביאור הלכה שם).

ואמנם בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן צב) כתב שלא אמר דברים אלו למעשה, ואף החיי אדם (כלל סו) העתיק דברי תשובה זו, מכל מקום כיון שרבי עקיבא איגר (שו"ת קמא סימן טו) פסק דברי הרשב"א ביבמות להלכה ולמעשה, ועוד שכאן אינו בגדר איסור דרבנן אלא מנהג הוא כמבואר בתשו' הגאונים (תשובות "שערי תשובה" סי' רעח בשם רב האי גאון, וכו"ה באוצר הגאונים יבמות סב), ועיין תשב"ץ סימן קעח) שמנהגי אבילות שבספירה לאו משום איסור אלא משום מנהג, וכן הוא לשון הטור 'נוהגים שלא לישא', משום כך יש להקל לספות שמיעת מוזיקה לקטנים לצורך עצמם. ומותר גם לגנות לשמוע, שאין איסור להיות בבית ששומעים בו מוזיקה, וכמבואר בתשובת שאלת 'השתתפות בשמחת נישואין בימי העומר'.

²² כמבואר בהערה לעיל בתשובת לשאלת 'לימוד נגינה בימי העומר', נהגו להמנע מריקודים ומחולות בימי העומר משום אבילות על פטירת תלמידי רבי עקיבא בימים אלו, ומשום כך יש להמנע מריקודים לפני חתן הבא בקשרי שידוכים, ואף בלא תזמורת, שהריקוד עצמו נאסר.

בעומר יש להקל להביא תזמורת לסעודות אלו אף לנוהגים אבילות בימים אלו.²³

תזמורת במעמד הכנסת ספר תורה בימי העומר

שאלה: מעמד הכנסת ספר תורה שנערך בימי העומר, האם מותר להביא כלי זמר לנגן בתהלכות ליווי הספר תורה והכנסתו להיכל.

תשובה: בימים שעד ל"ג בעומר נכון להחמיר בזה, אלא שהמיקל יש לו על מה לסמוך, וראה הערה²⁴, ולענין הימים

שאחרי ל"ג בעומר ניתן להקל לכתחילה, ורבים נוהגים לעשות אחר ראש חודש סיון.

הימים בספירה שמותרים בריקודים ומחולות

שאלה: עד מתי זמן איסור שמיעת מוזיקה בימי העומר.

תשובה: לבני ספרד המנהג לאסור עד יום ל"ד בעומר [ויש מחמירים כדלהלן לבני אשכנז], ולבני אשכנז עיקר המנהג לאסור עד ר"ח סיון, ויש המחמירים עד ערב שבועות, ומנהג ירושלים להתיר כבר מראש חודש סיון.²⁵

שדין שמיעת כלי זמר כדין ריקודים ומחולות ואף חמור ממנו, משום כך אין להביא תזמורת לסעודת בר מצוה פדיון הבן או ברית מילה הנערכות בימים אלו. ובשמיעת שירים מוקלטים מנגן וכדו' יש מקום לדון להקל.

אולם לענין הימים שאחר ל"ג בעומר, נראה שיש להקל שהנהגה כמבואר לעיל בתשובת שאלת 'הימים בספירה שמותרים בריקודים ומחולות', נחלקו הראשונים באלו ימים מימי העומר מתו תלמידי רבי עקיבא ויש לנהוג בהם אבילות, וחמש דעות נאמרו בזה [וראה בהערה לתשובה הנ"ל] והובא שם שהכרעת השו"ע (סי' תצג' סע' ב') כדעת הר"ד והטור שמיתתם הייתה עד יום ל"ד בעומר, ויש לנהוג מנהגי האבילות עד יום ל"ד בעומר, אלא שמקצת היום ככולו וכבר עם תחילת היום מותרים. והכרעת הרמ"א כדעת מהרי"ל שמיתתם הייתה ל"ב ימים בלבד, ומשום כך פסק שמנהגי האבילות עד יום ל"ג בעומר הם, וביום ל"ג בעומר כבר מותרים בתספורת.

ואולם כתב הט"ז (שם ס"ק ב') שאף שמותרים בתספורת מיום ל"ג בעומר, מכל מקום נהגו שאין נושאים נשים בימי הספירה אף אחר ל"ג בעומר, ומשום אבילות על הגזירות הקשות שהיו בקהילות אשכנז בשנת תתנ"ו [וראה בהערה לתשובת תספורת אחרי ל"ג בעומר], אלא שלא החמירו באבילות זו אלא לענין נישואין שהיא שמחה יתירה אבל בתספורת הקלו. ומבואר שאף הנוהגים אבילות אחר ל"ג בעומר, מכל מקום יש להקל במנהג אבילות בימים אלו מהאבילות שבימים שלפניהם, ומטעם זה נראה שאף שמחמירים לנהוג אבילות בכל ימי העומר מכל מקום לענין ריקודים בסעודת מצוה יש להקל.

²⁴ כאמור לעיל בתשובת שאלת 'תזמורת בסעודות מצוה', משמעות דברי הפוסקים שאין להתיר ריקודים ומחולות בימי העומר אלא בסעודת קידושין בלבד, אבל שאר סעודות מצוה לא התירו בהם ריקודים ומחולות, אולם ראה שם שהתבאר שעיקר החילוק בין סעודת מצות קידושין לשאר סעודות מצוה הוא בכך שבשאר סעודות מצוה אף שהסעודה מצוה היא, כפי שהובא שם מדברי חוות יאיר (סימן ע) המקורות לכך שמצוה לעשות סעודה לברית מילה ולפדיון הבן ולבר מצוה, ואף לשידוכין [תנאים], מכל מקום אין מצוה לרקוד בסעודות אלו, מה שאין כן לענין סעודת אירוסין חתן וכלה שמצינו שמצוה לרקוד לפני הכלה כמו שאמרו בגמרא (כתובות יז ע"א) וכפי שנפסק בשלחן ערוך (אה"ע סימן סה ס"א), [ואפשר שאף בסעודת אירוסין [וקידושין] אף בלא נישואין כפי שהובא לעיל], ולפי זה יש מקום להשוות דין מעמד הכנסת ספר תורה לדין סעודת אירוסין [וקידושין], שהרי אף לפני ספר התורה יש מצוה בריקוד, כפי שמצינו אצל דוד המלך שנאמר (שמואל ב, פרק ו' פס' טז) ודוד מפזז ומרקד בכל עוז, אמנם מכל מקום נכון להחמיר שלא לרקוד אלא בסעודת אירוסין [וקידושין] שהתפרש בפוסקים ההיתר בריקוד בה, וכמו כן הוא הדין לענין נישואין בכלי זמר (כמבואר בערוך השלחן ס"ב) שדינו שוה לדין ריקודים ומחולות.

²⁵ בגמרא (יבמות סב ע"א) שנינו "שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת". ומטעם זה כתבו

²³ כתב השלחן ערוך (סימן תצג ס"א) "נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא, אבל לארס ולקדש שפיר דמי", וכתב המגן אברהם (שם סק"א) שמלבד ההיתר לארס ולקדש מותר אף לעשות סעודת אירוסין, והוסיף על כך הלשון "אבל לעשות ריקודין ומחולות של רשות נהגו לאסור, ונראה לי שאף מי שעשה שדוכים אסור לעשות ריקודין ומחולות", וכתבו האליה רבה (שם סק"ב) והמחצית השקל (שם) שמדברי המגן אברהם מדויק שמותר לעשות ריקודים ומחולות בסעודת אירוסין, שרק בסעודת רשות או בסעודת שידוכים הוא שאסר המגן אברהם לעשות בהן ריקודים ומחולות, אבל בסעודת אירוסין שסעודת מצוה היא מותר לעשות בה ריקודים ומחולות. ולכאורה מבואר מזה שכל סעודת מצוה מותר לעשות בה ריקודים ומחולות, שלא אסרו ריקודים ומחולות אלא בסעודת רשות, וסעודת שידוכים נחשבת כסעודת רשות שאין קיום מצוה בשידוכים, מה שאין כן שאר סעודות מצוה, ומטעם זה לכאורה נראה שבסעודת בר מצוה שסעודת מצוה היא כמבואר בים של שלמה (בבא קמא פ"ד סימן לז) מותר לעשות בה ריקודים ומחולות, וכמו כן בסעודת ברית מילה שסעודת מצוה היא כמבואר ברמ"א (יו"ד סימן רסה ס"ב) מותר לעשות בה ריקודים ומחולות, וכמו כן בסעודת פדיון הבן וסיום מסכת שסעודות מצוה היא כמבואר ברמ"א (סימן תקנא ס"י) ובחוות יאיר (סימן ע), מותר לעשות בה ריקודים ומחולות.

אולם מצינו בחק יעקב (סימן תמד סק"י) ובאליה רבה (שם סק"ו) שאף סעודת שידוכים נחשבת לסעודת מצוה, וכיוצא בדבר מצינו במשנה ברורה (סימן תטו סק"ב) שמותר לערב עירובי תחומין לצורך סעודת שידוכין, אף שאין מערבים עירובי תחומין אלא לצורך מצוה, הרי שנחשב כסעודת מצוה, ומכל מקום המגן אברהם אסר במפורש לעשות ריקודים ומחולות בסעודה זו, הרי שאין היתר ריקודים ומחולות בכל סעודה הנחשבת לסעודת מצוה, ואם כן יש להסתפק אם סעודות בר מצוה, ברית מילה, ופדיון הבן דינם שוה לסעודת אירוסין שמותר לרקוד בהן, או שדינם שוה לסעודת שידוכים שאסור לרקוד בהן. ולכאורה יש מקום לחלק שההיתר לרקוד בסעודת אירוסין מיוחד הוא לסעודה זו בלבד ולא מחמת היותה סעודת מצוה, אלא משום שיש מצוה בעצם הריקוד בסעודת אירוסין חתן וכלה כמו שנפסק בשלחן ערוך (אה"ע סימן סה ס"א), ואם כן אפשר שבשאר סעודות מצוה אין להתיר ריקוד בימי העומר. [אמנם יש להעיר בזה שמא אפשר שהמצוה לרקוד תלויה בכך שיש נישואין אבל קידושין לבד בלא נישואין שמא אין בהם המצוה לרקוד לפני הכלה, ולפי זה יש לדמות סעודה זו לשאר סעודות מצוה, אלא שיש משמעות מדברי הגמרא (כתובות יז ע"א) שהמצוה לרקוד בלקיחת המקח שבזה שהוא באירוסין, וצריך עיון].

ומדברי שלחן ערוך הגר"ז (שם ס"א) מבואר שאף בסעודת קידושין אסור לעשות ריקודים ומחולות [ושלא כדברי המחצית השקל והאליה רבה הנ"ל], ואם כן כל שכן שבסעודת בר מצוה או ברית מילה [שאף שסעודות מצוה מכל מקום אין הריקוד בהם מצוה] אין להתיר לעשות בהם ריקודים ומחולות בימי העומר, וכיון שכתב הערוך השלחן (ס"ב)

שאלה: בן אשכנז הנוהג אבילות אחר ל"ג בעומר שהוזמן לשמחת נישואין בימים אלו, האם מותר לילך לשמחה.

תשובה: מותר, שאף ששומע שם כלי שיר, מכל מקום כיון שאין מטרת בואו לשם בכדי ליהנות משמיעת כלי שיר אינו בכלל האיסור. ובמקום שבא לחתונה גם כדי ליהנות מהמוזיקה, וכן במקום שרוצה לרקוד בשמחה זו, נראה שמי שמיקל בכך יש לו על מה לסמוך וכפי שיתבאר טעם הדבר בהערה²⁶.

שאלה: האם מותר לנשים להסתפר בספירת העומר.

תשובה: לבנות ספרד - נשים נשואות ובחורות בשידוכים מותר להן להסתפר. ולבנות אשכנז ניתן גם כן להקל בזה בשעת הצורך²⁷.

שאלה: האם מותר לספר ילדים בימי הספירה.

תשובה: נהגו להחמיר בזה, אך במקום הצורך (כגון שהשערות מפריעות לילד) - מותר²⁸.

על מה לסמוך מהטעם הנזכר שנחשב לסעודת מצוה מחמת שבעלי השמחה נוהגים היתר.

²⁷ יש לדון האם מותר לנשים להסתפר בספירת העומר, ואף שהותר לנשים להסתפר בחוה"מ (חוץ משיער הראש), ובביאור הלכה (סי' תצג' ד"ה "נוהגים שלא להסתפר וכו'") כתב וז"ל: "ומ"מ אותן המותרין להסתפר בחוה"מ כבסימן תקל"א י"ל דגם בספירה שרי דלא עדיף מחוה"מ [פמ"ג]", ולכאורה יש להתיר להן תספורת, מ"מ אינו כן, כיון שכל הסיבה שמותר לנשים להסתפר בחול המועד היא בגלל צורך הגוף (כמבואר בבה"ל בסי' תקמו'), וודאי שזה לא שייך בימי הספירה, שהרי ימי הספירה הם ימי אבילות.

ולגבי תספורת נשים בשלושת השבועות פסק השו"ע (סי' תקנא' סעיף יב'): 'תספורת שבוע זה, אחד ראשו ואחד שער כל גופו - אסור', וכתב המשנ"ב בס"ק עט' בשם הפמ"ג "ואחד האיש ואחד האשה שווין לאיסור". לפי"ז צריך לומר שגם בספירת העומר - כמו שלאיש אסור להסתפר כך גם לאשה יהיה אסור להסתפר, ויאסר על נשים להסיר כל שער בגופן (גבות וכדו'), ואף אין סיבה לחלק בין תספורת הנעשית ע"י שיעור או לייזר או כל צורה שהיא, ובכל אופן הוי תספורת. ולדברי המשנ"ב הנ"ל לכאורה צריך לומר שגם בספירת העומר יהיה אסור לנשים לסדר גבות וכדו' (אא"כ הוא לצורך מצווה כל"ט), אבל שלא לצורך מצווה לכאורה יהיה אסור.

אמנם נחלקו השו"ע והרמ"א (יו"ד סי' שצ) לגבי אבילות, האם מותר לאשה להסתפר בתוך שלושים, השו"ע מתיר, והרמ"א מחמיר בזה. ולפי השו"ע שמותר להסתפר בתוך שלושים מסתבר שכמו שהותר באבילות כך גם יהיה מותר בספירת העומר, דאבילות בתוך שלושים חמורה יותר מספירת העומר, דדיני ספירת העומר החלו רק בזמן הגאונים. ואם השו"ע פוסק שלאשה נשואה מותר להסתפר בתוך השלושים כדי שלא תתגנה על בעלה או לבחורה לצורך שידוכים (עי' שו"ת חיים שאל סי' ב), א"כ ה"ה בספה"ע שמותר לנשים להסתפר.

ולדעת הרמ"א שאוסר לאשה להסתפר בתוך שלושים של אבילות, יש לדון האם גם בימי הספירה יהיה אסור, או שמא ספירת העומר דינה קל יותר כיון שהיא מנהג מאוחר ואפשר להקל לנשים. ולמעשה נראה שאפשר להתיר לנשים נשואות או לבחורות בשידוכים להסתפר במקום הצורך.

²⁸ בהערה הקודמת הובאו דברי הבה"ל בסי' תצג' שמי שמותר לו להסתפר בחול המועד - מותר לו להסתפר אף בימי ספירת העומר, ולפי"ז כיון שנפסק בשו"ע סי' תקלא' שמותר לגלח קטן במועד אם יש שער שמציק לו, כיון שאין האשם בו במה שלא הסתפר מקודם, א"כ גם בימי הספירה יהיה מותר לספר קטנים. והמשנ"ב בסי' תקנא' ס"ק פב' לגבי שלושת השבועות מביא מחלוקת האם האיסור לספר קטנים הוא דווקא בשבוע שחל בו, ופסק שעד שבוע שחל בו אפשר להקל לקטנים, ולפי"ז בספירת העומר אפשר להקל לספר קטנים. אך למעשה נהגו להחמיר שלא לספר, ורק במקום הצורך כגון שיש

הגאונים (שערי תשובה סימן ערה) שנהגו בימים אלו שלא לישא אשה ושלא להסתפר, משום אבילות על מיתת תלמידי רבי עקיבא. ואולם רבים מן הראשונים כתבו שלא מתו תלמידי רבי עקיבא בכל הימים שבין פסח לעצרת אלא בחלקם ונחלקו באלו ימים מתו, וממילא באלו ימים יש להתאבל וחמש שיטות בדבר: א. התשב"ץ (ח"א סימן קעח) הביא שדעת הרז"ה שמתו מיום שני של פסח עד יום ל"ד לעומר, ומשום שמצא בספר ישן שכתוב שמתו עד פרוס העצרת, ועד פרוס העצרת הוא טו' יום קודם חג העצרת, שכך מבואר בגמרא (מגילה כט ע"ב) שפרוס החג הוא טו' יום לפניו. וכן כתב הבית יוסף (סימן תצג) בדעת הטור שם. ב. המאירי (יבמות סב ע"ב) כתב שפסקו מלמות כבר ביום ל"ג לעומר. ג. רבינו ירוחם (אדם וחווה נתיב ה"ד) כתב בשם התוספות שמיתת תלמידי רבי עקיבא היתה בל"ג יום שאין אומרים בהם תחנון מתוך כל ימי הספירה. ד. דעת המהרי"ל (הלכות שני חמישי ושני) שמתו ל"ב יום. ה. דעת הלבוש (סימן תצג) שמתו במשך כל ימי העומר חוץ מיום ל"ג בעומר בלבד, שביום ל"ג לא מתו.

ובפסק ההלכה נחלקו השלחן ערוך והרמ"א: א. השלחן ערוך פסק כדעת הרז"ה והטור שמיתתם הייתה עד יום ל"ד בעומר, ומשום כך יש לנהוג מנהגי אבילות אלו עד יום ל"ד בעומר, אלא שמקצת היום ככולו וכבר עם תחילת היום מותרים. והרמ"א פסק שמנהגי האבילות עד יום ל"ג בעומר הם וביום ל"ג בעומר כבר מותרים בתספורת. וביאר בדרכי משה (אות ג) שפסק בזה כדעת מהרי"ל שמיתתם הייתה ל"ב ימים בלבד, ומשום כך בל"ג בעומר מותרים בתספורת.

ואולם כתב הט"ז (שם ס"ק ג) שאף שמותרים בתספורת מיום ל"ג בעומר, מכל מקום נהגו שאין נושאים נשים בימי הספירה אף אחר ל"ג בעומר, ומשום אבילות על הגזירות הקשות שהיו בקהילות אשכנז בשנת תתנ"ו, אלא שלא החמירו באבילות זו אלא לענין נישואין שהיא שמחה יתירה אבל בתספורת הקלו. ומטעם זה יש לבני אשכנז לנהוג אבילות להמנע ממחולות וריקודים אף אחרי ל"ג בעומר אף הנוהגים היתר בתספורת בימים אלו.

ואמנם מצינו באלוה רבה (שם ס"ק ב') שהסתפק אם לנוהגים היתר בתספורת מראש חודש סיון אם מותרים אף בריקודים ומחולות של רשות או שאין ההיתר אלא לענין תספורת. והובאו דבריו בשער הציון (שם אות ד). ולמעשה כיון שהוא ספק מנהג יש להקל מר"ח סיון בריקודים ומחולות של רשות ושמיעת מוזיקה, אולם עד ר"ח סיון מבואר שאין לשמוע, וראה להלן הערה 51.

²⁶ באופנים הנ"ל [א]. כשיש לו מטרר והנאה משמיעת המוזיקה בחתונה. ב. כשרוצה גם להשתתף בריקוד בחתונה, יש להסתפק האם כיון שבעלי השמחה מותרים לעשותה שנוהגים היתר בזה ממילא נחשבת סעודת מצוה ומותר לשמוע בה כלי נגינה ולרקוד בה, או שמא כיון שהאורח נוהג אבילות ואיסור בסעודת נישואין ממילא אין לו בה היתר שמיעת נגינה וריקוד בסעודת מצוה. ונראה שהמיקל בכך יש לו

שאלה: האם מותר לגלח את השפם בימי הספירה.

תשובה: שפם המעכב את האכילה מותר לגלחו, ושאינו מעכב - אסור.²⁹

מנהג האריז"ל לענין תספורת בימי העומר

שאלה: הנהגים כמנהגי האריז"ל, באלו ימים מימי העומר מותרים בתספורת.

תשובה: הנהגים כמנהגי האריז"ל לא יסתפרו עד ליל מט' לעומר (ואף שיש המחמירים שלא להסתפר בלילה - כאן מותר).³⁰

אמנם במקום צורך למי שהדבר קשה לו אפשר להסתפר ביום מח' ואף בליל מח' לעומר. והטעם הוא משום שעל פי סוד ימים אלו ימי דין התלוים בשערות, ואין לגלח בהם השערות.³¹

לקטנים שערות המפריעות להם או שסובלים מכינים וכו', אפשר להקל לספר אותם.

²⁹ לפי האמור בבה"ל שהובא בהערות הקודמות, הרי בחול המועד מותר לגלח שפם אף כשאינו מעכב את האכילה (כמבואר בס' תקלא'), ובשלושת השבועות מותר לגלחו רק אם הוא מעכב את האכילה (כמבואר בס' תקנא'). ועל כן בימי הספירה, שפם המעכב את האכילה ודאי שמותר לגלחו כשם שמותר בשלושת השבועות, ושפם שאינו מעכב את האכילה יש לדון האם דינו כבחול המועד שמותר או שימי הספירה חמורים יותר ואסור כבשלושת השבועות. ולמעשה מסתבר שדינו כבשלושת השבועות שרק כשהוא מעכב את האכילה מותר, ואם לאו - אסור.

³⁰ בספר שעה"כ (שלהי דרוש אחרון מדרושי העומר) כתב: 'מורי זלה"ה, לא היה מסתפר מערב פסח עד ערב שבועות כלל ועיקר, לא בר"ח ולא בל"ג בעומר'. וכ"כ הרש"ש בספר נהר שלום דף כה ע"ד, 'ובענין הגלוח בימי העומר צריך להזהר לשמור מאד שלא לגלח בשום אופן אלא ביום מ"ט וכמנהג האריז"ל זלה"ה ולא כמ"ש קצת מקובלים אחרים לגלח (ע"ב) במ"ח וכו'. ובשערי תשובה סימן תצ"ט ס"ק ח' כתב 'ובשם האריז"ל ז"ל כתבו שלא להסתפר כלל עד ערב חג השבועות וכו'. ומבואר בברכ"י סי' תצ"ט סק"ו ש'לכן הנהגים כמנהג האריז"ל ראוי להחמיר עד ערב שבועות אם לא על פי סיבה, עכ"ד. וכ"כ בספרו מורה באצבע אות רכא' כתב 'גם מ"ש קצת דביום מח' שרי, ליתא, דרבינו האריז"ל לא היה מגלח אלא בערב החג דוקא'.

ואמנם מהר"ש ויטאל העיד בשעה"כ על אביו מהר"ח שגילח ביום מ"ח לעומר, וביאר שם טעמו, עיי"ש.

ובשו"ת מנחת אלעזר חלק ג' סימן סה' כתב: 'אשר שאלת בדבר הגלוח בעש"ק שקודם חג השבועות וכו', והאמת יור' דרכו שהי' לו טעם עפ"י סוד שיש לגלח ביום מ"ח עיין שם טעמו של מהר"ש ויטאל (עפ"י סוד) שחשב בדעתו. ואיך שייך לחלוק בחכמת האמת על מרן מהר"ח ז"ל דגם בשאר השנים הי' מגלח ביום מ"ח ואיך יהי' שום א' גם אם כגובה ארזים גובהו לחלוק עליו אשר ממנו יתד ממנו פינה בחכמת האמת שגילה האריז"ל ואשר הגיד כי לא בא לעוה"ז רק בשבילו ללמדו חכמת האמת ורק ע"י כתביו אח"כ זכינו כמציצ' מן החרכים לכהאריז"ל כנודע ואיך יעלה על הדעת שלא לעשות כמוהו עכ"פ כשחל ערב שבועות בש"ק כנ"ד וכו', ע"כ בודאי נאמנה עדותו של מהר"ש ויטאל זצ"ל זי"ע וסידורו וכתובתו'.

אכילה קודם ספירת העומר

שאלה: אחר שהגיע זמן הספירה, האם מותר להתחיל לאכול קודם ספירת העומר.

תשובה: אסור, ואף כשיש מנין קבוע אסור, אולם אם מעמיד שומר שיזכיר לו להתפלל ולספור מותר³², וכן נראה שאם שם שעון מעורר או התראה בפלאפון וכתוב על זה ספירת העומר מהני.

ספירה קודם התפילה

שאלה: האם מותר לספור ספירת העומר לפני תפילת ערבית.

תשובה: המתפלל ערבית ביחידות ורוצה לספור ספירת העומר מיד בתחילת הלילה לפני שמתפלל כיון שחושש שישכח לספור אחר כך - מותר לספור ספה"ע לפני תפילת

ולענין אם להסתפר ביום מט' או בלילו, בספר בית מועד המיוחס למהר"ח העיד שתלמידי האריז"ל היו מסתפרים בליל מט' לעומר אחרי ספירת העומר.

³¹ השערי תשובה (סימן תצ"ט ס"ק ד) הביא שכתב באגרות הרמ"ז (סימן ב) שלפי מנהג האריז"ל אין לגלח השערות בכל ימי הספירה ואפילו לכבוד ברית מילה, לפי שימי דין הם. וכן הביא מהר"ח בפרי עץ חיים (שער כב פ"ז) והרש"ש בנהר שלום (דף כה) מהאריז"ל שכוון שימי העומר ימי דין הם אין לגלח בהם השערות. ומטעם זה הנהגים כמנהגי האריז"ל ז"ל מחמירים שלא לגלח השערות בכל ימי העומר מלבד בערב חג השבועות.

³² כתב הרמ"א (סימן תפט ס"ד) "וכשהגיע זמן הספירה אסורים לאכול עד שיספור", וכתבו המגן אברהם (שם ס"ק יא) והגר"א (שם ס"ק ו) שזמן הספירה הוא משעת צאת הכוכבים, שמשעה זו אסור להתחיל לאכול סעודה קודם שיספור העומר. וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק כג) שאם לא התפלל ערבית אסור באכילה אף משום מצות קריאת שמע שאסור לאכול קודם שיקרא קריאת שמע של ערבית כמבואר בשלחן ערוך (סימן רלה ס"ב). וכתב עוד המשנה ברורה (שם ס"ק כ) שכפי המבואר בשלחן ערוך לענין תפילת מנחה (סימן רלב ס"ב), ולענין קריאת שמע (שלחן ערוך שם), ולענין מצות קריאת מגילה (סימן תרצב ס"ד), הרי שלא רק מזמן המצוה אסור להתחיל לאכול סעודה, אלא אף מחצי שעה סמוך לזמן המצוה אסור להתחיל באכילה שמא ימשך, ומטעם זה אף לענין מצות ספירת העומר אסור בסעודה מחצי שעה קודם המצוה, ואולם מכל מקום במקום שהשמש קורא לתפילה ולספירה יכול להתחיל בסעודה בחצי שעה זו שיכול לסמוך על קריאת השמש שתזכיר לו, אך אין קריאת השמש מועלת אלא לענין חצי שעה שקודם זמן המצוה, אבל בהגיע זמן המצוה אסור להתחיל לאכול אף במקום שהשמש קורא. ואולם לענין קריאת שמע מצינו במשנה ברורה (סימן רלה ס"ק יח) שהביא דעת מגן אברהם שם (ס"ק ד) שאף אחר שהגיע זמן המצוה מועיל להעמיד שומר שיזכיר לו המצוה, ויכול להתחיל לאכול. ויש לחלק ששמש בלבד הוא שאינו מועיל משהגיע זמן המצוה, שכיון שאינו מיוחד להזכיר לאדם זה יש לחוש שמא ימשך, אבל שומר פרטי לאדם זה מועיל אף אחר שהגיע זמן המצוה. ומטעם זה אם מעמיד שומר יכול להתחיל לאכול אף אחר שהגיע זמן המצוה.

ערבית³³, אך אם מתפלל בשעה מאוחרת יותר במנין – יספור בערבית עם הציבור³⁴.

ספירה בברכה למי שיחסר ספירת חלק מהימים

שאלה: אדם שיודע שיחסר כמה ימים מלספור עומר, כגון שיעבור ניתוח בימי הספירה ויהיה בהרדמה למשך כמה ימים ולא יוכל לספור העומר, האם רשאי להתחיל לספור בברכה, או שמא כיון שיחסרו לו מימי הספירה וימצאו ברכתיו למפרע לבטלה, לא יברך על הספירה.

³³ מפני שהסיבה שסופרים תמיד לאחריה היא כיון שתדיר ואינו תדיר – תדיר קודם, אבל כאשר מתכוון להתפלל מעריב מאוחר יותר ביחידות, לא שייך בזה דין קדימה של תדיר (כמבואר בס' רפ"ו סע' ג'), ואדרבה יש ענין שיספור מיד בתחילת הלילה כמבואר בחי"א כלל קלא' ס"ב ובשו"ע הרב סימן תפט' ס' ג' וכו' במשנ"ב סימן תפט' ס"ק ב' שיש מצווה לספור בתחילת הלילה משום תמימות. אמנם בר"ן סוף ער"פ משמע שרק בלילה הראשון יש דין לספור בתחילת הלילה משום תמימות.

³⁴ כיון שהוא ישכח שכבר ספר את העומר ויספור בטעות שוב עם הציבור, וכן יש לחשוש שכיון שלא סופר עם הציבור ישכח לגמרי לספור (ועי' חק יעקב תפט' ס"ק טז בשם השל"ה שיש מעלה לספור בציבור).
³⁵ נחלקו הראשונים בדין השוכח לספור יום אחד מימי ספירת העומר, דעת הבה"ג (הובאה בתוספות מנחות סו ע"א ד"ה זכר, וברא"ש פסחים פ"י סימן מא, וברבינו ירוחם אדם וחיה נתיב ח"ד) שהשוכח לספור יום אחד שוב אינו יכול לספור בשאר הימים, שכיון שבמצות הספירה נאמר "תמימות תהיה", הרי שאם חסר יום אחד אין כאן "תמימות". ודעת ר"י (הובאה ברא"ש וברבינו ירוחם שם, וכן הביא הריטב"א מגילה כא ע"א ד"ה דאמר מר) שאף השוכח לספור יום אחד יכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, שכל יום מצוה בפני עצמה היא. ולהלכה כתב השלחן ערוך (סימן תפט' ס"ח) "אם שכח לברך באחד מהימים בין יום ראשון בין משאר ימים סופר בשאר ימים בלא ברכה, אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר, סופר בשאר ימים בברכה".

והנה לכאורה נראה שטעמו של הבה"ג משום שמדין תמימות נלמד שמצוות ספירת כל מ"ט ימי העומר מצוה אחת היא, ומשום כך אם חסר יום אחד שוב אינו יכול לברך על ספירתו שהרי לא קיים המצוה, ולפי זה אדם היודע שיחסר מלספור אחד מימי הספירה אינו יכול לברך אף על אותם הימים שסופר, שהרי אף בימים אלו שספר לא התקיימה המצוה שכל שלא ספר כל הימים כולם אין כאן מצוה כלל. ואמנם כך היה נראה אף מדברי המשנה ברורה (סימן תפט' סק"ג) שכתב שאף שהנשים קיבלו על עצמם ספירת העומר כחובה, מכל מקום לא יברכו על ספירתן, כיון שודאי יטעו ביום אחד ונמצאת ברכתם לבטלה. ומבואר מזה שאף קודם שטעו אין להם לברך משום שאם יטעו נמצא למפרע שברכותיהן לבטלה, ואמנם כן כתב החיד"א (עבודת הקודש מורה באצבע אות ריז) שמי שחיסר ספירת יום אחד נמצאו כל ברכתיו למפרע לבטלה, שהרי לא קיים המצוה לספור כל מ"ט הימים. ומטעם זה היה נראה לכאורה שהיודע שעליו לחסר מלספור חלק מימי הספירה כגון שעליו לעבור ניתוח וכיוצא בזה, לא יברך על הספירה שסופר מתחילה, שאם יברך נמצאת ברכתו לבטלה לדעת הבה"ג שחשש לה השלחן ערוך.

אולם מצינו בשו"ת קנאת סופרים (עמ' פ ד"ה ובנידון הספירה) ובבן איש חי (רב פעלים ח"ג סימן לב) שכתבו שאף לדעת הבה"ג אין ברכתיו של המחסר ספירת חלק מימי הספירה לבטלה אלא אותן שבירך אחר שחיסר, אבל אותן שבירך קודם שחיסר אינן לבטלה, ונראה שביאור

תשובה: יכול לספור בברכה, שכיון שספירתו עד עתה כסדר היא נחשב הוא בגדר תמימות אף שאחר כך יחסר בספירתו, ועוד טעמים יש להקל בזה, וראה הערה³⁵.

ספר כראוי וחזר בטעות מספירה זו תוך כדי דיבור

שאלה: אדם שספר שני ימים לעומר ותיקנו חבריו שהיום שלושה ימים, ובתוך כדי דיבורו תיקן וספר היום שלושה ימים בעומר, וביום שאחרי כן מצא שספירה ראשונה היתה הנכונה ובאמת יום שני לעומר היה אותו היום, האם מועלת ספירתו, או כיון ששינה תוך כדי דיבור בטלה ספירה

דבריהם משום שסברו שטעמו של הבה"ג שהמחסר ימים בספירה לא ימשיך לספור, אינו משום שספירת כל מ"ט הימים מצוה אחת היא ובהעדר יום אחד אין כאן מצוה כלל, אלא טעמו משום שמדין תמימות למדים מהות המצוה, שמהות המצוה היא ספירת ומנין הימים ברצף, וחסור יום אחד מבטל המנין כולו, שכל עיקרו של מנין הוא ספירה של כל חלק וחלק מהמנין, ומטעם זה אם חסר יום אחד אין כאן מנין ולא יכול להמשיך לקיים המצוה ולספור בברכה, אולם קודם שחיסר אף אם יודע שעליו לחסר בהמשך הימים, מכל מקום קודם שחיסר הרי ספירתו מנין שלם היא בלא חיסור, וכל שמונה באופן מנין הראוי אין בו חסרון ויכול לברך. ויש להוכיח כדרך זו בביאור דין תמימות מדברי הרי"ף גיאות בשם רב האי גאון (הובא בביאור הלכה סימן תפט' ס"ח ד"ה סופר) שכתב שאם שכח לספור יום אחד יספור ביום שאחריו שתי ספירות, ויאמר אתמול היה כך וכך והיום כך וכך לעומר, ובזה מקיים דין תמימות, עכ"ד, ומבואר כדרך זו שדין תמימות הוא בהגדרת המנין שרק כאשר המנין תמים בלא חיסור אז הוא נחשב תמימות, אבל אינו גדר במצוה שכל הימים מצוה אחת היא, שאם היה גדר במצוה מה יועיל ספירה שסופר ביום המחרת, והרי סוף סוף מצות אתמול לא קיים ואין לה תשלומין, והרי חיסר חלק מחלקי המצוה, ומוכח שאף לדעת הבה"ג כל יום מצוה בפני עצמה ומטעם זה מברך בכל יום על המצוה, ורק שמדין תמימות שיהיה המנין תמים בלא חיסור, ומטעם זה סבר הבה"ג שאם חסר יום אחד אין המנין תמים והפסיד קיום מצותו, והרי"ף גאות סבר שאפשר להשלים ביום המחרת מנין האתמול.

ואמנם אף בדברי המשנה ברורה בשם השלחן שלמה שכתב שלא יברכו הנשים על ספירתן שמא יטעו לא כתב הטעם שמא יחסרו, אלא שמא יטעו, ונראה שבדקדוק כתב טעם זה שרק חשש טעות הוא שמונע שלא יברכו, שאם יברכו על ספירת יום עשרים ויספרו בטעות יום תשע עשרה נמצאת ברכתו לבטלה, אבל חשש שכחה אינו מונע מהן לברך כל שעוד לא שכחו, וטעם הדבר משום שקודם שחיסר אף לדעת הבה"ג יכול לברך ולא הפסיד מצותו. ומטעם זה נראה שאף אדם היודע שיחסר ספירת יום אחד מימי הספירה יכול לספור בברכה כל הימים שסופר קודם שמחסר שהרי תמימים הם בשעה זו.

ועוד נראה שאף אם מדין תמימות שכל הימים מצוה אחת ובחיסור יום אחד בטל המצוה כולה, מכל מקום יש לצדד שיכול לברך על הימים שקודם החיסור, והוא על פי המבואר להלן בתשובת שאלת "מסופק אם שכח לספור אחד הימים כשקרב הדבר ששכח", שעיקר ההלכה כדעת תוספות (מנחות סו ע"א ד"ה זכר) והרא"ש (פסחים פ"י סי' מא) שאין חסרון יום אחד מעכב מלספור בברכה, אלא שלענין מי שודאי שכח לספור יום אחד חששו לדעת הבה"ג לענין ברכה, שלא יברך שמא תהיה ברכתו לבטלה, אולם אם ספק שמא שכח פסק השלחן ערוך שיכול להמשיך לספור בברכה, ומטעם זה אפשר שאף מי שקבע תאריך לניתוח בימי הספירה שמחמת ניתוח זה לא יוכל לספור באותם ימים, מכל מקום כיון שאפשר הדבר שידחה הניתוח מאיזו סיבה, משום כך אין הדבר ודאי שיחסר מימי הספירה ואין לחוש בזה לדעת הבה"ג וממילא שיכול לברך על הימים שסופר.

הראשונה ונמצא שלא ספר יום זה כראוי, ועליו לספור שאר הימים בלא ברכה כדין המחסר יום אחד בספירה.

תשובה: יכול להמשיך ולספור בברכה, שנחשב שספר אותו היום כראוי, שחזרה בתוך כדי דיבור אינה מועילה אלא לתקן דיבורו ולא לקלקל³⁶.

נזכר ביום שלא ספר

שאלה: מי שנזכר ביום שלא ספר ספירת העומר בליל אמש, כיצד ינהג.

תשובה: יספור ביום בלא ברכה וימשיך בימים הבאים לספור בברכה. ואם נזכר בשקיעה אחרי השקיעה – ראה להלן בשאלה 'נזכר אחר השקיעה ששכח לספור ספירת יום האתמול'.

המסופק אם ספר

שאלה: אדם המסתפק אם ספר או לא באחד הימים שעברו, כיצד ינהג.

תשובה: ימשיך לספור בברכה, ורק מי שבדאי לא בירך באחד הימים – לא ביום ולא בלילה – ממשיך לספור אחר כך בלא ברכה, אבל אם מסופק אם ספר אתמול או לא, יכול להמשיך לספור בברכה³⁷.

מסופק אם ספר ביום

שאלה: אדם ששכח לספור באחד הלילות ומסופק אם ספר ביום או שאף ביום שכח לספור, האם רשאי להמשיך לספור בשאר הימים בברכה.

תשובה: יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה³⁸.

נזכר אחר השקיעה ששכח לספור ספירת יום האתמול

שאלה: שכח לספור ספירת העומר ונזכר למחרת אחר השקיעה וספר, האם יכול להמשיך לספור בשאר הימים בברכה.

תשובה: אם נזכר לספור קודם שעברו שלוש עשרה דקות וחצי מהשקיעה, יכול להמשיך בשאר הימים לספור בברכה, שכיון שספק יום הוא, מצטרף ספק זה לספק שמא

הנכון. ומטעם זה אף הסופר ספירה כראוי וחזר בו לספור ספירה מוטעית, אין חזרה זו מבטלת ספירה ראשונה שספר כראוי, ועולה לו לספירה כהוגן.

³⁷ והטעם משום דהוי ספק ספיקא, כיון שלפירוב הראשונים כל יום ויום הוא מצוה בפני עצמה, ורק לכתחילה חוששים לשיטת הבה"ג שזו מצווה אחת ארוכה, וממילא במקום שיש ספק אז אנחנו מצרפים את דעת רוב הראשונים ויכול להמשיך לספור בברכה. ואף שלדעת הבה"ג היא מצווה אחת ארוכה, כאן מאחר ויש צד שכן ספר – ממשיך לספור בברכה (עי' סימן תפס' סעיף ח).

³⁸ נחלקו הראשונים בדיון מי שלא ספר בלילה אם יכול לספור ביום, דעת תוספות (מנחות שם), הריב"ן (פסחים קכ"ב ע"ב ד"ה וספרתם), הרוקח (סוף סימן רצד), מהר"ם מרוטנברג (שו"ת סימן תרמה), הרשב"א והריטב"א (מגילה כא ע"א ד"ה דאמר) שאין ספירת העומר כשרה אלא בלילה ומי שלא ספר בלילה אינו יכול לספור ביום, ודעת רב האי גאון (הובא בר"ן פסחים קכ"ב ע"ב ד"ה וכתב) הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ז הכ"ג), ובה"ג (הובא בתוספות מנחות שם) שבדיעבד יכול לספור ביום. ולהלכה פסק השלחן ערוך (שם ס"ז) "שכח ולא ספר בלילה יספור ביום בלא ברכה". וביאר המשנה ברורה (שם ס"ק לד) שמספק פסק השלחן ערוך שיספור ביום לחוש לדעת הרמב"ם שספירה כשרה ביום, אבל סופר בלא ברכה כפי דעת תוספות וסיעתם שספירה אינה כשרה אלא בלילה. והנה כתב התרומת הדשן (סימן לז) שאף שהשוכח לספור יום אחד שוב אינו סופר בברכה, מכל מקום אם מסופק אם שכח יכול להמשיך לספור בברכה, וכמו כן אם ספר ביום יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, וכן פסק המשנה ברורה (שער הציון שם אות מה) וביאר שטעם הדבר משום ספק ספיקא הוא, שמא הלכה כדעת הרמב"ם שספירה ביום כשרה ונמצא שלא חסר בספירתו, ואף לדעת התוספות שספירה אינה כשרה אלא בלילה, שמא הלכה כדעת ר"י שאף מי שחסר יום אחד יכול לספור בשאר הימים בברכה. ומטעם זה נראה שאף המסופק אם ספר ביום, כיון שיש צד שאכן קיים הספירה נמצא כאן ספק ספיקא שמא הלכה שיכול להמשיך לספור בברכה.

³⁶ בשלחן ערוך (סימן נט ס"ב) נפסק לענין ברכות השחר שאם טעה וברך בשחרית את ברכת מעריב ערבים אף שסיים וחתם בחתימת יוצר המאורות לא יצא ידי חובה, וכמו כן אם ברך בשחרית יוצר אור וחתם בהמעריב ערבים לא יצא ידי חובה, שצריך גם לפתוח וגם לחתום בשל שחרית. אולם אם פתח ביוצר אור והמשיך במעריב ערבים וחתם ביוצר המאורות יצא ידי חובה, כיון שפתח וסיים בשל שחרית. וכתב המשנה ברורה שם (ס"ק ט) בשם הפרי מגדים, שאף שתוך כדי דיבור של ברכת יוצר אור חזר בו ואמר המעריב ערבים מכל מקום נחשב שיש בידו פתיחה וחתמה של ברכת יוצר אור, שאין חזרתו תוך כדי דיבור מבטלת פתיחה שפתח ובירך יוצר אור, משום שתוך כדי דיבור אינו מועיל להחשב חזרה לבטל דיבור ראשון אלא במקום שבא לתקן ולהועיל, אבל אינו נחשב חזרה כשאינו במקומו ובא לקלקל, ומשום כך כיון שבשחרית אין לברך מעריב ערבים אין חזרה זו שחזר לברך מעריב ערבים מבטלת ברכת יוצר אור שפתח בה. וכן מצינו במשנה ברורה (סי' מו סק"כ) לענין ברכות השחר שאם אחר ברכת שלא עשני אשה, פתח בהזכרת השם על דעת לברך מלביש ערומים וכך סיים, אולם תוך כדי דיבור תיקן לפוקח עורים שיהיה כסדר הברכות, יצא ידי חובת ברכת מלביש ערומים, שאין הסדר מעכב. ומבואר שאף שתוך כדי דיבור חזר בו ואמר פוקח עורים, מכל מקום כיון שבעת הזכרת השם היה על דעת לברך מלביש ערומים, אין חזרתו תוך כדי דיבור מקלקלת הברכה שאין חזרה תוך כדי דיבור מועלת אלא לתקן הברכה.

ואמנם יסוד הדברים מצינו כבר בדברי הרמב"ן במלחמות (ברכות יב ע"א), שבגמרא שם הסתפקו לענין מי שהתחיל לברך על שחר ברכת הגפן ותיקן תוך כדי דיבור וברך שהכל נהיה בדברו, אם מועיל התיקון, וכתב הרמב"ן שם שהטעם שמועיל התיקון הוא משום שכיון שתוך כדי דיבור הוסיף ברכת שהכל נהיה בדברו, לא גרע במה שהוסיף בשבח הקל ובירך גם בורא פרי הגפן, שסוף סוף הרי ברך גם ברכת שהכל שהיא ברכת השכר. ומבואר מדבריו שדין חזרה תוך כדי דיבור אינו ביטול הדיבור שאמר אלא תוספת דיבור נכון, ואם כן אין זה מועיל אלא לתקן, שאם חסר הדיבור הרצוי, על ידי שהוסיף אותו תוך כדי דיבור לדבריו נחשב שנכלל הוא בכלל דבריו, אבל אם אמר הדיבור הנכון והוסיף אחר כך דיבור שאינו נכון, אינו מחסר בתוספת זו את דיבורו

המחסר יום אחד אינו מחסר בספירה כולה ויכול לברך בשאר הימים משום ספק ספיקא לקולא³⁹.

להפסיק באמצע שמונה עשרה לצורך מצות ספירת העומר

שאלה: העומד באמצע תפילת שמונה עשרה ונזכר שלא ספר ספירת אותו היום, ואם ימתין עד סיום התפילה יעבור השקיעה ונמצא שיפסיד ספירת אותו היום, האם רשאי להפסיק ולספור ספירת העומר באמצע תפילת שמונה עשרה.

³⁹ נחלקו הראשונים בדין השוכח לספור יום אחד מימי ספירת העומר, דעת הבה"ג (הובאה בתוספות מנחות סו ע"א ד"ה זכר, וברא"ש פסחים פ"י סימן מא, וברבינו ירוחם אדם וחיה נתיב ח"ד) שהשוכח לספור יום אחד שוב אינו יכול לספור בשאר הימים, שכיון שבמצות הספירה נאמר "תמימות תהינה", הרי שאם חסר יום אחד אין כאן "תמימות". ודעת ר"י (הובאה ברא"ש וברבינו ירוחם שם, וכן הביא הריטב"א מגילה כא ע"א ד"ה דאמר מר) שאף השוכח לספור יום אחד יכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, שכל יום מצוה בפני עצמה היא. ולהלכה כתב השלחן ערוך (סימן תפט ס"ח) "אם שכח לברך באחד מהימים, בין יום ראשון בין משאר ימים סופר בשאר ימים בלא ברכה", וביארו הפרי חדש והאליה רבה (שם) שהכריע השלחן ערוך לספור בשאר הימים בלא ברכה משום ספק שמא הלכה כבה"ג שאין לספור בשאר הימים, ומטעם זה כתבו שראוי למצוא אדם שיוציאו ידי חובה לחוש לדעת ר"י שחייב הוא בספירה.

אולם כתב התרומת הדשן (סימן לז) שאף שהשוכח לספור יום אחד שוב אינו מברך, מכל מקום אם אין הדבר ברור לו ששכח לספור יום אחד אלא מסופק בדבר, יכול להמשיך בשאר הימים לספור בברכה, וכן פסק השלחן ערוך (שם ס"ח). ובביאור טעמו של התרומת הדשן נחלקו הפוסקים: הפרי חדש (שם ס"ז) ביאר שהטעם משום שספק ספיקא הוא, שמא לא שכח לספור ואף אם שכח שמא הלכה כדעת ר"י שאף המחסר יום אחד מימי הספירה יכול לספור שאר הימים בברכה. והמאמר מרדכי (שם סק"ח) ביאר שטעם הדבר משום שכיון שעיקר ההלכה כדעת הראשונים שכל יום מצוה בפני עצמה היא ואין ספירת יום אחד מעכבת, הרי שאף שחוששים לדעת הבה"ג לענין ברכה, מכל מקום אין זה אלא כאשר ודאי לו ששכח ספירת יום אחד, אבל במקום ספק שמא שכח, יכול לסמוך על דעת רוב הראשונים שכל יום מצוה בפני עצמה ואין חסרון יום אחד מעכבו בקיום המצוה ויכול לברך. ומבואר מדברי הפרי חדש שספק ספיקא לחיוב בספירת העומר מחייב בברכה, שאף שספק ברכות להקל, מכל מקום בספק ספיקא אם חייב במצוה שהוכרע בהכרעת ספק ספיקא שחייב הוא במצוה, מחויב הוא ממילא אף בברכה, ומדברי המאמר מרדכי מבואר שכל שיש צד שספר ספירה כהוגן יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה.

והנה בגמרא (שבת לד ע"ב) שנינו שאחר שקיעת החמה הוא זמן בין השמשות ודינו כספק יום ספק לילה. לדעת רבי יהודה (שם), שיעור בין השמשות הוא כשיעור מהלך שלשת רבעי מיל. ולדעת רבי יוסי בין השמשות הוא כהרף עין, זה נכנס וזה יוצא. ולדעתו, עד כדי מהלך שלשת רבעי מיל לאחר שקיעת החמה, הוא ודאי יום, וזמן מועט לאחר מכן, כדי מהלך כחמישים אמה, מגיע זמן בין השמשות, שהוא כהרף עין. ומסקנת הגמרא שם (לה ב) שהלכה כדברי שניהם להחמיר. ובשיעור מהלך מיל נחלקו הראשונים, דעת התרומת הדשן (סימן קסז) שהוא שמונה עשרה דקות. וכן פסקו השלחן ערוך (סימן תנט), והרמ"א (סימן רסא). ונמצא לפי זה ששיעור מהלך שלשת רבעי מיל הוא שלש עשרה דקות וחצי. ומשום כך נראה שכל שנזכר לספור קודם שיעור זה

תשובה: לא יפסיק בתפילתו, ואולם אם יסיים קודם שלש עשרה דקות וחצי שאחר השקיעה יספור בלא ברכה וימשיך לספור בשאר הימים בברכה⁴⁰.

מסופק אם שכח לספור באחד הימים כשקרוב הדבר ששכח

שאלה: אדם שקרוב הדבר ששכח לספור באחד הלילות, אולם אינו ודאי לו ויש לו צד שלא שכח, האם רשאי לסמוך על צד זה ולהמשיך לספור בברכה.

של שלש עשרה וחצי דקות אחר השקיעה יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, שיש בזה ספק ספיקא שמא בין השמשות יום הוא ונמצא שספר ביום ולא חסר הספירה לדעת הרמב"ם, ואף אם תמצא לומר שבין השמשות לילה הוא או שספירה ביום פסולה, שמא הלכה כדעת ר"י שאף המחסר יום אחד בספירתו יכול להמשיך לספור בברכה. ומטעם זה יכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, וכמו כן לטעמו של המאמר מרדכי יש להקל בזה, שכיון שיש צד שזמן זה עדיין יום הוא הרי שהייתה ספירתו כראוי לפי צד זה, וכל שיש צד שספר כראוי יכול להמשיך ולספור בברכה.

ואמנם בדברי הרמב"ם בפירוש המשניות (פסחים פ"ג), מבואר ששיעור מהלך מיל הוא שני חומשי שעה, שהם עשרים וארבע דקות. וכן דעת רבינו עובדיה מברטנורא (שם). וכן פסק הגר"ז. ולפי זה שיעור מהלך שלשת רבעי מיל הוא שמונה עשרה דקות, מכל מקום אם נזכר אחר שלש עשרה וחצי דקות אין להקל לספור בשאר הימים בברכה משום דעה זו בשיעור בין השמשות, שכיון שהשלחן ערוך והרמ"א פסקו כדעות ששיעור בין השמשות שלש עשרה דקות אין להקל לברך ברכה נגד הכרעתם.

⁴⁰ המגן אברהם (סימן קכח סק"מ) הביא דברי הרדב"ז (ח"א סימן רנג) שכתב שכהן המתפלל אם אין שם כהן אחר פוסק ועולה לדוכן ואם יש שם כהנים אינו פוסק, והוסיף על כך המגן אברהם שאם קראו לכהן זה לעלות לדוכן אף אם יש שם כהנים אחרים עליו לעלות לברך, כיון שכאשר קוראים לו מחויב הוא במצוה עשה לשאת כפיו, ומשום כך עליו להפסיק אף מתפילתו לצורך קיום המצוה. ולכאורה היה נראה מטעם זה שאף לענין מצות ספירת העומר כיון שמצוה עוברת היא עליו להפסיק מתפילתו בכדי שלא יפסיד המצוה.

אולם נראה שיש לחלק בזה, שהנה על עיקר דברי המגן אברהם יש להקשות למה לא יפטר הכהן ממצות נשיאת כפים משום שעוסק במצות תפילה הוא, והרי העוסק במצוה פטור מן המצוה אף אם עוסק במצוה מדרבנן כמבואר בערוך לנר (סוכה כה ע"א), [ועיין פרי מגדים סי' ע"ב, ובה"ל שם ד"ה ביום, מצפה איתן סוכה י, ובשו"ת אמ"ב או"ח סי' יג, ובקוב"ש חלק ב' סי' לב], והמוכרח לחלק שכיון שנשיאת כפים מענין התפילה היא ומקומה בעבודה, משום כך אין העוסק בתפילה פטור ממנה, שבאותה מצוה אין אומרים העוסק בה פטור מחיובים הקיימים בה, ומטעם זה חייב הכהן לישא כפיו, ואולם העוסק בתפילה פטור ממצות ספירת העומר, שהרי אינה שייכת לכתחילה ומצוה בפני עצמה, וכיון שפטור ממנה אסור להפסיק בתפילתו. ואולם אם יספור בביתו"ש, בשאר הימים יכול להמשיך ולספור בברכה, שאם סופר בזמן בין השמשות קודם שלש עשרה דקות וחצי שאחר השקיעה יכול להמשיך בשאר הימים לספור בברכה כמבואר בתשובות לעיל.

ואולם יש לדון שאפשר שיוסיף קודם שומע תפילה בקשה פרטית שבה יזכיר מניין היום, כגון שיאמר יעזרני ה' להצליח ביום החמש ועשרים שהם שלשה שבועות וארבעה ימים לעומר וכו'.

תשובה: רשאי להמשיך לספור בברכה, שאף בספק של צד מיעוט שמא שכח יכול להצטרף לספק ספיקא⁴¹.

שמע ספירת העומר מאחר אם עולה לו לענין שימשיך לספור בברכה

שאלה: אדם ששמע ספירת העומר משליח ציבור, אבל לא ספר בעצמו, או שספר ספירה של יום אחר בטעות, האם

עולה לו שמיעת הספירה משליח הציבור ויכול להמשיך לספור בשאר הימים בברכה.

תשובה: יש לדון ששמיעת ספירת הש"ץ עולה לו ויצא בה ידי חובה, ויכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, ועדיין יש לעיין בזה⁴².

מא) פירשו שדרשה זו אינה מלמדת אלא שמצות הספירה מוטלת על כל אדם לספור או לצאת מחבירו, ואינה מצוות קידוש היובל שאינה מוטלת אלא על בית דין בלבד, אמנם דינה ככל המצוות המוטלות על האדם שיכול לצאת מחבירו מדין שומע כעונה.

ובהכרעת ההלכה נחלקו הפוסקים: הלבוש (סימן תפט) והחק יעקב (שם סק"ד) פסקו כדעת האגודה שאין אדם יוצא ידי חובת מצות הספירה אלא כשסופר בעצמו, אבל בשמיעה מחבירו אינו יוצא, והפרי חדש (ס"א) פסק כדעת הרא"ש שאדם יכול לצאת ידי מצות הספירה בשמיעתה מאחר. והמשנה ברורה (ביאור הלכה סימן תפט ד"ה ומצוה) אחר שהוכיח מדעת רש"י והרשב"א (מנחות שם) כדעת האגודה שאין אדם יוצא ידי המצוה בשמיעתה מאחר, ומאידך הוכיח מדברי האורחות חיים (הל' ספה"ע סימן ד) כדעת הרא"ש שיכול אדם לצאת ידי המצוה בשמיעתה מאחר, כתב שלכתחילה אין לצאת מאחר אולם בדיעבד יצא ידי חובה, ויספור בלא ברכה. ומטעם זה נראה שכמו כן השומע משליח ציבור ספירת העומר אף שלכתחילה לא עשה כראוי שהיה עליו לחוש ולספור בעצמו, מכל מקום יצא ידי חובה ויכול להמשיך מעתה בספירת שאר הימים בברכה ואינו כהמחסר יום מהספירה.

ואמנם לכאורה אין הדברים אמורים אלא במי שכיון ליבו לצאת ידי המצוה כששמע מהש"ץ, שבאופן זה אף שלא נהג לכתחילה מכל מקום לענין שימשיך לספור בברכה נוקטים שיצא ידי חובה, ובפרט שלפי רוב הראשונים אף אם היה מחסר בספירה יכול היה להמשיך בספירה, אולם מי שלא כיון ליבו לצאת ידי חובת הספירה כששמע מהש"ץ הרי אינו יוצא ידי המצוה בשמיעת הספירה כפי שמבואר בשלחן ערוך (סימן ריג ס"ג) ששומע כעונה אינו מועיל שיצא השומע ידי הברכה אלא אם כיון השומע לצאת ידי חובה, ואם כן אדם שלא כיון לצאת אינו יוצא ידי חובת הספירה ושוב הרי זה כמחסר אחד מימי הספירה שפסק השלחן ערוך (ס"ד) שאינו יכול להמשיך לספור בברכה.

אולם נראה שמכל מקום יצא ידי חובה אף אם לא כיון לצאת, שהנה מצינו בשלחן ערוך הגר"ז (סימן תפט ס"ב) שכתב שכל השומע ספירת העומר מאחר ואינו מכין שלא לצאת ידי חובה בשמיעה זו שוב אינו יכול לחזור ולספור בברכה, וביאור הדברים מבואר מדברי רבי עקיבא איגר (גליון השו"ע סימן ריג שם) שכתב שדברי השלחן ערוך אינם אמורים אלא לדעת הפוסקים שמצוות צריכות כונה, שמטעם זה אם לא כיון ליבו בשמיעת הברכה מהמברך אין מועיל בו דין שומע כעונה ואינו יוצא ידי חובה, אולם לדעת הפוסקים שמצוות אינם צריכות כונה יוצא ידי חובה בשמיעת הברכה אף אם לא כיון לצאת בשמיעה, שדין כוונת שומע אינו אלא מדין כוונת מצוה, ולמ"ד מצוות אינן צריכות כונה יוצא אף בלא כוונת שומע. ומטעם זה כל השומע ספירת העומר מהש"ץ יוצא בזה ידי חובה לדעת מאן דאמר מצוות אינן צריכות כונה, וכן משמע בגמ' (ראש השנה כח), ואף שנפסקה ההלכה כמאן דאמר מצוות צריכות כונה כמבואר בשלחן ערוך (סימן ס"ד) יש לחוש לדעה שאין צריכות כונה לענין חשש ברכה לבטלה ואינו יכול לחזור ולספור בברכה.

ולפי זה נראה שכמו כן לענין שימשיך לספור בשאר ימים בברכה יש לסמוך על מאן דאמר מצוות אינן צריכות כונה, כמבואר לעיל בתשובות

⁴¹ כמבואר לעיל בתשובת לשאלה 'נזכר אחר השקיעה ששכח לספור ספירת יום האתמול', שהמסופק אם חיסר ספירת יום אחד מימי העומר יכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה, שאף שאם ודאי דילג יום אחד אינו סופר שאר הימים אלא בלא ברכה משום שחוששים לדעת הבה"ג שאם חיסר יום אחד ביטל המצוה, מכל מקום כאשר מסופק אם דילג הרי זה ספק ספיקא שאפשר שלא דילג כלל, ואף אם דילג שמא הלכה כתוספות (מנחות סו ע"א) שאף אם חיסר יום אחד לא הפסיד המצוה, ומשום כך יכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה. והנה מצינו בפוסקים שנחלקו בדיון היתר ספק ספיקא במקום שאחד הספיקות אינו שקול אלא יש רוב לאיסור, האם משום כך נחשב שספק זה הוכרע לאיסור ונמצא שלא נשאר אלא ספק אחד, או שמא יכול צד המיעוט להצטרף לספק השני ועדיין יש בו היתר של ספק ספיקא. הש"ך יו"ד סי' קי"ט ק"ל (הוכיח מדברי תוספות בכתובות (ט ע"א ד"ה 'ואי בעית') שבאופן זה אין בו היתר של ספק ספיקא ומשום כך פסק שכל שאחד הספיקות אינו שקול אינו נחשב ספק ספיקא. ואולם הסדרי טהרה (יו"ד סי' קפ"ט ס"ק טו) הוכיח מדברי תוספות בנדה (יח ע"א ד"ה שליא) שאף באופן זה נחשב ספק ספיקא, שכיון שיסוד היתר ספק ספיקא משום רוב הוא כמבואר ברשב"א (שו"ת ח"א סימן תא), הרי שאף אם ספק אחד יש בו רוב להחמיר מכל מקום מיעוט להקל שיש בו מצטרף לספק השני השקול וממילא יש כאן רוב להתיר, והוכיח שכך היא גם דעת הרוקח (סימן שטו). וכן פסקו העונג יו"ט (או"ח סימן מו) והדברי מלכיל (ח"ב סימן נו), ועוד פוסקים. והנה נידון שלפנינו תלוי במחלוקת זו, ואמנם היה נראה שודאי לענין ברכה לבטלה יש להחמיר כדעת הש"ך שאין ספק זה נחשב ספק ספיקא ושוב דינו כדיון מי שודאי שכח ספירת יום אחד שאינו סופר שאר ימים בברכה, ועוד שמשמעות דברי המגן אברהם (סימן תסז ס"ק טז) שכתב שספק שאינו מצוי אינו מצטרף לספק ספיקא מורה שדעתו כהש"ך, אכן בנידון זה יש להקל מטעם נוסף והוא לפי דעת המאמר מרדכי (סימן תפט סק"ח) ושו"ת בית שלמה (או"ח סימן קב) שביארו שעיקר טעמו של התרומת הדשן שהמסופק אם שכח יום אחד סופר שאר ימים בברכה, הוא משום שעיקר ההלכה כדעת תוספות במנחות (סו ע"א) ועוד רבים מהראשונים שאין ספירת יום אחד מעכבת, אלא שלענין מי שודאי שכח לספור אחד הימים החמירו לחוש לדעת הבה"ג שחסרון ספירת יום אחד מעכב המצוה, והחמירו שיספור בשאר ימים בלא ברכה, אולם מי שאין הדבר ודאי ששכח הספירה הניחוהו על עיקר הדין שאין ספירת יום אחד מעכבת המצוה, ואם כן יש לומר שלענין שיהיה מוגדר שאין הדבר ודאי שחיסר הספירה מועיל לצרף צד מיעוט זה שמא ספר אף לדעת הש"ך ומשמעות המגן אברהם. ומטעם זה נראה שיכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה.

⁴² בגמרא (מנחות סה ע"ב) שנינו "תנו רבנן וספרתם לכם שתהיה ספירה לכל אחד ואחד", ונחלקו הראשונים בביאור דרשה זו: האגודה (מנחות סימן לב) כתב שדרשה זו מלמדת שכל אחד חייב לספור בעצמו ואין אדם יוצא על ידי שמיעת חבירו סופר, שאף שבכל המצוות התלויות באמירה הכלל הוא ששומע כעונה והשומע קידוש או ברכת המזון וכיוצא בזה מחבירו יצא ידי חובה ששומע כעונה, לענין ספירת העומר אמרה התורה שעל כל אחד לספור בעצמו ולא לצאת מחבירו. ואולם הרי"ף גאון (הלכות ספירת העומר) והרא"ש (פסחים פ"י סימן

שאלה: אשה הסופרת בכל יום בברכה, ובאחד מימי הספירה נזכרה שבילילה ספרה מנין שאינו נכון ותכף ספרה ביום המנין הנכון, אולם חוששת שמא זה כמה ימים שאינה סופרת מנין נכון, האם מותרת להמשיך לספור בברכה.

תשובה: יכולה להמשיך לספור בברכה. וראה הערה⁴³.

שאלה: האם מותר לעשות ריקודים ומחולות בליל ל"ג בעומר.

תשובה: מעיקר הדין נוהגים מנהגי אבילות אף בליל ל"ג בעומר, שרק ביומו של ל"ג בעומר פוסקים ממנהגי האבילות, אולם מותר לעשות ריקודים ומחולות לכבוד התנא רבי שמעון, כגון שרוקד על יד הדלקה לכבודו⁴⁴.

גרמא היא ונשים פטורות ממנה, אם כן אפשר שאין אומרים אצלה ספק ספיקא שתוכל לספור בברכה, שאפשר שאין ספק ספיקא מועיל לחייב בברכה אלא אצל האנשים שחייבים בספירה, שספק ספיקא מועיל לחייבם בצירוף חזקת חיוב שיש להם, אבל הנשים שאין להם חזקת חיוב אפשר שאין בספק ספיקא לבדו להכריע שיברכו, שהרי מצינו במשנה ברורה (סימן רטו ס"ק כ) שאין בספק ספיקא לבדו לחייב ברכה, שכתב שם המשנה ברורה בשם האחרונים שספק ברכות להקל הוא אפילו במקום ספק ספיקא לחייב ברכה, כגון אכל דבר שהוא בריה וספק כזית, שאף אם אין בו כזית אפשר שחייב הוא בברכה אחרונה משום הצד שעל בריה חייבים ברכה אחרונה, ומכל מקום אומרים בו ספק ברכות להקל שאין ספק ספיקא מחייב ברכה, ואם כן יש לשאול למה לענין ברכה על ספירת העומר חייב הוא בברכה במקום שמשום ספק ספיקא מצוות מצוה שיש לברך עליה, ויש לחלק שבספירת העומר נוסף לספק ספיקא יש בו גם חזקת חיוב שעומד כל אדם בחיוב ספירת העומר אלא אם כן הופקע בו אפשרות קיום חיוב זה כגון שחסר יום אחד בספירתו וכיוצא בו, ומשום כך במקום ספק ספיקא שלא הופקע חיובו נוסף לזה גם הכרעת חזקת החיוב שלא להפקיעו מחיובו, אך בנשים שאין בהם חיוב ורק שקבלוהו עליהם חובה כדברי מגן אברהם (סימן תפט ס"ק א) אפשר שספק ספיקא לבדו אין בו להכריע שיברכו. אלא שיש לומר שאין טעם חיוב ספירת העומר במקום ספק ספיקא משום צירוף חזקת חיוב, אלא ענינו משום שאחר שהוכרע לענין המצוה שבחיוב גמור הוא ממילא שאין ברכתו לבטלה, מה שאין כן לענין חיוב ברכה אחרונה שתחילת הנידון בברכה היא ובה אומרים ספק ברכות להקל אף במקום ספק ספיקא.

⁴⁴ בגמרא (יבמות סב ע"ב) שנינו "שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת", ומטעם זה כתבו הגאונים (שערי תשובה סימן רעח) שנהגו בימים אלו שלא לישא אשה ושלא להסתפר, משום אבילות על מיתת תלמידי רבי עקיבא. ואולם רבים מן הראשונים כתבו שלא מתו תלמידי רבי עקיבא בכל הימים שבין פסח לעצרת אלא בחלקם ונחלקו באלו ימים מתו ולעיל בתשובת שאלת הימים בספירה שמתירים בריקודים ומחולות הובאו דעות הראשונים בזה: ובהכרעת ההלכה פסק השלחן ערוך (סימן תצג ס"ב) שיש לנהוג אבילות מפסח ועד אחר יום ל"ג בעומר, והרמ"א (שם) פסק שביום ל"ג בעומר עצמו כבר פוסקים מלהתאבל, וכתב עוד הרמ"א שביום זה של ל"ג בעומר מרבית בו שמחה ואין אומרים בו תחנון, וכתב הלבוש (ס"ב) שאף הנוהגים אבילות בכל ימי ספירת העומר [כפי שהובאו המנהגים בזה בתשובה שם], מכל מקום בל"ג בעומר אין נוהגים אבילות. ובטעם ריבוי השמחה כתב הרמ"א בשם מהרי"ל שהוא משום שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות ביום זה, ובביאור הגר"א כתב שהוא כמו השמחה ששנינו בתענית (פ"ד מ"ט) שיש שמחה ביום שפסקו מתי מדבר מלמות. אולם החיי אדם (כלל קלא סי"א) והשדי חמד (מערכת ארץ ישראל אות ו) כתבו בשם החיד"א שיש לשמוח ביום זה משום שהוא יום הילולא של רבי שמעון בר יוחאי [וראה בשד"ח שם שדן אם הוא יום הסתלקותו של רשב"י או שהוא היום שבו הוסמך על ידי רבו רבי עקיבא]. ואמנם במגן אברהם (סק"ג) הביא שגדול אחד

שאלת "מסופק אם שכח לספור באחד הימים כשקרוב לודאי ששכח" שאין המחסר ספירת יום אחד מפסיד מצוותו אלא כשודאי חיסר, שרק באופן זה חוששים לדעת בה"ג שחיסור יום אחד מפסיד המצוה, אבל כל שיש צד לצרף שמא הועילה ספירתו באותו יום ולא חיסר, אף אם צד זה לא נפסק להלכה, מועיל הוא לענין שיכול להמשיך לספור בברכה, ומטעם זה אפשר לצרף דעת מאן דאמר מצוות אינן צריכות כונה [ודעת הרדב"ז (המובא במגן אברהם סימן ט) שפסק כדעתו לענין מצוות דרבנן], לענין שיכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה. ואולם לכאורה אין הדברים אמורים אלא במי ששמע מהשליח ציבור הספירה ומאיזו סיבה לא ספר בעצמו, שבאופן זה הוא שיצא ידי ספירה כאמור, אבל אם אחרי שהש"ץ ספר, ספר אף הוא ספירה אלא שטעה וספר יום שאינו נכון, הנה באופן זה אף למאן דאמר מצוות אינן צריכות כונה לא יצא ידי ספירה, שהרי כיון שבעת שהש"ץ ספר ושמע אותו היה בדעתו לספור בעצמו ולא לצאת ידי חובה משמיעת הש"ץ נמצא שלא יצא אף למאן דאמר זה, שכל שכיון במפורש שלא לצאת לא יצא ידי חובה אף אם מצוות אינן צריכות כונה, וכמו שמצינו בחתם סופר (או"ח סימן יז וסימן כא) שהמזכיר קידוש בתפילה אינו צריך לכוין במפורש שלא לצאת בזה ידי חובת קידוש בכדי שייצא ידי קידוש כשיקדש על היין בביתו, שכיון שחפץ לצאת באופן המהודר כשיקדש על היין, הרי יש כאן אומדנא שאינו רוצה לצאת בקידוש בתפילה, וכמו כן השומע מש"ץ ספירת העומר וחפץ לספור בעצמו לצאת הדעות שאין שומע כעונה מועיל בספירת העומר הרי זה ככונה הופכית שלא לצאת. אולם נראה שכיון שכונתו הייתה בטעות, שהרי אם היה יודע שישפור ספירה מוטעית לא היה מיכון שלא לצאת בספירה זו, ועוד שמצינו דעת הרא"ה שאף אם כיון כונה הופכית יוצא ידי חובה למאן דאמר מצוות אינן צריכות כונה, ומטעם זה נראה שיכול לסמוך על דעת רוב הראשונים שאין חסרון יום מעכב, ויכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה.

⁴³ כפי שהובא לעיל בתשובת שאלת 'נזכר אחר השקיעה ששכח לספור ספירת יום האתמול', נחלקו הראשונים אם המחסר ספירת יום אחד מימי הספירה הפסיד הספירה כולה או שיכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, ופסק השלחן ערוך שמשפך יספור שאר הימים בלא ברכה, אולם הובא דעת הפוסקים שאם מסופק אם חיסר ספירת יום אחד מימי הספירה יכול להמשיך לספור שאר הימים בברכה, שמשום ספק ספיקא מחייב הוא בשאר הימים בספירה כדון, ומשום כך יכול לברך על ספירתו. ומטעם זה אף אשה זו המסופקת שמא לא ספרה כראוי ימי הספירה, יכולה להמשיך ולספור בברכה, שאף כאן ספק ספיקא הוא, שמא הלכה כדעת ר"י שכל יום מצוה בפני עצמה היא, ואף השוכח לספור יום מימי הספירה יכול להמשיך ולספור בברכה, ואף אם הלכה כדעת בה"ג שהשוכח אינו יכול להמשיך ולספור שאר הימים, מכל מקום שמא זו ספרה כראוי, שהרי מסופקת היא בכך ואין כאן ודאות.

ואמנם אף שכך הוא הדין לענין אדם המסופק, יש להסתפק שמא דין אשה חלוק בזה, שכיון שעיקר ההלכה שנשים פטורות ממצות ספירת העומר כמבואר ברמב"ם (תמידין ומוספין פ"ז הכ"ד), ובמגן אברהם (סימן תפט ס"ק א), ובמשנה ברורה (שם ס"ק ג) שמצות עשה שהזמן

שאלה: האם מותר לערוך נישואין בליל ל"ג בעומר.

תשובה: מעיקר הדין אין נושאין אשה בליל ל"ג בעומר, שמנהגי האבילות אינם פוסקים אלא ביום ל"ג בעומר לדעת הרמ"א [וביום ל"ד לדעת השלחן ערוך], ובמקום צורך גדול, כגון בזמנינו שקשה להשיג אולמות לעריכת הנישואין ביום ל"ג בעומר, יש לסמוך על כמה מהפוסקים שהקלו אף בליל ל"ג בעומר, וראה הערה⁴⁵.

תספורת בליל ל"ג בעומר

שאלה: האם מותר להסתפר בליל ל"ג בעומר.

תשובה: אף שעיקר מנהגי אבילות אינם פוסקים אלא ביום ל"ג בעומר, מכל מקום לענין תספורת הקלו רבים

מהפוסקים שבני אשכנז יכולים להסתפר כבר בליל ל"ג בעומר, ומכל מקום אין להקל אלא בשעת הדחק⁴⁶.

תספורת בע"ש לבעלי ברית שתהיה ביום א' שאחרי

שאלה: אב שבנו נימול ביום ראשון, וכן הסנדק, האם מותרים להסתפר כבר ביום שישי שלפניו כדין האמור לענין תספורת בל"ג בעומר שחל ביום ראשון.

תשובה: נכון להחמיר שיתספר ביום ראשון, כיון שיש אומרים שרק לענין ל"ג בעומר שחל ביום ראשון התירו להסתפר ביום שישי שלפניו מפני כבוד השבת, כיון שידוע לכל שמשום ל"ג בעומר מסתפר, מה שאין כן לענין ברית פרטית של אדם לא התירו אלא באותו היום, אבל בשעת הדחק יכול להסתפר ביום שישי כיון שיש מהפוסקים הסוברים שאין לחלק בזה ודין בעל ברית כדין ל"ג בעומר, וראה בהערה⁴⁷.

בעומר, ומשמע שפירש דברי הרמ"א כפשטם על ליל ל"ג בעומר, אלא שהביא גם דעת האליה רבה להקל בזה, אולם הביא שכתב האליה רבה שלענין נישואין לא מצינו מקלים בזה, ומטעם זה נראה שאין לעשות נישואין בליל ל"ג בעומר [אם לא בשעת הדחק כדלהלן הערה⁴⁵], וכמו כן אין להקל בעשיית ריקודים ומחולות, שחמור דינם מנישואין שיש בהם מצוה, ואולם מדברי הח"י אדם (שם) מבואר שיש להקל בריקודים הבאים לכבוד הילולת רבי שמעון בר יוחאי, ומטעם זה אף שאין לעשות ריקודים בליל ל"ג בעומר, מכל מקום בהדלקה הנעשית לכבוד התנא רבי שמעון בר יוחאי ניתן להקל בריקודים ומחולות ושמיעת כלי זמר.

⁴⁵ כמבואר בהערה לעיל נחלקו הפוסקים אם פוסקים ממנהגי אבילות כבר בליל ל"ג בעומר או רק ביום, והובא שהכרעת המשנה ברורה שאף שלענין תספורת ניתן להקל בשעת הדחק בליל ל"ג בעומר, מכל מקום לענין נישואין יש להחמיר. ומטעם זה נכון שלא לקבוע נישואין בליל ל"ג בעומר אלא רק ביום. אולם מצינו בחתם סופר (או"ח סימן קמב) שכתב שבמקום שמקלים לענין תספורת קל וחומר שיש להקל לענין נישואין שמצוה יש בה, והכף החיים (שם ס"ק מג) הביא רבים מהפוסקים שכתבו שיש להקל לענין עשיית נישואין בליל ל"ג בעומר, ומטעם זה נראה שבמקום שעת הדחק שלא מצוי אולמות לעשות החופה ביום ל"ג בעומר והמתנה עד שלושת ימי הגבלה פעמים שיש בה נזק או תקלות ומכשול ח"ו, בן אשכנז המיקל בזה לעשות נישואין בליל ל"ג בעומר, או בן ספרד המיקל לעשות נישואין בליל ל"ד בעומר, יש לו על מי לסמוך.

⁴⁶ כמבואר בהערות לעיל נחלקו הפוסקים אם הפסקת האבילות בל"ג בעומר כבר מליל היא או רק ביום, והמשנה ברורה הביא דעת האליה רבה שהיקל לענין תספורת, ואמנם בדעת הרמ"א למד המשנה ברורה שאין להקל אף לענין תספורת, אמנם כיון שמצינו במור וקציעה (שם סק"ב) שסבר שאף דעת הרמ"א להקל בזה משום כך אף שראוי להחמיר ולא להסתפר אלא ביום ל"ג בעומר מכל מקום המיקל יש לו על מי לסמוך.

⁴⁷ כתב בהגהות ומנהגים (מהר"א טירנא, מנהג של חודש אייר אות מח) שאם חל ברית מילה בימי העומר, מותר לבעל ברית להסתפר ביום הברית קודם המילה, וכן כתב הלקט יושר (ח"א עמי צז) בשם המהרי"ק, אולם הביא שם שהתרומת הדשן נחלק וכתב שאין להתיר תספורת בימי העומר אף לבעלי ברית. והרמ"א (סימן תצג ס"ב) פסק כדעת המהרי"ק שבעלי הברית מותרים בתספורת בימי העומר. וכתב

היה רגיל לומר בכל יום מימי הספירה 'נחם', ואמר גם ביום ל"ג בעומר ונענש, ונודע לאר"י בחלום שעונשו של גדול זה על אמירת 'נחם' ביום ל"ג בעומר הוא.

ואולם כתב הרמ"א שאין פוסקים מאבילות ומרבים בשמחה בל"ג בעומר אלא ביומו, אבל בליל ל"ג בעומר נוהגים בו כשאר ימי הספירה, אמנם החק יעקב (שם ס"ק ו) כתב שמדברי מהר"א טירנא (מנהגים), מנהג כל השנה עמ' קסז) שכתב שאין אומרים תחנון במנחה של ערב ל"ג בעומר מבואר שדעתו שאין נוהגים אבילות אף בליל ל"ג בעומר, שהרי הטעם שאין אומרים תחנון במנחה שלפני יום טוב משום השמחה שיש בלילו, הרי שאף ליל ל"ג בעומר דינו כל"ג בעומר, וכתב שטעמו של הרמ"א שפסק שאין נוהגים שמחה בליל ל"ג בעומר משום שפסק כדעת מהרי"ל (דיני הימים שבין פסח לשבועות עמי קנו) שאומרים תחנון במנחה שלפני ל"ג בעומר, אבל הנהגים שלא לומר תחנון במנחה שלפניו נוהגים שמחה אף בלילו, ומטעם זה פסק שמותר להסתפר בליל ל"ג בעומר. וכן פסק השלחן ערוך הרב (שם ס"ד). ואמנם מצינו שכבר קדם להם התרומת הדשן (הובא בלקט יושר סימן צז) שכתב שכיון שנוהגים שלא לומר תחנון במנחה שלפני ל"ג בעומר כמו כן נוהגים היתר בתספורת בליל ל"ג בעומר.

והמור וקציעה (שם סק"ב) כתב שאף דעת הרמ"א שמותר להסתפר כבר בליל ל"ג בעומר, ומה שכתב הרמ"א דאין להסתפר עד ל"ג בעומר עצמו ולא מבערב כוונתו קודם ליל ל"ג בעומר היינו מבעוד יום של ערב ל"ג בעומר, אבל בלילו מותר להסתפר.

וטעם המקלים לפסוק מאבילות אף בליל ל"ג בעומר מצינו בפרי חדש (סימן תצג ס"ב) שביאר כדרך זו המבוארת לעיל שטעם השמחה ביום ל"ג בעומר משום שפסקו למות בו, כיון שמתו ל"ג ימים בלבד, ואף שבימים ל"ג עצמו מתו, מכל מקום כיון שמקצת היום ככולו, הרי שרגע מעט שמתאבל ביום זה כבר יצא ידי חובתו ושוב פוסק מלהתאבל. והנה כתב הרמב"ן (תורת האדם שער האבילות אות פב) שמקצת היום ככולו לענין אבילות הוא אף הלילה, והיינו שאף מקצת אבילות בלילה נחשב ככולו ומועיל להפסיק האבילות, ואמנם לענין שאר דיני אבילות פסק השלחן ערוך (יו"ד סימן שצה ס"א) כדעת הרא"ש (מועד קטן פ"ג סימן ל) שאין מועיל אלא מקצת מן היום, מכל מקום כתב הפרי חדש (סימן תצג ס"ב) שלענין אבילות ימי הספירה שדינה קל יותר אפשר לסמוך על דעת הרמב"ן.

והמשנה ברורה (ס"ק יא) על דברי הרמ"א שאסר תספורת בליל ל"ג בעומר, הביא שדעת האליה רבה להקל שמותר להסתפר בליל ל"ג

תספורת אחר ל"ג בעומר

שאלה: האם מותר להסתפר אחרי ל"ג בעומר.

תשובה: המנהג הנפוץ הוא שאשכנזים מסתפרים מל"ג בעומר ואילך וספרדים מסתפרים מל"ד בעומר ואילך⁴⁸, אך בלוח א"י כתב דנוהגים היתר רק מר"ח סיון, ויש הנוהגים רק משלושת ימי הגבלה.

הנוהגים כהאריז"ל לא יסתפרו כל ימי הספירה אף ביום ל"ג בעומר, עד ליל מט' לעומר. במקום הצורך אפשר להסתפר ביום מח' ואפילו בליל מח' לעומר⁴⁹.

המגן אברהם (שם סק"ד) שבכלל בעלי ברית הם הסנדק המוהל ואבי הבן. ואולם כתב הנודע ביהודה (קמא, או"ח סימן כח) שאף שמצינו לענין היתר התספורת ביום ל"ג בעומר, שכתב הרמ"א (שם ס"ד) שאם חל ל"ג בעומר ביום ראשון מותר להקדים ולהסתפר ביום שישי שלפניו מפני כבוד השבת, מכל מקום אין היתר זה אמור לענין בעלי ברית שחל ביום ראשון, ומשום שרק לענין ל"ג בעומר שהדבר ידוע לכל שביום ראשון יחול ל"ג בעומר הוא שהתירו כבר מיום שישי שלפניו להסתפר משום שאין לחוש בכך לחשד שיאמרו שאינו מתאבל בימי העומר, אולם לענין בעלי ברית שאין הכל יודעים שהם בעלי ברית ביום ראשון, יש לחוש שהרואים יחשדו בהם שאינם מתאבלים בימי העומר ומשום כך לא התירו להם להסתפר בימי העומר אלא ביום הברית בלבד, וכעין זה כתב החתם סופר בגליון השלחן ערוך (שם). ועוד חילק הנודע ביהודה שלענין ל"ג בעומר כיון שמותר בלילה שלפניו והיינו במוצאי שבת, אין זה ראוי שיהיה מותר במוצאי שבת ואסור בערב שבת, מה שאין כן לענין ברית שאין ההיתר אלא ביומו אין להתיר ביום שישי שלפניו.

אולם הנה מצינו בדרכי משה (שם) שמפורש התיר לבעלי ברית להסתפר בלילה שלפניו, וכן פסק המשנה ברורה (ס"ק יב), ולפי זה נמצא שלא שייך טעמו השני של הנודע ביהודה לאסור התספורת ביום שישי, שהרי אף במוצאי שבת מותר בתספורת שלפי הכרעת המשנה ברורה מותר להסתפר בלילה שקודם הברית. אכן מכל מקום משום טעמו הראשון של הנודע ביהודה יש לאסור.

אמנם מצינו בהלכות קטנות (ח"א סימן לג) שכתב לדמות דין תספורת לבעלי ברית לדין תספורת בל"ג בעומר ולהתיר להסתפר כבר ביום שישי, וכן הביא בכף החיים (ס"ק לז) בשם תשובה מאהבה.

⁴⁸ שלחן ערוך (סימן תצג ס"ב) וכמבואר בהרחבה בתשובת שאלת 'הימים בספירה שמותרים בריקודים ומחולות'.

⁴⁹ שער הכוונות (ענין ספירת העומר), וכלדעיל הערה 30, 31.

⁵⁰ כתב הרמ"א (סימן תצג סעיף א'): "מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי (אבודרהם ב' ומנהגים)". ובפשוטו מבואר ברמ"א שמל"ג בעומר מותר להסתפר, וכן נישואין וריקודים ומחולות (ושמיעת מוזיקה שדינה כריקודים ומחולות).

והנה כתב האליה רבה (סימן תצג ס"ק ב') וז"ל, "מיהו עד אחר ר"ח אייר ומר"ח סיון עד שבועות יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות", עכ"ל. וכ"כ הפרי מגדים (אשל אברהם סימן תצג ס"ק א'): "ועיין שם (באליה רבה) שמסופק בניסן עד ראש חדש אייר או מראש חדש סיון עד שבועות אם מותר לעשות רקודין של רשות".

וכתב השער הציון (שם ס"ק ד'), "ואפילו עד ראש חדש אייר ומראש חדש סיון עד עצרת [לאותן הנוהגין להסתפר] יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות, [פרי מגדים בשם אליהו רבה]", ע"כ.

וצריך ביאור מה הספק, שהרי מותר להסתפר, ועדיין מסתפקים האחרונים לאסור ריקודים ומחולות.

שירים ומנגינות אחרי ל"ג בעומר

שאלה: האם מותר לשמוע שירים ומנגינות אחרי ל"ג בעומר.

תשובה: יש להמנע מהאזנה למוזיקה עד ר"ח סיון⁵⁰.

עריכת חתונות אחרי ל"ג בעומר

שאלה: האם מותר לערוך חתונות אחרי ל"ג בעומר.

תשובה: בני ספרד נהגו היתר בחתונות מל"ד בעומר ואילך, ובני אשכנז [עכ"פ בא"י] נהגו שלא להתחתן עד א' סיון או ב' סיון או ג' סיון - תלוי במנהגים⁵¹.

וכן צריך להבין, למה מל"ג בעומר עד ר"ח סיון נראה שפשיטא להו לאחרונים הנ"ל לאסור ריקודים ומחולות למרות שמותר להסתפר (שהרי כתבו שהספק הוא מר"ח סיון ועד שבועות, ומשמע שקודם לכן ודאי אסור).

והנה כתב הט"ז (מובא בהערה הבאה) שבגלל גזירות תתנ"ו נהגו שלא לערוך נישואין אחרי ל"ג בעומר, וי"ל שמאותו הטעם נהגו איסור גם לגבי ריקודים ומחולות (ושמיעת מוזיקה) אחרי ל"ג בעומר.

ועוד יש לבאר ע"פ דברי הא"ר ס"ק א' וחק יעקב ס"ק ב' בשם רבינו ירוחם, שספירת העומר הם ימי דין על התבואה.

ואף שבזמננו יש מבני אשכנז שנהגו לשמוע מוזיקה אחרי ל"ג בעומר, בפשוטו הוא מנהג טעות שהרי מבואר באחרונים הנ"ל וכן פסק המשנ"ב בשער הציון שאין להקל בזה.

ונראה שלגבי הספק של האחרונים והשער הציון הנ"ל לגבי ריקודים ומחולות ומוזיקה אחרי ר"ח סיון, כיון שהוא ספק מנהג יש להקל בזה. ⁵¹ כתב הרמ"א (סימן תצג סעיף א'): "מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי". ומבואר ברמ"א שמל"ג בעומר מותר לערוך נישואין, ריקודים ומחולות.

אולם בני אשכנז [עכ"פ בארץ ישראל] נהגו שלא לערוך חתונות עד א' סיון, או ב' סיון או ג' סיון [מנהגים שונים בזה]. ובני ספרד נהגו להתחתן מל"ד בעומר ואילך.

וצריך ביאור מה טעמם של בני אשכנז שנהגו שלא לערוך חתונות כל ימי הספירה חוץ מל"ג בעומר.

וכתב הט"ז (סי' תצג ס"ק ב'): "...והמנהג בכל המקומות שאין עושין נישואין אלא ביום ל"ג בעומר לא לפניו ולא לאחריו עד עצרת, ואין לזה טעם. וא"ת שאוחז בחומרי שניהם - א"כ ביום ל"ג בעומר לא יסתפרו ולא יעשו נישואין מטעם השני. וי"ל דודאי העיקר שאחר ל"ג בעומר לא מתו ואפ"ה נוהגים קצת אבילות מחמת גזרת תתנ"ו שהיתה באשכנז בין פסח לעצר' כמו שמפורש ביצירות ופיוטים שאנו אומרים בשבתות ההם שהם נתיסדו כמו קינות כנלע"ד טעם המנהג שלנו שאין נושאים אחר ל"ג בעומר אבל להסתפר ודאי שרי אחר ל"ג בעומר שמחמת גזירה זו לא החמירו אלא בשמחה יתירה של נישואין מה שאין כן קודם ל"ג בעומר שמתו תלמידי ר' עקיבא ומוטל על כל העולם להתאבל בשבילם החמירו טפי אפילו בתספורת וכו'".

ומבואר בט"ז שהסיבה שלא מתחתנים אחרי ל"ג בעומר היא בגלל גזירות תתנ"ו שאז נעשו פרוצות ביהודים במסעי הצלב, ומסופר בסדר הדורות (דף צח ע"ב) 'בשנת ד"א תתנ"ו היו גזירות רעות, כי הלכו הנוצרים למלחמה על ירושלים נגד התוגרמים ויעברו בגלילות אשכנז ויהרגו הרבה קהילות וכו' מאשכנז וצרפת, והיו גזרות והמרות והריגות גדולות מחדש אייר עד חודש אב וכו'.

והיינו שאף שמסתיימים ימי האבילות בל"ג בעומר, בכל אופן כיון שנישואין היא שמחה יתירה נהגו בזה איסור גם אחרי ל"ג בעומר. ונראה שכן הוא לגבי שמיעת מוזיקה, וכנ"ל הערה 25.

קיצור דינים והלכות לימי ספירת העומר

דיני ספירת העומר

השוכח לספור ספירת העומר בלילה - יספור ביום ללא ברכה וימשיך בשאר הלילות לספור בברכה. **אם שכח לספור גם ביום** - ימשיך לספור בשאר הלילות ללא ברכה. **המסופק אם ספר או המסופק אם ספר נכון** - אף שיותר נראה לו שלא ספר או לא ספר נכון, ממשיך לספור בברכה (דהוי ספק ספיקא). **מסופק שמא לא ספר כמה ימים** - נראה שיכול להמשיך לספור בברכה.

נזכר לספור רק אחרי השקיעה של יום המחר - אם ספר תור 13 דקות וחצי לשקיעה ממשיך לספור בברכה (משום דהוי ספק יום וא"כ הוי ספק ספיקא).

ספירת העומר לנשים - עדיף שיספרו בלא ברכה, אלא אם כן האשה בטוחה שלא תשכח אף יום ולא תטעה בספירתה.

ספירת העומר לקטנים - קטן שהגיע לגיל חינוך יש לחנכו לספור בברכה מידי יום, ואם לא ספר יום אחד - יספור מכאן ואילך בלי ברכה (שע"ת סי' תפט ס"ק כ).

קטן שהגדיל בימי הספירה - אם לא ספר אחד הימים בקטנותו - יספור בלי ברכה גם אחר שהגדיל, ואם ספר כל הימים בקטנותו - נחלקו בזה האחרונים ולהלכה יספור בברכה (מנח"ח שו', שע"ת תפט ס"ק כ).

לכתחילה יש לדעת את מספר הימים קודם הברכה. בדיעבד אם שתק לאחר שברך עד ששמע מחברו וספר כמותו - יצא.

אסור לאכול לפני ספירת העומר אלא אם מעמיד שומר. שעון מעורר שכתוב בו במפורש 'ספירת העומר' יש להקל שחשוב כשומר.

אמר רק את מספר הימים, או רק את מספר השבועות - יצא, ולכתחילה יחזור ויספור ללא ברכה. אמר כראוי את מספר הימים וטעה במספר השבועות - יכול להמשיך לספור בברכה.

שאלו חבריו 'כמה ימים היום', ואמר לו את מנין הימים לפני שספר בעצמו בברכה, יחזור ויספור שוב באותו יום ללא ברכה, **ויש לדעת שדין זה רק בשבוע הראשון** שלא סופרים שבועות, אך בהמשך שסופרים גם ימים וגם שבועות, ואמר לחבירו רק את מספר הימים ולא את השבועות - יכול לספור באותו היום בברכה, והטעם, כיון שלא אמר את מנין השבועות ולא ספר כדין אם כן מוכח שלא התכוון לשם ספירת מצווה ועדיין לא יצא ידי חובה, ויכול לספור בברכה [אמנם אם לא חזר וספר, יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, כיון שבכל אופן של ספק סומכים על דעת רוב הראשונים שכל יום הוא מצוה בפנ"ע, וכאן שיש צד שיצא (למ"ד מצוות אינן צריכות כוונה), ויכול להמשיך לספור בברכה].

מי ששאל את חברו האם היום כך וכך ימים לעומר והשואל הזכיר בשאלתו את המנין הנכון, אף בתוך השבוע הראשון נראה שיכול לספור בברכה, ואף שמי שענה לחברו 'היום כך וכך ימים לעומר' - אינו סופר באותו יום בברכה, כאן שאמר את הספירה בלשון שאלה, אינו דרך ספירה ויכול לספור בברכה, ואף אם נאמר שספירה מספק נחשבת כספירה (עי' דבר אברהם ח"א סי' ל"ד) - בלשון שאלה אינו נחשב ספירה [ועיין כף החיים סי' תפט' ס"ק סא']. ואם לא חזר וספר יש להסתפק אם בשאר הימים יספור בברכה.

אמר 'היום ל"ג בעומר' חוזר וסופר בברכה (כיון שלא התכוון לצאת ידי חובה). וכמו כן בשאר הימים - **מי שאמר דרך לימודו** את מספר הימים של אותו היום - לא הפסיד הברכה כנ"ל.

כתב 'היום כך וכך לעומר' חוזר וסופר בברכה. לא חזר - יש להסתפק אם יכול להמשיך לספור בברכה.

ספר כראוי ותוך כדי דיבור חזר וספר שלא כראוי - ממשיך לספור בברכה (דתוכ"ד מועיל רק לתקן ולא לקלקל).

שכח לספור אך שמע ספירת העומר מהחזן - ממשיך לספור בברכה.

העומד בתפילת שמונה עשרה של מנחה סמוך לשקיעה ונזכר שלא ספר אתמול - לא יפסיק מתפילתו בשביל הספירה, אך אם יסיים בתוך 13 דקות וחצי אחרי השקיעה - יספור ללא ברכה ויכול להמשיך לספור בברכה בימים הבאים.

החושש שישכח לספור אחד מהימים, או מי שיודע שלא יוכל לספור את כל הספירה ברצף (כגון שצפוי לטיפול ארוך בהרדמה וכדו') - בכל זאת יתחיל לספור בברכה (ואינו כאשה, כיון שהיא מעיקר הדין אינה חייבת).

ש"ץ ששכח לספור ספירת העומר ובשביל להימנע מאי נעימות רוצה לבקש מחברו שלא יברך אלא הוא (החזן) יברך ויוציאו ידי חובה כדי שיוכל לברך בציבור, לכתחילה אין לעשות כן והמקל יש לו על מי לסמוך.

לכתחילה אין להקדים ולהתפלל מעריב בימי הספירה לפני השקיעה, ואף בערב שבת, ואם הקדימו - אין לספור ספירת העומר עד צאת הכוכבים. ואין לאכול לפני שספרו.

תספורת בימי העומר

אין מסתפרין ואין מתגלחין בספירת העומר. **גילוח שפם** - המעכב את האכילה מותר, ושאינו מעכב אסור.

תספורת נשים בספירת העומר - לבנות ספרד מותר לנשים נשואות ולבחורות בשידוכים. ולבנות אשכנז ניתן להקל בזה ג"כ בשעת הצורך.

תספורת קטנים בספירת העומר - נהגו להחמיר אך במקום הצורך (כגון שהשערות מפריעות לילד) מותר. **'חלאקה'** בספירת העומר - מותר, ויש הממתינים לל"ג בעומר.

שאין להקל בזה אלא מותר רק מר"ח סיון, וכך צריך לעשות.

נישואין בימי הספירה

בני אשכנז מותרים להתחתן לכתחילה ביום ל"ג בעומר ובני ספרד ביום ל"ד בעומר. בשעת הדחק (כגון שקשה למצוא אולמות וכדו') - בני אשכנז יכולים להתחתן בליל ל"ג בעומר.

בני ספרד נהגו היתר בחתונות מל"ד בעומר ואילך, ובני אשכנז [בא"י עכ"פ] נהגו שלא להתחתן עד א' סיון או ב' סיון או ג' סיון - תלוי במנהגים.

הנהג איסור אחרי ל"ג בעומר והזמן לשמחת חברו - מותר ללכת, ואף שנהנה מהשירים או רוקד בשמחה - יש לו על מה לסמוך.

תזמורת בהכנסת ספר תורה - עד ל"ג בעומר יש להחמיר, ולאחר ל"ג בעומר ניתן להקל לכתחילה. ורבים נוהגים להכניס ס"ת אחר ר"ח סיון.

קניות וברכת 'שהחיינו' בספירת העומר

קניית בגדים בימי הספירה - מותר לקנות בגדים שאין מברכים עליהם שהחיינו, אך בגדים יקרים שמברכים עליהם שהחיינו, יש שנוהגים להימנע מלקנותם, אך מעיקר הדין מותר לקנותם.

הקונה בגדים על דעת **לחדשם לאחר ימי הספירה**, מותר לקנותם לכתחילה אף בימי הספירה.

קניית רכב, ריהוט וכדו' - לאדם נשוי מותר לקנות רכב, וכן ריהוט ומוצרי חשמל יקרים לבית, כיון שמברך עליהם ברכת 'הטוב והמטיב' ולא ברכת 'שהחיינו' (שהרי בני ביתו שותפים עמו בטובה), ואין בקנייתם כל חשש. ולרווקים - יש הנמנעים.

קניית ואכילה של פרי חדש - יש הנמנעים, ולצורך שבת - מותר לכתחילה.

נזדמן לפניו פרי חדש באמצע השבוע - יכול לאכלו ויברך 'שהחיינו' (מפני שכל המנהג הוא שלא להביא עצמו לידי ברכת 'שהחיינו' בכוונה תחילה). אולם אם הפרי ישמור על טריותו עד שבת - לכתחילה יש להמתין ולאוכלו בשבת.

דינים שונים

סיוד הבית ושיפוצו מותרים בימי הספירה.

מותר לעבור דירה בימים אלו, ויש הנמנעים מכך משום שיש דין בעולם בזמן זה.

מותר ללכת לים ולבריכה בימי הספירה.

תספורת לבעלי ברית - אבי הבן והסנדק מותרים להסתפר מהיום שלפני הברית סמוך לערב (ממנחה קטנה), ואם חלה הברית ביום א' - בשעה ד' מותרים להסתפר כבר ביום שישי. לפי מנהג האר"י ז"ל אין לגלח השערות בכל ימי הספירה אפילו כשיש ברית מילה.

תספורת בל"ג בעומר - בשעת הדחק מותרים בני אשכנז להסתפר כבר בליל ל"ג בעומר, אך לכתחילה יסתפרו רק ביום ל"ג ולא בלילו (**ואף כשל"ג חל ביום חמישי**). בני ספרד יכולים להסתפר בשעת הדחק בליל ל"ד בעומר, ולכתחילה רק ביום ל"ד.

תספורת אחרי ל"ג בעומר - המנהג הנפוץ הוא שאשכנזים מסתפרים מל"ג בעומר ואילך וספרדים מסתפרים מל"ד בעומר ואילך, אך בלוח א"י כתב דנוהגים היתר רק מר"ח סיון, ויש הנוהגים רק משלושת ימי הגבלה. **הנוהגים כהאריז"ל לא יסתפרו עד ליל מט' לעומר**. במקום הצורך אפשר להסתפר ביום מח' ואפילו בליל מח' לעומר (**והשנה, ששבועות חל ביום א'**, אפשר להסתפר מליל שישי).

מוזיקה ושמחות בספירת העומר

אדם בריא בגופו ונפשו - אסור לו לשמוע מנגינות ושירים בספירת העומר, ואין הבדל בין סוגי המנגינות (רגש, שקט, וואקלי וכו'). **מי שמצבו הנפשי ירוד מאוד והמוזיקה משפיעה עליו לטובה, מותר לו לשמוע.**

לילדים עד גיל חינוך (גיל שש) מותר לשמוע (ואף אם הגדולים שומעים ברקע את המנגינה אין בזה איסור, כיון שלא מתכוונים לשמוע ולהנות ממנה).

שירים ומנגינות בסעודת מצוה (כגון ברית, פדיון הבן, בר מצוה בזמנה, סיום מסכת) - יש להמנע מלהביא תזמורת לסעודות אלו, ובשמיעת מוזיקה מוקלטת מנגן יש מקום להקל אם נוהג תמיד להשמיע מוזיקה בשמחות אלו כשחלות בשאר ימות השנה. **בימים שאחרי ל"ג בעומר** - יש להקל להביא תזמורת לסעודות הנ"ל אף לנוהגים אבילות בימים אלו.

מוזיקת ליווי (כגון ברקע של סיפור), וכן נגינה לצורך לימודים (כשהתחיל ללמוד לפני ימי הספירה) וכן מוזיקה לצורך רפואי - מותרים.

שירה בפה ללא כלי נגינה - בציבור אסורה וביחיד מותרת.

שירים בליל ל"ג בעומר - לא שומעים מוזיקה בליל ל"ג בעומר, אך אם הם לכבוד התנא רבי שמעון בר יוחאי - מותר.

מוזיקה אחרי ל"ג בעומר - יש שנהגו לשמוע, אך המשנ"ב פסק

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס' 58

קדושת ישראל – פרישתם מן העריות

אייר תשפ"ב

אותנו, וא"כ כל מי שמתרחק מעריות עושה קיום מצוה בפועל של קדושים תהיו, ויתכן שעל זה בא תשלום השכר, שכיון שנתרחק מעריות, מקיים בזה מצות עשה של קדושים תהיו במה שקידש את עצמו, ועל זה ראוי הוא לתגמול של שכר.

באופן נוסף אפשר ליישב, שמי ששומר את עצמו מקירוב לעריות, אין זה ככל לאו שאדם נמנע מלעבור עליו, שהרי אמרו בגמ' שעריות הם מהדברים שנפשו של האדם מחמדתן, כלומר שנטיותו הטבעית והבסיסית של האדם להימשך לזה, ובכדי להימנע מלחטוא צריך האדם להילחם ביתר שאת וביתר עוז, ולשבור את תכונותיו ומידותיו הטבעיות שלא לחטוא, וכן מצינו שעריות נקראו בלשון זימה, ולשון זימה הוא כמו בעדים זוממים שהם זוממים את החטא שלהם בליבם, ובתרגום ביאר עצת חטאין, כלומר שהאדם מייעץ ומפתה את עצמו לחטוא, שהפיתוי שיש לאדם לחטוא בעריות הוא גדול מאד, ויש לו עצה מתמדת לחטוא, וצריך להתגבר על כך ולקדש את עצמו.

ולפי זה יש לומר שלמרות שלא קיים מצוה בפועל ורק מנע את עצמו מהחטא, מ"מ המניעה מהעריות באה ע"י שבירת המידות והתכונות שלו, וזה עשייה חשובה מאד בבנין האדם שראוי לגמול עליה שכר. וכידוע בשם הגר"א שכתב, שעיין באת האדם לעולם הוא בכדי לשבור את מידותיו, וא"כ אדם שמרחיק את עצמו ממה שהוא חומד ומתאוה לו כל כך, זהו תכלית שבירת המידות, ולשם כך הוא הגיע לעולם, ועל זה ראוי הוא לקבל שכר.

כישלון בעריות – כישלון לכל החיים

(ב) הנה כידוע שכל העבירות נדחים מפני פיקוח נפש, לבד מג' עבירות חמורות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שבהם הדין שיהרג ואל יעבור. [ואף באיסור נדה הדין ייהרג ואל יעבור ויש לזה ראייה מהגמ' בסנהדרין ע"ד ע"ש.]

ודודי הרה"צ ר' יוסף טולידאנו זצ"ל שאלני פעם, שאינו מבין מדוע החמירה התורה כ"כ בגילוי עריות שיהרג ואל יעבור, יותר מאיסורים אחרים, דהתינתן עבודה זרה מובן שהוא חמור כל כך, מפני שהוא יסוד הדת, וכן בשפיכות דמים אמרו בגמ' (יומא פ"ב:) הטעם משום מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, אבל בגילוי עריות לא מובן מדוע עבירה זו שונה משאר העבירות שדוקא בה אמרו ייהרג ואל יעבור, ואם משום חומר האיסור של גילוי עריות, הרי חילול שבת ומקלל אביו ואימו חמירי יותר שהם בסקילה, ובעריות יש מהם רק בכרת [כגון אשת אח ונידה] וא"כ מה נשתנה גילוי עריות שהחמירה בה התורה כל כך, יותר משאר עבירות החמורות ממנה, שדינם יעבור ואל ייהרג.

ונראה הביאור בזה שנכון שמצד חומרת העבירה גילוי עריות לא יותר חמור משאר עבירות, אבל בכל זאת יש בעריות משהו שונה משאר עבירות שהרושם והפגם של החטא מלווה את האדם כל ימי חייו! כיון שעריות - נפשו של אדם מחמדתן, הרי הוא עושה את העבירה עם תאוה מרובה וחשק גדול, ולכן החטא של עריות משאיר רושם וקילקול על האדם יותר משאר עבירות, שבחילול שבת אחר שגמר האדם לחטוא הוא מבחינתו סיים עם העבירה, והוא עובר הלאה, ולא כן בעריות שהעבירה רודפת אותו כל הזמן, והאדם עצמו נהיה מקולקל מהעבירה ומלופף עימה כל הזמן במחשבתו, ובסוטה (דף ג:) אמרו שעבירה זו קשורה עימו ככלב, וכמו שידוע שכלב שהיה עם כלבה אינו עוזב אותה, כך האדם שחטא בעריות אינו נפרד מהעבירה, והיא הולכת עימו ומלווה אותו לכל מקום, ואפילו בזמנים נעלים כגון תפילת נעילה לא עוזבת אותו המחשבות של החטא.

השכר המיוחד על פרישה מעריות

(א) אומרת התורה - קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם, נצטוונו כאן לקדש את עצמינו בכדי שנהיה ראויים להיות בניו של ה' שהוא קדוש, ואנו אומרים בתפילה בכל יום, וקדושים בכל יום יהללך סלה, והכוונה היא גם למלאכים וגם לעם ישראל שהם קדושים, ומשום כך הם ראויים להלל את ה'.

והנה כנגד ענין הקדושה עוסקת גם התורה בפרשיות אלו בענין איסורי עריות, וכמה ראוי להתרחק מהם, האיסורים נאמרו בפר' אחרי, ועונשיהם בפרשת קדושים, ונאמר בתחילת הפרשה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, אני ה', ופירש רש"י אני ה' - נאמן לשלם שכר. כלומר שהנזהר ומתרחק מעריות משלם לו הקב"ה את שכרו, שכיון שה' הוא שם של רחמים, מזה למדנו שה' נאמן ליתן שכר למי שפורש מהעריות.

והנה עיקר השכר המובטח לנו על קיום המצוות, נאמר על קיום מצות עשה שהאדם פעל במו ידיו וקיים מצוה, אבל במה שנמנע האדם ולא עבר על לא תעשה אין בזה שכר, שהרי לא פעל ועשה מאומה ורק לא גרם נזק, ולא מגיע שכר או גמול למי שלא עשה דבר רע, כל עוד לא עשה דבר חיובי ומועיל, וכך היא גם ההתנהלות בין בני אדם, שרק מי שפועל ועושה ענין חיובי מגיע לו שכר, ומי שאינו עושה נזקים והפסדים לא מגיע לו תגמול על כך.

ודבר זה מבואר ברבינו יונה שערי תשובה בשער השלישי (אות ט') שעיין השכר ושוורש הגמול הוא, חלק העבודה בקיום מצות עשה, ולא על מה שנמנע ממצות ל"ת, והקשה על זה מהמשנה במכות (דף כג:) ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושי מצוה, ותיירץ רבינו יונה דלמרות שהוא רק נמנע מלעבור על לאו, בכל אופן נותנים לו שכר כעושי מצוה, כיון שהסיבה שהוא נמנע מהעבירה מפני שהוא ירא מה', וא"כ קיים בזה מצות עשה של את ה' אלוקיך תירא, ולכן הוא נוטל שכר כעושה מצוה. ומדויק לשון המשנה נותנים לו שכר כעושי מצוה, שעל עשיית המצוה הוא נוטל שכר, ולא על ההימנעות מעבירה.

[וזכורני מימי בחרותי שלמדתי פעם בכולל חזון איש, וראיתי שהעמידו שם סולם גבוה מאד, ושאלתי למה, ואמרו לי שהסטיפלער עלה למעלה והרחיק את היונה שהיתה שם, וקיים מצות שילוח הקן. וניגשתי לסטיפלער זצ"ל ושאלתי אותו שלפי הסוגיא בחולין (קמ"א) יוצא שבאותו אופן לא קיים את המצוה, וא"כ למה לעלות על הסולם, וענה לי שנכון שהוא לא קיים, אבל בכל זאת כשהוא עולה מזדמן לו לקחת את היונה לעצמו ולא לוקחה, ובמה שהוא נמנע מלעבור על הלאו הוא נוטל שכר כעושי מצוה, והיתה בי עזות ואמרתי לו, הרי לדברי רבינו יונה כל השכר על הימנעות מהלאו היא משום יראת שמים, וא"כ אין צורך בסולם, ויכול לשבת במקומו וללמוד מוסר ולהוסיף יראת שמים, ובכך גם יקבל שכר, ולמה הוא צריך לטרוח לעלות על סולם גבוה.]

והנה לפי זה נמצא שאם אדם נמנע מאיסורי עריות, אין לו שכר על עצם מה שנמנע מהלאו, אלא השכר הוא על קיום מצות יראת שמים שהיה לו בהימנעות מהעבירה. ויש להתפלא שמהתורה כאן נראה שהשכר בפרישה מעריות הוא על עצם קיום הלאו - שנמנע מלעבור עליו, ולא על היותו ירא שמים, שהרי על הריחוק מעריות אמרה התורה נאמן לשלם שכר, וצריך הסבר במה שונה לאו זה של עריות שהובטח בו שכר, משאר הלאוין שאין בהם קבלת שכר.

ויתכן ליישב שהרי נצטוונו בתחילת הפרשה "קדושים תהיו" וכוננת התורה למצות עשה שנקדש את עצמינו ונתרחק מכל דבר שמטמא

וכן כל מראה של עריות שרואה האדם הרי הוא נחרט בו, ויכול לשוב אליו בכל זמן, ומצינו בסוטה (דף ב.) הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, ופירש רש"י שם שרואה אותה בבושתה ובניוולה, ורואים מזה שלמרות שהוא רואה אותה במצב שפל כזה, עדיין נעשה בו רושם של חטא - ונצרך להזיר את עצמו מן היין, ולמדנו מזה שכל זיקה שיש לאדם לעריות, הרי היא נחרטת אצלו ומשאירה בו רושם.

ונראה שלכן החמירה התורה כ"כ בגילוי עריות שאינה נדחית מפני פיקוח נפש, משום ששאר עבירות אפי' החמורות ביותר, כחילול שבת, האדם לא נשאר קשור ודבוק בעבירה כל חייו, ולכן כל העבירות נדחות מפני פיקוח נפש, אבל בעריות שהחטא מקשר את האדם עם העבירה באופן שלא יתנתק ממנה, לא התירה לו התורה אף במקום פיקוח נפש, ועדיף שיהרג ואל יעבור.

הסתכלות בעריות – יהרג ואל יעבור

ג) בעיקר האיסור שנאמר בתורה לא תקרבון לגלות ערוה, פירש הרמב"ם (פכ"א מהל' איסורי ביאה) שבא לאסור חיבוק ונישוק, ונכלל בזה כל הנאה מקירוב בשר של ערוה. וכתב עוד הרמב"ם שם (הלכה ב') שגם הסתכלות בעריות לשם הנאה הרי זה אסור.

וצריך להבין מה חידש הרמב"ם במה שאסור להסתכל בעריות משום איסור קירבה לעריות, והרי בלאו הכי אסור להסתכל בהם כדאמרו בעבודה זרה (דף כ.) שלומדים מהפסוק ונשמרת מפני כל דבר רע, מכאן שלא יסתכל אדם באישה נאה אפי' היא פנויה וכו'. והנה ונשמרת הוא לשון לאו, שהרי הישמר פן ואל - הוא לאו, וא"כ יש כאן לאו מפורש לא להסתכל בעריות, ומה נתחדש עוד באיסור זה שנלמד מלא תקרבו.

ואמנם הביאור הוא דהאיסור של ונשמרת מכל דבר רע, אינו שייך לאיסורי עריות כלל, אלא הוא איסור לגרום לעצמו לבוא לידי טומאה בלילה, ואיסור זה הוא ככל האיסורים שנדחין מפני פיקוח נפש, וכמ"כ איסור הוצאת שז"ל, הוא ג"כ כשאר איסורים שדינו יעבור ואל יהרג, כיון שא"ז שייך לאיסורי עריות כלל, ובה חידש הרמב"ם שהמסתכל בעריות להנאתו, בנוסף למה שאסור משום שיבוא לידי טומאה בלילה, הרי הוא גם בכלל לאו דלא תקרבו, ללמד דחשיב אביזריהו דעריות, ומשום כך אם יאנסוהו על הסתכלות בעריות הרי הוא בדין יהרג ואל יעבור. ושוב אמרו לי שכן הוא בשיעורי ר' דוד פוברסקי בשם הרב מבריסק זצ"ל שכן פי' דברי הרמב"ם. [א.ה. עיין ש"ך י"ד סי' קנ"ז סק"י שכן כתב להדיא שבאיסור הסתכלות יהרג ואל יעבור, והוכיח כן מסו"פ בן סורר ע"ש. ויוצא מדבריו שם, שלדבר עם הערוה לשם תאוה הרי זה גם ביהרג ואל יעבור, אף אם אינו מסתכל עליה].

ויש להביא עוד ראיה לזה, דאיסור הסתכלות בעריות הוא בכלל יהרג ואל יעבור, ממעשה דרבי מתיא בן חרש [הובא בילקוט שמעוני פר' ויחי קס"א] שר' מתיא בן חרש היה עשיר וירא שמים, וכל ימיו עסק בתורה, וזיו פניו מבחיק כוזהר השמש, מחמת קדושתו הגדולה שממיו לא הסתכל באשה אחרת, ופעם אחת היה יושב ועוסק בתורה, וראהו השטן ואמר איך אפשר צדיק בלא חטא בעולם, מיד עלה למרום וביקש רשות לנסותו ונתן לו הקב"ה רשות.

הלך השטן ומצאו יושב ועוסק בתורה, ונדמה לו כאישה יפה שלא היה כמותה מימות נעמה אחות תובל קין, וכיון שראה אותה ר' מתיא הפך פניו לאחוריו, וחזר השטן והלך כנגד פניו, החזיר שוב פניו לצד אחר, והשטן שוב נעמד כנגד פניו, כיון שראה שמתהפכת לכל הצדדים, חשש ר' מתיא שמא ישלוט בו יצר הרע, וקרא לאחד מתלמידיו וביקש ממנו שיביא לו אש ומסמרים, כיון שהביאם הבעיר את המסמרים באש, ונעץ אותם בעיניו, ועי"ז לא יכל לראות.

העצה היחידה – שקיעות בלימוד

הנה בתקופתנו הרחוב מלא בראיות אסורות, קשה להסתובב בחוץ, ובקלות ניתן להיכשל בהסתכלות אסורה, והעצה לכך היא כמו שכ' הרמב"ם (איסור"ב פכ"ב כ"א) **שיפנה עצמו ומחשבתו לרבירי תורה, ויירחיב דעתו בהכמה**, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ואם כן רק ע"י שקיעות בלימוד יכול האדם להינצל, ויש שמייעצים לשון משניות בע"פ וכו"ב, ואמנם זה דבר טוב אבל לא מספיק, שבשביל להינצל מכל הנסיונות צריך נושא שראוי להעמיק בו, ולכן ראוי בכ"פ שיוצא לרחוב שיעסיק את עצמו באיזה קושיא או סוגיא, זה יתפוס לו את המוח והלב שיהיו עסוקים בנידון שלפניו, וכך ישמור על עצמו מרוכז בדברי חכמה, ולא יכשל חלילה. ועוד מצינו ברמב"ם (יסודי התורה פ"ז ה"א) כשמנוה את מעלותיו של הראוי לבואה, שהוא מזרז ומלמד נפשו, שלא תהיה לו מחשבה כלל בדברים בטלים, ובהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה. ואף אנו לפי דרגתנו ככל שנאחז וניתפס יותר בתורה, כך נוכל לשמור על עצמינו בקדושה.

הפרישה מהתועבות - זכות קיימנו בארץ

הנה התורה מזהירה אותנו שלא לעשות כתועבות הגויים, ואמר הכתוב בסו"פ אחרי מות, ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם. עוד אמרה תורה, ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם, ופירש רש"י הא אם תטמאו, איני אלוהיכם, ואתם נפסלים מאחר, ומתחייבים כלליה. ורואים מזה את חומרת הדבר שהקב"ה לא סובל טומאת עריות ומתרחק מאיתנו במצב כזה, שכביכול אינו נקרא אלוהינו, וארץ ישראל ג"כ לא סובלת טומאה זו ומקאה אותה מתוכה. וכיום בעוה"ר אנשים רשעים שולטים בארץ הקודש, ונותנים לקיים כל מיני תהלוכות של תועבה וטומאה בארצנו ובירושלים, וכשהם עושים זאת הם מצפצים על כולנו ומזיקים לכל יושבי הארץ הזו, שע"י תועבות הללו הם גורמים שהארץ תקיא אותנו, והיה צריך לתלות מודעות ענק שכתוב עליהם ולא תקיא הארץ אתכם, ובכך לידיע אותם שע"י התועבות הללו הם חוטאים לא רק לעצמם אלא מזיקים לכל יושבי הארץ, ואיזה רשות יש להם לפגוע בכל עם ישראל, שהרי במצב כזה חלילה מתחייבים כלליה, והארץ תקיא את יושביה, ונמצא שהמעשים שלהם משליכים ומזיקים לכולנו, אוי לנו שכך עלה בדורינו, דור מושחת כל כך. נקווה שהקב"ה יראה לנו נפלאות בקרוב אמן.

המיקוד והפזילה

המציאות נגלית לפני כל יושבי תבל, בגוונים אחדים. השינוי מגיע מהרואה עצמו, יראה שחור ויפרש לעצמו כי לבן הוא רואה. וכשיש פזילה כזו, אדם יכול להפעיל כוחות כבירים ובסוף לאבדם על מה בכך.

כך היה גם על גדת נהר הירדן, בעת שרבי יוחנן מביט על ריש לקיש המזנק מגדה לגדה. 'חילך לאוריתא', הוא אומר לו. ריש לקיש מושך בכתפיו, 'שופרך לנשי'. היופי שלך, רבי יוחנן, ראוי לנשים. סוף המעשה שריש לקיש קיבל על עצמו עול תורה ונשא את אחות רבי יוחנן (ב"מ פד).

מה היה הדו שיח ביניהם?

רבי יוחנן מוען באוני ריש לקיש, אם יש לך יכולות כאלה, מסתבר שמטרתם לנצל את יכולות הגוף לעסק התורה. הרי לא מביאים לגידם לעבוד עם מעדר, ולא לבורסקאי מכשירים של רופא שיניים. כל אדם נולד עם התאמה לייעודו בעולם, והייעוד שלך לעסוק בתורה. ובכן ידידי, חילך לאוריתא. נצל נא את החיל והחוסן שלך.

ריש לקיש פורק את מענת רבי יוחנן, 'שופרך לנשי'. הנה לך יש יופי ואינו ראוי לך, אלא לנשים. מוכח מכאן שלא כל אופי צריך לתעל למקומות טובים.

משיב לו רבי יוחנן, אתה צודק. אבל הנה התוצאה תוכיח, אתן לך את אחותי לאשה והרי השתמשתי בכוח היופי שלי לשכנע אותך לעסוק בתורה, הרי שהיופי שלי השיג את ייעודו בעולם!

כשריש לקיש אומר 'יופיך לנשים', לא הבין את התכלית בזה. לא עשה כלום עם הידיעה הזו. רבי יוחנן כיוון אותו הלאה, הוציא לו 'למעשה' מהידיעה הזו. אתה הדוגמא, דרך היופי שלי אתה נכנס לעולמה של תורה!

בוח אדירים על דברים במלים

המומחים ביותר בעולם הקדמון, ואולי גם ביחס לעולם שלנו, היו ללא ספק איצטגוניי פרעה. המלך שמשל בכיפה יכל לצרף אליו את כל החכמים הגדולים ביותר בכל העולם, והם ידעו לספק לו תחזיות מדויקות.

עד כמה מדויקות?

הם הצליחו לראות שעתיד משה רבינו ללקות במים (מי מריבה), עוד קודם שנולד. 'עתיד מושיען של ישראל ללקות על

בת איש כהן המשרכת דרכיה, לא לעצמה לבד חטאה, אלא את שבט הכהונה חיללה. את אביה היא מחללת, באש תשרף.

בת ישראל המקלקלת, מיתתה בחנק. חמורה הימנה בת כהן, היא נענשת במיתת שריפה.

מי הוא זה שיכול לשקול במאזני צדק, מלבד א-ל דעות ולקבוע לדורות מי במיתה הזו ומי במיתה האחרת, והוא זה שהכתיב בתורתו הקדושה שמיתתה בשריפה ושל חברתה בחנק.

אולם מקום הניחו לנו להתגדר בו, לקום ולשאול; אם יש מקום להחמיר על בת כהן, באשר 'את אביה היא מחללת', למה לא החמירו בה עד הסוף, וניתן בה מיתת סקילה החמורה יותר?

'לפי שכל מעשי הכהנים באש, מיתתה באש'

והתשובה לכך ניתנה בדברי רבינו יעקב בעל הטורים. הוא מבאר למה באש תשרף – 'לפי שכל מעשי הכהנים באש, לפיכך מיתתה באש'.

אבא שלה, סבא שלה, וגם האחים שלה. כולם מתעסקים באש כל היום, מקטירים אימורים וחלבים על גבי המזבח.

ובכן, תמות גם היא באש ולא בסקילה.

והמעט הזה מרפסן איגרי. מה שייכא האי להאי? בגלל ששבט הכהונה מתעסק באש, והיא נולדה למשפחת כהונה, לכן העונש שלה יהיה באש. וכי זו המידה?!

חילך לאוריתא

כשאדם נולד, מלבד טבעי גופו וסביבת משפחתו, הוא מקבל גם סל של תכונות אופי בסיסיות. עיר פרא יולד, עם תכונות ומידות הראויות לטיפות. לא לעוקרן ולשרשן, אלא לווסת אותן למקומות הנכונים.

הדוגמא הידועה לכך, היא הנולד במזל מאדים, שאופיו הוא לשפוך דם ('גברא אשד דמא'), ותקנתו להיות מוהל או שוחט (שבת קנז). אדם נולד עם מזל פלוני, זה המזל שילווה אותו עד זיכולא בתרייתא, ובכוחו רק לווסת אותו, אם לרציחה ואם למעשים טובים. אם לעקל אם לעקלקלות.

העונש בא לחנך, גם ברגע האחרון של חיי האדם. הייתה
אש סביבך, אש של מעלה. לא הסתכלת עליה, פולת החוצה,
ראי מה קרה!

עיניך לנוכח יביטו

אנחנו מפספסים את מיקוד הראייה שלנו. היצר הרע
עובד על משטוש, על פזילה, על זה שלא תסתכל ממוקד וחד
על מה שצריך להסתכל.

אדם גדול נפטר, הארץ רועשת ת"ק פרסה על הסתלקותו
ואובדנו, ואנשים רוצים להתחבר אליו, למשש את גדולתו.
לכו נא ונוכחה בחנות הספרים על הפזילה, לכו נא ובחנו
האם ספרי חידושי יימכרו יותר, או ספרי האלכוזים
והסיפורים אודותיו?

אדם יעדיף לשלם ארבע מאות שקל על תמונה גדולה
של אותו גדול בסלון ביתו, מאשר מאתיים שקל על סדרת
ספריו על סדר זרעים. אבל הרב נמצא בחידושי וספריו,
הרבה יותר משרטוט דמותו החיצונית, למה אתה לא מסתכל
היכן שכן צריך להסתכל?

כך אנחנו. נעדיף לחבק את הנהגת הסעודות הנרחבות
לכל דכפין זכר למנהגו של אותו צדיק בזמן תפילת נעילה,
המהדרין יבזבוזו הון כדי לנסוע למרחקים להשתטח על קברו
עם כובע תיירים, ונתעלם משעות התמדתו הארוכות או
הוותרנות המופלגת שלו או בכל דבר שקשה לנו ליישם. האין
זו פזילה?

החיים מלאים הודמנויות של 'ראתה שפחה ונשארה
שפחה'. יכלה לראות את השכינה בקריעת ים סוף, והעדיפה
להסתכל על המגדים ומיני תרגימא שגדלו בתוך נד הים.
לעינינו עשקו עמלנו, לעינינו אנחנו מרוויחים לתוך צרור
נקוב.

הבעל שם טוב היה אומר שהעולם מלא בקנינים לקנות
את הבורא, 'מלאה הארץ קניניך', לא חסרות סיבות למצוא
את בורא עולם. אבל למען ה', פקח נא עיניך.

וראה!

המים'. זו תחזית שהגשימה את עצמה במדויק, ציון כי יינתן
לאותם חרטומים, יהיה ציון יוצא מן הכלל. ברור שהם שייכים
לראיה ולחזון, והם אכן 'בתורת' כלים להבין זאת.

ואז אתה מסתכל עליהם בתמיהה. לכו נדקות ראייה
הגעתם, שמונים שנה קדימה, ואת המאורע המסעיר באמת
לא הצלחתם לראות? האמנם אינכם רואים שהוא הולך
ומכה את מצרים במכה אחר מכה, מכות אשר לא נבראו
מאז ועד עולם? לא הצלחתם לראות שהוא קורע את ים סוף
לגזרים, מעביר את עמו ולבסוף מטביע את עמכם.

אתם כבר רואים מים, רואים את מעשיו על המים, ומה
בחרתם לראות, רק את זה שהוא לוקה על המים. איזה איבוד
כוחות לשוא!

החכמים הגדולים של מצרים, כיפת העולם, מצליחים
לראות מאורע זעיר, ולא מצליחים להסתכל על מה שבאמת
צריך להסתכל?

וכנראה שאכן אדם מסוגל לקבל כוחות אדירים, משדר
את כל כוחות הבריאה תחתיו. ולבסוף מתברר שבזבוז את כל
היכולות הללו על מקרה חד פעמי שבכלל לא רלוונטי אליו.
משה יכה את הסלע וייענש על כך. מה זה נוגע לכם, אנשי
מצרים? אולי מוטב שתתעסקו במה שבאמת קשור אליכם
וקריטי לקיומכם על אדמת מצרים?!

ובת איש כהן כי תחל

בת כהן קיבלה את הכוח הכי גדול, את נקודת הפתיחה
הכי גבוהה שיש לבת ישראל. היא יכולה להיות אמו של
הכהן הגדול. הנה דוגמא - אחת מאחיותיה זכתה וראתה
שבע בנים המכהנים בכהונה גדולה.

השיג והשיח בביתה של אותה ריבה, היה שיח של
עבודת האלוקים בקרבנות ואישים, לשם ריח ולשם ניחות.
אביה ואחיה היו אלה שמיצעו בין העם לבין האלוקים, מפיו
ישירות התברכו והעבירו את ברכתם לישראלים, הקריבו
והקטירו לגבוה.

קיבלת יכולות אדירים, ובמה את מרבבת את עצמך?

להצלחת
הר"ר משה בן יוכבד הי"ו
ברוחניות ובגשמיות

נתרם
לעילוי נשמת
מ"ה קדושי מירון זצ"ל
הונצח ע"י הרב שלמה עבאדי - ניו יורק

פרשת אמור תשפ"ב

מישכתי התורה

הליכות חיים

בס"ד

חבל בחבירו והתברר שכתוצאה מכך ניצלו חיי הנחבל

שאלה

ראובן, פועל העובד לפרנסתו, גר בשוב מרוחק אליו מגיע אוטובוס פעם בשעה. בוקר אחד יצא באיחור מביתו ורץ לכיוון תחנת האוטובוס בכדי להספיק אותו, כדי שלא יאחר לעבודתו. בחור פוחז שהבחין בריצתו, הושיט בכוונה את רגלו למרכז המדרכה, וראובן שרץ לא הבחין בה, ונתקל ברגלו ונפל במלוא העוצמה על המדרכה, כשהוא נאנק מייסורים. כתוצאה מהנפילה גם נקרעו חלק מבגדיו, באופן שלא ניתן לתקנם. עקב כאביו הרבים, חזר הפועל מיוסר לביתו, ורק אחרי יומיים ששכב במיטתו ולקח משככי כאבים, הצליח בקושי ללכת לעבודתו.

מאחר יותר התברר, שהאוטובוס אותו הפסיד ראובן עבר תאונת דרכים קשה כשמשאית נכנסה בו בעוצמה גדולה, באותו המקום בו רגיל לשבת באוטובוס בקביעות מידי יום, והאוטובוס נחתך במקום זה לשניים. כך שלמעשה נפילתו ברחוב עם כל המסתעף מכך - הצילה את חייו. ולכן כשהבחור הנ"ל שהתחרט על מעשיו בא לבית הפועל לבקש ממנו מחילה, קם הפועל ממיטתו ונישק אותו, כי מחמתו ניצלו חייו.

השאלות כעת הינן כדלהלן:

א. האם למרות התוצאה החיובית שקרתה לבסוף, צריך הבחור לבקש מהפועל את מחילתו, ולשלם לו עבור חבלת גופו, ונזקו הממוני?

ב. האם צריך הבחור לשלם לפועל עבור הפסד שני ימי עבודתו? ומה היה הדין באותו מקרה אם האוטובוס היה מגיע בשלום למקום עבודתו?

ג. האם הפועל צריך לברך "ברכת הגומל" על שחייו ניצלו?

תשובה

א. הבחור שפגע במעשיו חייב לבקש מחילה מהפועל, עד שיאמר לו בפיו שמוחל לו. כמו כן עליו לעשות תשובה ראויה עם קבלות חיוביות מכאן ואילך, על חטאו שבין אדם למקום. 1

ב. אם האוטובוס היה מגיע בשלום למקום העבודה, מעיקר הדין היה חייב הבחור לשלם לפועל עבור: הפסד שני ימי העבודה כפועל בטל, עבור הצער מהחבלה, ועבור הבושה שנגרמה לו. כמו כן צריך לשלם עבור כל הנזק הממוני שנגרם לו כשבגדיו שנקרעו. 2

ג. בנידון השאלה - פטור הבחור מלשלם עבור הפסד שני ימי העבודה. אלא שנשאר חייב בתשלום עבור הצער, הבושת, והנזק הממוני שנגרם כשבגדיו שנקרעו. 3

3. בזמן הזה הכריע הרמ"א, שבי"ד לא יכול לחייב לשלם עבור השבת, הצער, והבושת שנגרמו לנחבל. אבל אע"פ כן נשאר עדיין על החובל החיוב הממוני לשלם עבורם לנחבל. ולכן אם לא ישלם לו מעצמו, רשאי בי"ד לנדותו עד שישלם לנחבל סכום כסף ששווה בערך למה שהיה מגיע לנחבל ע"פ דין תורה. 4

ה. הפועל פטור מלברך הגומל, וברכת - שעשה לי נס במקום זה. אולם נשאר עליו חיוב להודות לקב"ה על הצלת חייו. 5

מקורות

1. כתוב במשנה בב"ק (לא:) שאם אדם צועד ברשות הרבים לרוחב המדרכה ומחזיק בידו קורה, ולפתע נעצר ועמד מלכת, ואדם שהלך אחריו עם כדו נתקל בקורה וכתוצאה מכך נשבר הכד, דינו של המחזיק בקורה - כאדם המזיק, כי הקורה נחשבת כידו הארוכה, כיון שעומדת באויר מכוונו, ולכן חייב על נזקי הכד. ואין התקלה נחשבת כחופר בור ברה"ר, שבאופן זה היה פטור על נזקי הכד, מאחר והתורה פטרה כלים שנשברו בבור. אלא נחשב העומד - כאדם המזיק למרות שהכד נשבר כשפגע בקורה, ולא בגופו של העומד. וכפי שביאר שם בנמוקי יוסף (דף טו: מדפי הרי"ף בד"ה מתני וכו'). וכן מוכח כך מהגמ' שם (דף לב.) גבי אדם שנפל ברה"ר, ולמרות שיכל לעמוד נשאר לשכב ברה"ר, והולך רגל נתקל בו וניזוק בגופו ובממונו, שחייב השוכב ברה"ר כדין אדם המזיק ואינו נחשב כבור, מאחר ומחמת גופו קרתה התקלה.

לפיכך גם בנידון השאלה דנן, מאחר והנחבל נתקל בגופו של הבחור, ומחמת זה הוא נחבל - לכן נחשב הבחור - כאדם המזיק, ומעשהו נחשב - שדחף בידיו או ברגליו את הפועל למדרכה, וחייב בתשלומי החבלה, והנזק הממוני. לפיכך אפילו לשיטת התוס' בב"ק (כח: בד"ה נישוף) שאם נתקל בבור ונפל מחוץ לבור ונחבל בקרקע העולם - פטור בעל הבור. אולם בנידון דנן נחשב שהאדם המזיק דחף את הנתקל בידיו לקרקע, ודינו כאדם המזיק.

כמו כן עבר הבחור על האיסור החמור של "לפני עיור לא תתן מכשול" כפשוטו של הפסוק. וכן חל עליו כל האמור בגמ' בסנהדרין (נח:) שכל המרים יד על חבירו נקרא רשע, ואפילו אם לא הכהו לבסוף. וכל שכן בנידון דנן שמעשה הרשע שעשה בגופו בכוונה - היא שגרמה לנתקל חבלה חמורה, שודאי שנחשב רשע. לפיכך חייב הבחור לעשות תשובה ראויה על חטאו שבין אדם לחבירו, ושבין אדם למקום. והעובדה שמשמים סובבו שלבסוף היה לנחבל תועלת מהחבלה, אינה קשורה כלל למעשהו החמור של החובל, אלא לחשבונות שמים בהנהגת הבריאה.

2. מכיון שהפועל נחבל ע"י מעשה גופו של הבחור אותו עשה בכוונה, דינו כחובל בחבירו שחייב מהתורה בחמישה דברים: נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת. אמנם במקרה דנן אין חיוב עבור נזק, מאחר ולא נחסר מהנחבל שום אבר, כמבואר במשנה בב"ק (פג:), ובשו"ע חו"מ (סי' תכ, ג). כמו כן פטור החובל עבור ריפוי, מאחר והפועל שנחבל לא הוצרך לטיפול רפואי, מלבד עלויות משככי הכאבים שלקח, שעבורם יצטרך החובל לשלם.

אמנם צער וכאבים חזקים ודאי שהיו לנחבל. וכן חיוב "שבת" יש כאן, מאחר ובגלל מעשי החובל - הפסיד הפועל שכר של יומיים עבודה, ולכן צריך לשלם לו כפי המקובל לשלם לפועל שבטל מהמלאכה שעובד בה. ומאחר וע"י מעשה גופו של החובל - גרם הבחור לנחבל בושה גדולה, חייב לשלם לו גם עבור הבושת, ועיין בשו"ע שם (סעיף כד) כיצד משערים את שוויית הבושת.

כמו כן מאחר וע"י מעשיו נקרעו בגדי הנחבל, צריך לשלם לו כפי שהיו שווים בגדים אלו לנחבל לפני שניזוק.

מהו הגורם לקדושת השבת

קדושת השבת נובעת בגלל שהקב"ה קידש אותה בבריאת העולם, כאשר שבת ביום השביעי מכל מלאכתו. ולכן קדושתה קיימת לנצח בכל יום שביעי שבבריאה. ואין לעם ישראל כל חלק ביצירת קדושתה, אלא היא קיימת מעצמה מכח הקב"ה. ולכן אנו מברכים בתפילת שמו"ע בשבת: ברוך אתה ה' - מקדש השבת. אלא שמאהבת הקב"ה את בניו, נתן להם את השבת במתנה כיום מנוחה. וכלשון התפילה בשמו"ע בשבת בבוקר: "כי לישראל עמך - נתת באהבה". וכתר עמם ברית שישמרו את השבת, כמבואר בגמ' בסנהדרין (נח): ולכן נאמר "ביני ובין בני ישראל - אות היא לעולם".

ואם ח"ו יהודי לא שומר שבת - הוא מפר בכך את הברית שנכרתה בינו לקב"ה, ולכן נחשב ככופר וכבוגד בברית שהקב"ה כרת עמו באופן אישי. ובמהות מעשיו דומה - לעובד עבודה זרה, שבשני מקרים אלו הוא אומר, שאינו חפץ בקשר עם הקב"ה. לפיכך העונש בשניהם שווה, כלומר - בסקילה שהיא מיתה חמורה.

מהי הסיבה שגוי ששומר שבת - חייב מיתה

ולכן מבואר בגמ' בסנהדרין (נח): שגוי ששומר שבת כדי לקיים את ציווי הקב"ה לשמור שבת, ולא בגלל שרצה לנוח באותו היום מעבודתו כיום חופשי - חייב מיתה בידי שמים. מאחר ומהות השבת היא - ברית וקשר פנימי שקיים בין הקב"ה לישראל בלבד. כמו כן מבואר בחז"ל, שדומה הקשר הזה שבין: הקב"ה - השבת - וישראל, לקשר של קידושין ונישואין. ולכן אמרו האמוראים בשבת (קט), ובב"ק (לב). על השבת "בואי כלה, בואי כלה" כפשוטו. או שאמרו "בואו ונצא לקראת שבת - מלכתא". וכן האריך השל"ה הקדוש במסכת שבת לבאר שהשבת נחשבת ככלתו של הקב"ה כביכול, ואת הכלה הזאת הוא נתן לישראל. ולפי זה כשהגוי שומר את השבת, שהיא כלתו של הקב"ה שנתנה לישראל - נחשב כלוקח אשת איש של ישראל ולכן חייב מיתה בידי שמים.

וכן כשהגוי שומר שבת, נחשב הוא גם כמורד במלכות שמים וכגזלן, כי נכנס למקום שאסור לו להיכנס אליו, וכגזול חפץ ששייך ליהודי בלבד. וכלשון התפילה בשבת בבוקר: "ולא נתת לגויי הארצות... וגם במנוחתו - לא ישכנו ערלים". נמצא שאם הגוי נח בשבת כדי לקיים את מצוות השבת שנצטוו בה ישראל בלבד - הוא גוזל בכך מהיהודי את המתנה שקיבל מהקב"ה.

נמצא למסקנה שישנן ג' סיבות למה גוי ששבת חייב מיתה בידי שמים.

א. מורד במלכות שמים, שלקח מהקב"ה מה שנתן דווקא לעמו ישראל ולא לגויים.

ב. לקח את הכלה שהיא אשתו של איש ישראל, ונחשב מבחינה רוחנית כבא על אשת איש של הישראל.

ג. גנב דבר ששייך ליהודי ולקחו לעצמו. וקימ"ל שגוי שגנב אפילו שווה פרוטה חייב מיתה. וכ"ש כשגונב את השבת ששווה יותר מכל חללו של העולם, שחייב מיתה על כך.

אמנם מאחר ובכל שלושת הטעמים שהוזכרו לא עשה הגוי פעולה גשמית של הוצאת חפץ מבעלותו של הישראל, אלא שמר בביתו את השבת, לכן עונשו בידי שמים בלבד ולא בידי בית הדין.

מהי הסיבה שרשעי ישראל ששמרו שבת - לא נענשים בשבת

לאור האמור מובן למה אמרו חז"ל שיהודים ששמרו שבת בחייהם, אפילו אם חטאו בדברים אחרים שמחמתם מגיע להם עונש בגיהנום, בכל זאת בשבת הם יוצאים מהגיהנום לגן עדן.

ד. בנידון השאלה, מכיון שקימ"ל בשו"ע שם (סעיף יז) ששבת חייבים רק אם ברור לנו שהיה לנחבל עבודה שבגלל החבלה הוא הפסיד אותה. ובמקרה דנן, התברר למפרע, שגם אם לא היה חובל בו - לא היה הנחבל עובד באותם יומיים ששכב בביתו. כיון שרוב הסיכויים שהיה נמצא ביומיים אלו כבר בעולם האמת. ואפילו אם היה נשאר בחיים, אולם עקב החבלה שהיה מקבל מחמת התאונה, שהיתה באותו המקום בו היה יושב - ודאי שהיה נעדר במקרה הטוב לפחות יומיים מהעבודה. נמצא שהחובל לא הפסיד לנחבל מלהרוויח כסף בעבודתו באותם היומיים ששכב במיטתו, כי כעת ברור לנו, שגם ללא מעשה החובל, הפועל לא היה עובד ביומיים אלו.

4. עיין ברמ"א חו"מ (ס"א, סעיפים ג, ה) ובסמ"ע שם (ס"ק יז), ובש"ך שם (ס"ק יג).

5. חיוב ברכות הגומל, ושעשה לי נס במקום הזה, קיים - רק למי שהיה בפועל במקום הסכנה וניצל. משא"כ ראובן שנחבל בנידון דנן, הרי לא היה במקום הסכנה אלא נשאר בביתו. ועל מקרה דומה לזה אמרה הגמ' בנדה (לא). שהנביא ישעיהו (יב) משבח את הקב"ה "אודך ה' - כי אנפת בי". ונותנת שם הגמ' דוגמא לכך. כגון אם אדם רצה להפליג בספינה, ולפתע נכנס לו קוץ ברגלו שמנע ממנו להגיע לספינה, והצטער על כך מאד. ולבסוף שמע שהספינה הוז טבעה בים, וכעת הוא שמח שה' סובב שנכנס לו קוץ ברגלו שמחמתו ניצלו חייו.

נמצא שאע"פ שישנו חיוב לניצול להודות לקב"ה שסובב לו כאב מועט כדי להציל את חייו, וראוי שיתכוון לכך כשמתפלל שמו"ע בתפילת "מודים אנחנו לך" וכו', אולם הוא פטור מלברך ברכת הגומל. וכן כשיעבור ליד המקום שנפל או שקרתה שם התאונה, אינו מברך "שעשה לי נס במקום הזה" בשם ומלכות, מאחר והרי לא היה בפועל במקום כשקרתה התאונה, ועיין בשו"ע אור"ח (ס"ה ריח-ריט) שם מבוארים גדרים אלו בהרחבה.

מסרים ורעיונות בפרשת השבוע

ההבדלים בין שבת למועדים

כתוב בפרשה (כג, ב-ד) כדלהלן: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם - מועדי ה'... ששת ימים תעשה מלאכה ויום השביעי שבת שבתון וכו'... אלה מועדי ה' מקראי קדש - אשר תקראו אותם במועדים" ע"כ. וכתב רש"י (פסוק ג) מה ענין שבת אצל מועדות? ללמדך, שכל המחלל את המועדות - מעלין עליו כאילו חילל את השבת. וכל המקיים את המועדות - מעלין עליו כאילו קיים את השבתות, עכ"ל מתורת כהנים.

נמצאו למדים, שנצטוונו מהתורה לשמור את השבת ואת מועדי השנה, וגם במועדים נאסר עלינו לעשות כל מלאכה שאינה לצורך אוכל נפש. ולמדנו מדברי התורה כהנים שהובאו ברש"י, שאע"פ שודאי ששמירת שבת חמורה יותר משמירת יו"ט, מאחר ומי שחילל שבת ר"ל - עונשו במיתת סקילה, שהיא מיתה חמורה. ואילו מי שמחלל יו"ט ר"ל - עובר על לאו שעונשו ל"ט מלקות. בכל זאת סמיכות הפסוקים בתורה מלמדים אותנו, שרצון הקב"ה שנחשיב את שניהם באופן שווה, ונקפיד על שמירתם וכיבודם כראוי.

והנה בהבנה הפנימית של המועדים - ישנם מספר הבדלים מהותיים בין השבת ליו"ט. וננסה בס"ד להבהיר מעט מזעיר את הטעם להבדלים אלו. ובתחילה נבאר בס"ד את יסוד קדושת השבת ומהותה.

מאחר ובהיותם בחיים כרתו ברית אמונה עם הקב"ה, ונעשו עמו ביום זה שותפים במעשה בראשית כמבואר בגמ' בשבת (ק"ט). ולכן כשם שבעולם הזה היו שותפים בשבת עם הקב"ה - כך גם לאחר פטירתם הם נשארים עמו בברית האמונה ביום זה, ולכן פטורים בשבת מעונש, ומתענגים בגן עדן, בזכות שענינו את השבת בחייהם.

מהו הגורם לקדושת יום טוב

והנה לעומת קדושת השבת שקבעה הקב"ה בבריאה מעצמו, ואין לישראל חלק ביצירתה. אולם יום טוב - מהותו אחרת. כלומר, מצד אחד התורה, וחז"ל, קבעו את האיסורים והחיובים שקיימים ביום טוב. אולם באיזה יום יחול היום טוב במהלך ימי השבוע - רק הסנהדרין של חכמי ישראל קובעים. כלומר, לאחר שבאים שני עדים מבני ישראל שמעידים בפניהם על ראיית הלבנה, ולאחר שאישרו הסנהדרין את עדותם כאמיתית, ע"פ זה הם קובעים מתי יחול היום הראשון של החודש, ולפי קביעתם נדע - מתי יחול באותו החודש היום שבו כתוב בתורה שיש יו"ט.

וממילא בכפוף להחלטתם - חלה קדושת היו"ט שחל באותו החודש. ולמשל ב-ט"ו בחודש תשרי או ניסן - יחול קדושת היו"ט של סוכות או פסח וכיוצא בכך.

ולאור זאת דנים בשמים מי שומר את היו"ט או ח"ו להיפך. וכך גם כתב רש"י במסכת שבת (י"ד) בד"ה אטו שבת וכו'... שעל ידי קדושת ישראל [את החודש] - נתקדשו הם. ואילו לא נתקדשו ישראל [כלומר - אם ב"ד לא יקדש את החודשים] - לא היו קובעים חודשים [וכן לא היו] קוראים מועדים בבית הדין, עכ"ל. נמצא שחכמי ישראל לאחר קבלת העדות מבני ישראל - הם אלו שיצרו את חלות קדושת היום המסוים כיום טוב עם כל ההשלכות שבכך.

מהי הסיבה שגוי ששומר יו"ט אינו נענש

לפי זה מובן שאין בשמירת יו"ט ברית בין הקב"ה לישראל. כי ישראל הם אלו שיוצרים את קדושת היום ולא בשמים, נמצא שהקב"ה לא נתן לישראל את קדושת היו"ט, אלא הפוך - ישראל נתנו אותו לקב"ה. ולכן גוי ששומר יו"ט - לא ייענש על כך. ודינו דומה לגוי שיניח תפילין או ישב בסוכה, שלא יקבל על כך שכן, ומעשיו נחשבים כמעשה קוף בלבד. ולכן גם לא ייענש על כך, כי לא לקח מישראל שום דבר שניתן להם. ויובן בזה גם למה לדעת רוב רבותינו הראשונים אין החוטאים יוצאים מהגיהנום ביו"ט, כי לא חל על יום זה ברית בין הקב"ה לישראל, מאחר וקדושתו נוצרה ע"י ישראל בלבד.

ביאור ע"פ דרוש, למה אין עונש מיתה למחלל יו"ט

והנה אע"פ שהחיוב לשמור שבת ויו"ט והעונש הראוי למי שמחללו התורה בלבד קובעת, ואין לנו שום הבנה בכך, ועלינו מוטל החיוב לקיים את האמור בתורה ככתבו וכלשונו. אולם כדי לקרב מעט את הדבר להבנתנו על דרך הדרוש בלבד, אולי ניתן לומר, שמכיון שבני ישראל הם אלו שיצרו את חלות קדושת היו"ט באותו היום, ובשמים כפופים להחלטתם, לכן לא ניתן לחייב מיתה למי שעבר על מעשי בני אדם, ודינו כמו אדם שעבר על לאו שעונשו ל"ט מלקות. וכשם שהעובר על דברי חכמים [בנידון אחר] עובר על לאו של "לא תסור מכל אשר יורוך" או על לאו אחר, אבל אין חיוב מיתה על כך, אלא עונשו מלקות בלבד, הוא הדין כשמחלל את היו"ט שקדושתו באותו היום נוצרה ע"י החכמים שקבעו שיום זה יהיה היו"ט. ולכן כשמחללו ג"כ עובר על לאו של איסור מלאכה ביו"ט בלבד, ועונשו ל"ט מלקות ולא נענש בעונשי מיתה או כרת שייכים רק באיסורים שנוצרו ע"י הקב"ה בלבד. ועכ"פ כאמור דברינו כאן הינם על דרך הדרוש בלבד, ואין בהם שום נפקא מינה למעשה.

החילוק בין חיוב העונש שבשבת, לשמחה שביו"ט

והנה לגבי כיבוד השבת נאמר ע"י הנביא ישעיהו (נח, א) "וקראת לשבת - עונג". ואילו לגבי כיבוד יו"ט כתבה התורה בדברים (טז, יד) "ושמחת בחגך, והיית - אך שמח". כלומר, את השבת נצטוונו לענג, ואילו ביו"ט נצטוונו לשמוח בו. והנה ההבדל בין עונג לשמחה הוא - שמחה נגרמת בעקבות דברים חיצוניים, שגורמים לאדם לשמוח כמו: מאכלים משובחים, ביגוד נאה, בשורה משמחת וכו'. ולכן אמרו חז"ל שמחת יו"ט היא לפי ענינו של כל אחד ממה שהוא שמח. דהיינו, האנשים מקיימים מצוות שמחה ע"י אכילת בשר, ושתית יין. הנשים מקיימות את מצוות השמחה ע"י בגדים צבעוניים חדשים, וילדים קטנים מקיימים זאת ע"י אכילת מיני מתקה.

משא"כ ביחס לעונג שנצטוונו לענג את השבת מהותו - להתענג מעצם הדבר שלפנינו, ולא שהעונג יגרם מחמת גורמים חיצוניים. דהיינו להתענג - מעצם יום השבת. ולכן רוב בני אדם מכיון שמאכלים משובחים גורמים להם להתענג, עליהם לאכול זאת בשבת כדי להתענג בשבת. אולם נפסקה ההלכה בשו"ע אור"ח בהל' שבת (סי' רפה, ג) שאין האכילה תנאי הכרחי לעונג שבת. ולכן מי שיש לו עונג גדול יותר אם יצום בשבת או אם יבכה בשבת מסיבות שונות - רשאי לצום ולבכות, כי לגבי אותו אדם במצבו הנוכחי - זה מה שיגרום לו את העונג. משא"כ לגבי חיוב שמחה שנאמר ביו"ט - ודאי שאדם אינו שמח אם בוכה או צם. ולכן ביו"ט לא יוצא ידי חובת שמחה ע"י הבכי והצום.

מפני מה יש חיוב מיוחד ביו"ט לשמח את העניים מה שלא קיים בשבת

לאור האמור יובנו בס"ד היטב דברי הוזהר הקדוש בפ' יתרו (דף פח, ט), וכן דברי הרמב"ם בהל' יו"ט (י, יח) שחייבו ביו"ט לשמח גם את העניים בכל צורכי סעודת יו"ט כולל בבשר ודגים. ואם משמח רק את עצמו ומשפחתו ולא משמח את העניים, נחשבת שמחתו כ"פרש" כלומר - כדבר מאוס. וכפי שנאמר במלאכי (ב, ג) "וזריתי פרש על פניכם - פרש - חגיכם". אולם לגבי שבת לא כתבו כך. מאחר ולגבי שבת מלבד חיוב הצדקה שקיים בכל יום לעזור לנזקקים, לא נאמר שבגדרי עונג שבת ישנו חיוב גם לעזור לעניים.

וטעם החילוק הוא, מאחר ובשבת התחייבנו לענגו כלומר, לשמוח עם עצם יום השבת שבו אנו נמצאים בברית נצחית, ובקשר של קיימא עם הקב"ה כמו בעל עם אשתו. ולכן לא נצטוונו לעשות בו דברים חיצוניים כדי לשמוח באמצעותם או לשתף אנשים נוספים יחד עמנו, אלא כל אחד צריך להתענג באופן אישי עם יום קדוש זה. לפיכך לא נצטוונו בחיובי צדקה מיוחדים ביום השבת.

משא"כ לגבי יו"ט נצטוונו לשתף בשמחתנו את שאר הנזקקים לשמחה. כי כל חלות קדושת היום נעשתה ע"י חכמי ישראל שפסקו זאת על סמך עדים שבאו מכל גוויי ישראל. נמצא שכל ישראל היו שותפים ישירות ובאופן עקיף ביצירת קדושת היו"ט ביום זה דווקא. לפיכך מאחר וקביעת היו"ט נעשתה ע"י כלל ישראל, לכן גם מצוות השמחה בחג תעשה בשותפות של כלל ישראל. ולכן ישנו חיוב לשמח גם את העניים שבשכונתך שישמחו ביו"ט, והדרך לכך נעשית ע"י שיהיה להם את כל צורכי סעודות היו"ט בעין יפה.

לאור האמור, מובנים לנו מעט דברי חז"ל שהביא רש"י, שהובאו בתחילת המאמר, שהתורה השוותה את קדושת השבת ליו"ט ללמדנו, שלמרות שגדריהם שונים, אולם מאחר וכך רצון הקב"ה שנעשה, לכן החיוב לשמור על קדושת הימים הטובים למרות שישראל קבעו אותו ויצרו את קדושת היום - זהים לחיוב שיש לנו לשמור את השבת שאת קדושתה שמר הקב"ה.

ביבמות סד:

מהי "קטלנית" ?

כתוב בגמ' ביבמות (סד:) שאשה שמתו שני בעליה, לדעת רבי - אסור לה להינשא לאדם שלישי, שמא ימות גם הוא כקודמיו. ולדעת רבי שמעון בן גמליאל - מותר לה להינשא לאדם שלישי. אלא שאם גם הוא ימות - יאסר לה להינשא לאדם רביעי. מחלוקת רבי ורשב"ג הינה, האם חזקה נקבעת לאחר שתי פעמים, או לאחר שלש פעמים. ולהלכה בנידון דנן, מכיון שישנו חשש לחיי האיש שינשא אותה, לכן מחמת ספק נפשות פוסקים לחומרא ואסור לאשה להינשא לאדם שלישי.

הסיבה שמחמתה נאסר לאשה שמתו שני בעליה להינשא לאחר
והנה נחלקו האמוראים מהו הטעם שמחמתו חששו חז"ל, שמא מחמת האשה מתו בעליה הראשונים. לדעת רב הונא, חוששים שמא יש בגופה חומר שמסכן את חיי האדם שחי עמה חיי אישות. ולדעת רב אשי החשש הוא, שמא נולדה במזל שתחיה ללא בעל, ובעוני גדול, ומסיבה זו מתו שני בעליה הראשונים, כמבואר בשו"ת הרא"ש (כלל נג, ס"ח).

ומביאה שם הגמ' שתי נפק"מ להלכה בין השיטות: א. אם אחד מהבעלים מת בגלל שנפל ממקום גבוה או מחמת תאונה ולא בגלל מחלה. ב. שמת כאשר האשה היתה רק מקודשת ולא נשואה לו, כלומר, שעדיין לא חיו חיי אישות. שלדעת רב הונא, מכיון שברור שמת לא בגלל חיי האישות - מותר לאשה להינשא לאדם אחר. ולדעת רב אשי שחוששים שמזלה הרע גרם שתהיה אלמנה ועניה, לא משנה מחמת איזו סיבה מתו בעליה, מסתכלים על התוצאה הסופית, ששני אנשים שהיו נשואים/מאורסים לה מתו, ולכן חוששים שמא כל מי שינשא לה ימות כמותם.

הכרעת הפוסקים שהאשה הוחזקה למסוכנת לאחר פעמיים בלבד
הרמב"ם (פ' כא מאיסורי ביאה, הל' לא), הטור, השו"ע והרמ"א אעה"ז (ס' ט, א) נקטו כולם לחומרא כרבי שלאחר שמתו שני בעלים - אסור לאשה להינשא לאדם שלישי, כי חוששים שמא הוחזקה שהבעלים שלה מתו מחמתה, ולכן בגלל ספק נפשות לחיי אנשים נוספים, בי"ד לא מתיר לה להינשא פעם שלישית. אולם בדיעבד, אם האדם השלישי ידע את עברה של האשה עם בעליה הקודמים, ולמרות זאת הסכים מרצונו לקדש אותה בפני שני עדים כשרים, לדעת הרמב"ם והשו"ע - לא מוציאים אותה מבעלה.

ויותר מכך כתב הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (ס' קמו), שהחשש שהבעל השלישי ימות, הוא לא בגלל שישנו איסור בדבר, אלא בגלל פחד, וניחוש, שאולי ישנן שעות ביום שהאנשים החלשים יינזקו מחמתן. ולכן אם האדם השלישי לא חושש לכך - בי"ד לא מונע ממנו מלקדש את האשה. והוסיף שם, שכך נהגו גם להורות רבותינו הגדולים מספרד: הר"ף, והר"י מגאש. וגם הרמב"ם עצמו בהיותו רב במצרים, הורה כך הלכה למעשה לשואלים אותו. ויותר מכך, הם עודדו את האשה ואת הבעל השלישי להתקדש לכתחילה בפני שני עדים כשרים בצנעה, כדי שהאשה לא תתעגל לכל חייה, ובפרט כשהאשה עדיין צעירה. ולאחר הקידושין כשהזוג התקדש בצנעה - בי"ד היה משיאם, וכותב להם את הכתובה, וע"ש בתשובת הרמב"ם.

אולם הרא"ש בכתובות (פ' ד, ס' ג) ובשו"ת הרשב"א (ח"ג ס' שסד), הנמוקי יוסף ביבמות (כ. בדפיהר"ף), ובשו"ת הר"ן (ס' כח), החמירו מאד על כך בגלל סכנת נפשות לבעל השלישי. ולדעתם אפילו אם נשאת לאדם שלישי, ואפילו שהוא מסכים לכך ואינו חושש שימות, בכל זאת בי"ד היו כופים אותם להתגרש, כי חמירא סכנתא - מאיסורא. והנה לדינא בזמן הזה, אם הבעל השלישי ידע שמתו לאשה שני בעליה הראשונים, ובכל זאת נשא אותה - לא כופים אותו לגרשה. ובפרט בזמן הזה שיש חרם של רבינו גרשום שלא לגרש אשה בעל כורחה, לכן אם האשה לא הטעתה אותו בעובדות - לא יוכל לגרשה בעל כורחה, וכך גם פסק להלכה בשו"ת חת"ס אעה"ז (ס' כג).

והנה בהלכות חמורות אלו, מכיון שדיני נפשות כרוכים בהם - רק גדולי ההוראה שבכל דור מוסמכים לדון בהן. ונביא להלן בס"ד כידיעה בלבד צדדים נוספים שמצרפים אותם במקרים שלא יקרו עוד בישראל, כדי להקל ולהתיר לאשה לשאת אדם שלישי, ולפעמים אפילו גם רביעי, אלא שההכרעה בכך נתונה כאמור רק לגדולי ההוראה שבדור.

מקרים שמבואר בפוסקים להקל להינשא לשלישי

הרמ"א באהע"ז (ס' ט, א) מביא את שו"ת הרשב"א המיוחס לרמב"ן (ס' שיא) שאע"פ שלדינא נוקטים כרב אשי שהיה בתראי, שהמזל הרע של האשה הוא זה שגרם שימותו בעליה, אולם למעשה במקרים רבים מקילים כדעת רב הונא, שהסיבה שחוששים שמתו בעליה הינה - בגלל שישנה סכנה בריאותית לחיות עמה חיי אישות. ולפיכך חשש זה קיים רק אם הבעלים מתו מחמת מחלה או נפטרו במיטתם באופן פתאומי, שאז חוששים שמא האשה גרמה להם לחלות בכך.

אבל אם אחד משני הבעלים, וכ"ש אם שניהם מתו מחמת סיבה צדדית שאיננה מחלה כמו: תאונת דרכים, תאונת עבודה, במלחמה, פיגועים וכיו"ב - במקרה זה מותר לה להינשא לאדם שלישי.

כמו כן כתב בבית שמואל שם (ס' קו), שאם אחד מהבעלים מת זקן כלומר, מעל גיל שבעים כמבואר בשו"ת חת"ס אעה"ז (ס' כג), מקילים, כי טוענים שהוא מת בגלל שהגיע זמנו למות ולא מחמתה. כמו כן כתב שם בב"ש בשם שו"ת תרומת הדשן (ס' ריא), ושו"ת הריב"ש (ס' רמג), שאם היתה מכת מדינה באותו הזמן, כמו בעוה"ד מחלת הקורונה והמסתעף מכך ר"ל - תולים שזוהי הסיבה שמחמתה מת הבעל כלומר - מזלם הרע של אנשי המדינה גרם לכך - ולא מזלה של האשה. כמו כן, אם ידוע שאחד משני הבעלים היה חולה במחלה מסוימת עוד לפני שהתחתן עם אשה זו, ולבסוף מת מחמת אותה מחלה - תולים שמת מחמת מחלתו הראשונית, ולא בגלל מזלה של האשה, ומתירים לה לשאת אדם שלישי.

נוסיף עוד, שכל ההגבלות שנאמרו לאשה שמתו שני בעליה לשאת אדם שלישי - אינן קיימות אם היא לא התאלמנה פעמיים, אלא התגרשה פעמיים או אפילו פעם אחת התגרשה ופעם אחת התאלמנה. כמו כן אם האשה לא היתה נשואה לשני האנשים שמתו או עכ"פ לאחד מהם, אלא שחיה עמם חיי אישות בהפקרות רח"ל ללא קידושין ונישואין או ע"י מושג שנקרא אצל הגויים "נישואים אזרחיים" וכדומה, ובפרט שידוע שבמקרים אלו הם חיים באופן שיש בו איסור כרת, במקרים אלו למרות שאח"כ מתו האנשים שחיו עמה, אין מיתתם אוסרת אותה לאחר שתחזור בתשובה, להתחתן בקדושה וטהרה עם אנשים אחרים.

העלון יוצא לע"נ: הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

מעייני החיזוק

גליון 55 | שנה ב'

לעילוי נשמת מו"ח הגאון הגדול רבי אברהם ב"ר שמשון רפאל ארלנגר זצוק"ל

מרגיש שהכבוד שיש לשני זה חסרון אצלו, ואנו עוסקים בתיקון החטא הנ"ל ועי"ז אדם מרגיש שלימות בעצמו ועי"ז הוא מונע מעצמו כל מחלות הנפש והגוף שיש לאדם, וזה הענין של אייר ש'אני ה' רופא'יך. כמו שידוע ששאלו לרמב"ם שהיה הרופא של מלך מצרים איך הוא יכול להיות הרופא של מלך מצרים הרי מלך מצרים אף פעם לא היה חולה, וענה להם הרמב"ם שכתוב 'כל המחלה אשר שמת'י במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופא'יך' והקשה הרמב"ם שמצד אחד כתוב כל המחלה אשר שמת'י במצרים לא אשים עליך דהיינו שלא יהיה מחלות ומצד שני כתוב כי אני ה' רופא'יך דהיינו דהקב"ה מרפא את החולים, ומשמע מזה שכן יש מחלות, ותירץ הרמב"ם שהוא נותן למלך מצרים דברים שגורמים לו שהוא לא יגיע לידי חולי וזה הרפואה הגדולה ביותר וזה כל היסוד של עם ישראל שאדם צריך להרגיש שכל החיים שלו זה ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא ועי"ז זוכים שאין שום מחלות. וסיפר לי ידידי הרב רפאל שליט"א שבצעירותו הלך לשמוע שיחות מהמשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצוק"ל ואמר בכל שיחותיו שהרבה בנ"א מגיעים לגיל מסוים ומרגישים שאין להם סיפוק מחמת שאין להם משרות וכו', וכמה חיזק שאדם צריך להרגיש כשהוא לומד תורה ומקיים מצוות שזה עיקר שלימותו של אדם. ושמעתי מעשה מאחד מגדולי הדור שהלך לכ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל וא"ל שהוא כבר יודע את כל הש"ס והשו"ע ואין לו שום משרה, והיה מזה בדכדוך גדול, ואמר לו כ"ק אדמו"ר זצ"ל שרוב גדולי הונגריה ורבני הונגריה התחילו את מעמדם למעלה מגיל שבעים. והוסיף ע"ז מה ששלמה המלך אומר במשלי (ג טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד' דאם אדם מרגיש שיש לו אורך ימים בימינו יש לו עושר וכבוד בשמאלו, ואם

אנו נמצאים בתחילת זמן קיץ תשפ"ב וימי הספירה שהם ימי הכנה לקבלת התורה.

והארכנו בשבוע של פרשת קדושים בדבריו הנפלאים של המשך חכמה והקדושת לוי בענין של קדושה שענינו זה ענין שלימות דהיינו שהקב"ה דורש בפרשת קדושים 'קדושים תהיו כי קדוש אני' דכמו שהקב"ה יש לו שלמות ולא חסר לו שום דבר בעולמו כך צריך האדם להרגיש שלא חסר לו כלום זולת מה דהתירה התורה, כמו שכתב רש"י 'קדושים תהיו- שתהיו פרושים מן העריות'. ולדעת הרמב"ן צריך גם להיזהר מדברים המותרים, כמו שכתב הרמב"ן 'שלא תהיה נבל ברשות התורה'.

וזה עיקר ההכנה לקבלת התורה שזה ע"י שנרגיש שכל השלימות של התורה זה ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא כמו שכתוב במסילת ישרים כי שלימות האדם זה לימוד התורה וזולת זה אין שלימות באדם.

וראיתי תוספת בספר קדושת לוי דהסביר לפי הנ"ל מדוע בר"ח אומרים בשיר של יום ברכי נפשי משום דמסיימים יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם דהיינו דהרשעים העמידו לאדם שלימות זולת התורה כמו שידוע, ומהחטא של אדם הראשון נפגמה הלבנה ומש"ה בר"ח שכל ענינו זה לתקן את פגם הלבנה מש"ה אומרים יתמו מלשום תמימות חטאים מן הארץ, ונרגיש ששלימות האדם זה ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא.

והוסיף לי ידידי הרה"ג רבי רפאל חסן שליט"א דבר"ח אייר איכא מעלה מיוחדת דר"ת אייר זה אני ה' רופא'יך משום דדווקא באייר ע"י שמתעסקים באבילות על תלמידי ר"ע שמתו מחמת שלא נהגו כבוד זה בזה, דבדקות הענין ידוע שכל ענין הכבוד של אדם שהוא רודף אחריו זה מחמת שהוא מרגיש שחסר לו ומזה

אדם מחפש עושר וכבוד בצעירותו לא מובטח לו שיש לו אורך ימים בימינו, וזה החיזוק של תחילת הזמן להרגיש את השלימות האמיתית שיש לנו בלימוד התורה וקיום המצוות ולא לחפש מה שיש לשני אלא להיות שמח בחלקו ועי"ז יש אורך ימים בימינו ולבסוף זוכים לעושר וכבוד בשמאלו. ולפי הנ"ל מבואר היטב מדוע כל החולים נתרפאו בשבועות דע"י שהיה ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא נסתלקו כל המחלות כי היה שם שלימות וממילא נהיו שלמים גם בגופם, וזה מה שאחז"ל (ערובין נד) החש בראשו יעסוק בתורה החש בגופו יעסוק בתורה עיי"ש, והביאור הוא כמ"ש דע"י שעוסק בתורה נהיה אדם שלם וממילא גם גופו נהיה שלם.

ובודאי שכל השלימות זה רק ע"י שאדם לא יקנא בשני ויתן כבוד לשני כדי לתקן את סיבת פטירת תלמידי ר"ע. והחיזוק הגדול כבר כתבנו, דידוע מה שאומר הנביא (ירמיהו לא) 'קול ברמה נשמע' על רחל אמנו 'כי יש שכר לפעולתך אמר ה', וידוע הקושיא שמקשים העולם איך רחל יכלה לוותר על יעקב אבינו בשביל לאה הרי זה על חשבון יעקב אבינו, והתירוץ הפשוט בזה דכל מה דיעקב רצה את רחל זה מחמת שהיה לה את מידת הוותרנות ועי"ז כתוב שיעקב אבינו עבד שבע שנים בשביל רחל ורחל בשעה שעמדה להינשא ליעקב והכינה עצמה שבע שנים להינשא ליעקב ע"מ שעם ישראל יקום ממנה ועמד בפניה הניסיון של לאה הרגישה שגם רצונו של יעקב שהיא תוותר שהרי זה כל שאיפותיו להקים עם רחל את עם ישראל, אבל עדיין קשה אם כל המטרה של יעקב זה להנשא לרחל מחמת שברחל יש את ענין המידות אז מה הרויחה רחל בויתור שלה, ומצאתי בספר

בית הלוי על התורה דכתב דבעם ישראל יש ענין ערבות, וכשאחד עושה מצוה גורם שלשני יהיה טוב ולהיפך ח"ו, ובזה מחזק שם בגודל החטא של לשון הרע עיי"ש. ולפי"ז מבואר היטב דבודאי רוב שבטי י-ה הם מלאה אבל כיון שרחל גרמה את זה אז זה מתייחס אליה וכמו שאומרים בהגדה של פסח 'ארבע אימהות' דרחל ג"כ נחשבת רחל אמנו ולא דודה שלנו כיון שהיא גרמה ליעקב להתחתן עם לאה, ומבאר הבית הלוי דהוא כמו שאמרינן בגמ' (ברכות יז) כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מע"ש לע"ש, ומסבירים המפרשים שיש ענין שאדם מכוח הזכויות שלו כל העולם ניזון אבל הוא עצמו לא מקבל פרנסה דכל הזכויות שלו רק אחרים מקבלים מזה אבל הוא עצמו לא, ומבאר הבית הלוי שאצל רחל מכוח הויתור שלה נולדו כל השבטי י-ה **ללאה**, וכמו שמבואר בדודאי ראובן שלאה אמרה לרחל המעט קחתך את אישי ורחל שתקה, ומדודאים אלו נולד יששכר ולכאורה רחל ששתקה היתה אמורה להיפקד, ורואים מכאן שיש מצב שאדם מהזכויות שלו הוא פועל אצל אחרים אבל אצלו לא.

וכמה חיזוק יש בויתור של רחל שכל שנה נולד בן ללאה וכולם גרים באותו בית ורחל מוזמנת כל שנה ל'שלום זכר' ובריתו והכל מתייחס אליה ולא מרגישה שום פגם בזה שזה לא אצלה אלא אצל אחותה. וכמה אנשים צריכים להתחזק שרואים שיש אצל השני שמחה לא לקנאות אלא לשמוח עם השני וללמוד מרחל שהיתה עקרה בבית יעקב ולא קינאה באחותה אלא כל חייה חיה בויתור, ועי"ז אמר הנביא כי יש שכר לפעולתך אמר ה'.

**לזכות ידידינו הרב משה והרב רפאל
חסן להצלחה בכל העניינים ולע"נ
אביהם הרב יהושע בן מרים שז"ל**

**לזכות ידידי הרב יונתן חיים בן מלכה
הי"ו שכל העלונים הוא בזכותו ע"י
דידו משה בן שרה ומשפחתו**

פנינים משולחן רבינו הגאון

רבי אברהם מנחובסקי זללה"ה

אמור תשפ"ב ♦ גליין תע"ו

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

טעה וענה היום כך וכך

וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' (ס"ו כ"ג)

הנה איתא בשולחן ערוך (ס"ו תפ"ט סע' ד') דאם שאלוהו כמה לעומר יאמר אתמול היה כך וכך, שאם יענה היום כך וכך, לא יוכל לספור ולברך, למאן דאמר מצוות אין צריכות כוונה, ואף דקיימא לן מצוות צריכות כוונה, מכל מקום לענין ברכה חיישינן להסוברים דמצוות אין צריכות כוונה. וזה אפילו בענה בבין השמשות.

[כך כתב הגר"א (ס"ו תפ"ט סע' ד'). ובמגן אברהם (ס"ו ס' סק"ג) כתב דכיון דספירת העומר בזמן הזה דרבנן, אמרינן דבדיני דרבנן אין צריכות כוונה, וכתב שכן הוא ברדב"ז (ס"ו אלף צ"ד), וכבר כתבו רבנן בתראי דלא אשכחן כן ברדב"ז. ובמשנה ברורה (ס"ו ס' סק"י) פסק דגם בדרבנן מצוות צריכות כוונה].

אך כתב במשנה ברורה (ס"ו תפ"ט ס"ק כ"ב) דכל זה בשבוע הראשון דלאחר מכן כיון דלא הזכיר השבועות חזינו דמכוון שלא לצאת. אך באמר את הימים וגם השבועות הדרינן דלא יוכל לברך.

תיקן תוך כדי דיבור

הנה יש לעיין אם יש ליה תקנתא כשראה שענה לחבירו ולא אמר אתמול, שיאמר תוך כדי דיבור לתשובתו, ועוד יום, כגון שברביעי לעומר ענה היום ארבעה ימים, יאמר עכשיו ועוד יום, דזה הוה כאמר חמשה ואם כן לא ספר.

א. שנים ועוד שנים

הנה כתב במשנה ברורה (ס"ו תפ"ט ס"ק י"א) בשם האחרונים דאם אמר בלשון אחר, כגון ביום ל"ט אמר היום ארבעים חסר אחת, נמי יצא.

ודנו בפוסקים באומר באופנים אחרים, כגון ביום הרביעי אמר שנים ועוד שנים האם יצא, מי אמרינן דדוקא באמר ארבעים חסר אחת מפאת דזה לישנא דארבעים חסר אחת לגבי מלקות ומלאכת שבת, או דילמא בכל גווני מהני. ולכאורה מהני בכל גווני. [ועיין בתשובות פרי הארץ להר"ם מורחי ס"י י', מובא בגליון הגרע"א ריש ס"ו תפ"ט].

אמנם אף אם נימא דלא יצא ידי חובתו, מכל מקום לענין אמירתו ארבעה הא השתא אמר חמשה ובטל הא שאמר ארבעה.

ב. תוך כדי דיבור לגרע

אך זה יהא תליא בדין תוך כדי דיבור דמהני לטיבותא, כגון באמר הקל הקדוש בעשרת ימי תשובה דאם יאמר המלך הקדוש תוך כדי דיבור שפיר דמי, וכן באמר מקדש השבת ותיקן למקדש ישראל והזמנים, מהו להיפוך, כגון שאמר מקדש השבת כדינו וטעה שצריך לומר מקדש ישראל והזמנים, ותיקן זאת כדי דיבור, והאמת שלא היה צריך לתקן, אם הפסיד הברכה.

ודן בזה בדעת תורה (למהרש"ם ס"י קי"ד סע' ו') בהג"ה לנכד המהרש"ם הגאון רבי שלום שוודראן זצ"ל, והביא מדברי המלחמות (ברכות ו' ב' בדפי הריף) דהנידון אם אמרינן תוך כדי דיבור לגרע היא בעיא בגמרא בברכות (י"ב א').

ובמשנה ברורה (ס"ו מ"ו ס"ק כ') מבואר דבתורת ודאי לא מהני תוך כדי דיבור לבטל ברכה מתוקנת. דהרי כתב שאם הקדים ברכת זוקף כפופים, ובתוך כדי דיבור סיים מתיר אסורים, לא יצא בזה רק זוקף כפופים. [ועוד עיין במשנה ברורה ס"ו ר"ט ס"ק ו'].

והשתא אם נימא דגם בכהאי גוונא מהני תוך כדי דיבור, וכחד גיסא דרמב"ן, אם כן שפיר עבד, והשתא יוכל לספור בברכה. [אן שיאמר מיד "שלשים" ומלת ארבע יצטרף לשלשים ויהא שלשים וארבע, או שיאמר תוך כדי דיבור "אין זה נכון"].

אמנם כד נימא דהוה ספיקא דדינא אם מהני תוך כדי דיבור לגרע, אם כן אכתי לא יוכל לברך, ואף שנצטרף להצד דמצוות צריכות כוונה גם הצד דמהני תוך כדי דיבור לגרע, מכל מקום אכתי לא יברך דהא חזינו דגם בענה בין השמשות דינא הכי. וכל שכן למאי דהבאנו מהמשנה ברורה דלא אמרינן תוך כדי דיבור לגרע אף לקולא.

[ועובדא הוה דביום טוב אחרון של פסח אמר בייעלה ויבא יום השמיני חג העצרת הזה, ובוה כתב במשנה ברורה ס"י ק"ח בשם הדרך החיים דלא יצא, וכתב שהפרי מגדים נסתפק בוה, והנה לדעת הדרך החיים חזון אך מספקא היה ליה אם אמר חג המצות ותוך כדי דיבור תיקן לשמיני עצרת או שלא אמר כלל. ובפשוטו בוה לא יחזור להתפלל דילמא אמר חג המצות ואז בתוך כדי דיבור דילמא לא נעקר להאי גיסא דאינו נעקר, ואף דנסתפק בכל זאת מכל מקום הא גם בספק ספיקא לחיובא אמרינן ספק ברכות להקל].

ג. כוונה תוך כדי דיבור

תו יש לעיין מטעמא אחרינא דיוכל לברך, דהרי אף דחיישינן להסוברים דמצוות אין צריכות כוונה, אך במכוון בהדיא שלא לצאת הא לא יצא, וכדכתב במשנה ברורה (ס"ו תפ"ט ס"ק כ"ב) דבשבוע השני יכול לברך דמהא דלא הזכיר השבועות מוכחא מילתא דאינו מכוין למצוה, ואם כן הרי בתוך כדי דיבור מכוון שלא לצאת.

אלא שזה תליא אם בתוך כדי דיבור יכול לכוון לשם מצוה, וכן לבטל המצוה בתוך כדי דיבור, וכד נימא דלא מהני, אם כן ליתא לתקנתא זו.

והנה בתבואות שור (ס"ו ד ס"ק ה') דן לענין מחשבת עבודה זרה בתוך כדי דיבור מגמר השחיטה. איברא, צריך עיון אם דברי התבואות שור מוסכמים. ועיין בחלקת יואב שנחלק על התבואות שור. ובספר הליכות שלמה בהלכות ליל הסדר נסתפק בזה.

ובהלכות קטנות (למהר"ם חגיז ח"א ס"י ק"מ) מסתפק בנתכוין רק על פרי אחד בשעת הברכה, האם מהני תוך כדי דיבור להברכה לכוון להוסיף עוד פירות. [ועוד עיין בשולחן ערוך ס"ו ר"ו סע' ו' דחזון ומברך ולא מהני לחזור בו מכוונתו].

ד. אין כאן "ארבעה"

תו יש לעיין כיון דדיבורו "ארבעה ושלשים", אין כאן "ארבעה", אם כן בטל דיבורו.

והיינו דיש לעיין במי שבתוך דבריו סח מילים אחרות דמקלקלות המשמעות, כגון באמצע שמע ישראל הוסיף מילים שאין כאן כלל משמעות של שמע ישראל, ולענין מכל מקום יצא, והרי סלקא דעתך (ברכות י"ג א') דגם בקרא קריאת שמע למפרע יצא ידי חובתו, ומי לא עסקינן שלא תהא משמעות. ואם כן גם האי תקנתא ליתא.

[ואף אם נימא דבעינן משמעות יש לומר דהכא גרע דכבר חיילא מילת "ארבעה" ורק אחר כך הוסיף מלה].

אך העירוני דכשארמר ארבעה ושלשים בטל המנין של "ארבעה", ואטו למאן דאמר מצות אין צריכות כוונה, וספר ארבעה ועשרים ובאמת הוא רק ארבעה האם יצא ידי חובתו. ולא עיינתו. [א"ת. לכאורה המכוון, לחלק בין תפילה או קריאה בעלמא, לבין ספירה דהתם ליכא מנין].

קו התאריך

מי שנוסע ממזרח למערב, כגון שנמצא בסוף אמריקה המערבית [כגון בפרנסיסקו], ונוסע לארץ ישראל דרך האוקיינוס השקט, והנה עובר את קו התאריך, ואז השעה שבשעון תהא אותו הדבר, אבל התאריך הוא יום אחד יותר מאוחר, וכשנמצא בצהריים של יום פלוני מיד תהא בצהריים של יום לאחר מכן.

הנה בפשוטו יספור ספירת העומר של התאריך החדש בלא ברכה, כיון דעל ספירת היום אין מברכין, ולמחרת יספור עם ברכה אף לשיטת הבה"ג, וכדין מי ששכח לספור בלילה ונזכר ביום, שבים לאחר מכן ממשיך לספור עם ברכה.

וכך כתב מתחילה בתשובות בצל החכמה (ח"ה סי' צ"ז) אבל אחר כך הדר מינה דלשיטת הבה"ג לא יברך, דבעינן מ"ט ימים שלמים ואין לו. [זה לשון, שלא עברו עליו מתחילת הספירה עד חג השבועות רק מ"ח יום אלא שבאחד מן הימים הוא ספר ב' ספירות. והיינו שביום שספר בו באמריקה יום י"ג את אותו היום עצמו הוא סופר בו ביום אחר שחצה את קו התאריך יום י"ד לעומר. נמצא חסר לו יום אחד שלם ואין יצא אם כן ידי חובתו].

ויש לעיין בסברת הבצל החכמה בכמה אנפי:

א. נשתחרר ביום הראשון

לענין יש לעיין בטענת הבצל החכמה, דאטו עבד כנעני שנשתחרר בלילה של היום הראשון של ספירת העומר אטו לא יספור בברכה מפאת שלא היו לו יום שלם של הספירה.

וכן נלעני"ד גר שנתגייר בחול המועד ביום הראשון לספירה, יספור מיד לאחר הגירות בלא ברכה ובליילה עם ברכה. וכך מבואר בשערי תשובה (סי' תפ"ט ס"ק כ').

[וטענו דהתם בנתגייר עדיפא דאמרינן דמכל מקום עכשיו בגירותו היה לאדם זה כל היום].

ואף אם לא נימא כן בתורת ודאי, מכל מקום מכלל ספיקא לא נפקא, ושוב יוכל לברך וכדין המסופק אם דילג.

ב. באותה יממה ספר פעמיים

וכי תימא אם כן נמצא דבאותה יממה ספר פעמיים, לענין לית לן בה.

ויש לעיין בעבר קו התאריך בחול המועד אטו יתחייב שוב לומר הלל שזה יום אחר של חול המועד. בזה יש לומר שאינו חייב כשם שאינו מחוייב להתפלל שנית שחרית.

ועדיין יש לעיין במוסף של סוכות שבכל יום אומר קרבן אחר מהו. ויש לומר דסוף סוף כבר התפלל מוסף.

ג. הגיע להר כהשמש כבר ירדה

הנה אכתבה דלדעת בצל החכמה מי שבאחד הימים הלך לכיוון הר והגיע לשם כאשר השמש כבר ירדה מקודם, ויספור מאוחר בלילה, נימא ליה דאין לו תמימות, דהתחיל הלילה מאמצע הלילה.

וכי תימא הא לגיסא דבין השמשות יממא ומתחיל הלילה רק מצאת הכוכבים, יש לו את כל היום לפניו מצאת הכוכבים, ולפי זה שפיר ימשך לספור, דיש כאן ספק ספיקא ובה מורינן לספור הלאה.

אך לפי זה יתחדש דאדם זה לא יוכל לשמש בדינא דתוספות (מנחות סי' א' ד"ה זכר) דאפשר לספור בבין השמשות בתחילת היום, דהרי זה יסתור לספירה שספר בלילה הגמור, דאם בין השמשות לילה הרי חסר לו בתמימות.

[והרי לכאורה למאן דאמר דספירת העומר גם ביום, ולהרמב"ם דספירת העומר דאורייתא בזמן הזה חייב לספור מספק גם בבין השמשות של סוף היום, אך אם יודע שפעם אחת ספר בבין השמשות של תחילת היום, הנה לבה"ג לא יספור, דהרי ודאי אחת מהם לא מהני].

וזה לא אשתמיט בשום דוכתא דדינא דתוספות לא נאמר על המטייל והגיע בבין השמשות להר.

אמנם אין זו ראייה דעל כרחך נצטרך לומר כן לדעת בצל

החכמה. אך לפי דברינו לא יהא כן.

ד. מעריב בשבועות מבעוד יום

הנה העירו דיש להביא ראייה לבצל החכמה, דהרי דנו בפוסקים (עיי' משנה ברורה סי' תצ"ד סי' א' בשם ט"ז ופרי מגדים) שמאחרין להתפלל ערבית בכניסת שבועות בצאת הכוכבים כדי שיהיו ימי הספירה מ"ט יום תמימות, ואם יקבלו תוספות יום טוב של שבועות לפניה, אם כן יחסר התמימות. שמע מינה לבצל החכמה.

ואע"ג דבבצל החכמה קאמר לצדד, דכשעבר את קו התאריך לכיוון מזרח, יחסר רק תמימות של היום הבא ולא של העבר, דהרי לענין יום הקודם נימא דנגמור היום, באמת נביא ראייה גם נגד זה. ואין לי מה להשיב.

ה. יודע שאחר כך יעבור קו התאריך

הנה אם נימא לבצל החכמה דהנוסע מערבית ועובר קו התאריך הפסיד הספירה, אם כן יש לדון במי שיודע שיפסיד יום, האם יוכל קודם לברך על הספירה, ודעת הברכי יוסף (עבודת הקודש, מורה באצבע סי' ז' אות ר"ט) דהפסיד הכל למפרע, ואם כן היאך יברך.

ואטו מי שמסופק בהכזית מצה שלפניו אם לאחר אכילת מקצתו ילקח החצי השני, ודאי לא יברך בתחילה, והכי נמי דכוותה.

וכן ראייה ממה שכתבו תוספות (כתובות ע"ב א' ד"ה וספרא) דאין מברכין על ספירת זבה כמו שמברכין על ספירת העומר, משום דאין מברכין אלא באופן דלעולם יוכל למנות כסדר, כגון בספירת העומר או ביובל שמברכין בית דין, אבל זבה שאם תראה תסתור אין לה לברך.

אמנם אם מסופק על העתיד אם יספור, בזה יש לומר דיכול לברך, דהרי מצרפינן להספק החולקים על הבה"ג. אך תליא אם מצרפינן גם ספק שעומד אחר כך להתברר.

בר חיובא

הנה דעת פרי חדש (סי' תפ"ט סע' ח') דלבה"ג מי ששכח לספור יום אחד, וכבר אינו יכול לקיים המצוה, אם כן אינו יכול להוציא את חבירו בברכה וספירה, דחשיבא אינו מחוייב בדבר, וכמו דאשה אינה מוציאה איש בתקיעת שופר וכן עבד אינו מוציא.

אמנם תלמידו מקראי קודש (למהר"ח אבולעפאי, מובא בברכי יוסף סי' תפ"ט אות י"ט) סבירא ליה דיכול להוציא, דחשיבא מחוייב בדבר רק אינו יכול לקיים חיובו.

א. נזיר להוציא בקידוש

הנה דן בתשובות חכם צבי (סי' קס"ח) אם נזיר שמשון יכול להוציא בקידוש, וכתב דהוה מחוייב בדבר מפאת דיכול לקדש על פת או דיכול לשמוע מחבירו, חזינן דבלאו הכי אינו יכול להוציא. וזה לכאורה כהפרי חדש.

[אך יש לעיין היאך יוציא בברכת בורא פרי הגפן, הרי אינו שותה ומקדש רק מפאת ערבות, ואם כן אינו שייך בהאי ברכה, וכמו בברכת הריח במוצאי שבת דאם אינו יכול להריח כלל אינו יכול להוציא].

ב. חרש בתקיעת שופר

אמרינן (שולחן ערוך סי' תקפ"ט סע' ב') דחרש אינו יכול להוציא בתקיעת שופר, דכיון דאינו שומע חשיב לאו בר חיובא. וכעין זה בכל המצוות אינו יכול להוציא את הלכתחילה של שמיעה.

הנה זה כהפרי חדש ותיקשי על מקראי קודש, דלדבריו נימא דחשיבא מחוייב בדבר רק אינו יכול לקיים חיובו.

וצריך לומר דכשחסר בגופו מודה המקראי קודש דחשיב אינו מחוייב בדבר, משום דלא הוי רק מקרה שאינו יכול השתא לקיים, אלא דבגופו יש מניעה תמידית לקיים המצוה. ולפי זה גדם ביד שמאל לא יכול להוציא בברכת להניח תפילין לזה שמניח תפילין של יד.

ג. קריאת המגילה ללועזי

הנה אמרינן (משנה ברורה סי' תר"צ סי' ל"ב) לענין קריאת המגילה, שאם המגילה היתה כתובה בתרגום וכדומה, והקורא אינו מבין תרגום וקראה להשומע שמבין לשון תרגום, אין השומע יוצא ידי חובתו.

חזינן כפרי חדש, דכיון דאינו יכול לקיים ידי חובתו בהאי קריאה, אם כן אינו יכול להוציא בו.

אך נראה דגם מקראי קודש מודה דהכא אינו בר חיובא, דהרי

הא שאינו מבין לעי' חשיב דבר שבגופו.

והעירוני דשאני התם דכיון שאינו מבין לא חשיב קריאה. אך אינו ברור, וגם חזינן (משנה ברורה סי' תר"צ ס"ק ל"ג) דלחשוברים דמי שידוע לשון הקודש אינו יכול לצאת בלעז, אם כן אם הקורא יודע לשון הקודש וגם לעי', אינו יכול לקרוא לעצמו בלעז וגם אינו יכול להוציא לאחרים בלעז, אפילו אם השומע אינו מבין לשון הקודש, דהרי כיון דקריאתו לא מהני לעצמו, הוה כמי שאינו מחוייב בדבר שאינו מוציא אחרים.

אלא על כרחך דטעמא דלא חשיב בר חיובא לענין זה.

ד. בעינן שיהא לגביו צורת המצוה

העירוני שיש לדון בסברא אחרת, דלעולם חשיב בר חיובא אע"פ דהאי קריאה או תקיעה לא מהני בשבילו. אלא הענין הוא שצריך שתהא צורת המצוה לגביו, ואם אינו מבין הקריאה, או אם לא מהני הקריאה בשבילו, אם כן לא חשיב קריאה לגביו. [וכן באינו שומע התקיעה]. אך חזינן לא כך, דמהני להוציא אע"פ שאין כאן צורת המצוה כלפינו, ועל כרחך טעמא דלא חשיב בר חיובא.

דהרי כתב במשנה ברורה (סי' תקפ"ט סק"י) בשם הפרי מגדים [וכן מוכח בגמרא], דהתוקע שהכניס שופר לבור ותקע, והוא בעצמו עומד כולו מבחוץ, העומדים בבור יצאו בתקיעתו, והוא עצמו לא יצא אלא אם כן ברור לו שקול שופר שמע. חזינן דאע"פ דהתוקע אינו שומע אלא קול הברה מכל מקום חשיב תקיעה והשומע יצא. וכן מבואר בפרי מגדים (סי' תקפ"ט משב"ז סק"ב) לענין התוקע בשופר וסתם אזנו ולא שמע התקיעה אכתי יכול להוציא אחרים.

וכן חזינן (שערי אפרים דיני קריאת התורה שער ו' סעי' ס') דאם אחד קרא במגילה רק חלק מהמגילה, מכל מקום יכול להוציא את חבריו. כגון באופן שנשתתק הבעל קורא בקריאת המגילה ואדם אחר שלא קרא עדיין את המחצה הראשון יכול הוציא את הציבור במחצה השני דלעצמו לא מהני מיד.

ה. בר חיובא בעיקר המצוה

הנה העירוני בהא דחרש חשיב אינו מחוייב בדבר לענין הא דבעינן לכתחילה לשמוע לאזנו, והרי בחזון איש (או"ח סי' כ"ח ס"ק ז') דן דנשים יכולות להוציא בארץ וברית ותורה אף דפטורות, מכיון דחייבים בעיקר המצוה, ואם כן בהשמיע לאזנו נמי.

[וכי תימא דטעמא מפאת דהת אינו צורת המצוה, אך כבר כתבנו דזה נסתר מהא דבסתם לאזנו שפיר מוציא].

ולעני' יש לחלק, דשאני ארץ ברית ותורה דהם רק הוספה בהברכת המזון, אבל השמיע לאזנו הוא חלק שנמצא במצוה כולה.

ו. נתגיייר ביום ראשון מהו בהבדלה

הנה יש לדון במי שנתגיייר ביום ראשון, האם יכול להוציא בהבדלה, דאיהו עצמו פטור, ולהפרי חדש לא יוכל, אך למקראי קודש יש לעיין אם יכול להוציא. ובפשוטו אינו יכול להוציא. [א"ה. דהרי לענין האי הבדלה אינו בר חיובא כלל]. וצריך תלמוד.

ז. חייב עד חומש ממונו

מכל מקום נלעני' דאף לדעת פרי חדש דלא חשיב בר חיובא, מכל מקום מי שאין לו יד שמאל ויכול להשתיל לעצמו יד, חייב עד חומש ממונו, דמכל מקום חשיבא בר חיובא בעיקרו, ולא דמי לעבד שפטור מתפילין ויכול להשתחרר דאינו חייב לעשות כן. וכן חייב חומש ממונו כדי שיוכל לשמוע ובזה יתחייב בתקיעת שופר.

ומכל מקום אין לו ערבות, דבזה בעינן בר חיובא ממש, וכאשר החסרון צמוד לגופו גם מקראי קודש מודה.

ספירת העומר לאחר השקיעה

הנה מי ששכח לספור והגיע השקיעה, פסק בבית שלמה (או"ח סי' ק"ב) דעדיין יכול לספור.

והכי נמי ביום שיש, אם כבר הגיע תוספת שבת נמי מהני. [עיין אגרות משה ח"ד סי' צ"ט, שרגא המאיר ח"ו סי' מ"א]. ולעני' מהני גם לאחר השקיעה, מתרי טעמי:

א. קבלת שבת בטעות

חדא, אם נימא דהוה קבלת שבת בטעות, כמו שכתב בט"ז (סי'

ת"ר ס"ק ב') לענין ציבור שקיבלו שבת ואחר כך הגיע שופר, דאדעתא שיבטל המצוה דשופר לא קיבלו שבת והוה קבלה בטעות.

והביא בט"ז מהא דאמרינן (סי' רס"ג סעי' י"ד) דאם ביום המעונן טעו ציבור וחשבו שחשיכה והדליקו נרות והתפללו תפלת ערבית של שבת, ואחר כך נתפזרו העבים וזרחה חמה, מותרים במלאכה, דהקבלת שבת היתה בטעות.

והכי נמי הכא נימא דהוה קבלה בטעות, דהרי אינו רוצה להפסיד המצוה דספירת העומר. [ואי משום דהוה כבר בין השמשות, אך הא התוספת שבת הוה גם ספק. וצריך עיון בלשון הר"ן בבבבא וביומא].

אך תיקשי, דאם התפלל מעריב של שבת מאי שייך לומר לבטל התוספת שבת, הרי אז יהיו הברכות לבטלה. [וכן כתב באגרות משה שם].

תו, הרי חזינן דלא בכל גווני אמרינן דהוה קבלה טעות, דהרי בלא התפלל מנחה לא מבטלינן קבלת שבת ורק לשופר, וצריך עיון מאי החילוק הא גם שופר ביום השני הוה רק מדרבנן. וכי תימא דמנחה אפשר בתשלומין, אך בלא התפלל מוסף דראש חודש מאי איכא למימר.

[ובאמת בשערי תשובה סי' תפ"ט הביא בשם זרע אמת דאף שקיבל שבת וספר בלא ברכה דעדיין יום הוא, ולא כתב משום שמקח טעות. והמעין בורע אמת (או"ח א' סי' ס"ו) יראה דלא הוכיח כלל משום מקח טעות, ויליף לה נמי מהפסק טהרה ואבילות יעו"ש, וכדחזינן דמניח ציצית בלא ברכה, ותפילין כתב דאסורין משום דבבילה איסור].

ב. יש עליו ב' הענינים

תו, דאף אם באמת הוה תוספת שבת, מכל מקום יכול לספור,

א. דהרי מצאנו ברמ"א (יו"ד סי' קצ"ו סעי' א') לענין הפסק טהרה, דמצוי למיעבד הפסק גם לאחר שקיבל תוספת שבת. [וכן כתב באגרות משה שם].

ב. תו, הרי חזינן [וכן פסקו האחרונים דלא כט"ז, א"ה. עיין משנה ברורה סי' תרס"ו ס"ק ז'] בתוספת יום טוב לפניו של שמיני עצרת, עדיין חייב בסוכה, הרי דיש עליו ב' הענינים, גם סוכות וגם שמיני עצרת. והוא הדין בנידון דידן לענין חיוב הספירה.

ג. תו, הרי מצאנו דין בתשובות כתב סופר (או"ח סי' קי"ד) לענין מי שכבר קיבל על עצמו תוספת יום כיפור ועדיין לא קיים המצוה דאכילה בערב יום כיפור, דעשה דאכילה בערב יום כיפור ידחה איסור אכילה דתוספת יום כיפור.

ד. הנה הא אם קיבל תוספת שבת לפניו וספר הספירה של שבת, בפשוטו לא יצא, חזינן דהתוספת אינה מחליפה את היום.

והנה אף שכל הדברים שכתבתי לכאורה פשוטים הם, לא אוכל לחדד תחת לשוני שכתבו בספרים ספירת העומר (פ"ג אות כ"ג) וכן בספר פסקי תשובות (סי' תפ"ט אות כ"ד) דרך עד השקיעה. ולעני' כמו שכתבתי.

[ולשון הנזהר שלום כיון שהוא יום גמור משמע כוונתייהו, אך לעני' כד נקטינן כהבית שלמה היינו דיש לן צד שהוא יום, ואם כן זה בכלל דבריו שהוא יום גמור].

ג. תרתי דסתרי רק באיכא איסור

הנה טענו דדין תרתי דסתרי היינו אף בליכא איסורא כלל, ויליף לה מדלא אמרינן יעלה ויבא ורצה בראש חודש שחל במוצאי שבת.

ואם כן הכי נמי אם הוה שבת הוה תרתי דסתרי לספור הספירה של אתמול, ועל כרחך יכול לספור רק לפני בין השמשות דאיכא למימר דהוה קבלה בטעות.

אך לעני' התם נמי איסורא איכא כיון דהוה באמצע התפילה. אך טענו דהרי בלא תרתי דסתרי אמרינן לכל חד, ועל כרחך דאמרינן תרתי דסתרי גם בליכא איסורא. ואם כן גם בספירת העומר.

אמנם מדברי הפוסקים חזינן דמדמינן ספירת העומר להפסק טהרה.

ולעני' קם דינא דכתבנו דגם בלא מקח טעות וגם בבין השמשות. [והנה לענין מה שכתבנו דבספר בבין השמשות של תחילת היום בברכה ונזכר שאתמול לא ספר, דיספור ספירת האתמול ולאחר צאת הכוכבים יספור שוב ספירת היום בלא ברכה, ומכאן ולהבא יברך, הנה לפוס דברינו ודאי יהא הדין כן, וקאמר הנ"ל דגם לדבריו יש לומר כן דאין איסור תרתי דסתרי לפי האמת].

בתורת הדרך אמונה [ג]

ב. קליפה אינה מצטרפת

הנה לענין יש לדון דאין הגרעין מצטרף למעלת גדול, דהרי חזינן (שערי תשובה ריש סי' ר"ב) דהאכל פירות שקליפתן אינן ראויין לאכילה (כגון בננה ותפוח) מקלפן לפני הברכה, ותיקשי הא קא עביד מגדול קטן, ואם כדי להסמיך הברכה לאכילה הא סגי לזה שיקלף מקצת הפרי. אלא חזינן דהקליפה אינה מצטרפת למעלת גדול, ואם כן הכי נמי אין הגרעין מצטרף.

וידעתי שיש לחלק בין הקליפה שנראית לעין כל ובין גרעין שטמון בתוך הפרי, אך אטו באבוקדו חצויה שרואים את הגרעין בזה לא יצטרף הגרעין לגודל ובשלימה יצטרף, ולענין ליכא לחלק כן.

ג. אם ראה מדין גדול לענין תרומה

הנה טענו להוכיח דאין הגרעין מצטרף למעלת גדול, דהרי בסוגיא בברכות (ל"ט ב') מדמינן התם נמי לענין נתינת תרומה לכהן, והרי פשיטא דלענין נתינה לכהן אזלינן בתר מה שנאכל בפרי ולא בצירוף הגרעין. ושפתיים ישק.

אך יש לדון דאין הכי נמי גם לענין נתינה לכהן לא ניזיל בתר הנאכל בפרי, דהרי כשם דמבואר בסוגיא שם שיש מעלת שלם בתרומה אף כנגד גדול, [אף שנמצא שנותן פחות לאכילה, עיין רש"י שם], הכי נמי יש מעלת גדול בתרומה אף דיש פחות לאכילה על ידי הגרעין.

ענינים שונים [א]

דאין השיעור כ"ד שעות אלא שבעה ימים.

ואף אם לא היו חולקים על שיעור של כ"ד שעות, אך הא אין לו עצה.

ג. לרמב"ם חייב רק בקשר אומן

וכי תימא שיפתח אחת מהם, דהאי איסור מתיר רק מדרבנן כיון דהוה קשר עם עניבה, ולהרמב"ם (סתימת המחבר ריש סי' קי"ז) חייב דוקא בקשר אומן, ואם כן ספק דרבנן לקולא.

אך הרי לתוספות (שבת קי"ג א' ד"ה כלל) כיון דהוה קשר לעולם הוה ליה איסור תורה אע"פ דאינו קשר אומן.

אמנם יש לומר דהוה ספק ספיקא לקולא, דילמא כהרמב"ם ודילמא זהו הקשר שקשר בבין השמשות.

אך אם נתיר להתיר נעל זו הוא הדין נתיר להתיר הנעל השני ואז הוה תרתי דסתרי.

ד. מתיר על מנת לקשור

אך יש לעיין אם חשיבא מתיר על מנת לקשור, דהקשר השני יהא כמו הראשון, והרי כתב בחזון איש (או"ח סי' ס"א ד"ה ובאותיות) לענין מלאכת מוחק, דהפותר ספר שכתוב עליו אותיות לא חשיבא מוחק על מנת לכתוב, כיון דמוחק על מנת לכתוב אינו אלא כשיש לו צורך לכתב השני והראשון אינו במעלות השני, אבל הכא אין השני עדיף כלום מהראשון. והכי נמי נימא בנידון דידן דמלאכת מתיר. ואם כן יש לומר דאכתי הוה מתיר רק מדרבנן. [ותוספות בשבת (ע"ג א' ד"ה הקושר) דנו אם בעינן מתיר על מנת לקשור].

ענינים שונים [ב]

ג. נשאל עליו ועל חברו

אמנם שנשאל עליו ועל חברו, אם ניזיל לחומרא, אם כן צריך לשתות עוד כוס, וכעין הא דמצאנו (פסחים י"א) לענין בדיקת חמץ, בשני בתים בדוקים וספק להיכן נכנס עכבר עם חמץ, שאם נשאל על כל אחד לחוד, פטורים שניהם, אך אם שואל עליו ועל חברו, שניהם חייבים.

ד. בד' כוסות

אך בד' כוסות, הרי אם זה היה בכוס הראשונה או בשלישית, אין להוסיף על הכוסות, ומאי נעביד.

ולכאורה כיון דלא שייך להקל אם כן הוה ליה מחוייב לשתות עוד כוס, ולענין איסור להוסיף על הכוסות נקל מספק.

אבוקדו או תפוח עץ

הנה קיימא לן (שולחן ערוך סי' קס"ח סע' א' ב', משנה ברורה סי' רי"א ס"ק ד') לענין קדימה בברכות, דשלם עדיף ואחר כך חביב ואחר כך גדול.

ויש לעיין כשלפניו אבוקדו ותפוח עץ, והאבוקדו גדול יותר מהתפוח עץ, אך החלק הנאכל שבאבוקדו פחות מהחלק הנאכל בתפוח עץ שיש באבוקדו גרעין גדול, למי מהם יש את מעלת הגדול.

ונשאל בזה הגאון בעל דרך אמונה שליט"א [זצ"ל] ואמר דהאבוקדו הגדול קודם לתפוח עץ הקטן ממנו. אך הגאון בעל חוט שני שליט"א [זצ"ל] השיב דתפוח עץ קודם.

א. האם מצטרפין העצמות

הנה אמרינן בגמרא יומא (כ"ה ב') לענין העלאת אברים לכבש, דאזלינן בתר הגדול תחילה, ופלגי התנאים אם אזלינן בתר איברא דבישראל [פירוש רש"י גודל האיברים] או בתר שמנא דבישראל [פירוש רש"י עילוי השמן, א"ה היינו הבשר השמן יותר].

ולכאורה למאן דאמר דאזלינן בתר גודל האיברים היינו שמצרפים גם את העצמות.

ונראה דאף אם התם מצטרפים, שאני הקטרה מברכת הנהנין, דבברכת הנהנין כל מהות הברכה על האכילה.

מלאכת קושר ומתיר בנעליים

הנה עובדא הוה בנעליים בערב יום טוב בבין השמשות ונפתח שרוך אחד מהקשר עם העניבה, ושרוך השניה לא נפתחה, והנעליים היו קשורות משבוע הקודם ולא נפתח הקשר עד אז מפאת שחלצו אותם בהיותם קשורות.

והנה קשרו עכשיו בערב יום טוב את הנעל שנפתחה בקשר עם עניבה על מנת לפותחו תוך כ"ד שעות דהיינו כאשר יחלוץ הנעל. ועכשיו שתי הנעליים קשורות ושכח איזה נעל קשורה מחדש ואיזה קשורה מקודם.

והשתא מאי נעביד להו כאשר חולץ הנעליים בשבת או יום טוב:

א. מאי נעביד

הנה מאי נעביד, דאם יפתח רק אחד מהם, דילמא יפתח את הנעל שהיתה קשורה זמן רב, ובוה יעבור על איסור מתיר, וגם בזה ישאיר השניה שקשר בבין השמשות יותר מכ"ד שעות ולא שלל את הקשר ונמצא שעבר על מלאכת קושר.

ואם יפתח שניהם, יש כאן ודאי מתיר. [אע"פ שיש גם ודאי שלילת מלאכת קושר].

ואם לא יפתח אף אחת מהם, אין כאן שלילת הקשר, ונמצא שעבר על מלאכת קושר.

ב. לא יעשה מאומה

אלא נראה בפשוטו שלא יעשה מאומה, ונהי דהקשר שבבין השמשות לא נשלל, הא איכא דסברי (רמ"א סי' שי"ז סע' א' בשם יש מקילין)

נקב בכוס של ברכה

הנה אם שתה כוס של ברכה כגון בד' כוסות, ואשתכח אחר כך שיש בה נקב, יש לומר דלא יצא. [וכן בשותה בידיו].

ויש לדון מהו אם שנים שתאו ונמצא כוס אחת מנוקבת ולא ידעינן מי שתה באיזה כוס.

א. קרוב

הנה יש לומר דאזלינן בתר קרוב, דאמרינן שמי שיותר קרוב להכוס המנוקבת הוא שתה באותו הכוס.

ב. ספק דרבנן לקולא

הנה אם אין הכרעת קרוב, אם כן על כל אחת יש לומר ספק דרבנן לקולא שהנקב אינו בכוס שהוא שתה ממנו.

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשוננו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעיינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רק חלק מהדברים.

פרקי אבות

על פי דברי מרן רבנו הגראי"ל שטינמן זיע"א

גליון 2 – אמור תשפ"ב – פרק ב'

מרבח בשר מרבח רמה

שח הרה"ג רי"י יוזק שליט"א: עוד דבר גבוה מאוד כמעט לא שייך לדור שלנו. רבינו רגיל להביא מדברי הגרי"א (אבן שלמה פ"ב אות י"ב) כל אכילה שאדם אוכל בעולם הזה, כל תענוג שבני"א נהנה בעוה"ז, יהיה לו לאחר שימות חיבוט הקבר, כל הנאה זה חיבוט הקבר זולת הנאה של מצוה.

רבינו חי את החיבוט הקבר בצורה מדהימה, פעם אחרי שיעור אחד שאל אותו מי ששותה סודה האם צריך לברך שהכל, שהרי ההלכה היא שעל שתיית מים צריך לברך רק כשזה לצמא ומה הדין שותה סודה האם הגזים שבסודה נחשב לצמא או לא. השיב רבינו אחד ששותה סודה האם יהיה לו חיבוט הקבר, כל אחד שלוקח הנאה מעוה"ז יש לו חיבוט הקבר אם שותה סודה האם זה נחשב הנאה מעולם הזה. והיה נראה שרבינו כבר חשב על זה פעם ולא הבריק באתו רגע, כי כל מה שעשה כל הזמן חשב מה אני עושה כאן, כן חיבוט הקבר או לא חיבוט הקבר.

ראיתי בספר של הנכד רבי גדליה הוניסברג שרבינו דיבר איתו להשתמש בסבון לא כשר זה שאלה של סיכה כשתיה, אח"כ אמר לו רבינו מי מתרחץ עם סבון, בדור הקודם אף אחד לא התרחץ עם סבון. הנכד התפלל וכי להתרחץ בלי סבון, אמר רבינו מי שמתרחץ עם סבון יהיה לו חיבוט הקבר. כשראיתי את הדברים הרהרתי לעצמי לא נראה לי שאפסיק להתרחץ עם סבון, אבל לפחות בכל פעם שאשים סבון אזכר בחיבוט הקבר אז כבר יצא כל הטעם מהסבון.

להועיל לאחריו

כי לכך נוצרת. (מש' ח')

באחד הימים לעת זקנותו של מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל לאחר תפילת שחרית נכנס לחדרו ונכדו ר' נח צבי שואל אותו האם להכניס אנשים לחדר לעצה ולברכה או שסבא חלש ואין לו כוח לקבל אנשים, אמר לו רבנו הגראי"ל "מה אני יכול לעשות נבראתי בשביל זה תכניס את האנשים", הנכד ידידי הגאון ר"ג שליט"א שמע את זה והתפלל ואח"כ שהלך לזקנו מרן הגרי"ק שאלו לפשר הדבר, ואמר לו הגרי"ק שכונתו לדברי הנפש החיים שהובא בהקדמה (בד"ה בכל דרכיו) כתב בנו הגרי"צ, וכה היה דברו אלי תמיד, שזה כל האדם לא לעצמו נברא, רק להועיל לאחריו, ככל אשר ימצא בכוחו לעשות וכו' עכ"ל. וא"כ זהו כונת מרן זצ"ל שהוא נברא להועיל לאחרים.

עין הרע

ספר תורה כנגד עין הרע (מוצ"ש פרי' נח תשס"ב, בסעודת מצוה לרגל הכנסת ס"ת לשיבת נתיבות עולם), הגמ' בעירובין (סד). אומרת שהמחזיק בנכסי הגר - מה יעשה ויתקיימו בידו - יקח בהם ס"ת. ורש"י מסביר כיוון שהנכסים באו לאדם בלא יגיעה, תהי בה אינשי, לפיכך אין מתקיימים אם לא ע"י מצווה. והביאור בכך הוא שיש

אנשים שרואים אדם עשיר, שלא טרח בעשרו, למשל קיבל ירושה, ונותנים בזה עין הרע. אם עושה בנכסיו ס"ת - וברש"י במקצתם, בשכר אלו יתקיימו האחרים בידו. והכלל בזה, כמו בביכורים ובצדקה, אדם נותן קצת, וע"י מתברכים כל שאר הדברים. בביכורים - מתברכים כל הפירות. וא"כ בנידון שלנו - אם עושה ספר תורה, מתברכים כל הדברים השייכים לתורה. וכיוון שתורה כוללת הכל, שהרי הקב"ה נסתכל בתורה וברא עלמא - א"כ כל הדברים השייכים לתורה, כלומר בכל תחום ותחום - מתברך בזה מי שעוסק במצווה החשובה הזאת, הן התורה והן המכניסים.

שכן טוב

שמעתי מהרה"ג ר' דב ישראלון נ"י מעשה שהיה בבין הזמנים של חודש אב, הוריו היו בירושלים, ואצלו בבית עסקו בבניה, הלך להיות בבית הוריו בדירה מעל דירת רבינו, וראה שאחד הבנינים הסמוכים רוצים לבנות ולצאת עם מרפסת לכיוון הבנין של חזו"א 5, התקשר לאביו וסיפר לו הדבר שנראה שהשכנים מבנין סמוך רוצים לבנות ולצאת ומתקרבים לבנין שלכם, אמר לו אביו אני גר בשכנות לרבינו קרוב לשישים שנה, עד היום לא עשיתי דבר ללא להתייעץ עם רבינו וב"ה מעולם לא נכשלנו, גם במקרה זה אל תעשה מאומה ללא לשאול את רבינו, עשה ר' דב כמצות אביו ונכנס לרבינו [בתחלה רבינו התעניין בשלום אביו] וסיפר הדברים לרבינו, אמר לו רבינו אדרבה אני שמח מאד מלשמע הדבר שיהי לשכן עוד חדר ב"ה, אני לא דואג מכך רק שמח מכך, עד שלא תופסים אותי בבגדי ומוצאים אותי מביתי אני דואג מכלום, אלא מה אתה חושש שיקחו לנו חתיכת קרקע, אתה הרי יודע מה יקרה לבסוף לכולנו, כולנו הולכים לתוך חתיכת קרקע.

מתוך לשמה בא שלא לשמה

מרן הגרי"ש הלוי ואזנר זצ"ל נכנס לנחם על אבי המשפחה שעסק בצרכי ציבור. ואמר להם במתני (אבות פ"ב מ"ב) נאמר יכל העמלים עם הציבור יהו עמלים עמהם לשם שמים וכו'. נשאלת השאלה והלא כל דבר צריך לעשותו לשם שמים, ומה טעם הצביעו בעיקר על העוסקים עם הציבור? הפשט הוא - אמר להם הרב ואזנר זצ"ל שבשאר מצוות אומרים 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', אך בעיסוק עם הציבור חייבים כבר להתחיל עם לשם שמים, בליזה אין לעסקנות ער, כך אמר.

לאחר כחצי שעה נכנס רבנו, והאבלים סיפרו לו על השאלה והתשובה הנ"ל, אמר להם: ואני יאמר פשט נוסף. שבכל המצוות אומרים מתוך שלא לשמה בא לשמה, ובעסקנות עם הציבור, קורה להפך שמתוך לשמה מגיעים ללא לשמה, ולכן יש צורך בהירות יתר לעסוק לשם שמים. (חכימא דיהודאי עמ' 72)

להארות הערות והוספות: 0527680034@okmail.co.il

בסוד שיח

במשנת כמהשנים היה מציע הגאון רבי אליהו מן שליט"א קמיה מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל מדבריי האילת השחר עה"ת ומרן הגר"ח היה מעיר כדרכה של תורה, ונביא כאן מתוך המז"מ

שהרי איסור קרחה ושריטה זה דוקא על מת משא"כ גילוח זקן, ולמה איסור גילוח כתוב בין קרחה ושריטה, והאבן עזרא כתב ופאת זקנם על מת, אמנם הדין הוא שאסור לגלח את הזקן לאו דוקא על מת. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** ברמב"ן שכך עשו על המת ולכן כתבה תורה ביחד רק דקשה אי"כ למה רק בכהן וי"א דגם לישראל אסור ובכהן ב' לאוין.

איתא באילת השחר עה"ת: ח'. וקדשתו. (הנה בפסוקים לעיל כתוב לא יקחו וכדו' בלשון רבים, אבל כאן כתוב וקדשתו בל' יחיד) האבן עזרא מפרש וקדשתו במחשבה ובדיבור, וצ"ב מה הכונה לקדשו במחשבה, וכי יש דין לחשוב על הכהן שהוא קדוש (ועי' חיי אדם כלל ס"ז אות ג') לענין כיבוד אב במחשבה). **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** וקדשתו אמרו בגמ' דפנו וזה רק יחידים וכי לכולם צריך להכות.

איתא באילת השחר עה"ת: והנה המנהג לכבד לאדם חשוב לברך הברכה אחרונה בחופה, ויל"ע אם צריכים לכבד את הכהן בברכה זו, או עדיף לכבדו בברכה ראשונה כדי שיברך ראשון [ובאמת מה החשיבות של ברכה אחרונה יותר משאר ברכות, ואולי משום שהיא ברכה בפני עצמה שמברכין אותה גם כשאין עשרה, כמבואר בשו"ע אהע"ז סימן ס"ב סעיף ד']. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** הרי מנה ראשון פי' שיברך מה טוב לו וא"כ זה ענין שהוא יקח הטוב לו וכיון שאם ישאלוהו ירצה האחרונה זה קודם. ב. מעלת ברכה זו כי זה יותר ארוך.

איתא באילת השחר עה"ת: פרש"י על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקחו ויסרהו עד שיגרש. השפ"ח מפרש דלעיל (פסוק ו') דכתיב קדושים יהיו וילפינן דיקדישום על כרחם זה לענין שלא יטמאו למתים, וכאן מדברים לענין לישא נשים פסולות, וצ"ב למה צריך לזה שני פסוקים ואין לומדים מזה לזה (ועי' יבמות פ"ח ב'). **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** מה שצריך פסוק בכלל משום שה"א כיון שזה משום כבודו אם לא רצה לא ועי' צריך פסוק שכופהו וא"כ ס"ד רק טומאת מת ולא להנשא לפסולות.

איתא באילת השחר עה"ת: ומש"כ רש"י ויסרהו, כונתו להניחו בבית האסורים וכן שאר יסורים שאינם מכות, ומה שכתב הלקחו בפני עצמו, כי בלי זה לא הייתי יודע שמוותר להלקותו. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** בפסחים צ"א א' יש בית האסורין דישאל ופרש"י כגון לכופו להוציא אזה פסולה או לשלם ממון וכו' אבל על כל מצוה הרי מכין עד שתצא נפשו.

איתא באילת השחר עה"ת: יל"ע בכהאי גוונא שצריכים לקבור ב' מתים ואחד מהם כהן, האם צריכים להקדים לקבור את הכהן או שלא שייך וקדשתו אצל ת, אמנם בכיבוד אב יש דינים גם לאחר מיתה. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** איני יודע ואם כהן בע"מ לא (עי' מג"א) כ"ש מת

איתא באילת השחר עה"ת: הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ה ה"א) כתב שאם אין לו ממון כל הכהנים נותנין לו משלהן כל אחד לפי עשרו עד שיעשיר יותר מעשיר שבכולן עכ"ל (וא"א לתת לזה ממון מכספי צדקה), ויל"ע אם חיוב זה ממשיך כל הזמן, שצריך לראות שהכהן הגדול יהא יותר עשיר מכל אחיו הכהנים, או שזה דין רק בשעת המינוי (ולכאורה בחולין קל"ד ב' משמע שזה גם לאחר המינוי), ויל"ע אם צריכים להעשירו גם יותר מהכהנים שבחול"ל או רק מהכהנים שבא"י.

והעיר מרן הגר"ח זצ"ל: בגמ' מוכח שתמיד שהגמ' שואלת איך יתכן שלא עשיר. ב. אלא היו הכהנים בחול"ל.

איתא באילת השחר עה"ת: פרק כ"א פסוק א'. אמר אל הכהנים. הנה מש"כ אמור אל "הכהנים" צ"ב שהרי משה לימד את כל התורה לכל ישראל, ובדאי פרשה זו שנאמרו בה דינים הנוגעים גם לישראל, שהרי האשה הישראלית גם עוברת בלאו דאשה זונה וחללה וגו', וא"כ כמו שלימד לכולם את הלאו דלא יבוא ממזר בקהל ה' גם לאו זה שייך לכולם, וכן המצוה דוקדשתו שייך לישראל, וי"ל דאמור אל הכהנים הכונה שאלו דינים ששייכים לדיני כהנים (ויל"ע ברמב"ן כאן ולהלן כ"ג מ"ד).

והעיר מרן הגר"ח זצ"ל: כאן שעיקר הדינים לכהנים אף שלמד תורה זו גם עם כל ישראל מ"מ נאמר לו במיוחד לומר זה לכהנים.

איתא באילת השחר עה"ת: הקרב אליו. בת"כ ממעטים מזה שאסור ליטמא לאשתו גרושה, וצ"ב מאי ס"ד שמוותר להיטמא לה, הרי לאחר שגירשה אין לו קורבה עמה. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** בירושלמי כתובות פ"א ה"ג ס"ב ב' כשם שאדם חס על כבוד אלמנתו כך חד על כבוד גרושתו וכו' מבשרך אל תתעלם זו גרושתו.

איתא באילת השחר עה"ת: ג'. ולאחת הבתולה. יל"ע מהיכן יודעים בודאות שהיא בתולה, ואם משום שמעמידים אותה על חזקתה, א"כ הגמ' בחולין (י' ב') יכלה להוכיח מדין זה שהולכים אחר חזקה, וי"ל שאפשר להעמיד את הפסוק בכהאי גוונא שנעשית עכשיו בת ג' שנים, ויודעים בבירור שלא נבעלה עד שמתה, ומשו"ה א"א להוכיח מכאן שהולכים אחר חזקה, ועוד י"ל דביבמות (ס' ב') אמרינן שאפשר לבדוק ע"י חבית ע"ש, ומשמע דזה מהני להוכחה שסגי לדון ע"פ זה, ואפשר להעמיד את הפסוק שבדקה ומיד אח"כ מתה. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** זה יותר מחזקה דמהיכי תיתי לאו בתולה.

איתא באילת השחר עה"ת: הרמב"ם (הל' אבל פ"א ה"א) כתב דמן התורה נוהג אבילות יום אחד ואע"פ שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים, ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה תיקן לישראל ז' ימי אבילות עכ"ל, והנה מזה שהרמב"ם מקשה מיוסף, משמע דס"ל דנצטוו על אבילות קודם מתן תורה, ויל"ע היכן בני נח נצטוו על אבילות.

והעיר מרן הגר"ח זצ"ל: מזה שכתבה תורה זה משמע שיש דין כזה וזה לפני מתן תורה.

איתא באילת השחר עה"ת: לה יטמא. פרש"י מצוה. וכן הוא בשאר ז' קרובים, ושיטת הרמב"ם (הל' אבל פ"ב ה"ו ועי' בסה"מ מ"ע ל"ז) דדוקא כהן האסור להיטמא לשאר מתים נצטוו להיטמאות לקרובים, אבל לישראל אין מצוה להיטמאות לקרובים, והסברא בזה צ"ב (בשו"ע יו"ד סימן שע"ג סעיף ה' מובא מחלוקת אם הכהן מיטמא לקרבו המת דוקא כשיש צורך בכך, ועי"ש ברמ"א ובמנ"ח מצוה רס"ד).

והעיר מרן הגר"ח זצ"ל: לא כתוב בר"מ שישראל לא אף שמקור דנשים לא מדכתיב לא יטמא ומי שאינו בלא יטמא אינו ביטמא זה רק ילפותא למעט נשים אבל אין המצוה תלוי במי שמוזהר על לא יטמא.

איתא באילת השחר עה"ת: ד'. לא יטמא בעל בעמיו להחלו. פרש"י בשם ת"כ לא יטמא לאשתו פסולה שהיא להחלו שמתחלל היינו כמש"כ הרמב"ן שזה מחלל מעלתו, יל"ע למ"ד (ביבמות נ"ז ב') שאין חופה לפסולות א"כ מאי צריך קרא לזה, הא כיון שהיא פסולה החופה לא עשאתו כנשואה והו"ל רק כארוסתו דאינו נטמא. **והעיר מרן הגר"ח זצ"ל:** ביאה י"ל לכו"ע יש לפסולות ונחלקו רק בחופה.

איתא באילת השחר עה"ת: פסוק ה'. לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטה. צ"ב בסדר הפסוק

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת אמור תשפ"ב

כתר שם טוב

ענין של חיים ומות

אחד הפסוקים החשובים ביותר שבו אנו נתקלים בפרשתנו הוא, "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כב, לב) - מצות קידוש ה'. מצוה זו מוטלת על כל אחד ואחד, וכפי שכותב הרמב"ם (פ"ה מהלכות יסודי התורה ה"א): "כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְצוּיִן עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם הַגָּדוֹל הַזֶּה" - כל מי שבשם ישראל יכונה מחוייב לפאר את שמו של ה'. אם הרמב"ם כותב "כל בית ישראל", פירושו של דבר הוא, שזהו נושא שכולנו צריכים ללמוד ולזכור.

מצוה זו גדולה עד כדי כך, שלעתים נדרש מהאדם למסור את נפשו כדי לקיימה, וכפי שמבאר הרמב"ם בהמשך דבריו שם. אם גוי מנסה להכריח בן ישראל לעבוד עבודה זרה, עליו למסור עצמו למיתה ולא לעבור על איסור זה. כך גם אם גוי כופה יהודי לעבור על גילוי עריות ושפיכות דמים - לפעמים יהודי חייב להיות מוכן למסור נפשו כדי לפאר את שמו של הקב"ה.

מצוה זו היא שהביאה למעמדים נשגבים של גבורה וגדולה עילאית אצל יהודים לאורך כל הדורות, אשר הסכימו לסבול יסורים נוראיים ואף למות על קידוש ה', ובלבד שלא להשתחוות לצלב.

אף עם אחר אינו נאמן לאלהיו בצורה כזו, לא בעבר ולא בהווה. יוסף בן מתתיהו מספר שאצל היוונים לא היה אפילו אחד שמוכן היה לסבול את הכאב הקל ביותר עבור דברים מעין אלו. אם היית מאיים על יווני שאם לא יקלל את האליל שלו, תיקח לו מטבע קטן, הוא היה עושה זאת מבלי לחשוב פעמיים - הוא היה מקלל את אלילו כדי לא לאבד פרוטה אחת! יהודי לעומת זאת מוכן לוותר על חייו! הוא מוכן לסבול סבל נוראי ואז לפסוע אל מותו למען מצוה זו של קידוש ה'.

קהילות הקדש אשר מסרו נפשם

בתקופת הראשונים, בזמן מסעי הצלב באירופה, היו פעמים רבות שבהם יהודים כותרו על ידי הצלבנים שביקשו לכפות עליהם לקבל את הדת הנוצרית. ההמון הזועם הלם בשערי בית הכנסת, ואבותינו ידעו שבקרוב

השערים יקרו תחתיהם, והנוצרים "אוהבי השלום", יפרצו פנימה עם גרזנים בידיהם כדי לאלץ את היהודים לבחור בין טבילה לנצרות לבין המות.

מה עשו אבותינו? עם ישראל עמד שם בבית הכנסת, סכינים שלופות בידיהם, והם עומדים הכן לשחוט את עצמם על קידוש ה'. ולא היו אלו רק הצדיקים שביניהם! יהודים פשוטים, אבות ואמהות, מוכנים היו לקיים מצוה זו של "ונקדשתי בתוך בני ישראל"! הם לא חשו בצער ובכאב לשחוט את אהוביהם ואת עצמם, ומסרו נפשם על קידוש ה' מתוך גדלות הנפש. האב והאם, החתן והכלה, התלמיד חכם והסנדלר; כולם מתו על קידוש ה' - ולבסוף, כשהצלבנים פרצו אל תוך בית הכנסת, הם מצאו את קהילת הקדש מתבוססת בדמה. לא נשאר להם על מי לכפות את הנצרות, כי הם עמדו אל מול אומה של עבדים נאמנים, אשר הבינו את משמעותה של מצוה זו, מצות קידוש ה'.

התיאור הנ"ל אינו מתייחס לאירוע מסוים שארע פעם אחת בהיסטוריה - שוב ושוב ושוב אירעו מעשים שכאלו, עוד מימי קדם. איך אנחנו יודעים? איננו זקוקים להסתמך על מקורותינו, כי הגויים בעצמם העידו על כך שוב ושוב. יוסף בן מתתיהו מצטט שורה ארוכה של סופרים יוונים קדומים, המתארים כיצד יהודים פשוטים בחרו למות מתוך עינויים ובלבד שלא לומר מילה אחת כנגד תורתם. אנו מביטים בגאווה על היסטוריה ארוכה ומפוארת של יהודים שמסרו נפשם על קידוש ה', וברגעיהם האחרונים זכו לקדש ולפאר את שמו יתברך באופן הנעלה ביותר.

לחיות על קידוש ה'

אולם חשוב שנבין שמצוה זו של "ונקדשתי" כוללת הרבה מעבר למוות בעינויים, ולכן נלמד כעת לא את הנושא של למות על קידוש ה' אלא לחיות על קידוש ה'. כמובן, אם ח"ו יקרה שבו יהודי יועמד בפני נסיון זה - להשתחוות לצלב או למות, בוודאי מחוייב הוא לחזק את עצמו ולמסור נפשו - אולם אנחנו נדבר כעת על היבט אחר של המצוה, שהוא תדיר בהרבה, ובכל זאת, חשיבותו אינה פחותה במאומה.

עולות אל האוטובוס שתי נשים שאינן מבני עמנו. נראה בעליל שהן עלו יחד - הן מדברות זו עם זו, וכעת הן מחפשות מקום לשבת. האם הנערה תמשיך לשבת כמו פסל, תעשה עצמה כמי שאינה רואה כלום, ותגרום לנשים אלו לשבת בנפרד?! מדוע שלא תזכיר לעצמה את הפסוק הזה בפרשת אמור, תזוז הצידה, ותציע להן בנעימות את מקומה? בין אם הן יקבלו את הצעתה ובין אם לא, נערה זו כבר עשתה תעמולה עבורה'.

וכשאתה יורד מהאוטובוס ויש מישהו שיורד אחרך, בעודך מחזיק את הדלת, במקום להחזיק אותה עם הגב אליו, פנה לכיוונו והחזק עבורו את הדלת פתוחה. מעשה אדיב זה יזקק לזכותך כמעשה של קידוש ה'. ואם הגוי שיורד לפניך מחזיק עבורך את הדלת, אם יש כיפה לראשך, עליך להקפיד לומר לו תודה. כמובן שבכל מקרה עליך להודות לו, אבל אם אתה מוכר כאדם חרדי, זה כבר סיפור אחר לגמרי - זה חלק ממשימת חייו של כל יהודי - לקדש שם שמים.

תעמולה ברכבת התחתית

דוגמא נוספת: אתה עומד וממתין בתור בסניף הדואר, כאשר אל תוך החדר נכנסת אשה גויה האוחזת בידה קופת צדקה ואוספת כסף עבור חיילים משוחררים או איזו מטרה נכרית אחרת. כדאי שתמיד יהיה לך מטבע של רבע דולר מוכן עבור מקרים כגון אלו. שלשל את המטבע אל תוך הקופה, והיא תודה לך בלבביות. דע לך שכעת עשית מה שהקב"ה דורש ממך, כי בכך קידשת את שמו יתברך בעולם.

קורה ואתה יושב ברכבת התחתית, ואל קרון הרכבת נכנס מתחזה אשר דופק על הריצפה עם מקלו, כשבדיו קופסא מפת. הוא מציץ דרך משקפיו הכהות, מחפש לקוחות פוטנציאליים - הוא ממתין לראות מי יהיה הראשון לתרום ל"עיוור" המסכן. אף אחד לא זז. ומה אתה עושה? אתה לוחש לעצמך, "הגני מוכן ומזומן לקיים מצות 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'", ואתה דג מטבע מתוך כיסך. זה יכול להיות המטבע הקטן ביותר, אפילו מטבע של סנט אחד - אף אחד לא יראה מה יש לך ביד - ואתה משחרר אותו אל תוך קופסת הפח בקול רעש גדול. ואז אתה יושב ומתענג על התפעלותם של כל יושבי הקרון, וטוב שכן, אלא שעליך לזכור דבר אחד - בעודך נהנה מהמבטים המעריצים של עמיתך למסע, זכור שעשית את זה למען ה' יתברך.

הקב"ה מביט ביהודי זה ואומר, "הנה העבד שלי - אותו אני אוהב!" כך כותב הרמב"ם: "עָלִיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (ישעיה מט, ג) וַיֹּאמֶר לִי עֶבְדִּי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר". זהו האופן בו אתה עובד אותי - בכך שאתה חי על קידוש ה'.

בסופו של פרק ה' מהלכות יסודי התורה, בהלכה י"א, מוסיף הרמב"ם נקודה נוספת, חשובה ומועילה ביותר. כותב הרמב"ם שיהודי הלומד תורה, או אפילו אם הוא נתפס כיהודי שומר תורה ומצוות במדה כזו או אחרת, אשר נוהג כראוי עם אלה שהוא בא עמם במגע, "הָרִי זֶה קִדְּשָׁתָהּ" - הוא מביא כבוד ותפארת לשמו יתברך. עצם העובדה שהוא חי חיים הגונים, הוא מקיים בזה את המצוה הגדולה של "ונקדשתי".

יהודים בתצוגה

אנשים שרואים אותך עם כובע שחור, אולי אפילו עם זקן, יודעים שמדובר ביהודי. אמנם בימינו ישנם כל מיני תימהוניים שמגדלים אף הם זקן, אולם הכיפה שלראשך והציציות המשתלשלות החוצה, מספרים לכולם שלפניהם עומד יהודי שומר תורה ומצוות. כמובן שהדבר נכון גם לגבי נשים נשואות ואפילו נערות צעירות, שלבושן הצנוע מסגיר מיד את זהותן.

אז כולם יכולים לראות בבירור שאתה יהודי, ופירושו של דבר הוא, שכל עוד שאינך חי במערות שבהרים, הרי שעומדת בפניך משימה גדולה ביותר. אינני אומר שזוהי משימה קלה, אולם כל יהודי המשתייך לציבור יראי ה', עומדות בפניו אינספור הזדמנויות לקיים מצוה זו של "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

איך עושים את זה? כיצד מקדשים שם שמים? ראשית, אתה מקפיד לברך אחרים בסבר פנים יפות, ונוהג עמם בנימוס ובהתחשבות. אתה מדבר בעדינות, ומשתדל תמיד להסכים עם בן שיחך. כל עוד לא מדובר בענין עקרוני ומהותי, אתה אומר תמיד, "אתה צודק", כדי לגרום לאנשים להרגיש מאושרים. אתה יוצא מגדרך כדי לכבד את כולם - יהודים וגויים כאחד - גם את מי שלא מכבד אותך. אתה ישר בעסקיך, ולא משנה מהן הנסיבות, ואם מישהו מבייש אותך, אתה שותק ולא עונה דבר.

כל יהודי פשוט שמקפיד על דברים אלו, "הָרִי זֶה קִדְּשָׁתָהּ" - הוא מביא תהילה לה' יתברך, כי אנשים מביטים בו ואומרים, "תראו את הבן אדם הזה, את היהודי החרדי הזה. תראו את ההתנהגות שלו. איזה אדם נחמד". אם אנשים מדברים עליך כך, דע לך שהצלחת. יהודי הנוהג בדרך הגורמת לבני אדם להסתכל עליו בעין יפה, הוא יהודי עובד ה'.

לעמוד על המשמר

אחריות גדולה מוטלת על כתפינו, שכן משמעות הדברים היא שכל יהודי שומר תורה ומצוות חייב לעמוד על המשמר תמיד לבל יעשה צעד שגוי. יושבת לה בת סמינר באוטובוס, כשלשני צדיה מושבים ריקים, והנה

חשובים הם - שלושה כתרים של הצטיינות, ניצבים בגאון, ונראה שאין שום דבר אחר בעולם המסוגל להתחרות בהם.

כתר שם טוב

אולם כאן מגיעה המשנה ומלמדת אותנו חידוש גדול, והוא, שיש כתר גדול מכל אלה, וזהו כתר שם טוב: "נִכְתָּר שֵׁם טוֹב עוֹלָה עַל גְּבִיּוֹן" - וזהו בעצם עיקר הנושא שלנו כאן.

אך נקדים לדברינו קצת דקדוק, קצת תחביר. המילה "שם" קשורה למילה "שְׁמוּעָה" - לשמוע. "שם" הוא מה ששומעים על האדם, כלומר מה אנשים אומרים עליו, איזה רושם הוא יוצר. נמצא אם כן שכאשר חז"ל מדברים על כתר שם טוב שהוא גדול יותר מכל כתר אחר, פירושו של דבר הוא, שעליך לנסות לגרום לאנשים לומר דברים טובים עליך. ואם אתה עושה כן - הַשְׁגָּת הצלחה שהיא "עולה על גביהם", הצלחה גדולה מכל ההצלחות - יותר מכתר כהונה, יותר מכתר מלכות, ואפילו יותר מכתר תורה. כתר שם טוב הוא הכתר של כל הכתרים.

מה יש בשם?

אולם כעת עולה שאלה גדולה: הלא כיצד ישיג האדם את אותו כתר שם טוב? על ידי מדות טובות ומעשים טובים, בכך שהוא נוהג בנימוס ובדרך ארץ כלפי כולם, מכבד אותם ומתחשב בהם. מדוע אם כן כתר זה נקרא בפי חז"ל "כתר שם טוב"? לכאורה היה מתאים יותר שהוא ייקרא "כתר מעשים טובים" או "כתר מדות טובות" וכדומה? הרי זהו ענינו של כתר זה. השם טוב הוא רק מה שנוצר על ידי מעשיו של האדם, ולכאורה היה מתאים יותר ששמו של הכתר יתאים למקור, למעשים הטובים, שכן זה מה שחשוב, ולא לשם טוב, שהיא התוצאה.

על כרחינו צריכים אנו לומר שחז"ל אינם מדברים כאן על מדות טובות אלא על שם טוב! כמובן שלרכוש מדות טובות הוא דבר גדול עד למאוד, וטוב לו לאדם להקדיש את חייו עבור דבר זה. יש מקומות שבהם אנשים באמת עושים את זה. בישיבת נובהרדוק כולם עבדו על המדות שלהם. בכל יום נקבע זמן מיוחד עבור מה שהם קראו "הבזאר". בזאר פירושו שוק מניות, אולם בנובהרדוק השקיעו במניות מסוג אחר לגמרי. הם נהגו להתכנס ולדבר זה עם זה ולבקר זה את זה; הם היו מציעים אחד לשני הצעות כיצד לשפר את דרכיהם. הם נהגו להתאסף בקבוצות ולדון באתגרים שונים הניצבים בפניהם בעבודת המדות - כיצד לשלוט על מדת הכעס, כיצד לשמור על הלשון. ה"בזאר" היה דבר מדהים שהיה קיים בעבר בעם ישראל.

באוטובוס, ברחוב, בחנות - "הרי זה קדש את ה'".

קידוש ה' אינו מחייב רק שאדם יוותר על חייו למען שמו יתברך - זה דורש גם שנחיה את חייו בצורה המביאה כבוד ותהילה לשמו של ה'. במקום למות על קידוש ה', אדם זה חי על קידוש ה', "וְעָלִיו הִכְתוּב אֹמֵר 'נִיאמָר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר'".

שלושה כתרים הם

אומרים חז"ל במשנה באבות (ד, יג), "שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים הֵם" - ישנם שלושה כתרים, אותם יכול האדם לענוד, כתרים אשר מביאים לאדם כבוד ותהילה. לשם מה נועד כתר? כדי להגביה את האדם משאר הסובבים אותו ולהבדילו מהם.

ומהם שלושת סוגי הכתרים? הכתר הראשון הוא "כְּתָר כְּהֻנָּה". אם שם משפחתכם הוא כהן, קפלן, קאהן, כהנא, ושאר שמות המציינים משפחה של כהנים, עליכם להתפאר בכך. אל תאמרו, "איני יכול להתפאר בכהונתי, הרי לא עשיתי שום דבר כדי להרוויח אותה. כך נולדתי". אל תצטנעו! התפארו בכתר שהניח השי"ת על ראשכם. אל תדברו אתי עכשיו על דמוקרטיה - תשכחו מזה. דבר ה' חי לעד וקיים לנצח, והוא העניק את כתר הכהונה לאהרן ולזרעו לנצח נצחים.

הכתר השני אתו מזכירה המשנה, הוא הכתר הנקרא "כְּתָר מַלְכוּת", אשר ניתן אך ורק לדוד ולזרעו, ולאף אדם אחר לא ניתנה זכות מיוחדת זו. לא משנה כמה מוצלח תהיה, לא משנה כמה קולות תקבל בקלפי, כלום לא יעזור לך - כתר מלכות לא ניתן לכל אחד.

הכתר המונח

אולם ישנו כתר נוסף ברשימה זו, שעליו אומרים חז"ל שהוא מונח בקרן זוית, וכל אחד יכול לזכות בו, וזהו "כְּתָר תוֹרָה". זהו כתר שכל אחד יכול להשיג. כל אחד! תיכנס לעסק ששמו לימוד התורה, בכך שתתחיל ללמוד שורה אחת של גמרא בכל יום, ותחזור עליה כמה פעמים. שורה אחת ביום! לאחר זמן לא רב תדע עשר שורות, ואחר כך עשרים שורות ואז תדע דף שלם של גמרא. דף שלם! זה כבר כתר על ראשך! כמובן, ישנם כל סוגי כתרי תורה - יש כתרים גדולים ויש כתרים קטנים, אבל כתר קטן גם הוא דבר חשוב ונכבד ביותר.

אך התנאי לכתר זה הוא השאיפה לכתר התורה! מי שאינו מעוניין בכתר, לא יזכה בו. אבל אם תתחיל ותמשיך, אין ספק שתזכה בכתר תורה; אני ערב לך.

אלו הם אפוא שלושת הכתרים הנהדרים עליהם לימדונו חז"ל, כתר הכהונה, כתר המלכות וכתר התורה. ואם נניח שלושה כתרים אלו זה לצד זה, נראה עד כמה

לשאוף לקילוס

לעיל הזכרנו את דברי הרמב"ם (פ"ה מהלכות יסודי התורה הי"א) שמתאר מהם חיים על קידוש ה'. הבה נבחן את לשונו הזהב, שתמיד נכתבת בתכלית הדקדוק: "וְכֵן אִם דִּקְדַּק הַחֶכֶם עַל עֲצָמוֹ וְהָיָה דְבוּרוֹ בְּנִחַת עִם הַבְּרִיּוֹת... עַד שִׁימְצָאוּ הַכֹּל מְקַלְסִין אוֹתוֹ וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמִתְאַוִּים לְמַעֲשָׂיו. הָרִי זֶה קִדְשׁ אֶת ה' וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר 'וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר'." מי שילמד את דברי הרמב"ם בשום לב יראה שכוונתו היא שמוטל עלינו לנהוג באופן שלבסוף יביא לכך שכולם ישבחו אותנו. זוהי מטרתנו - שאנשים ישבחו אותנו, גם אם אנחנו יודעים שאיננו ראויים לכך. מצות קידוש ה' פירושה לעבוד קשה להשיג את הערכתם של בני אדם, ובכך לקנות כתר שם טוב.

עליכם לדעת שזהו הישג גדול ביותר! זהו כתר מפואר המונח על ראשך! אין זה דבר של מה בכך - אתה עומד ליד הכהנים המעטורים בכתרם, וליד בית דוד עם כתריהם, וליד גדולי התורה עם כתריהם, והכתר שלך עולה על שלהם! אין זה אומר שבזה הפכת לגדול בתורה, לא כתוב כך. כשם שאינך הופך להיות כהן או מלך, כך גם השם טוב אינו הופך אותך לתלמיד חכם. ועדיין, כתר שם טוב עולה גבוה יותר מכל שאר הכתרים גם יחד, שכן על ידו אתה חי חיים המקדשים ומפארים את שמו יתברך.

תנאי הכרחי

אולם ישנו הכרחי להשגת הכתר הגדול הזה, והוא, שהנהגתך זו, להשיג שם טוב, נעשית משום שזהו רצון ה'. אחרת, אינך אלא תלמיד של דייל קרנגי. דייל קרנגי כתב ספר - ספר מעניין אגב - שנקרא, "כיצד תרכוש ידידים והשפעה". האדם הזה הוא גוי, והספר שכתב הוא כולו גשמיות. אמנם יש בו עצות טובות ומועילות, אבל אין בו דבר מלבד גשמיות. אם אתה נוהג בדרך ארץ ובנימוס רק כדי לרכוש ידידים והשפעה, אז ה"רב"ה" שלך הוא דייל קרנגי, ואתה מבזבז את חיך. אתה מחמיץ את הזדמנות ההוד להשיג את כתר שם טוב הנשגב, ולחיות חיים של קידוש ה'.

זהו התנאי האחד והיחיד להפוך את עבודת חיך לעבודת ה' - להוסיף מחשבה זו: "הריני נוהג באופן זה כדי לקדש את שמו יתברך". ושוב - גם אם אתה יודע שאינך אדם טוב כפי שזה נראה כלפי חוץ, בכל זאת אתה מנסה ליצור רושם טוב אצל אחרים, כי זהו רצון ה'. גם אם אינך בעל מדרגה, בעיני העולם שבחוץ אתה נתפס כיהודי שומר תורה ומצוות, ואם תיצור לעצמך שם טוב, הם יהללו וישבחו את הקב"ה ואת תורתו. זהו הכתר הגדול והנשגב שבכוחך להשיג.

אין ספק אם כן שתיקון המדות הוא כתר גדול ועצום, אולם לא בכך עוסקת המשנה. אנחנו מדברים על יצירת שם טוב, כלומר לגרום לאנשים לחשוב טוב עליך - וזה הכל. זהו הכתר המתנשא מעל כל שאר הכתרים. הכתר הזה אינו דורש ממך להיות אדם טוב - הוא לא נקרא "כתר צדקות" אלא כתר שם טוב, וענינו הוא לגרום לאנשים לחשוב שאתה טוב, וזה מה שחשוב, כי בכך אתה מפאיר את שמו של השי"ת. המודד להצלחה במצות קידוש ה' אינה דרגתו האמיתית של האדם, אלא מה אנשים חושבים עליו.

אל תהיו "טבעיים"

יש הטוענים: "לא אכפת לי כלל מה אנשים חושבים עלי; אני רק רוצה למצוא חן בעיני ה'". אולם טעות היא בידם! הקב"ה אינו שבע רצון ממך שלא אכפת לו מה אחרים חושבים עליו. זוהי משנה מפורשת (אבות ג, י): "כָּל שְׂרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הִימָנוּ, רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הִימָנוּ. וְכָל שְׂאִין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הִימָנוּ, אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הִימָנוּ". השומעים אתם את דבריהם של חכמינו ז"ל? הקב"ה דורש מכל אחד ואחד מאיתנו להתאמץ כדי לגרום לאנשים לאהוב אותו. גם אם אינך אדם כל כך חביב, אתה מצווה על זה; ה' מכיר אותך ואת אישיותך, ולמרות זאת הוא רוצה שאנשים יאהבו אותך.

ולכן התפקיד שלך הוא לנהוג בעורמה ולא ללכת אחרי הטבע שלך. עליך להיות מלאכותי כל הזמן. אתם שומעים את המילה הזו? מלאכותי. לא להיות טבעי. להיות טבעי פירושו לרדת על ארבע ולאכול מתוך צלחת המונחת על הרצפה. למה לטרוח לשבת על יד השלחן? וגם אין צורך בכפית. אפשר להכניס את הפנים אל תוך הצלחת וללקק. זה נקרא להיות טבעי.

להטעות את העולם

מי שרוצה להצליח לחיות חיים של קידוש ה', חייב לנהוג בחוסר טבעיות. לא משנה מה הוא מרגיש, הוא ממשיך לנהוג במדות טובות ובדרך ארץ, שיגרמו לאנשים לחשוב עליו דברים טובים. הוא מודע לכך שהוא נמצא בתצוגה תמידית, ושהוא מציג עבור הקב"ה.

אמנם היו גם מיני "הוגי דעות" מזויפים, שהפיצו תיאוריות פופולריות אודות התנהגות טבעית. הם דגלו בדעה שהתנהגות טבעית היא הקריטריון להתנהגות ראויה. אבל זהו שקר וכזב! לא באנו לעולם הזה כדי לחיות חיים טבעיים. אנחנו כאן כדי לחיות חיים לא טבעיים. התורה רוצה שִׁתְּטֶעָה את כולם לחשוב שאתה טוב יותר ממה שאתה באמת, ולכן אין זה משנה מה אתה באמת, עליך להעמיד פנים שאתה אדם טוב מאוד.

כך טובה, ולכן אולי אתה מרגיש מיואש. כמובן, גם בבית משתלם לנסות. זה רעיון טוב לנסות לעשות רושם טוב על ההורים. גם אם נראה לך שכבר קצת מאוחר מדי, עדיין אפשר להתחיל כל יום מחדש. הם יופתעו בהתחלה, אבל בסופו של דבר הם יפלו בפח. תנסה לעשות רושם טוב על אביך ואמך. אפשר גם לעשות רושם טוב על אחיך הגדול. אתה צריך לנסות את זה - להתחיל קמפיין בבית כדי לקבל שם טוב, כדי לגרום לאנשים לחבב אותך.

אולם כאשר אתה בונה את ביתך ומתחיל חיים חדשים, יש כאן תמריץ מיוחד. כלתך עדיין אינה מכירה אותך כלל, וכך גם הוריה ומשפחתה. אתה זוכה כעת להיכנס לסביבה חדשה לגמרי - מחותנים, בני משפחה חדשים, ומערכת חדשה של קרובי משפחה. יתכן ואתה עובר לשכונה חדשה שבה אינך מכיר אף אדם. הנה ההזדמנות שלך לפתוח דף חדש ולהרשים את כולם.

על הכלה, גם כן מוטל להשיג שם טוב בעיני חתנה. חשוב מאד שתדאג שהוא לעולם לא יגלה מי היא באמת. במשך כל חייה עליה לעטות פנים של נעימות ושיתוף פעולה - למשך כל החיים! כך נוהגות נשים חכמות - הן יוצרות רושם הוא בלתי טבעי, רושם שכולו מתיקות ונחמדות.

פרויקטים קלים יותר

הן אמנם, יש כאלו שעבורם זהו פרויקט ארוך ומתיש מדי. יתכן והוא כבר נכשל עם כלתו - היא גילתה מי הוא באמת. לפעמים הוא גם נכשל מול חמיו וחמותו, זה קורה לפעמים. אולם אל יאוש, תוכל לבחור את אחד מקרובי משפחתה של אשתך, ולנסות לעשות עליו רושם טוב. אני מתכוון לכך במלא מובן המילה. הבן דוד משיקו הגיע לביקור? קבל החלטה לעשות עליו רושם.

אתה פוגש אותו לעתים רחוקות מאוד, אז קל לך להטעות אותו. תדביק חיוך רחב על הפנים וגש אליו; "או, ר' מוישה, איזה תענוג לפגוש אותך! כל כך הרבה זמן לא נפגשנו!" הוא יעריך את זה מאד, וכעת יש לפחות אדם אחד שחושב טוב עליך. זה אומר שיש לך כבר קצת כסף בחשבון ה"שם טוב" שלך.

עכשיו תוכל לבנות על הצלחה זו, ולהמשיך להפקיד עוד ועוד בחשבון. נניח שאתה הולך לחתונה, שם מן הסתם תפגוש כמה אנשים חדשים; לא תוכל לקחת על עצמך להרשים את כולם, אך לפני שאתה נכנס לאולם הכן

פרוטה לפרוטה מצטרפת

כתר כזה הוא רכוש יקר ערך - זהו עושר אמיתי. וכמו כל עושר, לוקח זמן לבנות את חשבון הבנק הזה של שם טוב. כל אחד יודע שלא הופכים למיליונר בן לילה. בתחילה אתה מרוויח כמה דולרים פה וכמה דולרים שם, ולאט לאט אתה הולך ובונה את העושר שלך. עושר אמיתי מתחיל בצעדים קטנים, בעבודה קשה ועקבית.

שמא תאמרו: "בסדר, גם אם כתר שם טוב הוא דבר נשגב כל כך, מן הסתם הכוונה היא כאשר כל השכונה שלי משבחת אותי. אם אהיה מפורסם בכל ישיבת לייקווד כאדם טוב והגון - אולי זהו הכתר שם טוב עליו מדברים חז"ל". אולם זוהי טעות! גם אם אף אחד אינו משבח אותך מלבד מספר אנשים שגרים בשכונתך, זה כבר נחשב שקנית שם טוב; זהו כתר מפואר שתוכל לענוך בגאון על ראשך. כאשר יש לך שם טוב אצל אדם אחד - זה כבר כמה דולרים בחשבונך. עוד אדם שמביט בך בצורה חיובית זה עוד כמה דולרים. כך אתה מתחיל לבנות את העושר שלך.

למדתי דבר זה מאדם גדול. הוא אמר לי: "תעשה רושם טוב על אדם אחד שאתה מכיר. תעשה הכל כדי לכבוש את לבו. ואחרי שתצליח אותו, השם טוב שלך יתחיל לעלות על גדותיו ולהשתפך החוצה. ברגע שתיצור לעצמך שם טוב אצל אדם זה, הדבר ישפיע ממילא גם על אחרים".

מכרים חדשים - הזדמנויות חדשות

ההזדמנות הטובה ביותר לכך היא כאשר אדם עומד להיכנס למצב חדש. בעצמי עשיתי את זה פעם. לפני שנים רבות, כשלמדתי בישיבת סלבודקה בליטא, שהייתי במשך חודש שלם ליד שפת הים - באותם זמנים חוף הים היה חוף כשר - והתארחתי אצל משפחה שהתגוררה שם. החלטתי שהמשימה שלי תהיה ליצור רושם טוב על מארחי. הייתי יוצא בכל יום להליכה, ובזמן ההליכה הייתי חושב על רעיונות כיצד לעשות עליהם רושם טוב. וזה עבד - הצלחתי להוליך אותם שולל.

ניקח לדוגמא בחור שעומד לקראת חתונתו בשעה טובה ומוצלחת - כעת הוא הזמן לחשוב בצורה הכי רצינית על עניין זה; זו הזדמנות מצוינת, ואל לך לבזבז אותה. בבית שבו גדלת, זה לא כל כך קל - הם מכירים אותך מאז שהיית בן שנתיים, אז יש לך כבר חזקה לא כל

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שער אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

חשבון הבנק הסודי

וכעת אני רוצה לגלות לכם סוד: היתרון שבקניית שם טוב הוא למעשה כפול. כי בו בזמן שאנחנו בונים את העושר הזה של שם טוב, אנחנו בונים חשבון נוסף, חשוב לא פחות. ישנה תכלית נוספת להעמדת-פנים זו עליה אנו מדברים, והוא היסוד הגדול שלימד אותנו המסילת ישרים (פרק ז), ש"התנועה החיצונית מעוררת הפנימית". כבר שוחחנו על כך מספר פעמים, והסברנו שכאשר אדם עושה פעולות באופן מסוים, הן משפיעות עליו באמת. לכן לדעתי טוב לשמש כרב, כי הרב חייב להראות חזות טובה כלפי חוץ כל הזמן, ומי שפועל בדרך מסוימת, במוקדם או במאוחר יהפוך להיות באמת כזה.

ולפיכך, מי שמתעתע באחרים, למעשה מתעתע בעצמו. אם תתנהג כמו אדם טוב, לאט לאט תהפוך לכה. וכך, הכתר שם טוב לא נשאר רק כתר חיצוני על ראשך, אלא הוא משפיע עליך ומביא לשינוי פנימי בנפשך, ואתה הופך לאדם טוב יותר.

הצגה מוצלחת

אני נוהג לחזור על הדברים ששמעתי בשם אחד האדמו"רים. פעם הגיעו אליו כמה אנשים וטענו שכמה מחסידיו מטעים את הציבור בכך שהם נוהגים כיראי שמים גדולים, בעוד שבפועל הם אינם כאלה.

ומה ענה הרב'ה? הוא אמר שעליהם להמשיך לרמות את הציבור, עד שהם ירמו גם את עצמם. הוא ציטט את דברי הגמרא מסכת כתובות (סח, א): "המסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך" - מי שמעמיד פנים כאילו יש לו מום מסוים, בסוף יבוא לידי מום זה. "כך יקרה גם עם החסידים שלי" אמר הרב'ה. "הם ימשיכו להעמיד פנים של יראת שמים, והעמדת פנים זו היא שתגרום להם להיות יראי שמים באמת".

חיים של הצלחה

זהו הסוד הגדול אותו אנו מגלים כאן: המשיך להטעות אנשים ולעשות קידוש ה', עד שתטעה את עצמך ותהיה כזה. וזהו גם כן קידוש שם שמים - כאשר אדם הופך לעבד ה' אמיתי, בפנימיות ולא רק בחיצוניות. ועל עף שהרחבנו בגודל ענינו של כתר שם טוב, עד כמה חשוב הדבר לגרום לאחרים לחשוב עליך מחשבות טובות, עלינו לדעת שעבודה זו אינה שבה ריקם - היא משפיעה גם על פנימיותו של האדם.

יהודי החפץ לקדש שם שמים כל ימיו, עומד תמיד על המשמר - לכל מקום אליו הוא הולך, בכל עסק בו הוא מתעסק, ראשו עסוק תמיד במחשבה כיצד יוכל לפאר

את עצמו: "הערב אחר אדם אחד שאגרום לו לחשוב שאני אדם טוב". ותעבוד על זה. אל תבזבז את זמנו יותר מדי, אל תשעמם אותו בדיבורים מיותרים, תאמר לו כמה מילים טובות, ואז תניח לו. זכית בעוד מעריץ - ובכך קיימת את רצון הבורא יתברך.

מתנת בר מצוה מסוג חדש

תוכל אפילו להתחיל עם ילד. נניח שהיום בערב אתה נוסע לבר מצוה של בן דוד של אשתך. גש לחתן בר המצוה, לחץ את ידו בלבביות, תאמר לו כמה מילים טובות של עידוד וברך אותו שיזכה להיות גדול בישראל. תראה לו שאתה מתעניין בו. שמא תאמר, "בחור צעיר שכזה?!" האם כל כך חשוב שהוא יחשוב טוב עליך?!" בהחלט! אמנם הוא בעיקר מחכה לצ'ק שתשלשל לתיבה, אבל המילים שלך גם כן חשובות. אם הרעפת עליו חיוך נחמד וכמה מילים מעודדות - דע לך שעשית דבר גדול. הבחור הזה יחשוב טוב עליך במשך כל חייו - וזהו כבר שם טוב חשוב ביותר.

אם אתה עובד במשרד, אל תעשה הכל בבת אחת; קח על עצמך פרויקט אחד - לכבוש את לבו של אחד מעמיתך למשרד. כמובן שאין הכוונה לנשים העובדות במשרד - כמה שפחות תכבוש את לבן, כך יותר טוב. אבל לגבי העובד האחד הזה שבחרת לעצמך - ולא משנה אם הוא יהודי או גוי - תתחיל לעבוד עליו. אל תהיה לו למטרד, אל תעמיס עליו. היה ידידותי כלפיו ותן לו להבין שהיהודי הזה הוא דוקא אדם נחמד. ברגע שהצלחת פעם אחת, זה הופך להיות קל יותר - ברגע שעשית עליו רושם טוב, אין צורך במאמץ רב כל כך לשמן את גלגלי הצלחתך ולנסות ולבצע אותה עם מישהו אחר; כך תמשיך לכבוש עוד ועוד יעדים של שם טוב. זוהי הצלחתך בחיים.

מרחיבים את מעגלי המעריצים

כמובן, ברחוב תוכל לעשות רושם טוב על כולם, שכן מדובר באנשים שתראה אותם רק מדי פעם, ולפעמים רק פעם אחת בחייהם. זו ההזדמנות שלך לקדש שם שמים. אם הצלחת היום לעשות רושם טוב על שנים או שלושה אנשים, זה מצויין. לאחר זמן מה תהיה לך קבוצה גדולה של מעריצים, ובזה אתה גורם נחת מרובה לאביך שבשמים.

מכאן והלאה אתה מרחיב אופקים ומגדיל את מעגל המעריצים שלך, כי גודל הכתר שם טוב שלך תלוי בכמות האנשים החושבים טוב עליך. אם הצלחת לגרום להרבה מאוד אנשים לחשוב טוב עליך, כתר זהב גדול מעטר את ראשך, והוא גבוה יותר מכל שאר הכתרים. ככל שהרביית לקדש שם שמים, כך אתה נעשה עשיר יותר - וחשבון השם טוב שלך טופח עוד ועוד.

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

מהו פירוש דברי חז"ל (יבמות סב, ב) שתלמידי רבי עקיבא לא נהגו כבוד זה בזה?

תשובה:

עלינו להבין שהמושג כבוד אצלנו רחוק מהמושג כבוד המוזכר בגמרא, כרחוק מזרח ממערב. גם הכבוד שנוהגים אנשים זה בזה בחברה המנומסת ביותר כיום אינו נחשב לכבוד בעיני התורה. התביעה על תלמידי רבי עקיבא היתה על כך שהם לא נהגו בכבוד ובהערכה אחד עם השני באופן הראוי להם, כפי שדורשת התורה מאנשים במדרגתם.

אין שום מקום בעולם שבו נוהגים כבוד כפי שנהגו תלמידי רבי עקיבא זה בזה, אולם לא היה די בכך עבור אנשים גדולים אלו. "וסְבִיבּוֹ נְשִׁעָה מְאֹד" (תהילים נ, ג) - מ"סביב" לה', כלומר למי שקרוב אליו, הענינים סוערים מאוד, וככל שהאדם קרוב יותר לה', כך עליו להיזהר יותר. הגמרא (יבמות קכא, ב) דורשת על הפסוק הנ"ל, "מלמד שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה". להיות אדם גדול הוא דבר מסוכן, וככל שהאדם גדול יותר, כל עליו להיות טוב יותר. ומתלמידי רבי עקיבא, שהיו קרובים כל כך לרבה הגדול, נדרש להיות טובים מאוד, והם נענשו על כך שהם לא נהגו כבוד זה בזה כפי שנדרש מהם בדרגתם הנשגבה. אולם ח"ו לחשוב שהם נהגו אחד עם השני בקשיחות או בחוסר נימוס במושגים שלנו.

ולרומם את שמו של הקב"ה, על ידי משאו ומתנו עם הסובבים אותו. בכך הוא הופך לסמל של גדולת הבורא בעיני העולם, וכל תנועה שלו הופכת לעבודת ה'. וכאשר הוא עושה זאת, הוא משנה גם את עצמו - לא רק שהוא מפאר ומרומם את שמו של הקב"ה, הוא מפאר ומרומם גם את עצמו, את פנימיותו. הנהגתו עם בני אדם מקנה לו תהילה ותפארת בעולם הזה, ועל ידי השינוי הפנימי שחולל בעצמו, יזכה להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו בעולם הבא, לנצח נצחים.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

חיים של קידוש ה'

חיים על קידוש ה' היא אחת המצוות החשובות בתורה, והשבוע נשתדל בלי נדר לזכות לקיים מצוה זו. נקדיש שתי דקות בכל יום, כאשר אנחנו יוצאים לרחוב, שבהם נזכור שאנחנו נציגים של ה', וכך נשמור את צעדינו ונבדוק האם אנחנו אכן מביאים תהילה ותפארת לשמו יתברך.

נשתדל גם למלא אחר העצה שניתנה כאן, ונבחר אדם אחד, ונעשה הכל כדי לעשות עליו רושם טוב. נקדיש מעט זמן בכל יום כדי לחשוב כיצד נוכל לקנות שם טוב בעיניו.

שאיפתנו ותקוותנו היא, שצעדים אלו יהיו הצעדים הראשונים של חיים על קידוש ה', ולאט לאט נשנה גם את עצמנו מבפנים.

פסוק
אזרח קי' חרדים אצור להם ארץ זקוקים ואלהיהם אצוריהם
אבל יבואו בהם בני אדם קרובים להם בכל מקום להם.

[illegible]

להנה האירועים הנ"ל ציטוט בל מנין מכשירים ואף קשרי הדגמול
לאחר כניסתם המגדל המגדל (המגדל) דהם.

אכן חלוקים דברי חכמים הלויים שרצו ארצם מלפניהם בשבת
אלו, או שבתם שאלו הם מלפניהם.

ס'דילונת חסאפה על יעקובל תיא היממה השבוע ב'לאומה הרבונה בדל הדיני
החשבוניות ואם בעצ זכור של העולם המולדה לאפים ובעצ בחי' ארמון
שלמים השבוע כה'הרה.

[illegible]

20/10/2020

אלוהים יתן

१३१८ म३३

צריך לדעת, גרמא זה לא משחק, אמנם אין על זה חיוב אבל זה אסור, ומלבד זאת הגדרים מה נחשב גרמא זה ענין סבוך מאד, גרמא בשבת זה לא דומה לגרמא ברצחה ובנזיקין כמבוי בחזו"א ב"ק י"ד שיש אופנים שבנזיקין נחשב גרמא ובשבת הוא מעשה כח שני ועוד אופנים, אנשים לא חושבים על זה, שבת זה משחק ?! כל דבר מותר ?! על ספיחין נזהרים בלי סוף ושבת שזה סקילה וכרת זה מותר ?! מה פתאום זה מותר ? זה חמור מאד ! על מה סומכים ? פתאום שבת זה נהיה הכי קל אם זה לא היה עצוב זה היה מצחיק, לא כולם יודעים מה הם גדריו גרמא, ומלבד זה יש בזה ג"כ ענין של לא פלוג, יש בזה חשש של מלאכה מיתה סקילה וכרת בלי שום חכמות, איך אפשר להתייחס לזה בשויון נפש, לא היה צריך לדבר על זה אבל מוכרחים לדבר על זה, צריך על זה עדות טובה של מי שמבין את הפעולה שנעשית ויודע טוב את הדינים, והזכות הגדולה של משמרת השבת מה שעושים בזה במסי"ג הגאון הרב בייפוס ושאר העוסקים בזה, זכות שמירת השבת תעמוד להם, צריך להתעורר לא לסמוך בענינים אלו על כל מיני קולות למיניהם, אם בדברים אחרים לא סומכים כש"כ כאן שצריך להחמיר בזה בעזרה המירבית ביותר.

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 321
אייר תשס"ב

אינו מומלץ כיום, למרות שיתכן שהוא מצמצם את הבעיה שהחוט נקרע, אבל כאשר הוא נקרע יש בעיה כפולה ומכופלת.

עמודי תאורה עם שני כנפיים והחוט יושב באמצע

בהמשך הסיום עברנו בעירוב של עיר אחרת שבה השתמשו גם בהרבה עמודי תאורה מסוג אחר, שיש בה שתי תאורות בראש כל עמוד, והן יוצאות בשתי זרועות מתעגלות כמו כנפיים. בעמוד כזה יש פתרון קל, להניח את החוט בשקע שבין שתי הכנפיים, ויוצא שהוא מכוון כנגד העמוד העומד בקרקע [אם העמוד ישר]. אבל בזה יש נידון הלכתי, על פי דברי המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) שהביא את דברי הפמ"ג באופן שחקק בראש העמוד כדרך שעושים האומנים בעמודי עץ של פרגולה, והניח את החוט בתוך החקק, מסתפק הפמ"ג

שנא זה לא נקרא שהחוט מעל כל העמוד, כי העמוד ממשיך בצדדים למעלה מגובה החוט, ומצדד להחמיר. לפי" נראה שגם בעמודי התאורה האלו יש בעיה, כיון שזרועות ממשיכות למעלה והחוט נמצא בחקק, אמנם החזו"א חולק ומתיר את החקק, אבל לדעת הפמ"ג והמשנ"ב יש להחמיר. אך יתכן שיש לחלק בין המקרה של המשנ"ב לעמודי התאורה, כי במקרה של המשנ"ב מדובר בעמוד עצמו שממשיך למעלה, משא"כ בעמודי התאורה זה בדרך כלל חלק נפרד שמלבישים על העמוד, וא"כ יש מקום לומר שהעמוד כולו הסתיים מתחת החוט, ומה שממשיך זה חפץ אחר של מנורות שמונח על העמוד.

גם כשהכל נראה אותו דבר שינוי קטן יכול לפסול

יחד עם הנידון הזה, למדנו עוד דבר חשוב מהנסיון שרכש מוקד העירוב בבדיקת עירובים ברחבי הארץ. יש מקרים שמחוסר שימת לב קושרים את החוט בשינוי קטן, במצב שהעובד לא חושב שיש בו שינוי כלל, זה ממש אותו דבר, החוט קשור בראש כמו תמיד, אבל למי שידע את הפרקטיקה שבהלכות זה הבדל בין כשר לפסול ח"ו. הנה צורת הקשירה בעמודי תאורה כה גבוהים היא בעזרת מנוף, והאדם שעומד במנוף כורך את החוט סביב לזרוע של אחת המנורות, וכאן צריך לשים לב שיקשור את החוט דוקא מכיוון תוך החקק, דהיינו להביא את החוט מהצד העליון ולהניחו בתוך החקק, אבל אם יקשור את החוט מסביב לעמוד, הוא בודאי יהיה פסול. כמו כן אם יקשור את החוט ויסוב אותו, ולאחר הסיבוב יכניס אותו לחקק, גם כן יהיה פסול, כי החיבור שבו נושק החוט לעמוד הוא מהצד. ואע"פ שגם אחרי הסיבוב זה המשך של החוט, אבל בעירוב החוט אינו ענין של חיבור זרם חשמל וכדומה, שהעיקר שיתחבר בסוף, אלא הוא משמש כמשקוף, המשקוף הוא הקנה השוכב על חלל הפתח, ולאחר שנגמר חלל הפתח אין לו צורת משקוף, אלא חוט בעלמא. לכן חייבים שהפגישה הראשונה של החוט עם העמוד תהיה מעל העמוד, ולא מהצד.

מתוך כמה עשרות עמודי תאורה ששימשו את העירוב, ראינו באחד מהם שהחוט לא היה במקום הנכון, אלא הגיע אל העמוד בצד של הזרוע ולא בתוך החקק. דבר כזה הרי פוסל את העירוב. במקרה זה היה עוד קו של גבול עירוב נוסף שיכול לשמש במקומו, אבל למדנו כאן דבר חשוב, א. שינוי קטן יכול לפסול, ב. לפעמים אומרים במבט כללי שהכל נראה אותו דבר, ומסתבר שמי שעשה ידע מה לעשות, וא"כ לא צריך לעבור יסודי על כל עמוד. אבל באמת צריך לבדוק כל עמוד ועמוד שהוא נעשה כדן, ולא תלות בהסתברות שאינה מאושרת על ידי מומחה שמוכר בהלכה.

השלמת גדר בין העמוד לתל המתלקט

נביא כאן עוד ענין הלכתי נוסף מבין הדברים שלמדנו בסיום זה, היו שני מקומות שהשתמשו לגבול העירוב בחומה אלכסונית [נטויה] של הגשר, ועמודי העירוב עמדו למרגלות החומה. והנה החומה כשרה מדין תל המתלקט (משנ"ב סי' שמ"ה סק"ה), שאפילו שאינה זקופה ממש ואפשר

התרחבות רבה בפעילות בימי ניסן לחיזוק מערכות העירובים

בימי חודש ניסן, היתה פעילות רבה במוקד העירוב, למרות הטידודות במצוות החג ובצרכי בני המשפחה, היו הרבה אברכים מלומדי השיעורים שהשתתפו בעשיית עירובים ובעריכת בדיקות במגוון מקומות. תקצר היריעה מלהכיל ולסקר את הדברים, ובמיוחד כעת לאחר שהציבור נרתם לסייע להגדיל את הפעילות מתוך שליחות קודש של "עירובין זה לזה", יצאנו בכוחות מתגברים להכשיר עוד מקומות ולעדכן מידע על מנת לספק לציבור את צרכיו, ובס"ד זכינו להתקדמות גדולה ורחבה שא"ה תורגש במהלך הדברים, ואכמ"ל. אולם נבחר כאן כמה דברים מתוכם ונבאר אותם עם הלכותיהם, על מנת להחכים וללמוד עוד מתורת העירובין בהתאם למציאות בת ימינו.

באחד מימי חול המועד נערך סיור מיוחד לקבוצת אברכים, ובו עברנו על פני קטעים של כמה עירובים, הסיור התחיל בעירוב השכונתי בבני ברק, והמשיך בעירוב העירוני של בני ברק, והמשיך בהליכה רגלית לראות גם קטע מהעירוב של פתח תקוה, והסתיים בעירוב של גבעתי שמואל. בכל מקום ראינו צורות חדשות של הלכות רבות, עם הפתרונות שנעשו במסירות על ידי העוסקים במצוה, וגם ראינו דברים שאין להם פתרון טוב. בעירובין יש דבר מיוחד, שבכל עירוב מגלים נידון חדש, וציור למקרה נוסף שדורש שימת לב, והסיור הוא חזרה לימודית ועיונית של ההלכות, למי שלמד וידע על מה להסתכל בהם.

עמודי התאורה החדשים משימשים לעירוב העירוני

בין הדברים שראינו היה הנושא של השתמשות של העירוב בעמודי התאורה. ברחוב זבוטינסקי בבני ברק עשו בתקופה האחרונה עמודי תאורה חדשים [בעקבות עבודות הרכבת], והאחראי ניצל אותם לעירוב, ובמקום להעמיד עמודי עירוב סטנדרטים, הוא חיבר מעל העמוד שני ברגים או ברזלים קטנים, וקשר את החוט מעליהם. לא בכל עמוד תאורה אפשר לעשות זאת, כי יש עמודים שהמנורה בראשם ואי אפשר להניח את החוט עליהם, וכן יש עמודים שמתעגלים בחלק העליון וגם בהם לא ניתן לקשור במקום שייחשב שנמצא על גבי העמוד, אבל העמודים שנושנו בבני ברק התאימו לעירוב מאוד, כי הם בנויים בסגנון שעומד ישר עד גובה כתשעה מטרים, ואחר כך מתכופף ישר בזווית של תשעים מעלות, יוצא שאפשר לקשור את החוט מעל הכיפוף ויש תחתיו עמוד ישר עד הקרקע.

פתרון כזה נראה מצוין, כי העמודים האלו חזקים הרבה יותר מעמודי העירוב, וגם לא יפגעו בהם ולא יתעקמו, [אמנם בערבון מוגבל, כפי שניתן לראות ברחובות עמודי תאורה שהתעקמו מתאונות]. וגם החוט לא יקרע ממשאיות כי הוא גבוה מאוד כמעט שלש קומות אבל יש לציין שהפתרון אינו מומלץ כל כך, כיון שגם בזה יש מקרים שהחוט נקרע, ואמנם זה רק לעיתים רחוקות, אבל באותם עיתים אין לאחראי המצוי דרך שאפשר לתקן את החוט, כי אינו יכול להגיע לגובה של ראש העמוד, אף לא בעזרת המקל המיוחד לכך, אלא צריך מנוף של חברת החשמל שיבוא במיוחד, שזה דורש שיהיה לעיריה מנוף זמין למקרה של תקלה, וכיום לרוב העיריות אין מנוף, אלא העבודות הן ע"י קבלן חיצוני, והוא לא יגיע לעבודות חדשות ללא תשלום הגון. במקרים אלו האחראי קושר את החוט באמצע העמוד, ואז החוט מן הצד ואינו כשר, וכדי להכשירו מעמיד קרש שישמש לחי, ובהרבה מקרים הקרש אינו מכוון כנגד החוט מחמת טעויות באומדן הנכון. לכן פתרון זה

העליון ניכר בצורתו שהוא תוספת מחמת שמשנה זוית, י"ל שאינו המשך של העמוד, וכיון שהחוט נמצא מעל כל העמוד הישר, הרי זה כשר גם לדעת המשנ"ב. והדבר צריך הכרע. [על מנת לצאת מחשש זה, ניתן להוסיף לפני לחי מכוון תחת החוט, וזה יועיל גם לענין דגוד החוט בעמוד צר, וגם לעקמימות שיש בו מחמת העבודות שנעשו לידן].

השקעה בקידום עירובים ביישובים לתועלת הציבור

במחלקה של מוקד העירוב לקידום עירובים ביישובים שמתארחים בהם בני התורה, הוחלט להשקיע מקופת העירוב לתקן עוד כמה יישובים, גם כאשר אין סיוע מהישוב, לאחר שכעת יש בידינו קצת יכולת לתת בזכות תרומת הציבור בקמפיין "עירובין זה לזה". אחד מהיישובים שהשקענו בהם כעת הוא הישוב יד בנימין, שנמצא סמוך לישוב בית חלקיה. ביישוב זה יגדר טובה סביב לישוב, אלא שבפתח הראשי הם סמכו על השער שיחשב כמחיצה אף ללא צורת הפתח. בדין זה נחלקו

האחרונים, ויש כמה אחרונים (רע"א והחת"ס) שנקטו שהשער יחשב כפתח אף ללא צורת הפתח [עמודים ומשקוף]. ואינו פירצה אף כשהוא פתוח, אבל החיי אדם אוסר, והפמ"ג מסתפק, והחזו"א כתב שאין להקל בזה, וכן פשט המנהג לתקן צורת הפתח בכל שערי היישובים, ולא להסתמך על שער לבד.

שער שאין בו צורת הפתח, ובאופן שגם בסגירתו נשאר מרחק [בשער הזה יש עוד דבר מעניין, שיתכן שהשער לא יועיל לכ"ע, כיון שמדובר בכביש רחב מאוד, ולכן השער בנוי משני חלקים, שכל חלק סוגר רק צד אחד, ואינם מקבילים אחד לשני, וגם כששניהם סגורים נשאר כמטר וחצי של מעבר פתוח. בצורה כזו שגם כשהשער סגור אינו סוגר את כל הפתח, ודאי שאינו כמחיצה ופתח, ובפרט שאין השערים זה כנגד זה שגם מדין עומד מרובה נחשב הפירצה לקרן זוית]. ולמעשה המועצה עשתה שם צורת הפתח, עם שני

עמודי עירוב, שע"ז לא צריך להסתמך על השערים, והשערים בכל זאת מוסיפים לענין ביטול דין רשות הרבים. בתקופת חודש אב התגלתה בעיה בכשרות העמודים, מחמת שינוי שחל בגדרות הסמוכות, ומוקד העירוב עורר את הדבר לאנשי המועצה ותיקנו את העמודים והעמידו אותם בצורה אחרת, אלא שעדיין הם היו בסגנון העירובים העירוניים ללא לחיים, וכעת נוסף גם ההידור הזה לתועלת התושבים והאורחים הנמצאים מידי שבת ונהנים מעירוב מהודר. [מחובתינו לציין שהפיקוח על העירוב הוא בידי המועצה, ואין למוקד העירוב פיקוח שבועי על כל העירוב].

במוקד העירוב שוקדים על סידור יישובים נוספים שיעמדו ברמת כשרות מהודרת לקראת ימי הקיץ הבע"ט, ניתן להתעדכן בקו של המענה ההלכתי של מוקד העירוב, ומי שמעוניין לזכות בתיוקן של יישוב מסוים לזכותו ולזכות קרובי משפחתו, שיפנה בהקדם למוקד העירוב.

איך אני יכול לדעת איך עושים עירוב, אם אין לי מושגים כלל? מה אני יכול לעשות כדי להבין על מה אני סומך כשאני מטלטל? איפה אפשר ללמוד את ההלכות האקטואליות שאין עליהם משנ"ב?

השבוע הפתרון בידיים שלך

עם קצת השקעה פעם בשבוע, תצליח!

עכשיו נפתחות קבוצות חדשות של השיעורים המרתקים "עירובין למעשה שע"י מוקד העירוב"

נצל את ההזדמנות והצטרף עכשיו בטל'

055-678-3323

המסגרות החדשות מתקיימות בשעות הערב:

בירושלים - ימי ראשון / בעמנואל - ימי שני

במודיעין עילית - ימי שלישי / בבני ברק - ימי רביעי

הבא גם את ההברותא שלך וקבל הנחה 10%

בבני ברק נפתחת קבוצה נוספת של לימוד חינוכי התחומין

הלכה למעשה בשילוב מפות ומדידות אלקטרוניות

לעלות עליה, אבל כיון שיש בה שיפוע תלול שעולה י' טפחים בתוך ד' אמות, נחשב למחיצה כשרה. אבל נשאר פירצה בין העמוד של העירוב [שהוא סוף צורת הפתח] לבין המחיצה, למרות שהעמוד קרוב לתחתית החומה, משום שאין לחומה דין מחיצה בחלק התחתון, אלא רק כאשר מגיעה לגובה י' טפחים, והחלק הגבוה רחוק מן העמוד. לכן צריך באופנים אלו להוסיף גדר שתשמש מחיצה לסגור עד המקום שבו השיפוע מגיע לגובה י' טפחים, וכך ראינו שעשו בעירוב הזה, שהוסיפו ברזלים חזקים שביניהם הרווח פחות מג' טפחים, והם סותמים את הפירצה.

אי אפשר לצרף את גובה השיפוע לשיעור גובה המחיצה

אלא שעדיין יש לדון בפתרון שעשו כאן, האם הוא מספיק, כיון שעשו את המחיצה המשלימה כעין משולש, כלומר שלא כל אורך המחיצה הוא גובה י' טפחים, אלא קרוב לעמוד יש בה גובה י', ובהמשך השיפוע אין בה גובה י', אלא רק משלים מעל השיפוע עד היכן שאם תמדוד מלמטה יהיה י', אבל באמת נראה שזה לא מספיק, כי את המחיצה הזו לא מודדים מלמטה, אלא מהקרע המשופעת, ואע"פ שהשיפוע הוא תחילת מחיצה, וביאור הדבר בארנו בשיעורי העירובין למעשה, והוא יסוד גדול אף הוא קצת עמוק מלהסבירו כאן, ומ"מ אכתוב

את יסוד הדבר, שהצד המשופע שנחשב מחיצה, הוא רוח אחרת מהמחיצה שמשלימה מהעמוד אל השיפוע, כגון אם השיפוע גדר בין הקרע התחתונה לקרע העליונה ביו צפון לדרום, הרי המחיצה המשלימה באה לגדור ולהבדיל את

המקום שמעל הקרע המשופעת בין מזרח למערב, וא"כ אי אפשר שהחצי המשופע ישלים מחיצה לרוח אחרת, [כי הוא הקרע בחלק הזה].

לפ"ז לא מספיק לעשות מחיצה כמשולש, אלא צריך שבכל האורך יהיה גובה י' טפחים. אמנם יש מקום להכשיר את התיוקן הזה בחלק מהמקרים, כאשר יש עומד מרובה על הפרוץ, וי"ל שלענין זה אפשר לצרף גם את המחיצה של צורת הפתח עצמה, שהיא גם נחשבת כעומד, כמבואר בבה"ל (סי' שס"ג ס"ו ומשנ"ב ס"ק כ"ג), אלא שצריך שבסמוך לצורת הפתח לא תהיה פירצה, ולכן מספיק אם בחלק הראשון הסמוך לעמוד יש גובה י' טפחים הרי השאר נידון בעומד מרובה. וצ"ע איזה אורך צריך שיהיה במחיצה זו ואכמ"ל].

האם חוט שקשור על עמוד גדר מכופף דומה לחוט בחקק

באחד מהימים של ערב פסח, ביקרנו גם במושב אור הגנוז, על מנת לעדכן את המידע על מצב העירוב ודרגת כשרותו. ביישוב זה עיקר השאלה מחמת שטחי הקוצים הגדלים בקצוות היישוב והם כלולים בהיקף העירוב, וכידוע מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל היה מורה שהם אוסרים, כאשר הם במצב שאדם לא יעבור דרכם באופן רגיל. כיון שהדבר משתנה בין תקופות השנה, אנו משתדלים לעקוב על כך ולציין לשואלים מה המצב הנתון באותה תקופה.

בביקור שנערך בערב פסח שמנו לב לפירצה של כעשרה מטרים שנהייתה בגדר, והאחראי במקום שם לב לכך, ועשה בה צורת הפתח על ידי עמודי הגדר עצמה. במקרה זה העמודים היו עם תוספת שיוצאת באלכסון, כמו שעושים בגדרות של המתחמים ובגדרות הביטחון החדשות, דהיינו

העמוד עולה ישר כשני מטרים, ואחר כך פונה החוצה, ועליו מחברים את הרשתות והנה אי אפשר לשים את החוט בקצה העליון של העמוד הנוטה באלכסון, כיון שלעירוב אנו צריכים שהחוט יהיה מעל החלק הזקוף ישר, [ואף במקום שמקילים לסמוך גם על עמוד נוטה, מ"מ היינו דוקא כשכולו נוטה והולך בקו ישר, שמגדירים את החוט שיושב על ראשו כיושב על תחתיתו, אבל באופן כזה שיש שינוי זוית באמצע העמוד, אין להקל בן].

אבל יש אפשרות לחבר את החוט מעל החלק העומד, בנקודה שבה נוטה החלק האלכסוני. אמנם בקשירה בלבד החוט יחליק במשך הזמן ויפסל, לכן האחראי הכניס בורג מעל הסיבוב, וכך קשר את החוט מכוון מעל החלק הזקוף שבעמוד. אלא שיש לדון בצורה זו ע"פ דברי המשנ"ב הנ"ל בדין חקק, שהפמ"ג והמשנ"ב נקטו שאם העמוד ממשיך ועולה מעל גובה החוט, יש בזה חשש של צורת הפתח מן הצד, אפילו שהחוט יושב בחקק מעל העמוד. וא"כ גם בזה הרי העמוד ממשיך כלפי מעלה מעל גובה החוט. אבל יתכן לומר שכאן המשנ"ב יודה להתייר, כיון שהחלק

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגרמ"מ לזבין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

וקריאת התורה ולאחר תקופה הוא החלים לגמרי מהמחלה, בתחילה חשב שמתרחש סיפור דומה, אבל כדרכו של עולם לא התייחס ואמר חלומות שווא ידברו.

לאחר כחודש וחצי (בתחילת חנוכה) חלם שוב את אותו חלום, אלא שאז ראה את אביו הגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל עומד ואומר לי, "יוסי זה נוגע אליך, יוסי, תדאג שהציבור יפסיקו לדבר בבית הכנסת בעת התפילה". הוא קם מבוהל, אך לאחר מכן אמר שזה כלום, כנראה חשבתי על כך ביום, והרי "אין מראין לאדם אלא מהרהורי ליבו", מאז התחיל להרגיש לא טוב, וכשבועיים לאחר מכן גילו אצלו את המחלה הנוראה. ואז התחיל ר' יוסף לחזק את כלל ישראל בפרסום סיפורו ודברי חיזוק בעניין.

[דברי חיזוק מתוך המכתב שכתב: ואצטט כאן דברים שאמר מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל וז"ל: **התפשטות המחלה הנוראה המפילה חללים רבים, נגרמת משום שאנשים מזלזלים בקדושת בית הכנסת, ומדברים דברים בטלים בשעת התפילה, וזוהי הסיבה שהתפילות אינם מתקבלות לפני כסא הכבוד מאחר שמדברים באמצע התפילה.** והוסיף: **שום המתפללים יפסיקו לדבר באמצע התפילה המחלה תיעצר.** ועל כן באתי כעת לכל מי שקורא דברים אלו, אולי בזכות ההתעוררות שתבוא עתה מקריאת דברים אלו, ירחם המרחם עלי וישלח לי רפואה מן השמים בתשח"י. המצפה לישועת ה', חזקיהו יוסף בן שרה פייגא.

וגיסו הגאון רבי אברהם יצחק בן למרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שליט"א פרסם בכת"י מתחת למכתבו: כל הדברים האמורים לעיל נכונים ומדויקים, ונבקש מאוד להיות נושא בעול עם גיסי הנ"ל שמתייסר ל"ע ביסורים קשים, וה' ישלח דברו וירפאהו.

ומרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כתב לו אז, שניכר שזהו חלום אמיתי, וכתב מכתב חיזוק בענין זה שלא לדבר בשעת התפילה ולא לדבר בבית הכנסת, וגם מכתב מרן פורסם בבתי הכנסת, ע"כ].

הנושא הזה חמור מאוד ולדאבונינו הוא עדיין רופף, וצריכים לקבל על עצמינו, היה מקומות שהקפידו מאד ונהיתה הצלחה גדולה מאד.

בעיר רחובות איזה אדמו"ר מאוד הקפיד וגער בנושא, א"ל אחד מה אתה כ"כ מקפיד? ענה לו: עדיף שאני יצעק עכשיו ולא יסתובב אח"כ בלוויות והספדים!! אין לנו מושג כמה ישועות זה יכול להביא לנו!!!

אומרים דבר נורא: שבכל העבירות יש סנגוריה על כלל ישראל שהגויים יותר גרועים, אבל בדיבור בתפילה ר"ל בתפילות שלהם הם לא מדברים, ומסבירים "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" שעל כל דבר הקב"ה יכול להביא סנגוריה ובתנאי ש"אתם תחרישון" שבתפילה תשתקו ואז לא יהיה קטרוג. יעזור הקב"ה שהדברים יהיו לעילוי נשמתה!!

בידורי הלכה

ב] שאלה: הרואה מי שמדבר בשעת התפילה וקריאת התורה האם יש מקום ללמד ללמד עליו זכות, וא"כ איזה זכות יש ללמד עליו.

תשובת מרן זצוק"ל: אינו יודע שאסור לדבר, ויש להעיר לו.

ג] שאלה: בהא דאסור לישון יחידי בבית הכנסת הרואה אחד שישן יחידי בבית המדרש האם צריך להעירו בכדי שלא יישן יחידי שהרי זה מקום השראת השכינה ואין מקום להתיר לישון יחידי.

תשובת מרן זצוק"ל: יתכן שדרך ארעי מותר וצ"ע.

ד] שאלה: במגן אברהם סי' צ' ס"ק כ"ב כתב (עפ"י הסוגיא בסוטה כ"ב,ב) בההיא אלמנה דהואי בי כנישתא) שאם יש ב' בתי כנסיות בעיר טוב לילך לרחוק יותר משום שכר פסיעות. וצ"ב דבמנחות (ס"ד,ב) מצוה להביא עומר מהשדה הקרובה לירושלים משום שאין מעבירין על המצות. והכי

לפני כחודשיים נפטרה אשת חבר להגאון רבי חיים פרוינד שליט"א מראשי כולל נחלת-משה ב"ב, ברצונו להביא דברי חיזוק בענין 'קדושת בית הכנסת והתפילה' מתוך דברי הספד שאמר על אשתו הרבנית שבס"ד זכתה לחנך אלפי בנות ישראל, וז"ל:

ברגע שנפטר מישוה ובמיוחד אשה כזאת צדקנית זה צריך לזעזע, ברור, העילוי נשמה הכי גדול זה כשאדם לא נשאר אדיש, כל אחד לוקח ע"ע משהו, להשתנות משהו, לא לתת לדברים כאלו לעבור. שומעים כ"כ הרבה אסונות, כשהייתי במחלקה האונקולוגית באיכילוב אמר לי הרופא שיש כאן 2000 מטופלים במחלה הזאת. וזה רק שם! וכ"א עם הסיפור שלו וכל מיני טיפולים, לצערינו זה מחלה נוראה שלא עוזבת כמעט את האדם, המחלה התחילה בתשע"ז וכל שבוע טיפולים וזה לא נגמר, צריך לזעזע!! אם כל אחד יקח קצת ממעשיה זה יהיה עילוי נשמה...

היא לא הבינה איך אנשים מעיזים לדבר בתפילה, אחד הדברים שצריך הרבה חיזוקים. מפי השמועה אמרו בשם ה"שבט הלוי" "שאם היו נזהרים לא לדבר בתפילה היו הרבה מחלות נמנעות או לגמרי או שרואים ישועות". ידוע שבשואה לא נפגעו מעדות המזרח ואומרים כי אצלם כבוד בית הכנסת מאד גדול! זה דבר שצריך לקבל וזה שאלה של הרגל, וכל התפילה נראית אחרת.

בשם ר' ישראל יעקב פישר שמעתי: כתוב במחבר סי' קכ"ד כמדו' שהמדבר בשעת חזרת הש"ץ גדול עונו מנשוא, ושאל אין כזה ביטוי חמור בכל המחבר, זה נמצא בתורה אצל קין שהרג את הבל, ומדוע הביטוי כ"כ חמור בעוון זה? וענה שהציבור מתפללים ומבקשים ישועות והתפילה יכולה לעלות ולהועיל ולהציל, אין לנו מושג כמה תפילה יכולה להועיל, והדבר הזה גורם שהתפילה לא עולה למעלה ולא פועלת את פעולתה, זה ממש כמו בגדר רציחה וע"ז נאמר "גדול עונו מנשוא", אדם לא יודע מה נגרם כשהוא מדבר בין גברא לגברא וכדו'. מתחילה ועד הסוף לא מדברים, והרי כמה זמן זה? בשבת מקסימום שעתיים או שעתיים וחצי!!

הרב הזכיר את המעשה שהיה עם הרה"ג רבי חזקיהו יוסף בנו של הגאון הגדול רבי שלום בן-ציון פלמן זצ"ל, שבתחילת שנת תש"פ שמע בחלום הלילה קול, ללא דמות אומרת לו: יוסי, תחזק את הנושא שלא לדבר בתפילה וקריאת התורה, לכל אחד יש תפקיד בעולם, ועליך לחזק נושא זה. בבוקר כשקם לא התייחס לחלום "חלומות שווא ידברו". שבוע לאחר מכן הופתע לקרוא בעלון סיפור על אדם שגם חלם חלום דומה להפליא, בו מבקשים ממנו לדאוג שיפסיקו לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, ולאחר תקופה חלה אותו אדם במחלה הנוראה, אותו אדם חשב שיש קשר בין הדברים והחתים 700 אנשים שלא ידברו בשעת התפילה

לכבוד העלון הקדוש 'קדושת בתי מקדש מעט' מזכי הרבים בקדושת בית הכנסת בדורנו. שלו' וברכה וכל טוב סלה.

רציית להביא בפניכם שאלות בענין ביהכ"נ שזכיתי לשאול למרן שר התורה זצוק"ל והשיב לי עליהם:

א] שאלה: בית הכנסת הרי אמרו חז"ל (שבת יא) שיהיה גבוה למעלה מכל בתי העיר צ"ע מדוע לא נוהגים כך היום, ועוד יש לעיין אי מועיל בית הכנסת אחד שהוא גבוה מכל בתי העיר ועליו יסתמכו, או שאפילו מן הבית הכנסת הנמוך שבעיר אסור להגביה יותר.

תשובת מרן זצוק"ל: בבני ברק מסתמכים על ישיבת פונביץ' וסלבדוקא שנמצאים בראש ההר מעל גובה בתי העיר, ובחז"ל בין כה וכה יגביהו הם יותר ולא יהיה הכירא.

לעילוי נשמת רבן של כל בני הגולה מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוקלה"ה

לרפואת הג"ר אלחנן בן שרה סימון, הג"ר מנחם מנדל בן שרה בילה, מזכה הרבים הג"ר אברהם בן שרל, הג"ר ראובן בן טלאת, מרת רחומה רחל בת אסתר בתושח"י. ולישועת שרה אסתר בת מיכל מישל ויונה בן שרה אסתר.

נימא לכא' גם בב' בתי כנסיות?

תשובת מרן זצוק"ל: בעומר לא שייך שכר פסיעות מה שאין כן בהליכה לבית הכנסת דכתיב אחרי ה' אלקיכם תלכו.

ובפעם אחרת השיב: במצוה חיובית לא אמרינן זה.

ה' שאלה: בחינוך מצוה תצ"ב מבואר שיש איסור לטעת עץ בחצר בית הכנסת. האם האיסור לנטוע הוא בדווקא בחצר בית הכנסת או שרק בפתח בית הכנסת, והאם יש הבדל בין עצי פרי לשאר אילנות סרק.

תשובת מרן זצוק"ל: יש מחמירין.

[ונביא מש"כ בהערות שם: הרמב"ם בספר המצות לאוין י"א כך היה מנהג הגויים וכדי להרחיק ממחשבות דומות להם לכן אסרו, וכ"ה ברמב"ם פ"ו מע"ז ה"ט שאסור לנטוע אילנות אצל המזבח כי הוא דרך עכו"ם. ובאורחות רבנו ח"ג עמ' רי"ח הובא בשם רבינו זצוק"ל שרצו לנטוע אילנות בבית הכנסת הגדול בבני ברק רבני העיר התירו ומרן החזו"א סבר שאסור כמבואר הגהות הגרעק"א או"ח סי' קנ ועי"ש מה עשו בסוף. ועי' שו"ת מהרם שיק או"ח סי' עח שאוסר לנטוע].

ו' שאלה: האם מותר להכניס חמור לבית הכנסת לצורך מצות 'פדיון פטר חמור'?

תשובת מרן זצוק"ל: יתכן, ועי' בירושלמי מגילה פ"ג ה"ג ליה ולחמריה ולמנוי וכ"ש כאן.

[שם מבואר שהתירו לו להכניס חמור וכליו לבית המדרש. ועי' חשוקי חמד מסכת זבחים כ"א שדן האם ראוי להעמיד פטר חמור ליד ארון הקודש וז"ל: **שאלה:** מעשה בפדיון פטר חמור שנעשה ברוב עם, ולא נמצא מקום אחר, כי אם בבית כנסת גדול, וציבור של מאות השתתפו בו, לראות את המצוה, ולא היה מקום להעמיד את החמור והשה, כי אם על הדוכן שעליו עומדים הכהנים, מאחר והוא מוגבה וכולם רואים אותו, ולשם הכניסו את החמור ואת השה, השאלה היא אולי אין זה דרך ארץ לקרב את החמור לארון הקודש?

סיפור השבוע

לעשות כשאני נכנס להאדמו"ר שלי עם קוויטל אותם דברים אני גם לא יעשה בשעת התפילה, לדוגמא, תאר לעצמך שאתה בתוך החדר הפנימי בו האדמו"ר שלך מקבל אותך עם קוויטל, ותוך כדי שיחתך עם האדמו"ר אתה קורא ומעיין בעלון תורני שנמצא על שולחנו של האדמו"ר, או שאתה בודק מי מתקשר אליך, או סתם אתה מתעסק עם הפלאפון, או שהחלטת שעכשיו אתה מדבר עם חבר, איך זה נראה לך? היש חוצפה ועזות מצח גדולה מזה! חשבת איך הגבאים או החסידים היו מגיבים לאחר מכן. זה הקו שהנחה אותי באותם דקות גורליות, מול ארון הקודש, בו קיבלתי על עצמי לשנות את דרכי בכל הנוגע לתפילות, ולהתחיל להתנהג בתפילות, לפחות כמו מתי שאני נמצא בחדרו של האדמו"ר, הרי כתוב מורא רבך כמורא שמים, וכאן זה ההיפך, ועם הקבלה החזקה הזאת הלכתי לישון בהרגשה טובה ומרוממת.

למחרת בצהריים, עשו לבני בדיקות דם שיגרניות לראות אם התרופות התחילו להשפיע במשהו, וכשהגיעו התוצאות ראיתי שהרופא מזעיק עוד רופא, והרופא הנוסף לאחר עיון בתוצאות מזמין את מנהל מחלקת ילדים, והמנהל הזמין פרופסור, נבהלתי מאוד ושאלתי מה קרה, הרופא קרא לי בצד והסביר לי שהתוצאות מראות שאין חידק וזה לא מסתדר להם, בשום פנים ואופן. כי בכל הבדיקות הקודמות רואים בבירור חידק, וכזה נס לא ראה מעולם, כשהוא כבר 30 שנה רופא, וגם בספרות הרפואית אין לזה כנראה תקדים, וכרגע הם החליטו שהיות שהיום ערב שבת, הם שולחים אותנו הביתה עד מוצאי שבת, ושהילד יקח ליתר בטחון אנטיביוטיקה דרך הפה בשבת, ושנחזור במוצאי שבת והם יחליטו מה לעשות. חזרנו הביתה לשבת הילד הרגיש טוב ב"ה, ואפילו הלך לתפילות בבית המדרש, ובמוצאי שבת חזרנו לבית חולים ועשו שוב מפיפי עצמות וכו' והתוצאות הראו בבירור שהחידק נעלם כלא-היה וגם שאין שום נזק לעצם ב"ה. ושיחררו אותנו הביתה בלי כדורים ובלי תרופות. כשהרופאים ההמומים שואלים אותנו איזה סגולה עשינו שזכינו לכוה נס. לסיכום, הילד ב"ה בריא ושלם, ואני נהיית מקדש השם. א.ב.ח. ירושלים.

נ.ב. הבטחתי לפרסם את הנס, בכדי לחזק אנשים נוספים הזקוקים לישועות, ומנסים כל מיני פטנטים, וקיצורי דרך, להוושע נסו לקבל על עצמכם לכבד את הקב"ה ובוודאי שלא לבזותו, ויתקיים בכם הפסוק כי מכבדי אכבד ובחרת בחיים וכו' (שתקתי ונושעת).

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

גלגלן זה נתנדב ע"י ע"ב ו
לע"נ לב העברי יא"צ א"ר
ומלא העומר יא"צ ג' אייר
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטר

אמור תשפ"ב גליון ק שנה ג

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלמו חן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא ותיניכם תראנה בני
ובני בני כסתיילי ויתיה סביב
לשולחנכם. חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טוב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל בקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכל הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הטאן שיעשה
טובה לכל המשתדלים ורמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן יהיה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למנן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"ץ גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכל השם משמאל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למייסדים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אסיב עמם להמליץ טוב בערם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
ג' אשתתוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ב אם
יהיה בכוני, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יכוש בי תומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארענשטער זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשי"ל הורמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעייץ
בספרי, וינידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שעריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב,
וכל הלומד בספרי חכה לירוש',
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא
יסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הגיד שלום איין זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלילה הכריז:
נצטרתי מואת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את תיודו תורתו.
(רבות אפרים אריה ח"ב עמוד
רמ"ח, מליץ בפי' פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
תירוץ וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הג"ר יהודה צבי ב"ר משה שטיינער (אחיו של הר"ק ר' ישעיה מקרעסטיר) זצ"ל יא"צ י"ב אייר

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת עליהם לנפש לא יטמא בעמיו. במדרש (ויק"ר כ"ו ו'): הדא הוא דכתיב "יראת ה' טהורה עומדת לעד", א"ר לוי מיראה שנתירא אהרן מלפני הקב"ה, זכה וניתנה לו פרשה זו שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל הדורות, וזה פרשת המת שנאמר אמור אל הכהנים, ע"כ. וקשה דוכי מצוה זו לבד נוהגת בכל הדורות, הלא גם איסור החיתון עם גרושה וחללה נוהגות לעולם, ומדוע הוצרך להבטיחו על מצוה זו בדוקא. ועוד יש להבין מה ענין יראתו של אהרן דוקא לפרשה זו.

ויש לבאר דהנה המיתה והטומאה באה לעולם מפני חטא העגל, שלפני כן היה לבני ישראל חירות מיצה"ר וממלאך המות ע"י קבלת התורה. והנה היראה שהיה לאהרן הכהן קודם שהקריב על המזבח, כמו שאמרו חז"ל שהיה אהרן בוש וירא לגשת, היה מחמת חטא העגל שגרם לישראל, נמצא שהיראה שהיה לאהרן והטומאה שהיה בבני ישראל, שורש שניהם בא מחמת דבר אחד - חטא העגל, ותלויים שניהם זה בזה. והנה בפרשת טומאה כשהזכיר הקב"ה את הכהנים על הטומאה, חשב אהרן דמאחר שנטמא הכהן, הלכה ממנו הקדושה, ומעתה מותר לו ליטמא, וכן בזמן הזה שאי אפשר ליטמא שאין לנו אפר פרה ממילא יהיה מותר ליטמא, ולא יהיה מצוה זו לעולם, לכך הבטיחו הקב"ה שמצוה זו לא זזה ממנו עד סוף הדורות, והיינו אף בזמן שלא יוכלו ליטמא וישארו טמאים, ג"כ נשאר עליהם האיסור להוסיף טומאה, ויסוד הבטחה זו הוא להורות שהקב"ה שוכן אתם בתוך טומאתם.

והטעם שזכה אהרן לגרום שהקב"ה ישכון אתנו אף בטומאה, משום דאע"ג שלא עשה כראוי כשסייע לישראל לעשות העגל, אבל היות "שהיה אהרן בוש", משום כך מחל לו הקב"ה, כדאמרו (ברכות יב:) העושה עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל

שבתות [כדאמרו בתו"כ "ביום השבת ביום השבת, ביום השבת עורך חדשה, ובשבת יקטיר ישנה"], שהוא שלימות השבתות עם שאריתן והתחלתן, ולכן עומד לחם הפנים על השולחן משבת אחת לחברתה, כי עידו נמצא שעומד הלחם בכל שלימות השבת עם התחלתה ושאריה, ונשפע עידו שפע קודש לימות החול ולשבת, לכן כתיב "תמיד מאת בני ישראל ברית עולם", שהוא קיום השפע כמו שבת, שנאמר בו (שמות לא:טז) "ברית עולם".

לע"נ ה"ה מאיר ב"ר יהודה אריה פייסט זצ"ל יא"צ י"ב אייר

פסח שני. התוס' בקידושין (דף לו: ד"ה הואיל) כתבו וז"ל: כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא הקריבו אלא פסח אחד בלבד, משום דרובם ערלים היו, עכ"ל. והקשה המהר"ט שם, וז"ל: וא"ת רובן ערלים למה ידחו את הפסח לגמרי, ולא יעשו מולים לעצמן קרבן פסח, דבפסחים (דף פ.) משמע דרובן זבין אינן מעכבים את המיעוט, דזבין כמאן דליתנהו דמי, ודוקא בטמאים הדין דאזלינן בהו בתר רובא, ויש להקריב בטומאה כיון דטומאה הותרה אצל קרבן פסח, אבל רובן זבין או ערלים או בדרך רחוקה מנין לנו שיעכבו את המועט. ושם יש לתרץ, דאפי' תימא דזבין וערלים לא מעכבים המיעוט, אבל הכא שאני, דמילת עבדיהם ובניהם מעכבת, דכיון דגברא חזי, מעכבין ע"י המיעוט דלא מקרי קהל, עכ"ל.

והשיג עליו האבני נזר (א"ח סימן תקל"ח) וז"ל: ראיתי במהר"ט שתייר דהכא הם עצמם לא היו ערלים רק בניהם, וכיון דבעצמותם חזיון, נחשבים במנין, ומעכבים על המיעוט שלא היו נקראים קהל. ודבריו תמוהים לי בתרתי: א) מה שכתב דמילת בניהם היה מעכב על האבות, אינו נכון, דכיון שאין יכולים למולם מחשש סכנה, אין מילתם מעכב על האב, ד"המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו" כתיב. ב) עיקר קושיתו שכתב דמפסחים מוכח שהזבים אינם נחשבים במנין הרוב [ואינם מעכבים המיעוט]. באמת נהפוך הוא וכו'.

והנה התוס' (יומא נא.) כתבו, שאם היה כל ישראל זבים חוץ מאדם אחד או שנים, עושה [היחיד] הפסח אפי' בשבת, ע"ש. ובאמת כי מצד הסברה הדבר מרפס איגרי, הרי בתורה כתיב "ושחטו כל עדת ישראל", וקרבן ציבור הוא, ואיך ישחוט אדם אחד או שנים דלאו קהל הוא כלל, דאפי' לסברת מהר"ט דאין הזבים נחשבים [במנין הרוב, ואינם מעכבים המיעוט], מכל מקום אדם אחד או שנים לאו קהל הוא.

עוד יש מקום עיון לר' מאיר דסובר (ערכין יא.) דשיר מעכב הקרבן, והפסח נמי טעון שירה, וא"כ אם ישחוט המיעוט, הלא יהיה קרבן יחיד, ולא יהיה טעון שירה, והרי המצוה הוא שיהיה קרבן ציבור בשירה, וכל שלא היה בשירה הקרבן פסול וכו', דכיון דלר' מאיר כל שלא אמרו שירה בפסח לא יצאו, א"כ אם הקריב יחיד כיון דליתיה בשירה, הרי פסול הקרבן. ואפילו לחכמים [דסוברים דאין השיר מעכב הקרבן], מ"מ יש לומר דראוי לשירה בעינן, ואם רוב ציבור זבים, שוב אין קרבן המיעוט ראוי לשירה ופסול. ומה שנראה לי בזה על פי הגמ' (מוע"ק יד:) דאבל אינו נוהג אבילותו ברגל, משום דאיתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד. וצריך להבין דמדוע זה מיקרי

שמעתי מהדיש הר"ר אברהם שאול ז"ל מקרעשוב, ששמע מזקנים נאמנים, שפעם אחת הלך הרמ"א מביה"מ לביתו דרך השוק, וראה שעומדים שם הרבה עגלות שהובא עליהם למכירה שומן אוזנים, ואמר למשמשו שיעמוד אצל עגלה אחת, וכשיבא בעל השומן יאמר לו שהרב קורא אותו. השמש מילא פקודתו, אמנם בבוא בעל השומן והשמש אמר לו שיטריח עצמו לבוא להרב דמתא, סירב בדבר באמרו שעתה אין לו שהות, ואחר שימכור השומן יבוא.

השמש בהבינו שמסתמא נחוץ הדבר שיבוא במקדש, אמר לו שבל יטעה את עצמו, כי לא יתן לו למכור השומן עד שילך להרב, וכל הקונים שירצו לקנות יאמרו הוא להם שהמוכר נקרא להרב ומסרב לילך, ובודאי לא יקנה שום איש מאתו. בעל השומן הבין כי הצדק אתו, ובאם יסרב נגד הרב יפסיד יותר, כי לא עלה על דעתו מה שהרב ידרוש ממנו, ואולי לא יצטרך לשהות אצלו ויוכל למכור השומן אחר כך, והלך עם השמש.

אך בבואו אל הרב, שאלו הרב: מאין לך השומן הזה? והתחיל לצעוק כדרך העמי הארץ: אשתי בעצמה גידלה האוחות, ואני נסעתי להעיר להביא הש"יב לשחטם, ובביתי נעשה השומן. אז עמד הרמ"א מלא קומתו ואיים עליו ביותר, עד שהודה שהוא שומן דבר אחר.

ואז הביט עליו השמש בתמיה איך כיוון ברוח הקודש, אמר לו הרמ"א: תדע בני, שאין זה רוח הקודש, אך בהליכתי התבוננתי שעל עגלה זו סובבים עורבים הרבה חוץ מהרגיל, ועל העגלות האחרות לא ראיתי אף עורב אחד, מזה הבנתי שבודאי זה שומן אסור. התבונן אחי גודל קדושתו, ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. (בן לאשרי ח"ג אות מ"ט).

רומז על החכמה, ושולחן בצפון רומז על העושר ושפע פרנסה (ב"ב כה:), לכן אחרי שרמזו שפע החכמה - מצות הדלקת המנורה, אמר דמזה יבוא שפע הפרנסה - "ולקחת סולת". ולכן יש "שתי עשרה חלות", לעומת שנים עשר מזלות שמספיעין בעולם השפל ע"י שליטתו ית' בהם ובמשטרי הארץ. ו"שתי המערכות" לעומת שני חלקי השנה - קיץ וחורף. ו"שש המערכות" נגד ההשפעה המצטרפת לפי הזמן ההשפעה הראויה בקיץ וחורף, [דב"שתי המערכות" של קיץ וחורף, יש בכל אחת "שש המערכות", והיינו ששה חדשים]. ולפי שלא יטעה ח"ו כי יש לאל ביד משטרי השמים להטיב, כי באמת אין בהם יכולת להטיב, רק הוא יתברך פועל בהם כגרון ביד החוצב, לכן "ונתת על המערכת לבונה זכה", שהוא רמז שהשפע נשפע מלמעלה ממקור השפע², וזהו "והיתה ללחם לאזכרה אשה לה", כי מאתו מקור השפע.

ואמר "ביום השבת ביום השבת", דכל השפעה בימות החול הוא משארית קדושת שבת ומשלפניה³. וזהו "ביום השבת ביום השבת" המשך שבין שתי

לע"נ הרה"ק ר' עקיבא מפרנקפורט זצ"ל יא"צ י"ד אייר

ושמרתם מצוותי ועשייתם אותם אני ה' יראה על פי הזהר (ח"א כד.) שמי עם ו"ה - שש"ה, זכרי עם ו"ה - רמ"ח, הרי שמצוות לא תעשה נתלין ביה, ומצות עשה תלוין בו, וא"כ במה שתשמרו מצוותי הוא לא תעשה, [ד"השמר" הוא ל"ת], ועשייתם אותם הם העשין, אני הו"ה שהוא השם שלם.

ולקחת סולת ואפית אותה שתיים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת, ושמת אותם שתיים מערכות שש המערכת על השולחן הסהור לפני ה'. הנה האלשיך פירש מה שאמרו (אבות פ"ג מ"ז): אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח. דלפי שיצר לב אדם מתעה אותו שלא יעסוק בתורה כלום מחמת שצריך לעסוק בפרנסתו, אבל באמת לא כל המרבה בסחורה מחכים, ואם עוסק בתורה אין מעצור לה' להושיע, כי יברכהו ה' במעט אשר יעשה, לכן לפי שאינו עוסק בתורה אין קמח, ולזה אמר מה שאתה חושב כי אם "אין קמח אין תורה", באמת איפכא הוא, כי "אם אין תורה", לכן "אין קמח", עכ"ד.

ונראה לדזה בא הסמיכות [פרשת ולקחת סולת אחר פרשת הדלקת נרות], כי מנורה בדרום

ראשון של השבוע נשאר באדם בחינת תוספת קדושת הנשמה, ובהתחלת ליל שני חלק ממנו ותסתלק, ותוספת הרוח נשאר עד סוף יום שני בשבת, ואח"כ יסתלק, ותוספת הנפש נשאר עד סוף יום שלישי בשבת ואח"כ תסתלק. ובה תבין טעם מה שאמרו (פסחים קו.) דאם לא הבדיל בליל מוצ"ש מבדיל והולך עד יום ג', והטעם הוא, כי עד אז נשאר בחינת תוספת שבת. ומיום רביעי ואילך צריך לכיון באופן אחר והוא להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן לקבל תוספת נפש משבת הבא, וביום חמישי יכיון להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן לקבל תוספת רוח משבת הבא, וביום השישי יכיון להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן לקבל תוספת נשמה משבת הבא.

² לבונה זכה הוא אור המקיף, ע' אוצר החיים (ויקרא לג.).

³ ז"ל שער הכוונות (דרושי סדר שבת דרוש א'): בכל יום שבת נתוסף קדושה באדם בנפש רוח נשמה שלו וכו', ולכן צריך האדם לכיון שישיאר לו איזה תוספת מאותה הקדושה של שבת לימי החול הבאים וכו', והנה ענין השארות תוספת הקדושה הוא על דרך זה, כי ביום

מבטל גזירת מרחץ דמים בקפריסין

מידי חודש בחודשו ביום ראש חודש, היה עולה רבינו הבן לאשרי זי"ע לירושלים למון ה"בית ישראל" מגור זי"ע כשהוא מביא שק על שכמו מלא וגדוש בירקות שגדלו בחלקת אדמה סמוך לביתו, אשר הרבנית ע"ה עסקה בזה, ורבינו היה יועץ לה איך ומה לעשות, ולפלא התוצרת היתה הרבה מאוד מאוד למעלה מהנורמלי והרגיל, כמ"ש (בראשית כו"ב) "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'", והיה אומר: אני מעלה ביכורים לבית המקדש. וכששאלוהו על הנס והפלא על התוצרת הרבה מאוד, השיב בפשטות: כל הידיעה שיש לי בשטח זה הוא מלימוד משניות סדר זרעים עם הברטנורא ותוס' יו"ט.

כל ראש חודש היו מסובים יחד רבינו הבן לאשרי עם ה"בית ישראל", מספר אחד הגבאים של מון ה"בית ישראל", פעם אחת בסעודת ראש חודש פנה לפתע רבינו הבן לאשרי למון ה"בית ישראל", ושאלו האם הוא רואה איזה גזירה שממשמשת ובאה ומתקרבת לארץ ישראל, ומון ה"בית ישראל" השיב לו: לא. והמשיכו לשוחח בדברי תורה כהרגלם.

בחודש הבא שוב בסעודת ראש חודש פנה רבינו הבן לאשרי למון ה"בית ישראל", ושאלו האם הוא רואה איזה גזירה, ומון ה"בית ישראל" השיב לו שוב לא.

בחודש שלאחר מכן השלישי, שומע הגבאי שוב את רבינו הבן לאשרי פונה בשאלה ל"בית ישראל" בענין הגזירה, ואז הוא שומע את מון ה"בית ישראל" עונה לו כן, אני רואה, כשהוא ממשיך ואומר לו איך אפשר לבטל את הגזירה? אמר לו רבינו הבן לאשרי: עכשיו זה כבר מאוחר לבטל את הגזירה, מכיון שהיא כבר כאן בפתח של ארץ ישראל, ומה שכן ניתן לעשות זה להסית את נתיב הדרך של הגזירה לאחת המדינות שסביבנו, והסכימו על זה.

הגבאי שהיה נרעש מגודל הדיבורים השמימיים האלו, מספר שבימים שלאחר מכן החל לעקוב אחרי החדשות, והנה לתדהמתו לא עברו ימים מועטים והוא שומע שפרצו מהומות קשות והיה מרחץ דמים נורא בקפריסין בסכסוך השליטה בין הטורקים למקומיים. (ברכה משולשת עמוד י"ב)

"עשה דברים", דהרי הרבים לא יבטלו מצות הרגל, רק הוא האבל לבד, ומדוע זה "מצוה דרבים". ונראה מזה על פי המבואר ב"ה (דף כט.) דמשים כל ישראל ערבין זה בזה, חשוב בר חיוב לענין שיוכל להוציא האחר אע"ג שכבר יצא בעצמו וכו'. ולכן יש לומר דבמצות אבל אינו מחויב אלא הוא האבל, אבל במצוות שמחת יו"ט דודאי כל ישראל מצווים עליו, ושפיר חשוב עשה דרבים שמחת יו"ט. ומקרא מלא הוא (יהושע ז"א) בעכן שמעל בחרם, דכתיב "חטא ישראל וגם גנבו וגם כחשו", דנקראת עבירת עכן על כל הכלל, וכל שכן במידה טובה מרובה שמצות היחיד נחשב כאילו כל הכלל עשו.

אך כל זה במצווה שהכל מצווים עליה, ולכן יש לומר דגם כשעושה הפסח רק אדם אחד או שנים, נקרא "קרנן ציבור", כיון שכל הציבור מצווים שיקריב יחיד זה,

וכמו בברכות דיכול להוציא חבירו אף אחר שיצא. ודוקא בקרבן יחיד שאין הכל מחויבים, דאז אינם ערבים עליו, אבל בפסח הכל מצווים עליו, אלא שאינם יכולים מפני שהם זבים, ועל כן טעון שירה.

וזה הטעם בפסח שני שהיה טעון הלל בעשייתו (ע' פסחים צה.), אף שקרבן יחיד הוא, מ"מ לענין זה נקרא קרבן ציבור כיון שהכל מחויבין עליו, אלא שיצאו בראשון, ועל כן שפיר נקרא "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל", שכל ישראל מצווים על שחיטה זו שהיחיד עושה.

לע"ה הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ב"ר אבי עזריה זעליג ממנוגלניצא זצ"ל יא"צ ס"ו אייר

לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרשם. כתב בספר עיר גיבורים לבעל כלי יקר ז"ל לפרש הפסוק "לא יקרחו קרחה בראשם", דזה אזהרה במקום שרבים תלמידי חכמים ואחד מהם הראש, צריכים הם לנהוג בו כבוד, אע"פ שיש ביניהם חכמים כמותו, מ"מ ינהגו בו כבוד, שאם יבזו אותו, יהיה הדבר לגנאי בפני עם הארץ שיאמר ראו איך הת"ח מבזים את הראש שביניהם, ולמה ננהג בו כבוד, ויעשו קרחה בעולם, על דרך שדרשו חז"ל (סנהדרין קט): על קרח שעשה קרחה בעולם, אף כאן "לא יקרחו קרחה בראשם" היינו באב בית דין שלהם לא ינהגו בו מנהג ביון, שעל ידי זה יעשו קרחה בעולם, ו"פאת זקנם לא יגלחו", ירמוז על "זקן" שקנה חכמה, והוא הרב שבעיר שהוא הודה והדרה, כמו הזקן שהוא תואר הדרת פנים, "לא יגלחו" להסיר ממנו תואר הדרתו בזמן שמבזים אותו, "ובבשרם לא ישרטו שרשם", כי אם עושים כן, אז הם שורטים שריטות בבשר עצמם, כי עמי הארץ יבזו גם בהם, וכן אם היום או מחר יהיה אחד מהם לראש באיזה מקום, יעשו לו כמו שעשה לרבן, עכ"ד. והוא מוסר השכל גם בזמנינו אשר יש בעוה"ר מחלוקת שגאה ואיבה בעבור קנאת איש מרעהו.

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. ביאור הפסוק, דהנה הטעם שציוה הקב"ה לתת עומר, הוא לתת תודה לה' שמשביב רוחות ומעלה עננים ומגדל צמחים, ולהראות שמבין ויודע כי לא בכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה. וכמו שמצינו אצל ברכת הנהנין, דקודם הברכה אסור ליהנות מעוה"ז, כמו כן אצל מצות העומר קודם

שמביא החלק הקדוש לה', אסור לאכול מתבואה החדשה, רק אחר שעשה כמצותו, וגם הניף הכהן את העומר ומוליך ומביא ומעלה ומוריד להראות יכולת הקב"ה בכל העולם, אז מותר לו ליהנות ממנו.

וזה כוונת הפסוק: "כי תבואו אל הארץ" אשר יהיה בידכם ע"י כיבוש מלחמה, אל תחשבו ואל יעלה על רוחכם לומר שלכם הוא לעולם, רק תדעו "אשר אני נתן לכם", ואמר "נותן" לשון הווה, כי "נותן לכם" תמיד, ולא נגמר המתנה בפעם אחת, כי הכל מאת ה', ובעת אשר תסורו מאחרי, אתן לזולתכם.

ואמר "וקצרתם את קצירה", כי לפני קיום המצוה בזה עדיין לא נחשב כשלכם ("קצירכם"), רק "קצירה", על דרך דאיתא בברכות (דף לו.) כי לפני ברכה עדיין "לה" הארץ ומלואה", ורק לאחר ברכה הרי הוא של אדם. ועל כן אמר "וקצרתם את

קצירה", ולא "קצירכם", כי ברכה הוא מאת ה', ורק לאחר קיום המצוה בשעת ההבאה, הרי הוא כבר "ראשית קצירכם". וזה הוא ענין ההנפה של הכהן להראות שהכל הוא לה'.

ובזה יובן מה שדרשו במדרש (כ"ח א') עה"פ "והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", הדא הוא דכתיב (קהלת א':ב) "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש", בעמלו הוא שאינו מועיל, אבל בעמלו של תורה מועיל, אמר ר' יודן תחת השמש אין לו, למעלה מן השמש יש לו, ע"כ. כי אם נותן לה' חלק מעמלו, ובזה מראה שהכל מה', אז יש לו על ידי זה כבר יתרון בכל עמלו למעלה מהשמש, וזה הוא טעם מצות העומר.

לע"ה הרה"ק ר' מנחם מענדל ב"ר שמונה בונם מווארקא זי"ע, יא"צ ל"ג בעומר

קדוש יהיה לך. פירש"י נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה, עכ"ל. צ"ב מה שכתב רש"י "בסעודה", שהוא שפת יתר, שהיה צ"ל רק "ולברך ראשון".

ואפשר לומר, דמכאן יש משמעות להפוסקים (ע' עזר מקודש אבה"ע סימן ס"ב ס"ג) כי בברכת הזימון אשר לאחר הסעודה, נשאר הרשות לבעל הבית ולכבד כרצונו, כעין שדרשו רז"ל (ברכות לו.) דלאחר הברכה הרי הוא שלו, דכתיב "והארץ נתן לבני אדם". [ולכן נקט רש"י "בסעודה", דרק בשעת הסעודה יש לכבד הכהן ולא לאחר הסעודה]. (תורת יחיאל).

אם ענה דברים שבקדושה בין הברכה להמצוה. הנה איתרמי לי בספירת העומר, כיון שנהגים לומר לשם יחוד, ומנהג הספרדים לומר קדיש מיד אחרי הספירה, ועד שאמרתי לשם יחוד ואמרת הברכה, כבר אמר הש"ץ קדיש, ונסתפקתי מה לעשות, בדודאי אין להפסיק באמירת "אמן יהא שמיה רבא" בין ברכה לספירה, (ועיין בסימן כ"ה סעיף י'). על כן הנראה דצריך לסיים ספירת העומר, ואח"כ לומר "יהא שמיה רבא", כי כל זמן אשר אומר קדיש, יכול עדיין לומר "יהא שמיה רבא".

וה"ה אם מברך על הפרי ושמע קדיש, יטעם מעט, ואח"כ יענה "יהא שמיה רבא", אמנם בברכת הפרי עד שיחתוך הפרי ויאכל, יעבור הקדיש, מ"מ כיון שבירך אסור להפסיק עד דטעים כל שהוא כדי שלא לעבור על "לא תשא". ואם הפסיק וענה "יהא שמיה רבא" בין הברכה לספירת העומר, או בין ברכה לאכילה, אפשר שיכול לאכול או לספור על סמיכת הברכה שלפניו, דאע"פ שהפסיק לא נחשב הפסק בדעבד, דחד ענין הוא לברך את שמו

וידוי ברבים לכבוד עורך גליון מליצי יושר

רציתי בשורות אלו להתודות ברבים על הנהגתי. אנכי גבאי ושמש בביהמ"ד בוויילאמסבורג, וטרוד אני כל היום לסדר הביהמ"ד שיהיה נקי ומסודר, ולהחזיר הספרים למקומם, ולכן נהגתי תקנה בביהמ"ד דאסור להביא גליונות כדי שביהמ"ד יישאר נקי.

אבל אחד מן המתפללים התחיל לעשות צילומים מגליון "מליצי יושר", וסידר אותם בכל שבת על השולחנות, והפציר בי מאוד ואמר לי שהוא זקוק לישועה גדולה, ונוגע בנפשו לפרסם הגליון כדי לזכות להבטחת הצדיקים שהבטיחו להמליץ יושר על מי שיעסוק בהדפסת ובהפצת דבריהם. ואחר כמה הפצרות ובקשות ויתרתי והנחתי לו לפרסם הגליונות. ובלבי התפללתי להשייית בזכות צדיקים אלו למצוא ישיבה טובה לבני אחר פסח, כי בשיבה שהוא נמצא עכשיו הוא מתדרדר ל"ע בכל יום. והנה אחר ג' שבועות קיבלתי מכתב מהישיבה ששלחתי שם אפליקיישא"ן, שבני נתקבל לישיבה לאחר פסח. איני בשמים, אבל תולה אני זאת בזכות שהנחתי לפרסם הגליון בביהמ"ד.

**ברכות לרוב
י.ק. וויליאמסבורג**

הב' אמירות, משא"כ אהרן שקדוש ומופרש אפי' ממלאכי השרת אינו צריך להזהירו בזה, כמו שלא ניתנה תורתנו הק' למלאכי השרת, ולכן לא נאמר כאן "דבר אל אהרן".

לע"נ הרה"ק ר' מנחם נחום בן הרה"ק ר' דוד מקארוב זצ"ל מסעלסי יא"צ ט"ז אייר

והכהן הגדול מאחיו. אמרו בינא (דף יח): והכהן הגדול מאחיו - שיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר. אחרים אומרים מנין שאם אין לו, שאחיו הכהנים מגדלין אותו, תלמוד לומר והכהן הגדול מאחיו, גדלה משל אחיו.

ונראה דתרתני דינים שמעינן, חזא הא דאם גדלוהו הכהנים

פעם משלהם - בשעה שנבחר או אח"כ, ואח"כ נהיה עני, חייבים שוב הכהנים לגדלו משלהם. שאין זה דין במינויו של כהן גדול, אלא הדין שהכהן גדול יהא תמיד "גדול מאחיו", דבלא"ה הרי יש שהוא בא לכלל עוני. ובהוריות (דף ט.) אמרו "יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות", וכמבואר בלשון רש"י שכתב "דליהו לעולם עשיר".

ועוד שמעינן מהא דאמרין שם סתמא: "יצא נשיא ומשיח", משמע דנכלל בזה כל שיש לו דין "משיח". ולפ"ז גם משיח שעבר (-כהן גדול שהעביר אותו מכהונתו) שיש לו דין כהן גדול (כדאיתא שם דף יב.), ישנו בדין "אם אין לו - גדלה משל אחיו".

ויש להעיר על הרמב"ם (פ"ה כלי המקדש ה"א) שכתב האי דינא שאם אין לו גדלהו משל אחיו בכח גדול סתם, ולכאורה משמע מסתימת דבריו שדין זה נוהג אפילו בכח גדול המרובה בבגדים, וא"כ למה תני **ומשיח**, דמשמע דוקא כהן גדול המשוח בשמן המשחה אינו בא לידי עניות. ועוד יש לדקדק על לשון הגמ' בהוריות דקתני הכי: מנין שאם אין לו גדלהו משל אחיו, תלמוד לומר והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו, גדלהו מאחיו, ע"כ. משמע שדוקא כהן גדול אשר יוצק על ראשו ישנו בדין גדלהו משל אחיו, וצ"ע. (חזו"י שבועות פ"א ה"ד).

סגולת אריה"ק ע"פ הדרכת הרה"צ מ'אראד אריינברענגען יראת חטא אין אייערע קינד דורך א שטיין ביי קברי צדיקים

א ת"ח ויר"ש וועט טון פאר אייך די סגולה בנאמנות, די אריה"ק איז מבטיח "יבער לבו לשמים לטובה, ותראה פלאים".

שטרענג קאנפידענשעל. מ'קען עס געבען פון מעשר

מכון דורות ישרים 917-635-3883 dorosyesharim@gmail.com

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליון מליצי יושר

וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די **פלאצקע גאון** - ווארשא, **אבני נזר** - סוכאטשוב, **ילקוט סופר** - פאקש, **לב העברי** - הר הזיתים, **ר' יוסף ענגיל** - יען, **בן לאשרי** און **חזון יחזקאל** - הר המנוחות

אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקה בלייבט מקח"!

¹ וע' בחקרי לב (א"ח סימן קכ"ג) שהסתפק בזה אם דינא דגדלהו משל אחיו, שייך רק בכהן משוח או גם במרובה בגדים.

הגדול ית"ש. ואפשר שיאמר "ברוך רחמנא מרא דעלמא אשר קדשנו במצותיו על ספירת העומר היום כן וכך לעומר", עם הרחמן ומזמוריו כנהוג. (שו"ת ר' עקיבא יוסף אור"ח סי' שכ"ג).

לע"נ הרה"ק ר' מנחם נחום בן הרה"ק ר' דוד מקארוב זצ"ל מסעלסי יא"צ ט"ז אייר

ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה
היא מחללת באש תשרף. בסנהדרין (דף נב.) אמרו, דאומרים על אביה: ארור שזו ילד, ארור שזו גידל, ארור שיצאה זו מחלציו. וכתב המהרש"א שם וז"ל: ג' לשונות של ארור קאי על אמה, ועל מיניקתה, ועל אביה, עכ"ל. ודע דמדברי המהרש"א זה יש ללמוד דבר מחודש, דאדם גדול מזכה למינקתו, כעין דאמרין "ברא מזכה אבא", דמדאמרין בבת כהן שזינתה "ארור שזו גידל" על המינקת, וא"כ הרי מדה טובה מרובה. (בית האוצר מערכת א-מ כלל ק"פ).

אם ריבוי הכמות מכריע האכזר. הדין הוא, דיחיד שחטא בשוגג בעבודת כוכבים צריך להביא דוקא שעירה לחטאת (במדבר טו:כז), משא"כ יחיד שחטא בשוגג בשאר עבירות, מתכפר בין בכשבה ובין בשעירה (ויקרא ד:כז-לה).

ובהוריות (דף יג.) נחלקו איזה קרבן קודם להקרבה, אם שעירת יחיד קודמת להקרבת כבשת יחיד משום דשעירה עדיפא, שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד (דיחיד שחטא בשוגג בעבודת כוכבים צריך להביא דוקא שעירה לחטאת, משא"כ יחיד שחטא בשוגג בשאר עבירות, מתכפר גם בכשבה), או כבשה עדיפא, שכן נתרבתה באלה (דדוקא בקרבנות הבאים מן הכבשים אֵלֶיָּתָם קריבה ע"ג המזבח, משא"כ עז אע"פ שיש לו אליה מ"מ אין אֵלֶיָּתוּ קריבה ע"ג המזבח, ונמצא שאימורי הכבשה מרובין מאימורי השעירה).

ובביאור פלוגתתם כתב הגר"י ענגיל (לקח טוב סימן ט"ו אות י"ד) דנחלקו אי ריבוי הכמות מכריע את האכזר וז"ל: פליגי אי עדיף שיאכל המזבח הרבה מדבר דאיכותו וזטר (דהיינו כשבה שאין כפרתה מרובה), או עדיף שיאכל מעט מדבר דאיכותו נפיש (דהיינו השעירה שכפרתה מרובה), דהא שעירה יש לה מעלה "איכות" על כבשה, במה שבשגגת עבודת כוכבים אין בכח הכבשה לכפר, רק השעירה לבד מכפרת שם. ואילו הכבשה יש לה מעלת ריבוי "כמות" על שעירה, שהמזבח אוכל ממנה יותר ממה שאוכל מן השעירה, דבכבשה גם אֵלֶיָּתָה קריבה, משא"כ בשעירה.

לע"נ הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ב"ר אבי עזריהו זעליג ממונלניצא זצ"ל יא"צ ט"ו אייר

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת. הנה רז"ל דקדקו על הכפל "אמור ואמרת". ויש לומר על פי אומרים (שבת פח:) שבקשו מלאכי השרת לקבל התורה, והשיבן משה רבינו: מה כתיב בה וכו' אב וכו' יש לכם, עושי מלאכה ששה ימים אתם, יצא"ר יש בכם, תורה למה לכם. הסבר הדבר יש לומר, דהנה כתיב (תהלים יב:) "אמרות ה' אמרות טהורות", לשון רבים, שצריכים לקיימם בגשמיות ורוחניות, וכדמסיים "בעליל לארץ" היינו קיום בפועל ממש בגשמיות, "מזוקק שבעתים" קיום בכוונה ויחודים עליונים ברוחניות. ומי שאינו יכול לקיים אלא באופן אחד - קיום הרוחני ביחודים כמלאכי השרת, אין לו הזכות לקבלת התורה, וזה לעומת זה, הטומאה מטמא ג"כ בגשמיות ורוחניות, לכן בא הציווי עליה בכפל "אמור ואמרת". וזהו כונת רז"ל (ויק"ר פכ"ו) עליונים ע"י שאין בהם יצא"ר דים באמירה אחת, דהרי אינם צריכים להזהר אלא ברוחניות, אבל התחתונים שיש בהם יצא"ר, הלא יועמדו בב' אמירות.

ולפי הירושלמי (יומא פ"ה ה"ב) עה"פ "וכל אדם לא יהיה באהל מועד", דאהרן לאו אדם הוא. פשוט דלא שייך עליו כל הציווי רק לבניו שצריכים

שפע תפילין - געווינט 7000 קעש!

רעדט נישט מיט די תפילין שיקט אונז אייער טעלפאון נאמבער און נאמען, איר גייט אטאמאטיש אריין אינעם גורל

mytefillin@gmail.com

על עניני ספירת העומר

גליון 3

דבריהם הן זכרונם

ת. כ"ד.¹

ש. באופן שבעלה לא מזכיר לה לספור, וממילא לא יחשב כשומר אלא יש לה סימן גדול שזה מזכיר לה לברך ולספור ספירה כשמתפללת מעריב מאוחר יותר, האם מותר לה לאכול לפני הספירה.

ת. כ"ד.²

גומרים לסדר כל הדברים עד קידוש והבדלה, נחשב כאילו אין כאן לפני את חובת הקידוש והבדלה, ויכולות לספור ספירת העומר, דאין כאן תדיר לפניו. ועוד שבשאלת אריה מבואר שעל דבר הרשות לא אומרים תדיר ושאינו תדיר, ולגבי נשים ספירת העומר נחשב כדבר הרשות ושפיר יכולות להקדים ולספור לפני קידוש והבדלה.

ת"ח שליט"א אחר טען, שתיקנו את מצות ספירת העומר בתוך תפילת מעריב, ומכיון שאין תפילת מעריב קודם לקידוש והבדלה, לכן אפילו אם נשים לא התפללו מעריב, אבל זמן מעריב כבר הגיע, ונחשב שכבר הגיע זמן של מצות ספירת העומר לפני קידוש והבדלה, ויברכו על ספירת העומר לפני קידוש והבדלה.

הרה"ג ר' רפאל נוסבום שליט"א הראני את דברי השו"ע בסימן תפ"ט סעיף ט' "ליל שבת וי"ט מברכים וסופרים אחר קדוש בבית הכנסת, ובמוצאי שבת וי"ט קודם הבדלה וכו'". וכתב המ"ב ס"ק לט' "אחר קדוש בבית הכנסת, שכל מה שנוכל להקדים קדושת היום יש לנו להקדים, ואם סופר בביתו יספור קודם קדוש, דאסור לאכול קודם ספירה". עוד כתב המ"ב ס"ק מ' "קודם הבדלה דאפוקי יומא מאחרין לה כל מה דאפשר".

ולכאורה הטעמים האלו שייכים גם באשה.

אלא דיש לעיין שידוע שבחנוכה יש מחלוקת האם קודם להבדיל כי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ולא אומרים הסברא לאפוקי יומא, א"כ לשיטות אלו אף בספירת העומר נאמר שיבדיל ואח"כ יספור. אלא הראני את דברי הט"ז בסימן תרפ"א בהלכות חנוכה, שהוא סובר לכאורה כהדעות שצריך להקדים הבדלה לנר חנוכה, מדין תדיר ושאינו תדיר, אלא שהקשה בתוך דבריו מספירת העומר שכתב בתרומת הדשן לברך ספירת העומר לפני הבדלה מטעם אפוקי יומא מאחרין עדיף, א"כ גם בהבדלה נאמר כן, ומאריך לנו עוד בצדדי הדן של תדיר מתי אומרים זאת שתדיר קודם, ובתוך דבריו כתב "רק מספירה יש עדיין ראייה דהא שם סותר זה את זה שהוא סופר בפ' יום המחרת אלא דיש לומר דבספירה שאני דהיא מתחלת בתחילת הלילה תכף דתמימות בעינן והבדלה מתחלת אחר קצת שעה מהלילה דבעי להוסיף מחול על הקדוש וא"כ ודאי חביבה מצוה בשעתה משא"כ בנר חנוכה אע"ג דמצוה משתכלה רגל מן השוק מ"מ בשבת שאי אפשר לעשות כן אלא מטעם שישיים השבת ואז חילא מצות הבדלה והיא תדירה וא"כ בודאי קודמת לנר חנוכה. עכ"ל".

ועל הטעם שנזכר במ"ב שיש לנו להקדים את הקידוש לספירה דאסור לאכול קודם הספירה, העיר לי הרה"ג ר' רפאל נוסבום שליט"א שבמגן אברהם שהוא המקור, לכאורה נראה שיש ב' טעמים. א' דיש להקדים את הקידוש, ב' דאסור לאכול לפני הספירה. ואילו המ"ב הזכיר זאת כטעם אחד.

והנה במ"ב דרשו סימן תפ"ט הערה 81 הביאו בטעם הדבר שאין להקדים את הקידוש לספירה מדין תדיר ושאינו תדיר, הביאו שכתב

לעילוי נשמת מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל נלב"ע טו' אדר ב' תשפ"ב.

ש. אשה שנוהגת לספור ספירת העומר עם ברכה בכל יום בזמן שבעלה חוזר ומזכיר לה לספור, האם מותר לה לאכול לפני הספירה, או שהיא כמו איש שלא אוכל עד שסופר.

י בשונה הלכות עם תורת המועדים סימן תפ"ט אות כט' כתב שהסומכים לאכול לפני מנין קבוע אח"כ לפני שספרו ספירת העומר, לא די שיש סדרים קבועים בישיבה למעריב, שאין זה נקרא שומר, שהרי לא מתפללים בחדר אוכל, ואפילו אם סוגרים החדר אוכל, מ"מ עדיין אין זה מחייב לעלות לישיבה למעריב.

עוד כתב בשונה הלכות עם תורת המועדים סימן תפ"ט סוף אות כט', נשים שנוהגות לספור, נוהג בהם כל הדינים האלו אלא שלהם אפשר להקל אם הן חלושות מפני שבמקום צער או חולי לא קיבלו על עצמם.

במ"ב דרשו סימן תפ"ט במלואים עמוד 42 הערה 17 הביאו מה שנוהגים שאף כשמתפללים מעריב מאוחר בלילה, מ"מ אין מקדימים לספור ספירת העומר בתחילת הלילה אלא סופרים לאחר תפלת מעריב, כתב בשו"ת שבת הלוי שאע"פ שמעיקר הדין צריך לספור בתחילת הלילה, מ"מ יש ללמד זכות על מנהג זה, שכן אם כל אדם יספור ביחידות בתחילת הלילה ולא יספור בזמן שהציבור מתפללים, הרוב הדבר שהרבה אנשים ישכחו לספור, כיון שספירת העומר הוא דבר הנשכח בקלות. ומטעם זה הוסיף, שמי שידע שמאיוז סיבה עתיד הוא להתפלל מעריב ביחידות מאוחר בלילה, יקדים לספור בתחילת הלילה.

עוד הביאו בשו"ת מנחת יצחק כתב, שיתכן שעדיף לספור ספירת העומר בציבור מאוחר בלילה מאשר להקדים ולספור בתחילת הלילה ביחידות ונשאר בצ"ע.

עוד הביאו בשו"ת אגרות משה כתב שמעיקר הדין יש להקדים תפילת מעריב לספירת העומר גם אם מתפלל מאוחר בלילה משום תדיר ואינו תדיר קודם.

מאידך בשו"ת אור לציון כתב שהמתפלל מעריב מאוחר בלילה צריך להקדים ולספור ספירת העומר בתחילת הלילה, משום שלכתחילה יש חיוב לספור בתחילת הלילה מדין תמימות.

עוד הביאו במ"ב דרשו במלואים עמוד 43 הערה 61 שמי שרגיל להתפלל במנין קבוע בשעה מאוחרת בלילה, כתב באגרות משה שהנוהג לסמוך על ההיתר של מנין קבוע ולאכול קודם שקרא קריאת שמע והתפלל, הוא הדין שרשאי משום כך לאכול קודם ספירת העומר. אמנם דעת הגר"ש אלישיב זצוק"ל שאין לסמוך על מנין קבוע אלא לענין לימוד קודם התפילה אך לא לענין אכילה.

י באופן שבעלה מזכיר לה בכל פעם לברך על ספירת העומר, נתעוררת לאיזה הערה כיצד הדין באופן שבא הבעל לביתו בליל שבת אחר תפילת מעריב וכן במוצאי שבת או בליל ובמוצאי יו"ט, ומזכיר לבני הבית שיברכו על ספירת העומר, והן עתה לפני קידוש והבדלה, האם יכולות לברך ולספור ספירת העומר לפני קידוש והבדלה, או שקידוש והבדלה תדיר, ויש לנו כלל שתדיר ושאינו תדיר קודם ויצטרכו לספור ספירת העומר רק אחרי הקידוש והבדלה.

הגאון ר' שמואל אליעזר שטרן שליט"א רצה לטעון, שכל עוד שלא הולכים ממש לקדש, שמתעכבים עדיין והולכים לשיר שלום עליכם, או

על עניני ספירת העומר

גליון 3

דבריהם הן זכרונם

כדי שיתקיים תמימות תהייתה, לכן לא רצו לומר שלכתחילה עד חצות, כי הלכתחילה הוא ממש בתחילת הלילה, ואפילו לא עד חצות.

ת. זריצין מקדימין מלכות.

ש. ראיתי מביאים מעשה מבעל הקהלות יעקב זצוק"ל שכיון שהיה דרכו לכתוב במכתב בימי הספירה את יום הספירה, הקדים וספר ספירת העומר בברכה.⁴ ילמדנו רבינו שליט"א כמה דברים בענין.

א. מדוע הקפיד לכתוב את יום הספירה במכתב.

ת. להזכיר המלכות.

ב. מסתמא הקפיד להתפלל מעריב בזמן ולספור ספירה עם הציבור, א"כ איך אירע מעשה שהוצרך לכתוב את יום הספירה ולפני כן לספור עם ברכה ואז לכתוב, הרי בירך עם הציבור.

ת. לא קרה כזה.

ג. כיצד נהג בימי הספירה כשהיה צריך להזכיר גם ימים וגם שבועות, האם נהג לכתוב את כל הנוסח כפי נוסח הספירה שסופרים, או שכתב בקיצור כגון היום ח' לעומר וכדומה.

ת. בקיצור.

ד. עוד צ"ב מדוע מדוע לא עשה תנאי בתחילת ימי הספירה שאין בכוונתו לצאת כלל בספירה שכותב במכתבים, ולא יצטרך לברך לפני כן, כי אם כשיתפלל מעריב ויספור לצאת.

ת. כל דליתא בליתא דליתא בליתא בליתא . . .

הרי יש עדיפות של תדיר ושאינו תדיר, וע"ז כתב בשלמי תודה "ואפשר דדינא דתדיר קודם הוא דוקא אם האדם בעצמו עושה שתי מצוות, אבל אם עושה רק מצוה אחת, והמצוה האחרת הוא יוצא מאחרים העושים, ליכא לכללא דתדיר קודם, ולהכי כיון דהאיש יוצא בנר שבת על ידה, והיא יוצאת בנר חנוכה על ידו, ואין אחד מהן עושה שתי מצוות בגופו, אין כאן דין קדימת תדיר".

עפ"ז רצה לבאר אחר מבני החבורה, ודאי יכולה האשה לספר ספירת העומר לפני קידוש והבדלה, ואין כאן דין תדיר של קידוש קודם, כיון שבקידוש והבדלה, היא יוצאת מאחרים ולא עושה בעצמה, ובכה"ג לפי השלמי תודה לא אמרנו תדיר קודם. ואף בבית הכנסת שפיר אפשר לספור לפני קידוש, דאין כאן תדיר לגבי השומעים הקידוש ולא עושים בעצמם.

אלא שהשלמי תודה בהמשך דבריו מעיר על יסוד דבריו "ומיהו מסברא צ"ע דבר זה, דכיון דשלוcho כמותו והוא כאילו עשה הוא בעצמו, למה לא יהא בזה כללא דתדיר קודם", וע"ש עוד קושיא. לפי"ז כל התירוץ כאן צ"ע, ויתכן שזה קשור לחקירה של שומע כעונה האם הוי כעונה ממש ונחשב כדיבור ועשייה או רק שיוצא מהשני ולא נחשב כעושה ממש.

י כן הקשו בקובץ עיון הפרשה עניני ספירת העומר ותלמוד תורה שאלה כא'.

⁴ משנה ברורה דרשו סימן תפס' סוף הערה 43.

ש. בתחילת מסכת ברכות מצינו כל מיני דברים שזמנם כל הלילה, ועכ"ז חכמים אמרו עד חצות להרחיק את האדם מן העבירה. נשאלתי מדוע לגבי מצות ספירת העומר לא גזרו חכמים שיהא זמן המצוה עד חצות, שמא יאנס ולא יספר, ובהלכה נפסק בסימן תפס' סעיף א' שיספור כל הלילה.

ת. מתפלל בקיבור לא שוכח.³

ש. האם אפשר לתרץ בס"ד, עד כמה שתיקנו לכתחילה לספור ספירת העומר מיד אחרי מעריב לפני עלינו לשבח, א"כ לא תיקנו לספור עד חצות, כי ממילא יספר ביחד עם מעריב שזה גורם לו לספור לפני חצות בגלל המעריב.

ת. וכן מתפלל בקיבור.

ש. האם אפשר לומר עוד בס"ד, גם מי שסופר ביום כשלא ספר בלילה, מקיים מצוה, והראיה שהרי בשאר הימים ממשיך לספור אח"כ עם ברכה. הרי שספר כאן עם מצוה. וכיון שבדיעבד יכול לספור ביום, לא גזרו עד חצות, כי לא יפסיד מהמצוה כשיעלה עמוד השחר כי אם את הברכה, אבל לא את גוף המצוה.

ת. נכון.

ש. האם אפשר לומר עוד בס"ד, יש מדייקים מלשון השו"ע, שעיקר המצוה זה בתחילת הלילה, שהשו"ע כתב "ואם שכח לספור בתחילת הלילה, הולך וסופר כל היום". הרי שצריך לכתחילה לספור ממש בתחילת הלילה, עד שכתב המשנה ברורה שלכן סופרים קודם עלינו, דכל מה דאפשר לאקדומי מקדמינו,

הפרי מגדים באשל אברהם ס"ק ט' שכיון שיצאו כבר ידי קידוש בתפילה, א"כ הקידוש בבית הכנסת אינו אלא מדרבנן, וספירת העומר יש אומרים שהוא מן התורה.

לפי דברי הפרי מגדים יש נפק"מ באיש שעדיין לא התפלל, או בנשים שלא התפללו מעריב, שעד כמה שחייבים בקידוש ולא יצאו בתפילה, אין הכא נמי יצטרכו לקדש מדין תדיר קודם. אלא דיש להקשות דיש איסור לאכול לפני הספירה.

היה מקום לומר שאולי יקדשו ומיד יברכו ספירת העומר עד הנטילת ידים, אלא שהביאו במ"ב דרשו הערה 82 בשם הערוך השולחן שכתב שאין לברך בין הקידוש לסעודה, כיון שמדין קידוש במקום סעודה יש לאכול מיד אחר הקידוש.

עוד הביאו במ"ב דרשו הערה 83 לגבי מוצאי שבת, שאע"פ שקודם הבדלה עדיין שבת וא"כ איך יספור את הספירה של מוצאי שבת, כתב המג"א שמ"מ כיון שחשכה הרי זה לילה לכל דבר אלא שחכמים אסרו לעשות מלאכה עד שיבדיל, וכן כתב המ"ב לקמן בסימן תצא' ס"ק א' בטעם הדבר שבמוצאי יו"ט אחרון של פסח מותר לאכול חמץ משחשכה אף קודם הבדלה, טעם נוסף שרשאי לספור קודם הבדלה על היין, כתב החק יעקב שהוא כיון שכבר הבדיל בתפילה.

אחד מבני החבורה נ"י רצה לומר חידוש ע"פ מה שדן בשלמי תודה חנוכה סימן כח' בתוך דבריו שדן לגבי נרות חנוכה שהאיש מדליק ונר שבת שהאשה מדליקה, מדוע אי אפשר שהאשה תדליק נרות שבת בתחילה מדין תדיר ואחרי זה ידליק הבעל נר חנוכה ותצא בהדלקתו,

וארטים לפרשת השבוע

כא א. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. פרש"י אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, בביאור הדבר י"ל דהנה פסק הטור יו"ד שעד דאנ"פ שבכל איסור תורה אין ב"ד מצווים להפריש את הקטנים, מ"מ בטומאת כהנים ב"ד מצווים להפריש את הקטנים מהליטמאות, והביאור בזה כשם שצריך לשמור שתרומה וקדשים לא יטמאו ה"ה צריך לשמור את הקטן, כי הוא כעין תרומה משום שהוא קדוש. ולהורות נתן.

כא א. לנפש לא יטמא בעמיו. הקשה בהר צבי קושיה עצומה, הנה כאן מבואר בפסוק שכהן גדול אסור לו להיטמא לנפש, וקשה ע"כ הא מצינו שכאשר הוציאו להורג את רבי שמעון בן גמליאל שהיה מעשרה הרוגי מלכות נטל רבי ישמעאל כהן גדול את ראשו וצרר עליו בקול מר כשופר איה הלשון הממהרת להגות באמרי שפר וכו', ואיך בתור כהן גדול טימא עצמו רבי ישמעאל בטומאת מת שלא לצורך? ותיירץ ע"כ רבי ישראל יעקב פישר באבן ישראל דקושיה מעיקרא ליתא, דהרי אמרו בכתובות קג: אותו היום שמת רבי יהודה הנשיא בטלה כהונה, והיינו משום נשיאותו. וכך פסק הרמב"ם (אבל ג') נשיא שמת הכל מיטמאים לו אפי' כהנים, והרי רשב"ג היה נשיא והוא מת ובטלה כהונתו של ר"י, לכך נטמא לו ר"י כה"ג.

כא ב. כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו. האבן עזרא מבאר הטעם שהקדים אמו לאביו, משום שעל פי רוב הזכר חי יותר מנקבה. ולפ"י קשה ביותר למה להלן בפרשת טומאת כהן גדול בפסוק יא כתוב לאביו ולאמו לא יטמא. למה שם הוקדם האבא לאמא? וי"ל, **אומר האמרי בינה**, הציווי שנצטווה כה"ג לאביו ולאמו נאמר במדבר ושם היו רק אהרן ובניו, ולאחר מותו כבר ההורים, וד"ז נאמר רק לאלעזר שנעשה כה"ג לאחר מות אהרן, ולא לעזר לא שייך לומר בתור כהן גדול לאמו ולאביו היינו קודם האמא כי אם האבא חי אז הוא לא כה"ג והאופציה היחידה שהדין הזה יהיה נפק"מ בשבילו זה רק אם האבא ימות קודם האמא, ולכן הוקדם האבא לאמא.

כא ב. כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו. האבן עזרא מבאר הטעם שהקדים אמו לאביו, משום שעל פי רוב הזכר חי יותר מנקבה. וקשה, שהפסוק מתחיל כי אם לשארו הקרוב אליו, וברש"י אין שארו אלא אשתו, והרי אישה מתה בדר"כ אחרי ההורים וא"כ למה הקדימו את אשתו לאביו ואמו? וי"ל ע"פ ע"ז יג דאיתא שם שלכחן מותר לצאת לחו"ל ע"מ לשאת אישה אפילו שיש שם טומאת ארץ העמים, ולכן נכתבה האישה ראשונה, כי לאישה מותר להיטמאות (טומאת ארץ העמים) בעוד הוא צעיר שנושא אישה ובדרך כלל בכזה זמן יש לו הורים. בשם הספר 'כסף נבחר'.

כא ו. קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו את שם אלקיהם. בירושלמי איתא ששאל אפיקורס אחד הרי כתוב אלוקים קדושים הוא, משמע שיש ב' רשויות, והשיבו לו דאדרבה לא כתוב קדושים הם, אלא קדושים הוא, ופירושו שהקב"ה הוא אלוקים של קדושים. אבל כדי שהפירוש הזה יהיה טוב צריך שישראל יהיו קדושים, ואם חלילה הם לא קדושים אז הם מחללים את ה'. וד"ז מרומז בפסוק שלפנינו קדושים יהיו לאלקיהם ועי"ז הם לא יחללו את שמו.

כא ח. וקדשתו כי את לחם אלוקיך הוא מקריב. יש להקשות מדוע בכל הפרשה כתוב לחם אלוקיהם הם מקריבים, ואילו כאן כתוב לחם אלוקיך? וי"ל ע"פ רש"י כאן שמפרש את הפסוק הזה על כהן שנשא אישה בעבירה שמוציאין אותה מידו בעל כורחו. והיות שאין

הקב"ה מייחד שמו על עוברי עבירה נכתב כאן לחם אלוקיך ולא לחם אלוקיהם. חתם סופר.

כב יג. ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבא אל בית אביה. יש להקשות לדעת בית שמאי דס"ל שלא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה דבר ערוה, דהיינו רק כשנבעלה לפסול לה רק אז מגרשה (גיטין צ.). א"כ איך שייך בת כהן גרושה תחזור לבית אביה ותאכל תרומה, הא איתא ביבמות סח. שבת כהן שנבעלה לפסול לה נפסלה מהכהונה, ואם היא גרושה אז לבית שמאי בהכרח היא נבעלה לפסול וא"כ היא נפסלת לכהונה, ואיך שייך שגרושה תשוב לבית אביה? וי"ל ע"פ יבמות כ: יבמה שנפלה לפני חיבי לאוין לייבום מתיבמת ומותרת רק בביאה ראשונה כי אתי עשה דייבום ודחי לאו דחייבי לאוין, ולכן אסור לקיימה לביאה שנייה. ולפ"י גם לבית שמאי יאלץ לגרשה אחרי ביאה ראשונה אפי' שלא נבעלה לאיש זר, וא"כ מצינו לבית שמאי מקרה של גרושה בלי שנפסלה לכהונה, ויש להוסיף שד"ז מרומז בפסוק שלנו שכתוב אלמנה וגרושה, והיינו אלמנה מבעלה וגרושה מיבמה, חוזרת לבית אביה. בשם רבי יעקב מאיר בידרמן חתן השפת אמת.

כב ג. כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפניו וברש"י יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר, תלמוד לומר אני ה' בכל מקום אני. בספר דבר טוב הביא: סיפור על יהודי אחד שהיו לו עסקים עם איזה פריץ ופעם הוא סגר איזו עסקה בימות הפסח וצא הפריץ ובטעות ללא הבחנה הוא שתה ואלץ המכיל חמץ גמור, וכשהגיע לביתו נזכר בזה ונבהל שנכשל בעוון חמץ בפסח והוא ניגש לשואל ומשיב לשואל מה לעשות לכפרה? ענה לו השו"מ לך לאדמו"ר רבי יהושע מבעלו, ומה שיאמר לך - עשה. ותבקש מקור לתשובה שלו, ומדוע דווקא התיקון שהוא אומר. האיש הגיע לאדמו"ר מבעלו, וסיפר לו את סיפור המעשה. אמר לו האדמו"ר, עליך למכור את ביתך, ולעבור לגור בארץ ישראל. גזירת הגלות תכפר לך על עוונך. והמקור, (איכה רבה פרשה א' כ"ח) גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה", היהודים נענשו בגלות בגלל שאכלו חמץ בפסח. והטעם שדווקא תיקון זה! כי פעמים רבות מוזכר עונש כרת בתורה, "ונכרתה הנפש ההיא" "הכרת תכרת הנפש ההיא", ובכל פעם מופיע טעם אחר על הונכרתה, ובמקום אחד בלבד, באוכל חמץ, נאמר בו שמות י"ב - ט"ו כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש ההיא מישראל, הטעם על ה"ונכרתה" הוא "גרשיים", לשון גירוש, ללמדנו כי גזרת גלות מכפרת על האוכל חמץ בפסח. ואם כבר עליך לעזוב את המקום, מן הראוי שתלך לארץ ישראל. כשיספר אותו יהודי את הדברים לשו"מ הקשה ע"כ השו"מ מהפסוק בפרשתנו שבו מופיע "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפניו", ונוכח לראות כי גם כאן על המילה "ונכרתה" הטעם הוא "גרשיים". פנה אל היהודי ואמר: אתה כמובן תעשה מה שהאדמו"ר אמר לך, תמכור את ביתך, אולם כשתעלה לארץ תשאל ד"ז את האדמו"ר. ואכן הוא שאל והאדמו"ר השיב לעיין ברש"י על המקום שאומר: "ונכרתה", יכול מצד זה לצד זה יכרת במקומו וישב במקום אחר, תלמוד לומר אני ה', בכל מקום שאני. מדוע ראה רש"י לנכון לומר זאת דווקא כאן, הרי המילה ונכרתה מופיעה בעוד הרבה מקומות! התשובה, היא, כאן הטעם על "ונכרתה" הוא "גרשיים", וקשה היה לרש"י שמה כמו הגרשיים ההוא שנתן לכפר על עוון זה באמצעות גלות ממקום למקום, תלמוד לומר

פרשת אמור תשפ"ב

"אני ה'", נמצא בכל מקום ולכן במקרה הזה גלות אינה מכפרת.

כג טז. עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום. התפרסם שרבי חיים עוזר פגש את האדמו"ר מאוסטרובצא ומאוד נהנה מהווארט שאמר לו על הגמ' במכות כב: המצינו את טיפשותם של הבעלים שקמים בפני ס"ת ולא מפני גברא רבה שהורידו מארבעים מלקות לשלושים ותשע. והקשה האדמו"ר למה לא מביאים ראיה מכאן שכתוב תספרו חמישים יום ובאמת סופרים ארבעים ותשע! ותיירץ שגברא רבה הוא מי שמצליח להוריד מכה מיהודי. אמר ע"כ הרב שטינמן שזה לא שאלה בכלל כי אצלנו כתוב במפורש שבע שבתות תמימות תהינה והיינו 49 ולא חז"ל הם אלו שחידשו ד"ז.

כג כד. זכרון תרועה. הטעם שנכתב כאן **זכרון תרועה** ולא **יום תרועה** כמו בפרשת פנחס? י"ל ע"פ הגמ' ברה"כ כט שיום תרועה הוא יום שתוקעים בו, אבל כשחל בשבת נקראת זכרון תרועה כי לא תוקעים אלא רק מזכירים. והנה כאן בפרשה מדובר ברה"ה הראשון שהיו במדבר שחל אז בשבת, וראיה כי הרי אמרו בשבת פז: שפסח ראשון יום טו' היה ביום חמישי, וא"כ ג ש"פ היה בשבת, ולחשבון א"ת ב"ש ג"י יוצא ש"רה באותה שנה יצא בשבת, ולכן נאמר כאן זכרון תרועה. ולפ"י מובן למה בפסוק לד על חג הסוכות כתוב לחודש השביעי הזה, וכן לגבי יו"כ בפסוק כז כתוב הזה, ואילו לגבי לולב פסוק לט לא כתוב הזה, וי"ל שיו"כ חל בחול והוא כדניים הנכתבים, וכן לגבי חג הסוכות שחל בשבת ג"כ יש אותם דינים, אבל לגבי לולב שכשחל בשבת אינו נוטל לא כתוב הזה כי כעת אין עליו הדינים ההם. עונג יו"ט.

כג כז. אך בעשור לחודש ועיניתם את נפשותיכם. ובנך לב הוסיף: חוקת עולם לדורותיכם מערב עד ערב תשבתו. המילה אך היא לכאורה מיותרת ובשביל מה נכתב זאת? וי"ל דמצינו בפסחים לגבי אך ביום הראשון תשבתו שאור מבתיכם ד"אך חילק וחצי יום דיד' ניסן מותר בחמץ וחצי יום אסור. וא"כ י"ל דהכא אזיל איו"כ הראשון שמשה ירד עם הלוחות השניות באמצע היום וממילא רק מהרגע שירד נצטוונו לצום ולפני"ז עדיין לא היה את הציווי לצום, וא"כ אך בעשור לחודש הכוונה היא חצי מיום העשירי יש להתענות כי החצי הראשון עדיין משה היה בשמים, וממשיך הפסוק שזה הכל באותה השנה, אבל לדורותיכם והיינו בשאר השנים מערב עד ערב תשבתו, והיינו יום כיפור ינהג 24 שעות. שער יוסף הובא במאור שבתורה בפרשת ויקהל.

כג מ. ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלוקים שבעת ימים. המשנה בסוכה דף מא מביאה את תקנת רבי יוחנן בן זכאי לגבי לולב שמאז החורבן ניטל הלולב במדינה שבעה ימים כמו בבית המקדש, ומוסיפה המשנה עוד תיקן ריב"ז שיום הנף כולו אסור. והקשו שם בתוס' הרי הרבה תקנות תיקן ריב"ז ומדוע הובאו רק את ב' תקנות האלו? ובשלמא תקנת לולב הובאה משום דעסקין במסכת סוכה אלא יום הנף הוא לא קשור כלל לסוכה; ותיירצו שם בתוס' שב' התקנות ניתקנו ביחד. ויש לבאר מדוע תיקן ריב"ז את ב' התקנות הללו יחדיו למרות שאין קשר ביניהן והן בזמנים שונים זה בתשרי וזה בניסן, ועו"ק דבמנחות סח: הגמ' הביאה רק את תקנת יום הנף בלבד ולא הביאה את תקנת לולב הניטל במדינה ז' ימים, ומדוע זה שונה מסוכה? ותיירץ ע"כ האמרי אמת דבשעה שתיקן ריב"ז שולוב ניטל במדינה שבעה ימים היה צער גדול בישראל כי הבינו שהגלות תארך זמן רב וישכחו מה שהיה במקדש ויחשבו שכל עשה ריב"ז זכר למקדש ותיקן שיהיה ניטל הלולב שבעה כמו בזמן ביהמ"ק במקדש. ולכן

אמר רבי יוחנן אל תעצבו כי אני גם אומר יום הנף כולו אסור והטעם בזה הוא כמ"ש בסוכה שם מהרה יבנה בית המקדש, ולכן בסוכה הביא את ב' התקנות יחדיו, כי התקנה השנייה הייתה לעודד את ישראל. אבל במנחות שהובא רק יום הנף לא הוצרך להביא את התקנה של לולב שבעת ימים כי אין זה מהעניין כלל.

כד ה-ו. ולקחת סולת ואפית אותה שתיים עשרה חלות וגו' על השלחן הטהור לפני ה'. בחגיגה כו. למדו מכאן שהיו מגביהים את לחם הפנים לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כי עשה נס גדול שהיה הלחם חם במשך כל ימי השבוע. וקשה הרי כתוב שעשרה ניסים נעשו לישראל בביהמ"ק

וא"כ מה הטעם שרואים את החיבה של הקב"ה רק בזה שהלחם חם ורק ע"י זה הראו את החיבה? וי"ל ע"פ יומא ע. שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה לא ירד המן פעם אחת בשנה אלא בכל יום ויום; ענה להם רשב"י משל למלך שהיה לו בן יחיד ואהוב פסק לו מזונותיו פ"א בשנה ולא קיבל את פני אביו אלא פ"א בשנה, הצטער אביו ע"י כי רצה מאוד לראותו, עמד ופסק לו מזונותיו כל יום וקיבל פניו מידי יום, כך ישראל מי שיש לו אשה ובנים היה דואג בכל יום ואומר שמא לא ירד המן למחר וכולנו מתים ברעב, ומתוך כך כולם מתפללים ומכוונים ליבם לאביהם שבשמים. עוד תירץ רשב"י שהקב"ה רצה שזה יהיה חם. ותימא עצומה היפלא מה' דבר, האם הקב"ה אינו יכול

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

להוריד פעם בשנה ושישאר חם, וכמו שמצינו בלחם הפנים? אלא י"ל שטעם ראשון עיקר והוא - כי הקב"ה מחבב שישראל יקבלו את פניו כל יום וכנ"ל. והראיה שזה הטעם ולא משום שהוא רצה שזה יהיה חם היא מלחם הפנים, ששם זה חם שבוע. וזה מה שהראהו בחום של לחם הפנים שהטעם הוא שהקב"ה מחבב אותנו, כי אם הטעם הוא חום, לחם הפנים יוכיח שהקב"ה יכול לעשות חום גם שבוע, וזה גם כוונת רשב"י שיש עוד טעם והוא - חום. אבל זה לא נכון וראייתו לחם הפנים. ולכך מגביהים את הלחם לפני עולי רגלים כי זה סימן שהקב"ה מחבב אותנו במה שהוריד מן כל יום, ולא בשביל שיהיה חם.

שהוא רוצה שחצי מכספו יילך לאדם שה' אוהב אותו. אני כבר זמן רב חושב מה כוונתו, והנה אני נזכר שלפני כמה חודשים גנשתי אותך ואמרת שאתה לא רוצה למלאות דלק בתחנה המחללת שבת כי אתה אוהב את הקב"ה והקב"ה אוהב אותך, לכן אתה לא תסייע למי שנותן לו סכין בגב. אז נ"ל שאתה האיש שאבא של התכוון, אני רוצה לפגוש אותך ולהעביר לך נכסים העומדים על מאות מיליוני דולרים... ההמשך הוא שמהרווחים של המשרדים לבד הוא יכול לחיות בעושר כל ימיו ולהחזיק כולל ולתת צדקות במיליון שקל לחודש. רואים מכאן דבר גדול, שכשאתה עושה למען הקב"ה ובפרט בענייני השבת, הקב"ה מחזיר לו ולא רק שלא ניזוק אלא זוכה כבר בעולם הזה לישועות גדולות. גם אנחנו כשמודמן לנו ניסיון בענייני השבת נעמוד בזה בכל הכוח ולא נתפתה לאתרים מפוקפקים ואז נזכה שהקב"ה ירעיף עלינו אהבה גם בעוה"ז בכל העניינים.

זהירות מלצער את הזולת. בפרשתנו :וספרתם לכם ממחרת השבת. בימי העומר אנו מצווים להשגמר מאוד בבין אדם לחברו, ובפרט לא משהקים באש ולא מצערים את השני, כי כידוע לצער את השני זה אש שמדליקה ומכלה כל חלקה טובה ומזיקה לאדם, מלבד לעוה"ב גם בעוה"ז. כי הקב"ה מפריע לו מאוד שגורמים צער לילדיו ומי שעושה זאת ניזוק בכפלים רח"ל מידה כנגד מידה והעולם לא הפקר. וכתב החינוך שהרבה מאוד מהצרות שיש לאדם בעוה"ז הן משום שציער פעם איזה אדם. ובעבר הבאנו עשרות סיפורים על מה שנגרם מלצער את השני. וידועים דברי החזו"א ששאפית האדם בעולם הזה צריכה להיות שעבור את חייו בלי לפגוע באף אחד. וצריך לנהוג כבוד זה בזה באופן היותר גדול. וכמו שראינו אצל תלמידי ר"ע שלא נזהרו בזה מספיק כפי דרגתם, וכולם למרות גדלותם העצומה והתמדתם הגדולה בתורה מתו בימים אלו. ואדם הזוכה להיזהר בכבוד הזולת כמו שצריך גם זוכה לקבלת התורה, שכידוע זוכים לה אלו הנשמרים בכבוד הבריות כמו שצריך, כי חלק מקבלת התורה הוא הנהגה במידות טובות שמתקנים בימי העומר. ברש"י בפרשה, על הפסוק ויניחוהו במישר לאפרוש להם, כותב רש"י ויניחוהו לבדו ולא הניחו מקושש עמו. ואומר ע"כ השפתי חכמים שלא הניחוהו ביחד עם המקושש שמא אין המקלל חייב מיתה והוא יצטער לשווא. רואים שהחמירו בלצער אפי"ם מה ראשע והוא מקלל. עאכ"כ לא לצער אדם שלא עבר כך עבירות בפרסיה. ורבי ישראל סלנטר היה רגיל לספר מה שהיה עם האר"י הקדוש שזכה פעם לראות את אליהו בעיר צפת. אמר לו אליהו בא עימי ונבשר על הגאולה. אך האר"י ביקש מאלהו שימתין לו וילך לשאול

שמירת השבת: בפרשתנו מובא עניין שמירת השבת. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון. יש החושבים שלפעמים אפשר להקל בשמירת השבת משום הפסדים ונוקים ואפשר לסמוך על המקילים. צריך לדעת שכמו בכל מצוות ה' מי שמקפיד לעשות רצונו בכל מצב הוא זוכה לס"ד מיוחדת ובוודאי אינו ניזוק מכך. ואדרבה המקיים מצוות ה' בשלימות ואפי" כשה במקום שמפסיד איזה משהו השכר שלו הוא גדול לאין ערוך. ובפרט השומר שבת כדת וכדין ולוקח ע"ע חומרות יתירות כגון שמקבל ע"ע תוספת שבת באופן מיוחד ומקדים שבת, וכן הניזהר מלהיכנס למקומות המוחללים שבת וכן המכבד את השבת, אותו אדם זוכה ורואה ישועות בכל ענייניו, כיוון ששבת היא מקור הברכה. ובחז"ל מובא רבות על השכר שזכו מכבדי השבת כאן בעוה"ז מלבד העוה"ב הגדול השמור להם. והביאו בחז"ל את הסיפור על יוסף מוקיר שבת שהתעשר בזכות שכיבד את השבת במאכל. ובדורנו אנו, שרבו בו התינוקות שנשבו ורבו מחללי שבת בפרסיה, הנהיגו גדולי הדור שמשום קידוש ה' ימנעו כולם מלהיכנס למקומות שמחללים את השבת ובפרט אלו המפרסים 'פתוח בשבת' ונותנים דקירה לקב"ה בפרסיה אז בניו אהוביו של הקב"ה שאוהבים אותו ימנעו מלהיכנס לזנה מקום גם במחיר של הפסד כספי גדול. ומי שנותן אהבה לקב"ה ע"י שנמנע מלהיכנס לכאלו מקומות הקב"ה מחזיר לו אהבה עד לאין גבול. ובעבר הבאנו סיפורים רבים על אנשים שזכו לישועות בזכות מעשיהם הגדולים למען השבת. נביא כאן סיפור שהתפרסם ע"י הרב חיים זאיד ששמע זאת ממקור ראשון, והשבוע שוב שמעתי ע"כ מהרב זאיד שזכה שהקב"ה מזמן לידיו סיפורים נפלאים שיוכל לזכות בהם את הרבים ע"י שמתפלל ע"כ בכל עת ושעה. ישנו יהודי צדיק הגר באזור ירושלים שבמשך שנים היה אברך עם משפחה ברוכה ילדים ובמשך שנים רבות הוא חי בצניעות מהיד לפה כמו רוב העולם שמתפקדים במעוט. לפני כשנתיים לפתע הוא פתח כולל ענק באזור מגוריו שהתקציב שלו כל חודש הוא קרוב למיליון שקל. בנוסף לזה הוא קנה דירות לכל שנים עשר ילדיו והוא נהיה לפתע בעל צדקה עצום. במשך כשנתיים אף אדם לא ידע מהיכן הכסף. בפורים האחרון, בזמן שאותו גביר ראש הכולל היה קצת שתוי לרגל מצוות היום, בביקור של אברכי הכולל שלו הוא חשף את המקור לכספו, וכך הוא סיפר : בקיץ לפני כשלוש שנים חודש אב תשע"ח הוא שכר רכב ויצא עם כל משפחתו לטיול בצפון בשילוב פתיחות בקברי הצדיקים שבאזור. לאחר יום עמוס בחוויות רוחניות וגשמיות וצבירת כוחות להמשך, בדרך חזור באמצע הירידות לטבריה במקום חשוך הוא

מבחין שמד הדלק נגמר והנה הוא שומע רעידה והרכב נעצר בצד הכביש. כעת הוא יושב עם 12 ילדים בכל הגילאים עייפים סחוטים ואין דלק. מה עושים? מתפללים... וכך חולפת לה חצי שעה בתפילות ואף אחד לא עוצר לסייע. הם כבר חשבו שהם הולכים לבלות שם את הלילה, אך לפתע רכב יוקרתי נעצר על ידם, הנהג איש שניראה עשיר מופלג פתח את החלון וכשראה שזה חרדים הוא הפטיר כמה מילות גנאי והמשיך בדרכו. לאחר כמה דקות הוא חזר למקום ואמר תקשיבו אני לא מעוניין לסייע לדתיים אך כיוון שראיתי ילדים קטנים אני מרגיש צורך לסייע אך תדעו אני לא מסייע לעולם לדתיים. הוא שאל את אבי המשפחה מה הבעיה ואבי המשפחה אמר שנגמר להם הדלק והם צריכים לקנות ג'ריקן מלא בדלק למלאות ולהמשיך, אלא שבשביל זה צריך להגיע לתחנה וצריך מישור שיקח אותי הלך ושוב.. אותו נהג לקח את אבי המשפחה לתחנת דלק קרובה וכל הדלק הוא קיטר ע"י שהחרדים סחטניים ולא נושאים בנטל. כשהגיעו סו"ס לתחנת דלק אבי המשפחה ירד לקנות דלק והנה הוא חוזר לרכב ואומר סליחה אני לא יכול לקנות כאן. לשאלת הנהג מדוע? הוא עונה תקשיב טוב אני אוהב את אבא שבשמים ואבא שלי גם אוהב אותי. אני לא רוצה בשום פנים ואופן להכעיס את מי שאני אוהב. הנהג העשיר לא הבין את כוונתו, ואז אבי המשפחה הראה לו את השלט הגדול שכתוב שם 'כאן פתוחים בשבת', ומי שפותח בשבת ועוד כותב זאת בענק אני לא מעוניין לסייע בידו זה חילול ה'. הנהג העשיר שהיה עצבני בלא"ה פער שוב את פיו וסינן כמה משפטים וגער בו על זה שמשאיר משפחה באמצע הכביש בשתיים בלילה והכל בגלל השבת שלכם, והחזיר אותו לכיוון רכבו השאיר אותו שם וברח כל עוד נשמתו בו. לאחר עשרים דקות הוא חזר שוב ואמר תקשיבו אני לא בא לי לעזור לך, אני לא עוזר למשוגעים. אבל מה הילדים אשמים, החלטתי בשביל הילדים לקחת אותך לתחנת דלק רחוקה ששם שומרים שבת. הוא לקח אותו עד תחנת דלק רחוקה וכל הדלק הוא המשיך לומר כמה החרדים הם גרועים והם נטל על הציבור. בדרך הוא שמע מאותו אברך היכן הוא גר ומה שמו וכו'. הוא החזיר אותו חזרה עם ג'ריקן של דלק. האברך הודה לו מאוד והשאריר אצלו את הפרטים אם יצטרך פעם משהו והכל. אותו אברך מילא את המיכל ונסע לביתו והעניין נשכח ממנו. כעבור תקופה הוא מקבל טלפון: שלום, כאן מדבר אריק שפגשתי אותך בכביש בירידות לטבריה. האם אתה זוכר אותי? הוא ענה כן זוכר תודה על הכל, אבל מה עכשיו עוד פעם לגעור בי באת? ענה לו אותו אדם הפעם זה בעניין אחר, וכך הוא מספר: אבי נפטר והשאריר לי ירושה בשווי של קרוב למיליארד דולר. הוא כתב בצוואה

את אשתו. אליהו הסכים, וכשחזר האר"י אליהו אמר לו כבר הוחמצה השעה. וסיים רבי ישראל מה אתם חושבים האם האר"י הצטער מכך והתחרט ע"מ שהלך לבקש רשות? חלילה, כיוון שיש צד שאני אצער את אשתי על האחר שלי אפי' ברגע אחד, זה לא שווה גם במחיר של הפסד ביאת משיח. וזה מתאים עם דברי רבי יחזקאל לוינשטיין שהיה. אומר שהמשיח לא יבוא אם יש יהודי אחד שיפגע מכך.

ישנו סיפור על החת"ס (מובא בגליון של הרב יואל ארזי שליט"א) פעם בשעת רעווא דרעוון ישבו בחורי הישיבה של החתם סופר ודברו ביניהם שהחת"ס הוא אדם קדוש עליון, ובוודאי הוא זוכה מפעם לפעם לגילוי אליהו. והעניו פנים ובקשו מהחת"ס שפעם אחת יתן להם את הזכות לראות את אליהו הנביא. החת"ס נענה להם והבטיח להם נאמנה שלא ירחק היום והם יזכו לכך. התלמידים זרחו פניהם, הם התחזקו בתורה ויר"ש וחיכו לרגע המיוחל. לימים נכנס אל היכל הישיבה הלך עני ומסכן שמרא המשוונה עורר דחיה וכו'. כמה מהבחורים שהיו בעלי מידות אצילות נגשו אליו והשיטו לו את ידם והתעניינו בצרכיו ובמעשיו, והציעו לו עזרה בכל מה שביקש. אך היו כמה מהתלמידים שמתוך ילדות שהייתה בהם גיחוכו עליו ולא התנהגו עמו כמו צריך. חיוכם הופסק ברגע שהחת"ס נכנס לביהמ"ד וביקש מאותו אדם להתלוות אליו. לאחר זמן מה שהסתגרו בחדרו של החת"ס יצא החת"ס מהחדר נכנס בפנים מתוחות להיכל בית המדרש ואסף את כל הבחורים סביבו, ואז הוא שאל הראיתם את ההלך העני שישב כאן? ענו כולם כן. האם הושתתם ידכם אליו לשלום? חלקם ענו כן, וחלקם לא. מיד המשיך החת"ס ואמר להם דעו כי אותו הלך היה אליהו הנביא. אלו שהתייחסו אליו בכבוד מובטחני שיהיו מורי הוראה בישראל ויזכו להרביץ תורה. אלו שלא הקדימו פניו בשלום ולא התעניינו בשלומם למרות שיש בהם תלמידים מובהרים, לעולם לא יזכו להרביץ תורה ולהורות הוראה ויהיה להם רח"ל צער גידול בנים. ואלו שגיחכו על מראהו המיוסר, יסור רח"ל מהדרך הישר. וכאשר אמר כן היה. אחד התלמידים שהתעלמו היה רבי יהודה מורדן, שהיה גדול מכל חבריו בענייני תורה והלכה ומעולם לא הצליח לשמש כרב. עוד תלמיד ענק בתורה רבי זעקיל פולק ג"כ לא זכה לומר שלום להלך העני, למרות גדלותו העצומה בתורה לא זכה לכהן כרב. רק בנו זכה לכהן בחייו כרב קהילה חשובה וביום הביר הוא נפטר בשיט ימיו. אביו רבי זעקיל הספידו ואמר ידעתי שמשוהו יתרחש עם בני, כי החת"ס אמר לנו שיהיה לנו גם צער גידול בנים רח"ל והדברים נתקיימו במלואם. רואים כמה צריך להיזהר בכבוד השני בכל מצב וכמה מסוכן הלזול בכבוד הבריות.

החזו"א היה ידוע ומפורסם בהירותו בכבוד הבריות ומסופר עליו שפעם לעת זקנותו הוא הילך ברחובה של עיר לפתע למרות חולשתו הוא תפס את רגליו ורץ רץ מתנשף לכיוון ביתו. שאלו מקורביו למה הרב רץ? ענה להם החזו"א

בשעה האחרונה עברתי ליד של של מי ממקורבי ושמעתי מריבות מביתם. אמרתי עוד רגע הוא יראה אותי למטה ויחשוש ששמעתי את המריבה שלו ויהיה לו מזה צער. שיהודי יצטער בגללי! חלילה וחס. מיד ברחתי למרות הקושי הגדול שלי בזה.

רבי אברהם ברלין נכדו של הרב שטינמן סיפר סיפור מפעם שהיה עם הרב שטינמן בזהירות לא לצער את הזולת. הסיפור התפרסם בספר החשוב פניני פרשת שבוע לרבי אשר קובלסקי. בתחילת הקיץ תשס"א לפני 40 שנה בדיוק דופק מישוה בדלתו של הרב שטינמן. אותו אדם היה ידוע ומפורסם להרב שטינמן כמקבץ נדבות ידוע. מיד הרב שטינמן הוציא מכיסו מספר פרוטות ונתן לאותו עני. לאחר מספר דקות אותו עני דופק שוב בדלת של הרב שטינמן. הרב פתח לו את הדלת ומסתכל עליו כאומר הלא לפני 5 דקות נתתי לך כסף. להפתעתו המרובה האיש ביקש לשוחח משהו עם הרב. הוא נכנס לבית הרב וביקש שהיות ובנו כעת בכיתה ח ועדיין הוא לא מסודר בישיבה קטנה הוא מבקש שיכניסו אותו לישיבת פונבין! הקטנה שבו משמש הרב שטינמן כראש הישיבה. הרב שטינמן מיד הגיב כי אינו מתערב בזה והכל נתון בידיו של רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, ובכל מקרה אין שום סיכוי כי המחזור מלא עד אפס מקום וכעת בקיץ אין קבלה ואין מקום כלל (בבני ברק הרישום לישיבות הוא בחורף). ובכל זאת התעניין הרב שטינמן מדוע בפעם הראשונה שדפקת לא ביקשת מעניין זה. אותו יהודי השיב במבוכה שגם בפעם הראשונה כשדפק כוונתו הייתה לעניין הזה של בנו, אלא שהרב הקדימו והביא לו צדקה. החלטתי לנצל את ההזדמנות ולהמשיך בסיבוב צדקה בבניין ואז שוב ניגשתי לרב. כששמע זאת הרב שטינמן הוא החוויר כסיד, לפתע התברר לו שבעת הנקישה הקודמת אותו אדם לא הגיע לבקש צדקה אלא לשוחח על נושא חשוב על נפש בנו והכנסתו לישיבה. אוי ואבוי, אמר הרב שטינמן, אני הפכתי אותך למקבץ נדבות, אני מבקש את סליחתך, אוי לי שפגעת בך.. הלה ענה מיד אין צורך להגזים הלא זה מקצועי ואני מכיר היטב את מקומי. אך למרות ההסבר לא נחה דעתו של הרב שטינמן והוא אף עזר לפייסו בכל הדרכים. וכך הוא אמר הואיל ופגעתי בך אחרוג ממנהגי. מכאן ואילך החל הרב שטינמן בשתדלנות מופלאה עבור אותו בחור. הוא הכניסו לישיבה קטנה ובישיבה הוא דאג לכל צרכיו של הבן בשלימות והשקיע בו את מיטב הכוחות. כשהגיע זמנו לעזוב את הישיבה הוא סידר לו את ישיבת פונבין! הגדולה, והמשיך לשמור עמו קשר עד סוף ימיו. אותו אדם הוא ממרביצי התורה בדורנו כיום. וכל זאת למה? כי פעם אחת בטעות התייחס הרב שטינמן לאביו כמקבץ נדבות. רואים כמה זהירות צריך לא לצער את הבריות ולהיזהר בכבודם.

סיפור נוסף ואמיתי כמה חמור לצער את הזולת. הסיפור התרחש בשבועות האחרונים

הלכות מענייני הפרשה ומענייני היום

בפרשתנו: וספרתם לכם ממחרת השבת: מהלכות ספירת העומר: אם שאל חברו האם היום כך וכך לעומר ונקב הספירה הנכונה, יכול לספור אח"כ בברכה כי אין דרך לספור בלשון שאלה. **האומר לחברו בליל ג' בעומר, היום ל"ג בעומר, יכול לספור בברכה כיוון שאין כוונתו לומר את מספר הימים אלא את שם היום. והוסיף הרב אלישיב שאם לא חזר וספר שוב אינו יכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה.**

בפרשתנו: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון כל מלאכה לא תעשו: אסור לקרוא בכיתוב תחת התמונות, משום

והתפרסם ביום שישי האחרון בגליון המודיע ע"י ר' משה גוטמן הי"ו. בחורף האחרון נפטר רבי אברהם (ב"ר חנינא) שף תושב קוממיות. אותו אדם היה ידוע כבעל יסורים גדול ובמשך השנים אחוז ניכר מזמנו היה בבתי חולים הרבים בכל הארץ. בהיותו גברא רבה הוא זכה להפיץ אמונה בכל הבתי חולים אצל הרופאים והחולים שהיו סביבו, והצליח לעורר ניצוצות יהודיים שהיו חבויים גם בנפשם של אנשים הרחוקים לגמרי מכל זיק של יהדות. רבי אברהם זכה למשפחה ברוכת ילדים שלא משו ממיטתו כל ימיו ודאגו לו במסירות. בתקופה הארוכה בה שהה בבית לוינשטיין זכה להשיב רבים אל אביהם שבשמים. רבי אברהם היה רגיל בעישון הסיגריות, אך היות ורבי אברהם היה מפורסם מאוד כאדם הנוהר ביותר שלא לצער את השני הוא היה תמיד מעשן במקומות פתוחים שלא ליד אנשים. גם בזמן שהותו בבתי חולים השונים במגדלי אשפוז רבי קומות ולמרות נכותו הקשה כשנצרך לעשן הוא דאג ללכת למקומות פתוחים ורחוקים מאנשים ולפעמים זה היה כרוך בירידת 5 10 קומות כשהוא נגרר בצורה קשה, העיקר לא לגרום חלילה לצער למישוה. בשנה האחרונה בעקבות הקורונה לא התאפשר 24 שעות שיהיו ע"י מיטתו מבני המשפחה, ופעם אחת בשעה אחת אחרי חצות הוא שהה בחדרו בבית חולים לבדו כשבחדרו שני אנשים נוספים שג"כ שהו לאשפוז בבית החולים שערי צדק בירושלים, האחד רבי פנחס גרוס מלונדון והשני הוא מר דניאל יהודי דתי וחביב. באותו הזמן הוא הרגיש צורך לעשן סיגריה אך בעקבות המגבלות בבית החולים היה זה מאוד קשה לצאת מהחדר באותה השעה לחוץ, ובפרט שכבר חלק מרגלו נגדעה בעקבות נמק. רבי אברהם בדק במיטתו שעל ידו וראה שכולם נמים את שנתם היטב. הוא פתח בזהירות את החלון הפונה לאוויר הירושלמי הקריר והוא עשה מה שהוא לא עשה אף פעם בחייו בהירותו הגדולה שלא לצער את הבריות הוא עישן לכיוון החלון הפתוח באומרו לעצמו שמכזה עישון אף אחד לא ינזק ולא יפריע לאף אדם. ואכן המבצע הסתיים והוא חזר למיטתו. כחודש לאחר"כ בחודש שבט תשס"א הוא נלקח לבית עולמו בשם טוב. לפני כשבוע רבי פנחס גרוס מלונדון מתעורר בבעתה ומיד נזכר מה הוא ראה כעת, הוא ראה את ידידו לחדר בבית החולים שערי צדק רבי אברהם פיש ממש במחש והוא ניגש אליו ומבקש ממנו שיבקש סליחה מדניאל שישן עמם בחודש טבת בבית החולים שערי צדק ופעם אחת קרה שהוא עישן וזה הפריע לאותו דניאל ודבר זה לא נותן לי מנוחה למעלה. אנא תבקש ממנו את סליחתי. לאחר מאמצים גדולים עלה בידי בני המשפחה להשיג את מר דניאל הנ"ל והוא אמר שבאמת באותו הזמן הוא הרגיש מחנק אך לא היה בכוחו לבקש שיכבה הסיגריה, וכעת בוודאי שהוא מוחל לו. רואים מכאן כמה זהירות צריך שיהיה לא לצער השני אפי' בדברים צודקים וקטנים.

גזירה שמא יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות דהיינו דברים מסחריים וכדו'. **המנהג** הוא להקל לקרוא בכיתובים שתחת תמונות קודש היינו דברים תורניים כגון ציורים בהגדה והכיתובים שתחתיהם, **כמו"כ** מותר להסתכל בציור או בתמונות בלי כיתוב, (החזו"א עצמו הקפיד לא להסתכל בתמונות). **ולגבי ספרי קומיקס**, אז אם הם דברים חינוכיים כמאמר של יראת שמיים, אמונה או השקפה והתמונה מוסיפה להמחשה ומסר של יראת שמים התירו וכן"ל שהתירו תחת תמונות קודש, **אבל סתם ספרי מתח** של קומיקס לא התירו ולכאורה אסור לקרוא בהם משום שטרי הדיוטות. ומי

כו ט' וקידשתו' הדין הוא שצריך להקדים כהן להיות ראשון בדברים שבקדושה, דהיינו לזימון וכדומה. מה הדין להקדים בתור למכולת או לרופא וכדו' - דהיינו בדבר הרשות, האם חייב או לא. למעשה זה מחלוקת ראשונים בנדרים סב: ברש"י ברא"ש ובר"ן שם, ולהלכה יש שפסקו לחייב - רבי ניסים קרליץ. ויש שפסקו לפטור - הרב אלישיב. (אשרי האיש א כג כ). ובעיקר הדין שבזימון צריך לתת לכהן ראשון זה רק בעבודה אחת (הכוונה היא כשיש הרבה סעודות בשבת וכדו' וכן אם מתארח הרבה אז בפעם הראשונה וכו') אבל לא צריך לתת לו כל הסעודות.

זהו בשבילו עונג שבת יש שמקילים לקרוא אף כתב שתחת התמונה משום עונג שבת, ומטעם זה יש שהקלו בקריאת חידושים ועיתונים בשבת.

אלו שבצורך המפתחות שלהם יש שבב לכניסה למקווה, עליהם להוציא את זה מלפני שבת שלא יכשלו בטלטול מוקצה.

דיעות חשובות, וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מה העבירה בפרשה שהיא העבירה החמורה ביותר? **תשובה:** כתב הפלא יועץ חילול ה' הוא חמור מכל העבירות שבתורה, עד שאמרו חז"ל שמתכפר רק עם תשובה, יסורים, יום הכיפורים ויום המוות. אי לזאת יחרד האיש ויזהר וישמר מכל מה שהוא חילול ה'. וכתב רבינו יונה שעונשו חמור מכל העבירות. וחילול ה' הוא עוון שבקלות אפשר לעבור עליו בלי שימת לב כראוי. וכל אדם לפי איך שהוא נחשב בציבור כך עליו להיזהר שלא יאמרו פלוני עשה כך וכך דברים לא ראויים למעמדו. ובשנה שעברה הבאנו כמה בקלות אפשר לעבור על איסור זה רח"ל, והבאנו הסיפורים דלהלן: רבי שלום שברון סיפר שפעם לאחר מאמצים מרובים הוא הצליח לשכנע את אחד הספרים במחנה יהודה שלא יגלה אנשים בתער, ויסגור את המספרה בשבת. לאחר חזר לטורו. לשאלתו למה? הוא ענה, יום אחד היה לספר ההוא יאריצית על אביו והוא חיפש מקום להתפלל והגיע לזכרון משה ושם הוא ראה שלט גדול שכתוב בו אסור לדבר בשעת התפילה ונוסף ע"ז מקורות מהשו"ע בחומרת הדבר. וליד השלט הוא ראה יהודי יושב ופורט דולרים ומשוחח על שער הדולר. אמרתי לעצמי עד שאתם מוכיחים אותי על תער ושבת, תוכיחו את האנשים שעל ידכם לקיים השו"ע לא לדבר בשעת התפילה. **סיפור נוסף:** אחד מרבי בני ברק הצליח להשפיע על יהודי דתי שהתרחק, שיבוא אליו לשבת. הוא רצה שיראה את האווירה של הקדושה בבני ברק ועי"ז ישוב לצור מחצבתו. ואכן הכל היה כשורה, היהודי התעלה בכל דרכי העלייה והתפעל נורא מכל הקדושה שראה, משירת לכה דודי והטישים ועד שלוש סעודות. אבל בסוף השבת נוצר אצלו מחסום שגרם לו להוריד את כל הרגש שלו ליהדות. מה קרה? הוא היה בבית הכנסת בסעודה שלישית ושם הוא ראה ילד שמבקש מאביו לקלף לו בוטן. האבא הקליף וזרק את הקליפה על הרצפה, אמר אותו יהודי לעצמו: מה? בבני ברק ככה מזלזלים בכבוד ביהכ"נ? ירדה לו כל ההתלהבות מהקדושה שהוא ראה וכל העוצמה שקיבל מהשבת ירדה לטמיון.

שאלה: בפרשתנו מובא שיש דין וקידשתו לכהן, האם יש דין מיוחד לנושא כהנת? **תשובה:** איתא בכף החיים קכה כ שהנושא כהנת צריך להיזהר בכבודה ואז יצליח ואז ישיכל.

שאלה: איך צריך לדבר בבית? **תשובה:** החזו"א כותב במכתב היות ודרך התורה היא גודרת בפני תענוגי החיים, ראוי למעט את הדיבור בחובות התורה, והדיבור בבית ראוי להיות מרנין לב ומשמח ונוטה אל הנעימות ורגשי החיים כראוי להמשיך לב נעורים בעבודת אהבה. ולכן רצוי ושמח נקל לנהל באורח חיים למשכיל, וחלילה לגרום עצבות הרוח שהוא היסוד של הייצר להתענות את האדם מהמסילה. וביאור דבריו, להיזהר לא לתת הרגשה בבית שכל דבר התורה אוסרת וא"א להתנהל כך וכך כי התורה אוסרת, ופחות ופחות לדבר ע"ז אלא דיבורים משמחים ועי"כ מצוות התורה יהיו חביבות עליו. **וראוי** להביא את דברי התורה חיים בסנהדרין פח שהביא שם שהמשמחים אנשים הם בני עולם הבא ואין להם גהינם כלל וישר כשנפטרים מהעולם זוכים לג"ע. ואשרי השמח בחלקו גם ברוחניות, והיינו גם כשמצליח ללמוד חלק ממה שרצה או מצליח להתגבר על חלק ממה שרצה ג"כ ישמח בחלקו, ואם אדם ירשום כל יום בערב מה הצליח היום ברוחניות, ויתעלם ממה שנכשל, וכן אדם שעצוב ירשום לעצמו את הדברים הטובים שכן יש לו, וישנן את זה או אז הוא יראה את חצי הכוס המלאה וישמח בחלקו ואז יזכה להשלמת הכוס כי הקב"ה מסייע יותר למי ששמח ולא למי שבדיכאון שלא הולך לו וכו' וכו'.

חידושים

אומר "קדוש קדוש קדוש" יט. כשאין ציץ, על ידי מה זוכים לריצוי?

חידושים לבוגרים וילדים: כ. איזה דבר נוזלי אם מתחמם נהיה קשה? **כא.** באיזה ארוע אין שולחן מזרח? **כב.** איזה דבר נמצא בקבר של צדיקים וגם על ראשי עם קדוש? **כג.** איזה שבע סוגי דבקים יש? **כד.** מתי מדליקים אש לשם מצווה או משום איזה עניין? **כה.** איזה מספר שתהפוך אותו הוא ירד בשליש?

תשובות: א. חג השבועות. **ב.** ולקחתם לכם כפות תמרים. וכן ויקחו שמן זית זך. כג. מ. כד. **ג.** בסוכות תשבו. כג. מד. **ד.** ובא השמש. כב. **ה.** וספרתם לכם וגו' שבע שבתות. (שזה 49 יום) וגו' תספרו חמישים יום. כג. טו. **ו.** כג. **ז.** מערב בערב עד ערב. **ז.** סימן לח מנוחה ומצוה אסור בתפילין. **ח.** תוספתא כלים ד תנור מאימתי טמא שמעון ב"ח אומר משיסיענו ממקומו וביתו אומרת משיפשוט חלוקו. **ט.** שניהם נוהגים ביום רביעי בלבד עיין יומא ח. **י.** במשנ"ב שא סקכ"ו מביא שהנחת תפילין בשבת אסור רק כשהוא לצורך מצווה. **יא.** תשובה תקעו יא. **יב.** מואב ובן עמי בני לוט

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ
alon@gmail.com

ניתן להשיג במיל: 456alon@gmail.com

שאלה: על איזה עניין בריאותי מצא הרמב"ם לנכון לחזור עליו שש פעמים בפרק ד מהלכות דעות? **תשובה:** מדרכי הבריאות שלא ישהה אדם נקביו. ומנה שם עשר הזדמנויות שאדם צריך לבדוק נקביו. ובהלכות מאכלות אסורות כתב המשהה נקביו הרי"ז בכלל משקץ נפשו יתר על חלאים רעים שיביא על עצמו ויתחייב בנפשו. ואומרים גם שהמחלה הנפוצה במעי הגס נגרמת מהשהיית הנקבים. ומי שיש לו עצירות ראוי מאוד שירבה בשתייה ואכילת ירקות. ואולי נרחיב ע"כ בהמשך אם יהיה ביקוש לזה.

שאלה: כיצד להתיחס לילד שמרבה לדנדנ לקבל משהו? **תשובה:** הדברים ידועים מאוד שילד יש חוש טבעי מיוחד להבחין במה אנחנו החלטיים ובמה לא. כשהילד שם לב שאנחנו החלטיים הוא לעולם לא ינדנד לנו, כי הוא הבין שאנחנו לא מסכימים. מתי הילד נודניק כשאנחנו נותנים לו להיות נודניק כשאנחנו עונים על משהו 'לא' בלא מספיק החלטיות הוא מזהה את זה ואז הוא מנדנד. מאת הרב ישראל עקיבא שצירסקי AKIVA7651383@GMAIL.COM
טל: 0527651383

שאלה: כשאדם מגיע הביתה ואשתו אומרת לו היה לי קשה היום מאוד, מה יגיב? **תשובה:** יש שחושבים שע"י שיגיד זה לא כזה נורא, שטויות, מה קשה בזה וכדו', זה יקל עליה. אך צריך לדעת שבדיק להיפך. ככל שהוא ממעיט מהקושי כן הוא מגביר את התסכול. אלא מה כן, ישתתף עמה ויאמר נכון כמה זה קשה וכדו', ואפי' לנפח טיפה. ואז יכול להיות שהיא תגיד לא כזה נורא וכדו'. כמובן, הדברים נאמרים גם הפוך כשהבעל אומר שקשה לו וכו'.

ובנותיו. (מאת הילד הצדיק עדיו לגדולות ונצורות אברמי גרודזינסקי חרוץ הכיתה של הרב'ה המפורסם רבי משה ישראל רבינוביץ בבאר יהושע). יג. רפאני כי נבהלו עצמי, ונפשי נבהלה מאוד, יבושו ויבהלו מאוד כל אויבי, נבהלה נפשנו מרב עצבוננו. יד. וזכר לנו את ברית אבותינו, זכר והבט לברית בין הבתרים ותראה לפניך עקדת יחיד, וזכר לנו את ברית אבותינו, זכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב, זכר לנו את ברית אבותינו, זכור אשר נשבעת לאבותינו ככוכבי השמים ארבה את זרעכם. טו. ישב נא אפך וחמתך מעירך ירושלים, ירושלים ועמד לחרפה, והעיר אשר נקרא שמך עליה, כי שמך נקרא על עירך, עד מתי עזך בשבי ותפארתך ביד צר. טז. בכל עת. יז. בכל דור ודור. יח. "גוי קדוש המשלשים בשלוש קדושות לקדושי". יט. "מתרצה ברחמים". כ. ביצה. כא. בשלום זכר. או בברית יצחק. כב. כיפה יש גם מעל קבר וגם על ראשי עם קדוש. כג. דבק סלוטיפ, נייר, חשמל, מגע, שלוש שניות, סטיק, פלסטיק. כד. בערב שבת ויו"ט, בחנוכה, בהבדלה, בלג בעומר, נר נשמה. כה. 9 כשהוא הפוך הוא יורד בשליש והופך ל-6.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון
03-6180383

עם ירידת הקובץ גליונות לדפוס

הגאון רבי צבי יהודה גרשנוביץ זצ"ל

מ. ברג

קהל המונים בראשות רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, והגאון הגדול רבי ב"ד פוברסקי שליט"א, גדולי ומרביצי תורה, ראשי ישיבות ובמרכזם המוני בני ובוגרי ישיבת שכר שכיר וברכת אפרים לדורותיה, ליוו למנוחות את הגאון רבי צבי יהודה גרשנוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'שכר שכיר' בנתיבות ומראשי ישיבת 'ברכת אפרים' בבני ברק, שנסתלק לאחר מחלה קשה, בשנתו הע"א.

הגאון רבי צבי יהודה זצ"ל נולד בט"ז חשוון תשי"א לאביו הגאון הצדיק רבי ראובן יוסף גרשנוביץ זצוק"ל, ראש ישיבת הנגב, ובנו של הגאון רבי אברהם יצחק גרשנוביץ, הז'בינקער רב זצוק"ל וראש ישיבת 'תפארת ציון', ולאמו הרבנית פסיה (פעשא) ע"ה בתו של הגה"צ רבי צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל, רבה של העיר שומיאץ ברוסיה, ואחותו של רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א. ועם הגיעו בבריתו של אאע"ה, הוא נקרא ע"ש סבו הגאון הצדיק רבי צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל. ובבית גדול לד' ולתורתו, בהוד קדומים של דורות עברו, הוא גדל והתחנך במסורת אבותיו הדגולים.

בילדותו הוא התחנך בת"ת מרכז בבני ברק, ולאחר מכן בבחרותו קנה את תורתו בישיבת אור ישראל לצעירים, שם החל לרכוש את קניינו הרוחני, והתקרב רבות לראשי הישיבה הגאונים רבי יוסף רוזובסקי ורבי יעקב ניימן זצוק"ל, והשקיע עצמו בכוחותיו הכבירים לשקוד על התורה ועומק עיונה, ולרכוש ידיעות מופלגות במרחבי התלמוד.

לאחר מכן עלה ללמוד בישיבת פוניבז', שם גדל וצמח לתפארה, והיה עד מהרה חביבם של ראשי הישיבה, ואף זכה ללמוד בחברותא בישיבה עם מי שכיהן לימים כמנהל רוחני הגה"צ רבי אליעזר גינזבורג זצ"ל. ועד מהרה נודע כאחד מטובי בני הישיבה. בישיבה אף זכה להתקרב לדודו מרן רבינו ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, ורכש ממנו מלא חופניו בעומק הסוגיות.

בהגיעו לפרקו נשא את רעייתו מרת מלכה שושנה שתחי' בתו של הגאון רבי יחיאל צוקרוב זצוק"ל, ראש ישיבת 'אהל משה', וחתנו של הגאון הצדיק רבי הלל ויטקינד זצוק"ל ראש ישיבת 'בית יוסף' נובהרדוק בתל אביב, ויחדיו הקימו בית גדול של תורה, כשהם התגוררו מול בית דודו, מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, עמו היה נועץ רבות בכל הליכותיו, וחינכו את ילדיהם לתורה ועומק עיונה, עם יראת שמים מופלגת ועבודת המידות. לאחר נישואיו המשיך חוק לימודיו בכולל, והיה לעמודי התווך בין הלומדים הרבים. ולאחר מכן החל ללמד בישיבת בית דוד בב"ב, ולאחר מכן החל ללמד בישיבת ברכת אפרים לצעירים.

לאחר כעשור שנים פתח עם ריעו מהישיבה הגאון רבי בצלאל פנחסי שליט"א את ישיבת 'ברכת אפרים', ויחדיו הגדילו את הישיבה הגבוהה, ובה הרביץ תורה במשך שנים רבות וגידל ורומם קומתם של מאות תלמידים שחבים לו את חייהם הרוחניים כמי שהתמסר לעלייתם.

בשנת תשע"ב נקרא ע"י גיסו הגר"י אונגרישר שליט"א ליטול על עצמו את ראשות ישיבת 'שכר שכיר' ביישוב נתיבות מיסודה של הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל, והוא התחבט אם יוכל לעמוד בהרבעת התורה בשתי המקומות, ופנה להיוועץ עם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שהורה לו, שלא יעזוב את ישיבת 'ברכת אפרים', ובד בבד ימשיך להרביץ תורתו בישיבת ברכת אפרים, ואכן מאז הוא התמסר בנאמנות ובמסירות מיוחדת להרביץ תורתו בשתי הישיבות וזכה להעמיד קדרים של תלמידים שגדלו לאורו בכל מכמני העליה.

שיעוריו ושיחותיו יצאו לאור בספר 'עצי פרי', וכן בספר שיעורי רבי צבי יהודה על הש"ס, שיצאו לאור על ידי תלמידיו המובהקים, בהם משיעוריו הבהירים בעומק המסכתות הנלמדות השונות, ובהם ניכרת רוב תורתו ועומק עיונו.

יראתו קדמה לחכמתו, ונודע בתפילותיו שהיו לשם דבר, ובדקדוק המצוות שהיה בבת עיניו, ובד בבד היה ידוע במידותיו התרומיות כבעל מידות גדול בעדינותו המיוחדת כשהאיר פנים וסייע לכל דך ונצרך.

לפני כשנה בחודש אייר תשפ"א חלה במחלה הקשה, ולמרות ייסוריו הרבים, המשיך לנהל את סדריו כבתחילה. אמנם לאחר שבועות בודדים נפל למשכב והיה מאושפז בבית החולים במצב קשה, כאשר רבים מעתירים לרפואתו, ואף בהיכלי התורה והישיבות נערכו תפילות רבים לרפואתו השלמה והחלמתו המהירה.

בחודש כסלו תשפ"ב בחסדי שמים מרובים חל שיפור במצבו והוא שוחרר לביתו. בני הישיבה התבשרו כי לראשונה מתקופת חוליו ישוב ראש הישיבה למסירת שיעור כללי בישיבה, ואכן ראש הישיבה הופיע במלוא הדרו ומסר את השיעור כללי בעניין 'שו"א אנפשיה חתיכה דאיסורא' במסכת כתובות, כשהתלמידים מתפלפלים עם ראש הישיבה ארוכות, ורבים מרבני ותושבי העיר ובוגרי הישיבה משתתפים בשיעור ומודים להקב"ה על שובו למסכת הרבעת התורה, בבת עיניו כל הימים.

כמו כן מסר ועד מיוחד לבני שיעור א' החדשים, כשלאחר מכן אף ערך עמם היכרות ושאל לשלומם. בני הישיבה ציינו אז שמחודש תמוז האחרון זה הפעם הראשונה שראש הישיבה הופיע בישיבה והגיע למסירת שיעור כללי, מה שגרם להתרגשותם של תלמידי ובוגרי הישיבה לראותו למרות חוליו מגיע לישיבה.

בימים האחרונים כאמור, הידרדר מצבו הבריאותי עד שאושפז בבית החולים בשנית, ואתמול איבד לפתע את ההכרה, והרופאים נלחמו על חייו, כשבד בבד בעולם התורה נישאו תפילות נרגשות לשלומו, אך למרבה הצער השיב את נשמתו ליצרה במעמד בני המשפחה ותלמידיו הרבים.

בשעת מסירת הידיעה, יצא מסע הלווייתו מביתו ברח' וילקומיר דרך ישיבת ברכת אפרים, במעמד קהל רב, וספדוהו הרבנים הגאונים: דודו רבי שלמה אדלשטיין שליט"א, בנו הגדול רבי הלל גרשנוביץ שליט"א, ולאחר מכן המשיך מסע ההלויה לעבר ישיבת ברכת אפרים.

הגאון זצ"ל זכה והותיר אחריו את רעייתו הרבנית שתחי', ודור ישרים מבורך, בנים ובנות חתנים וצאצאים הממשיכים את דרכו המיוחדת, כשרק בנו הצעיר מחשובי תלמידי ישיבת 'בית מדרש עליון' לא זכה להשיאו.

ת.נ.צ.ב.ה.

אפשר לנצל !

דיני התחומין לא מחוץ לתחום!

הידעת?

פעמים רבות אתה ומשפחתך נפגשים בהלכות תחומין, ולא שמים לב?

ממתינים במיון בביה"ח "תל השומר", אפשר להגיע בשבת לבני ברק?
איך עושים 'עירוב תחומין' ללכת ממודיעין עילית לשוב חשמונאים?
כשנמצאים ב"אור הגנוז" האם מותר ללכת לציון הרשב"י במירון?
האם יש פתרון להתיר להגיע גם מכפר שמאי עד מירון?
ביתי נסעה עם הסמינר, עד היכן מותרת לטייל סביב למושב?
האם היולדת יכולה לקחת איתה בגדים להחלפה, וטלית לבעלה?
מתי בעל קורא אינו יכול ללכת לבית כנסת בעיר הסמוכה?
האם בתוך ירושלים מותר ללכת גם שעה וחצי לשכונה רחוקה?

**מתחילים!
י' אייר תשפ"ב**

היתכן?

בחור שאינו יכול ללכת בשבת בתוך השכונה, באלו הענינה עצליו?
אברק שבא עם יולדת ל"מעיני הישועה", ואסור ללכת לרחוב ירושלים בבני ברק?
ראית אקס עומק ברחוב ב"קומאיות", והרב אומר לו שלא יצא מק' אמותיו?
השעתי לצמר בפירת האופה, ואני יכול להגיע עק בית הכנסת שבתוך הישוב?

בלימוד שלושה חודשים בלבד, תוכל לתת מענה לכל השאלות האלו!
הצטרף עכשיו לעשרות אברכים שלומדים להורות בהלכה, ע"י "מוקד העירוב"
שיעורים פעם בשבוע, בליווי מפות ומצגות, דפי סיכום, מבחנים, הכשרה, תעודות

השיעורים יתקיימו בבני ברק

בימי רביעי, בשעה 8:00 בערב, בביהכנ"ס צעירים

לפרטים והרשמה - 0533177974

איך אני יוכל לדעת הלכות עירובין בלי שיש לי מושגים?

כשר או פסול? מהודר או בדיעבד?

את זה תוכל לדעת ולהורות, בהצטרפות ללימוד "עירובין למעשה" שע"י "מוקד העירוב"

כך נראה החוט בכניסה לשוב מ. ח, כשר או פסול?

זה מה שהאחראי הראה לנו, היכן העירוב בתמונה?

כך נראה העירוב בשוב ר. האם עמוד עקום מאוד, כשר בשעת הדחק?

כך נראה הלחי סמוך לשוב ח. מה דין הלחי במצב כזה?

עירוב ליד ישוב חפץ חיים - כשר או פסול?

האם העירוב בצימר כשר בצורה כזו?

מה הבעיה בפתח הזה, והאם יש אפשרות להתירו?

עמוד שמוקף בצמחים, מה דינו לכתחילה ובדיעבד?

האם ניתן להתיר גדר זו ע"י "עומד מרובה"?

מה צריך לדעת למדוד בגדר זו?

האם יש היתר לשלטל תחת הגג?

איזה דינים פוסלים את הלחיים האלו?

אתה מוזמן להצטרף אלינו, להבין, לדעת, וגם להתמחות בימים הקרובים מתחילים מחזור חדש - לימוד הלכות עירובין למעשה 12 שיעורים! לימוד מקיף, הלכה, פרקטיקה, סיכומים, מבחן, סיור בשטח, תעודות

**באזור צומת בר אילן - בשעה 8:00 בערב
בבהכנ"ס הספרדי מרכזי, בשעה 8:00 בערב
בבהכנ"ס 'צעירים', בשעה 9:15 בערב
רח' הסבא מסלבודקה, בשעה 8:00 בערב**

**בירושלים: בימי ראשון
בעמנואל: בימי שני
בבני ברק: בימי רביעי
במודיעין עילית: בימי שלישי**

לפרטים ולהרשמה, בטלפון 055-678-3323

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 84 | פר' אמור תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

מעמד כתיבת אותיות לספר תורה לעילוי נשמות מדרן רשכבה"ג שור התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל
נכתב בהשתדלות הר"ה"ג ר' בנימין קירשנר שליט"א ובזכות התורם ר' דוד בלומברג הי"ו

מדרן הגר"י זילברשטיין חבר מועצה"ת

רבינו רשכבה"ג מדרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

הגאון רבי משה אלישיב שליט"א

בנו הגדא"ש שליט"א

בנו הגר"י ש שליט"א

מדרן הגאון הצדיק רבי שמועון גלאי שליט"א אמר ברגש ובקול של בני לפני שהוא כתב את האות
"לשם קדושת ספר תורה לעילוי נשמות ספר תורה!"

הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א

מעמד הכינוס השנתי של "לב לאחים" בדאשזות רבנו דשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א
ומרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

מעמד הכינוס השנתי של "לב לאחים" בדאשות רבנו דשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א
ומרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

ועידת בני הישיבות במלון גלי צאנז בנתניה

בברכת ובהכוונת רבינו דשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגדול"ג אדלשטיין שליט"א
שע"י איחוד בני הישיבות מיסודם של מרן הגאון רבי דב יפה זצוק"ל ומרן הגרש"י בורדנשטיין זצוק"ל

ועידת בני הישיבות במלון גלי צאנז בנתניה

בברכת ובהכוונת רבינו דשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגדול"ג אדלשטיין שליט"א
שע"י איחוד בני הישיבות מיסודם של מרן הגאון רבי דב יפה זצוק"ל ומרן הגדול"י בורנשטיין זצוק"ל

מעמד כבוד התורה ישיבת 'קרית מלך' במעוזו של רשכה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א
 במעמד הסטודי ורב רושם במעוזו ובדאשותו של מרן ראש הישיבה שליט"א, נאות מרן שליט"א לקבל על עצמו את נשיאות ישיבת "קרית מלך"
 החוסה תחת 'מוסדות שר התורה' בדאשות ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א. צילום: שוקי לדר

מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א
 מקבל את הספר מקודר הלכה ע"מ שבת למדן ר' בנימין הצדיק (זילבר) זצוק"ל
 מנכבדו המהדיר הרה"ג ישראל זילבר שליט"א

מעמד 'הקבלת פני דב' למדן הגר"י אייכנשטיין שליט"א
ראש ישיבת 'יד אהרן' במעמד מאות בוגרי וידידי הישיבה

מדן הגר"י אייכנשטיין
בתפילה בכותל

הגאון הגדול ר' מאיר גריינמן שליט"א
במסירת שיעור בהיכל ביהמ"ד "היכל זרה"
באלעד

דבני דשכבה"ג מדן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א
במסירת השיעור בביתו

מעמד 600 סיומי מסכתות לזכרו של מרן שד התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שנלמדו ע"י תלמידי ישיבת "תורה בתפארתה" אלעד

מעמד שתית לחיים והשקת הספר אוהלי שביעית בבית מדרן גאון ישראל הגר"ד לנדו ובהשתתפות הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

מדרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א בכתובת חידושי תורה

מעמד הנחת אבן הפינה לבית 'חיים לילד'

בראשות הרב ראובן סקלאר במעונו של ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א ובהשתתפות הגר"פ בדמן ראש ישיבת פוניבז'

מדרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש בשיעור מרכזי במודיעין עילית
(צילום מיכאל יעקובוביץ)

תלמידי ת"ת "החדש" בבחינה בבית מדרן הגר"ד פוברסקי שליט"א

מדרן ראש הישיבה הגר"ב ד פוברסקי שליט"א בביקור בתלמוד תורה "מנחת חינוך" בנוה יעקב

התלמידים קבלו את פני מדרן דה"י בבגדי שבת בשירה ובהתרגשות, מדרן שליט"א נשא דברים נרגשים בפני התלמידים, "עליכם העולם עומד, אתם ערבים בעדנו, יהי רצון שתוכו לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, ובע"ה תבואו לישיבה ואני אקבל אתכם..."

סיום ש"ס משניות בת"ת 'נר שמואל' בחדרה

בניהולו של ידידינו הר"ר אליהו ברנר הי"ו בהשתתפות בני וחתני מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

בגס דיור להקמת הקהילה בנוף הגליל בראשות הגר"נ רוטשילד שליט"א

מרן הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א

בשיעור החג בבית הכנסת הגדול 'הניכי הישיבות' רוממה בירושלים

בשיעור חוה"מ בבית הכנסת 'משכנות יעקב' ב"ב

מרן הגרמ"ש אדלשטיין בביקור חיזוק בקרית שמונה
בשיחת חיזוק והתעודדות לזכרו של מרן שר התורה זצוק"ל

מכירת חמץ שע"י שארית ישראל
בראשות הגאון רבי שבע רוזנבלט שליט"א

הגד"י אפרתני בסיוור במחסני השמיטה של רשת 'אושר עד'

הגאון רבי חיים קלופט שליט"א בביקור חיזוק בשדה שומרי שמיטה

מרן הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א

בבדיקת חמץ

בתפילה בציון התנא רבי מאיר בעל הנס בטבריה

המשגיח הגה"צ רבי דודון דוד גולד שליט"א בשיחות חוה"מ בעדים יסודות, אשדוד, וקרית ספר

הקבלת פני רבו אצל הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א בחג הפסח

מודן הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א בשריפת חמץ

שמחת האירוסין לבן הגאון הגדול רבי יהודה אריה דינר שליט"א, רב מרכז העיר בני ברק צילום: דוד קשת

הגאון הגדול רבי אשר אריאלי שליט"א בדרשת חג בפזנוביו לצעירים

בנסי התעודות בביהמ"ד שערי תבונה ובביהמ"ד המרכזי בשכ' תל ציון, בדאשזות ראש הישיבה הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א

בתל ציון

בביהמ"ד שערי תבונה

קרן ליתומים ואלמנות כל ישראל ערבים (ע"ר) 580526184

טופס הצטרפות

שם משפחה:	מצב משפחתי:
שם הבעל:	ת.ז.
שם האשה:	ת.ז.
טל:	נייד:
כתובת:	
e-mail:	
האם קיימת לבעל בעיה בריאותית בהווה או בעבר? ☐ לא ☐ כן (נא לפרט) _____ במקרה זה ישלח טופס לבירור יסודי	
האם קיימת לאשה בעיה בריאותית בהווה או בעבר? ☐ לא ☐ כן (נא לפרט) _____ במקרה זה ישלח טופס לבירור יסודי	
ברצוני להצטרף לתכנית, וקראתי את התקנון ומסכים לכל הכתוב בו, ומתאים להצטרף לתכנית, והצהרת הבריאות דלעיל נכונה.	
חתימת הבעל:	חתימת האשה:
ברשות בן הזוג ניתן לחתום בשמו	ברשות בת הזוג ניתן לחתום בשמה

המעוניינים להצטרף לפרויקט לשם צדקה וללא זכויות בפרויקט
☐ **ברצוני לתרום לכל מקרה ללא זכויות בפרויקט**
 חתימה: _____

מועד חיוב חודשי ☐ 1 ☐ 5 ☐ 10 ☐ 15 ☐ 20 ☐ 25

לתרומה בכרטיס אשראי

שם בעל הכרטיס _____ ת.ז. בעל הכרטיס _____
 מס' כרטיס: _____ חוקר: _____/_____

לתרומה בהוראת קבע - למלאות מקומות המסומנים בלבן

לכבוד בנק:	מס' חשבון	סניף	בנק
סניף:	קוד המוסד (המוטב)	אסמכתא	
	50676		
שם המוסד (המוטב) כל ישראל ערבים			

☐ הרשאה כללית, שישנה כוללת הגבלות
 או הרשאה הכוללת לפחות אחת מההגבלות הבאות:
☐ תמורת מסים חריגים - _____
☐ מועד פקיעת חוקי ההרשאה - כיום _____
 (לרשומת לבכם: אין סמל אחת מהחלופות המוצגות לעיל, משמעה חידור בהרשאה כללית, שישנה כוללת הגבלות).

1. **אנו הח"מ** _____ מס' זהות/ ח.פ. _____
 (בעל החשבון) _____
 שם בעל החשבון מכספי בנפיקס

מבקשים בזה להקים בחשבוננו הוצ' (חשבונית) _____
 הרשאה לחיוב חשבוננו, בסכומים ובמועדים שיופצאו
 לכם מדי פעם בשם ע"י המוסד באמצעות קוד המוסד,
 בכפוף למגבלות שסומנו לעיל (בכל סמל).
 2. כמו כן יחולו ההוראות הבאות:
 א. עלינו לקבל מהמוסד את הפרטים הנדרשים למילוי
 הבקשה להקמת ההרשאה לחיוב החשבון.
 ב. הרשאה זו ניתנת לביטול ע"י הודעה בכתב מאתנו
 לבנק שתבוא לתוקף יום עסקים אחד לאחר מתן
 ההודעה לבנק, וכן ניתנת לביטול ע"י הודעה כל דין.
 ג. נהיה רשאים לדרוש מהבנק בהודעה בכתב, לבטל
 חיוב, אם החיוב אינו תואם את מועד פקיעת החוק
 שקבענו בהרשאה, או את הסכומים שקבענו בהרשאה
 אם קבענו.
 ד. הבנק רשאי להציג את מסמך המפרט בהרשאה
 זו, אם תהיה לו סביבה סבירה לכך, ויודיע לנו על כך מיד
 לאחר קבלת החלטתו תוך ציון הסיבה.
 3. אנו מסכימים שקבענו את תנאי תשלום לבנק ע"י המוסד.

תאריך: _____ חתימת התורמים: _____

עפ"י הוראת הרבנים ניתן להצטרף מכספי מעשר לכתחילה

בשני דרכים תוכלו גם אתם לקיים את חובת האדם לביתו ולהצטרף לתכנית:

טופס חכם וידידותי בעמדות
נדרים פלוס
 חפשו: "כל ישראל ערבים"

במוקד הטלפוני:

02-5019136

תקנון "כל ישראל ערבים"

"כל ישראל ערבים" הוקם ע"י גדולי הדור במטרה לסייע למשפחות שאחד ההורים נפטר ל"ע, והותיר בביתו יתומים לא נשואים, בכדי שיוכלו להקים להם קרן צדקה בדרך כבוד בכדי להכניסם לחופה בדרך כבוד.

א. נהלי רישום - תנאי הצטרפות:

1. לתכנית ירשמו עפ"י הצהרה, אברכים שתורתם אומנותם ו/או עוסקים במלאכה לפרנסתם שקובעים עיתים לתורה ו/או נשותיהם, לרבות אלמנות וגרושות שומרות תורה ומצוות, הבראים בגופם ובנפשם בכפוף להחלטת ועד הרבנים של "כל ישראל ערבים".

2. הרישום מתבצע באמצעות טופס הצהרה, בו מלא המעוניין להצטרף לתכנית את פרטיו האישיים, מצבו הבריאותי ואמצעי תשלום, כגון: הוראת קבע בנקאית או כרטיס אשראי, ויחתום על הסמכתו לכל תנאי התקנון, לאחר קבלת הטופס כשכל פרטיו מלאים ואישורים, ישלח אישור הצטרפות עם מספר חבר אישי.

3. "כל ישראל ערבים" רשאי להתנות את ההצטרפות לתכנית, במילוי שאלון רפואי מפורט לשני בני הזוג ובצירוף מסמכים נדרש.

4. לכל ישראל ערבים שמורה הזכות לדחות ו/או לא לאשר כלל את הצטרפותם של נרשמים לתכנית והחלטתו תהיה סופית.

5. במידה ויוברר למפרע, כי מצטרף לא הצהיר על בעיה רפואית ו/או אינו עונה לקריטריונים שבסעיף א' 1 ו/או צורף לתכנית שלא על פי כל אחד מסעיפי התקנון, תבוטל חברותו לאלתר, וזכויותיו תבוטלנה ורטרואקטיבית, ויושביו אליו כל הסכומים שניגבו מחשבונם בגין התכנית. חבר שבוטלה חברותו בגין סעיף זה, לא יהיה זכאי לשום פיצוי ו/או שיפוי נוסף, מלבד הסכום שנגבה מחשבונם.

6. ההצטרפות לתוכנית היא אישית, אינה ניתנת לעברה ואינה עוברת בירושה אף ניתן להצטרף לכל ישראל ערבים ע"ם שהזכויות ינתנו למשפחה אחרת, (כגון, הורים שירצו לצרף את משפחות ילדיהם הנשואים על חשבונם).

7. במידה ונרשם מעוניין להצטרף לתכנית, על מנת ליטול חלק במצוות הצדקה להזקתם של יתומי ישראל מבלי להיות זכאי להטבות הכספיות שמקנה התכנית, עליו להצהיר זאת במוסד ההצטרפות ואישור קבלת חברותו יהיה בהתאם.

8. קבלת נרשמים לתכנית מותנית בהסכמתם, כי במקרה שיתעוררו ספיקות ו/או חילוקי דעות, יישמשו רבני "כל ישראל ערבים" כבורר מוסכם ומוסמך, וההכרעה קובעת. לרבני כל ישראל ערבים הזכות לשנות את התקנון מעת לעת, ובלבד שעקרונותיו הבסיסיים ישמרו.

ב. ביצוע ההצטרפות והגבייה:

1. במקרה של פטירת חבר, יופעל מנגנון גביית תרומות באמצעות הוראת קבע בנקאית או בכרטיס אשראי מכל חברי התכנית, להקמת הקרן ליתומים. סכום הקרן יעמוד על 200,000 ש"ח לכל יתום.

2. התכנית מיועדת להרחבה, כשכל נרשם מוריד למעשה את סכום הגביה עבור כל יתום, לכן במידה ומספר חברי הקבוצה גדול, יופחת הסכום הנגבה מחברי הקבוצה בהתאם.

3. בכל מקרה, לא יעלה סכום הגבייה על 64 ש"ח לחודש. באם ח"ו ידרש בגין מקרה פטירה סכום העולה על כך, תועבר יתרת הסכום הנדרש לגביה בחש"א/ים הבאים.

4. התכנית רשאית לגבות עבור הוצאות הפעלת התכנית, ובמקביל ייעשה כל מאמץ כדי לחסוך בהוצאות של התכנית הן בפרסום והן בעמלות הבנק, עד המינימום ההכרחי, ולכן לטובת היתומים ולמנוע עמלות מיותרות, שומה על הנרשם להודיע מראש ל"כל ישראל ערבים", על כל שינוי בפרטי הכתובת והטלפון או פרטי הבנק, ו/או כל דבר שעלול לגרום לאי כיבוד החיוב ע"י הבנק בו מתנהל החשבון שכתוצאה מכך לאחר 3 חודשים על אי גביה ליפול מהחברות בתוכנית.

5. נרשם שהוצג חיוב בחשבונם והבנק לא כיבדו

לאור קריאת הקודש של כל גדולי הדור:

"כל ישראל ערבים" מצטרפים להגרלת הענק וזוכים

נכנסים להגרלה הגדולה:
1. כל משפחה מצטרפת חדשה
2. כל מי שמצרך חברים חדשים

זכיה ראשונה:
כרטיס טיסה זוגי

ראדין או קרעסטיד

זכיה שנייה:
שבת זוגית במידון

שבת
אצל רבי שמעון
מעין עולם הבא

זכיה שלישית:
2000 ש"ח

תלושי קניה
2000 ש"ח

מתוך מכתב מרן שר התורה רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

ההצטרפות ל"כל ישראל ערבים" שנוסד ע"י "ועד הרבנים לענייני צדקה בארה"ק היא חובת האדם לביתו ויתברכו המצטרפים באריכות ימים ושנים ולהינצל מכל רע"

חיים נחמן

בשני דרכים תוכלו גם אתם לקיים את חובת האדם לביתו ולהצטרף לתכנית:

טופס חכם וידידותי בעמדות

נדרים פלוס

חפשו: "כל ישראל ערבים"

במוקד הטלפוני:

02-5019136

כל המצטרפים החדשים נכנסים להגרלה ללא מילוי טופס נוסף < המתנה תגיע לאחר ל"ג בעומר

מתנת האצטרופות:

המהדורה החדשה
והמורחבת

של האלבום המפואר והמרתק

המלאך

מחיי מרן שר התורה זצוק"ל

כל משפחה שתצטרף לכל ישראל ערבים
תקבל את המתנה יקרת הערך

התכנית של גדולי הדור

להקמת קרנות ליתומים בדרך כבוד

כל ישראל ערבים

מיסודם של

ועד הרבנים לענייני צדקה בארה"ק •
וקופות הצדקה בארץ ישראל